swift

«Expresia literară a ironiei lui Swift este la fel de multiplă și deconcertantă ca însăși gîndirea ironistului. Era un spirit tragic, au spus comentatorii, „un arlechin care fără mască dezvăluie un chip grav". Mărturiile ni-l prezintă coleric și pasionat, răvășind cu plăcere certitudinile morale și sociale ale ființei umane, pentru a scoate la iveală minciuna și viciul, dar căzînd pradă unor crize de mînie sau desperare extremă, în fața descoperirilor făcute... Avea un ochi făcut pentru a detecta absurdul și aberantul în interiorul unei desfășurări de o perfectă ordine și naturalețe. Satira — așa cum a conceput-o și a practicat-o el — dădea satisfacție tuturor posibilităților — uneori contradictorii — ale acestui spirit ciudat.»

VERA CĂLIN

Lei 5

editura pentru literatură

400

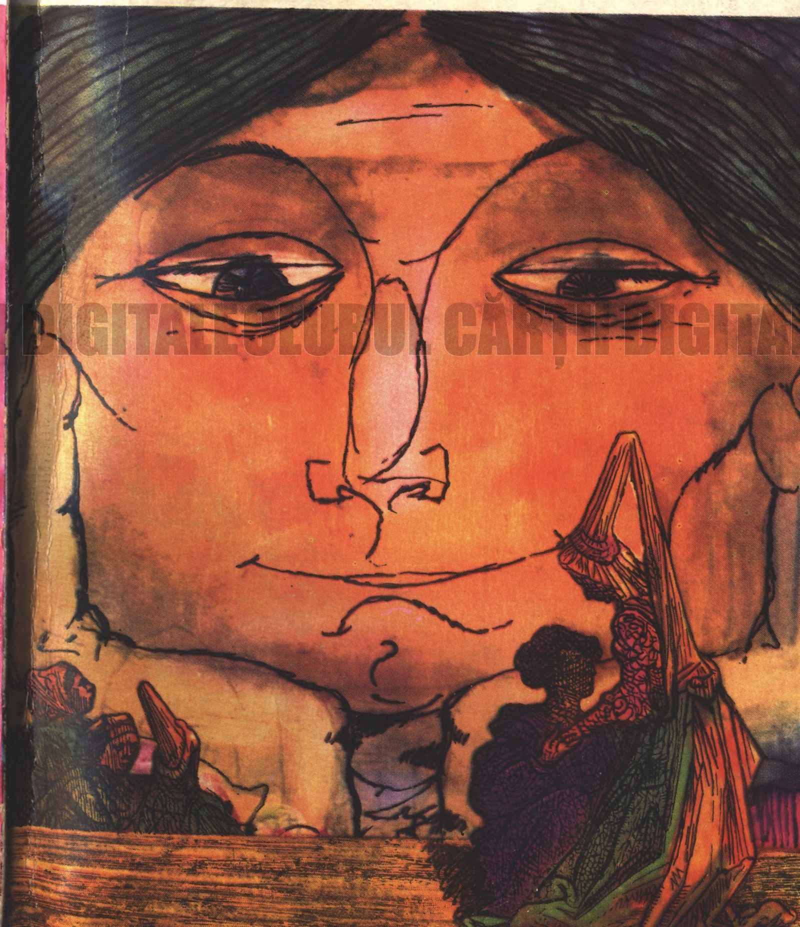
swift

swift

călătoriile lui gulliver

Ilustrația copertei : *Braun Ladislau*

jonathan swift

călătoriile lui gulliver

ÎN ROMÂNEŞTE DE
LEON D. LEVIŢCHI
PREFAŢĂ DE
VERA CĂLIN

1967

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Jonathan Swift
GULLIVER'S TRAVELS
Leipzig, Bernhard Tauchnitz
1844

PREFAȚĂ

Swift — scriitorul — și opera sa se înscriu în aria acelor fenomene din istoria literară, care au suscitat, în epoci diferite, nu numai interpretări variate, dar și pătimașe luări de atitudine. Contemporanul său, Samuel Johnson, minte de o clasică moderație, apreciază spiritul decanului Swift, dar constată cu regret că *„nici unul din articolele lui Swift nu pot fi la înălțimea răspunsurilor în contradictoriu date lor de Addison"*. Masivul doctor Johnson, pontifice al literelor engleze pînă spre mijlocul secolului al XVIII-lea, cucerit de sensibilitatea echilibrată și de umorul moralizator ale lui Addison, nu înțelegea și nu aproba *„depravarea unei inteligențe care agită cu încîntare idei de care aproape orice altă minte se ferește cu dezgust"* [1].

Romantismul, șocat de violențele unui secol de o mare vitalitate cum a fost, în domeniul literaturii engleze, secolul al XVIII-lea, și de plăcerea cu care evocau scriitori ca De Foe, Fielding, Smollett *„naturalia"* socotite de ei *„non turpia"*, prin mijlocirea unei expresii literare de o totală nepăsare față de exigențele pudorii, socotea că tre-

[1] Samuel Johnson, *Lives of the most eminent English poets*, London and New York, Frederik Warne and Co., p. 357.

buie să curețe *„aceste grajduri ale lui Augias, pline de gunoi și grosolănie (...) al căror păzitor era Swift“* [1].

Plină de pruderie, de reticențe, de tabuuri, epoca victoriană suportă greu virulența demascatoare și brutalitatea lui Swift. Un satiric de o acută sensibilitate față de toate anomaliile vieții sociale — Thackeray — și-a asumat misiunea de a-l judeca, în plină eră victoriană, pe predecesorul său întru expresie ironică. Considerînd viața ciudată și personalitatea complicată a lui Swift, Thackeray se întreabă dacă i-ar fi plăcut să trăiască în preajma autorului lui *Gulliver* și să-i fie prieten. Își răspunde că sarcasmul Marelui Decan *(the great Dean)*, amărăciunea lui accentuată în anii bătrîneții, umorile lui capricioase, mîniile și mizantropia sa ar fi făcut compania acestuia mult mai puțin plăcută decît a lui Samuel Johnson, Addison sau Fielding. Apoi, ca un adevărat victorian, aprobă fețele bisericești care au sfătuit-o pe regina Ana să nu-l numească episcop pe autorul *Poveștii unui butoi* [2]. Hotărît, umorul feroce al pamfletelor lui Swift și *„limbajul lor spurcat“* [1] nu conveneau mentalității englezului de la mijlocul secolului al XIX-lea. Dar nu era vorba numai de limbaj, de violența expresiei satirice. Totul în opera lui Swift era menit să dezorienteze spiritele însetate de afirmații univoce, de certitudini eterne. Imaginea condiției umane și a societății pe care o oferă Swift este de o complexitate ce include ambiguitatea. Așa se face că, asemenea marilor creații, care au alimentat timp de secole meditația și exegeza, născînd, în fiecare epocă, emoții și interpretări noi, opera lui Swift continuă încă să suscite întrebări și răspunsuri. Prezența acestora în critica și istoria literară cea mai recentă atestă contemporaneitatea scriitorului. În

---

[1] Swift, *A collection of critical essays*, Prentice Hall, Inc. Englewood Cliffs, New York, 1964. Introduction, p. 2.

[2] Thackeray, *Swift* — în *Essays English and American*, Collier and Son, New York, 1901, p. 15.

lumina unor modalități literare de mare prestigiu în secolul nostru, Swift face figură de înaintaș. Autorul *Modestei propuneri* poate fi, și este, privit, fără ca prin această modernizare să-i fie falsificată opera, drept precursorul unui umor feroce, unui sarcasm negru cu predilecție cultivat în literatura anglo-americană actuală sau în teatrul absurd. Filiația Swift — literatura absurdului s-a stabilit de altfel de mult. În altă ordine de idei, *„anatomia satirică“*, în spiritul căreia omul îi apare cîteodată lui Swift ca un animal biped redus la nivelul vieții organice, inferioare, a stimulat interpretări psihoanalitice. Un anumit mod de a construi o lume halucinantă prin consemnarea unor detalii de o cotidiană concretețe, mod asupra căruia vom reveni, ne îngăduie să descoperim anticipații kafkiene în opera lui Swift.

Asemenea interpretări care, enunțate doar, par riscate, n-au fost prilejuite doar de opera lui Swift. Există un mister al vieții și personalității marelui satiric, o seamă de enigme rămase nerezolvate, de natură să îngăduie considerații și ipoteze multiple.[1]

---

[1] Swift s-a născut în 30 noiembrie 1667, la Dublin, ca fiu postum al unui negustor englez originar din Yorkshire. A învățat la o *„Grammar School“* din Kilkenny, apoi a făcut studii universitare la *Trinity College* din Dublin. În Anglia, intră în serviciul lordului Temple, personaj cu relații în lumea înaltă și cu veleități literare. În casa lui, o cunoaște Swift pe Hester Johnson, căreia îi va fi dedicat *Jurnalul către Stella*. Din nou în Irlanda, este hirotonisit pastor anglican în 1694, dar nu zăbovește mult în patria lui adoptivă, ci se reîntoarce în casa lui Temple. Este perioada cînd scrie cea mai mare parte a alegoriei *Povestea unui butoi*. După moartea protectorului său, se înapoiază în Irlanda. Acceptă cîteva misiuni din partea irlandezilor, pentru realizarea cărora întreprinde mai multe călătorii în Anglia. Din acest răstimp datează pamfletele *Documentele Partridge-Bickerstaff* (1708) și *Argumentul împotriva desființării creștinismului*. O nouă călătorie la Londra (1710) îl aruncă în vîrtejul luptelor politice dintre partidele *tory* și *whig*. E perioada cînd începe *Jurnalul către Stella*, colecție de scrisori adresate Hesterei Johnson,

Swift nu este un scriitor care s-a mărturisit cu plăcere. În stilul sec, care este al poeziilor sale, și-a justificat cîteva atitudini : „*A împăcat păstoritul cu vorba de duh*“, scrie despre el însuși în cea mai autobiografică dintre poezii, aceea care explică și retragerea scriitorului din viața politică în „vizuina“ din Irlanda. Dar în aceste versuri discursive, cerebrale și reticente, descoperim mai puțin din fondul de tandrețe al violentului, incisivului, capriciosului decan, decît în corespondența sa și, mai ales, în *Jurnalul către Stella*. Redactate între 1710 și 1713, paginile acestui jurnal epistolar ne dezvăluie un Swift în halat, care așterne seara și dimineața pe hîrtie mici însemnări scrise degajat, într-un stil familiar, agrementat de prescurtări și inițiale, ceea ce vorbește despre o complicitate a afecțiunii între cei doi corespondenți. Diplomatul Swift, aflat în misiune politică, relatează pentru M. D. *(My dear)* demersurile lui ca trimis al irlandezilor, succesele și insuccesele, apropierea de conducerea guvernului *tory*, apoi începutul neînțelegerilor și, în sfîrșit, dezamăgirea, care avea să ducă la retragerea din arena politică. Descoperim astfel un Swift umanizat de afecțiune și sentiment parti-

---

stabilită în Irlanda. După o scurtă adeziune la cauza *whig*-ilor, trece de partea partidului *tory*, în serviciul căruia scrie *Purtarea aliaților* (1711). Numit decan al catedralei St. Patrick din Dublin, se înapoiază curînd la Londra, unde participă împreună cu Alexander Pope la întemeierea clubului *Scriblerus* (1714) și colaborează la redactarea cunoscutelor memorii ale lui Martin Scriblerus. Decepționat de politica ambelor partide, care se succedau la cîrma Angliei, renunță, după moartea reginei Ana, la activitatea politică. Se retrage în Irlanda, care devine, cu puține întreruperi, reședința lui definitivă pînă în anul morții (1745). Aceasta este epoca marilor opere : *Călătoriile lui Gulliver*, începută probabil în 1720, publicată în 1726 ; *Scrisorile unui pînzar* (1724) ; *Modestă propunere* (1729) etc. Încă din 1711, se plînge, în *Jurnalul către Stella*, de violente dureri de cap însoțite de amețeli și, mai tîrziu, de fenomene de surzenie. Este începutul bolii care va duce la sfîrșitul tragic al Decanului. Începînd din 1738, forțele îi scad și mintea i se întunecă, iar ultimii trei ani i-a trăit în noaptea nebuniei.

cipativ, un Swift rar perceptibil în transparența alegoriilor lui satirice, a pamfletelor lui violente, a falselor lui propuneri inovatoare. În ipostaza de iubit afectuos (poate de soț, căci problema căsătoriei secrete cu Hester Johnson se mai discută încă), de cleric polemist și lipsit de mansuetudine, de politician pătimaș, de apărător al unor oropsiți cum erau locuitorii Irlandei, de satiric animat de violențe mizantropice, Swift rămîne o personalitate încă derutantă. Ciudățeniile vieții lui, invectivele lui înverșunate, nebunia finală au oferit psihologilor atracția unui „caz". Adepții psihanalizei diagnostichează o nevroză cu sursele în îndepărtata copilărie (Swift era orfan de tată și a trăit în primii ani ai vieții despărțit de mama lui), în traumele infantile, sau în grave sentimente de frustrație erotică [1].

Swift a fost un moralist și, în această calitate, un om al veacului său (în *Versurile despre moartea doctorului Swift* invocă exemplul lui La Rochefoucauld). Întreaga lui operă își propune investigarea omului ca ființă religioasă, politică, socială. Își propune nu atît să regîndească omul în termenii unor noi idealuri (Swift fiind mai degrabă un spirit negativist decît constructiv), ci să-l dezvăluie, doborînd „îngrădirile din jurul unei definiții acceptate" [2].

E moralistul unei epoci cu trăsături distincte în istoria Angliei — epoca augustană — și, ca un scriitor intens participant la treburile obștești, ne îngăduie, cînd îi citim opera satirică, să reconstituim fizionomia timpului. Un pamflet ca *Purtarea Aliaților* ne comunică impopularitatea războiului condus de Malborough, generalul afacerist. Luptele între cele două partide — *tory* și *whig* — care în timpul reginei Ana ca și după moartea acesteia, sub dinastia de Orania, își dispută puterea, apar ridicole și derizorii, atunci cînd, în prima parte a *Călătoriilor lui Gul-*

---

[1] Norman Brown, *The excremental vision*, col. cit., ed. cit., p. 35.

[2] Irving Ehrenpreis, *The meaning of Gulliver's last voyage*, col. cit., ed. cit., p. 124.

liver, Swift le numește *„capetele turtite"* și *„capetele rotunde"*, respectiv partidul celor ce sînt de părere că oul se sparge la capătul turtit și al celor de părere contrarie. Conflictul dintre biserica anglicană de stat și diversele secte disidente — mai ales presbiterienii — alcătuiesc substanța unor pamflete ca *Argument împotriva desființării creștinismului* sau a unei alegorii ca *Povestea unui butoi*. Din momentul în care, dezgustat de manevrele politice și mai ales de guvernarea *whigilor*, care-și începeau, sub conducerea lui Walpole, lunga lor domnie, Swift se retrage în Irlanda și devine, după expresia lui Johnson, *„irlandez pe viață"* [1], soarta acestei țări, redusă la condiția de colonie, devine tema majoră a activității lui de pamfletar.

În *Scrisorile unui pînzar* (1724), Swift adoptă, ca de atîtea ori în pamfletele sale, o mască : masca unui manufacturier irlandez, om de bun-simț, indignat de un sistem monetar absurd, impus Irlandei prin acordarea dreptului de a bate monedă unui oarecare Wood, care obținuse privilegiul prin favoritism și grație sistemului întemeiat pe mită, sprijinit de guvernul lui Walpole. În cele patru scrisori ale sale, pînzarul cere boicotarea banilor de aramă, puși în circulație de Wood. Se adresează de aceea compatrioților săi, bazîndu-se pe cifre, folosind argumente economice și financiare, desfășurate cu competență și patos. Regăsim în argumentația pînzarului interesul pentru probleme social-economice, atît de accentuat la enciclopediștii francezi, la toți scriitorii grupați în Franța sub emblema „luminilor". Dar Swift nu face parte dintre scriitorii care să permită o încadrare lesnicioasă într-un curent de gîndire. Logica imbatabilă a pînzarului susținută de date solide dispare, de îndată ce Swift încearcă altă mască, ceea ce face în faimosul pamflet intitulat *Modestă propunere* (1729).

[1] Samuel Johnson, *op. cit.*, p. 361.

De data aceasta masca adoptată este aceea a inițiatorului de măsuri obștești, a inventatorului. Emițătorul de idei aberante, inovatorul absurd și diabolic este o ipostază care i s-a părut lui Swift bogată în posibilități satirice, așa cum dovedesc și alte opere. În pamfletul de față ipostaza aleasă favorizează desfășurarea unui sarcasm negru, a unui umor feroce, unice chiar și în satira niciodată edulcorată a lui Swift. Cruzimea pamfletului e sporită de tonul lui sec, de deviz bazat pe statistici și date economice.

Pe scurt, e vorba de o propunere adresată guvernului, care ar scăpa de problema pauperismului și a cerșetoriei in Irlanda, dacă ar patrona o acțiune de îngrășare a copiilor irlandezi și de exploatare a lor drept carne de export. Realizarea acestei propuneri ar pune capăt unui lung șir de neajunsuri. Copiii n-ar mai fi o povară pentru părinții lor, scutindu-i după un an (vîrsta ideală pentru transformarea lor în conserve), de toate cheltuielile necesitate de hrană și îmbrăcăminte ; s-ar termina cu plaga copiilor bastarzi, uciși de mamele lor, *„prunci nevinovați“* a căror soartă *„stîrnește lacrimi și milă chiar și în inimile cele mai sălbatice și împietrite“*. Propunerea e întărită de autoritatea cifrelor : *„Socotindu-se îndeobște că Irlanda numără un milion și jumătate de suflete, socotesc că între ele se află aproximativ două sute de mii de perechi, în care femeile pot naște ; din care scad treizeci de mii de perechi, care-și pot întreține copiii, deși socotesc că nu pot fi atît de multe în actuala situație disperată a Regatului ; dar și așa rămîn o sută șaptezeci de mii de născătoare. Mai scad cincizeci de mii de femei care avortează, sau ai căror copii mor de accident sau boală în primul an. Rămîn atunci numai o sută douăzeci de mii de copii născuți din părinți săraci...“* Autorul propunerii calculează suma necesară pentru îngrășarea unui copil de cerșetor irlandez și e de părere că *„nici un gentleman nu va socoti că e prea mult să plătească suma de zece șilingi pe corpul unui copil gras, care-i va procura cel puțin patru feluri de mîncare...“*

Nota canibală se intensifică pe măsură ce sînt enumerate pe puncte și demonstrate cifric toate avantajele procedeului. În ultimele rînduri, intervine un viraj neașteptat. Disimularea ironică evidentă în elogiul unor enormități de cruzime (acestea hiperbolizînd firește tratamentul de care avea parte în realitate populația irlandeză din partea metropolei) devine ea însăși obiectul batjocurii. Autorul propunerii scrie : *„Mărturisesc cu toată sinceritatea că nu e nici urmă de interes personal în încercarea de a promova această acțiune necesară, eu neavînd alte motive decît contribuirea la binele obștesc în țara mea, la progresul negoțului, grija de copii, ajutorarea săracilor și procurarea unei oarecari plăceri bogaților. Eu n-am copii, de pe urma cărora să pot cîștiga măcar un singur ban ; cel mai tînăr are 9 ani, iar nevasta mea a trecut de vîrsta cînd poate naște.“*

Ironie feroce, umor negru — aceste caracterizări încă nu pot comunica specificul unor pagini apte să scandalizeze nu numai sensibilitatea victoriană, dar chiar să zguduie nervii mai puțin delicați ai contemporanilor lui Swift. Pamfletul *Modestă propunere* ne mai familiarizează cu o modalitate, care va rămîne a lui Swift și în marile lui opere de maturitate. De la Swift pînă la Kafka nu cunoaștem scriitor căruia să-i fi izbutit atît de magistral crearea unei atmosfere coșmarești din detalii minuțios consemnate într-un ton reținut și lipsit de vibrația afectivă. De aceea, nu greșim afirmînd că, în acest pamflet, scris în apărarea nefericitului popor irlandez, descoperim toate coordonatele creației swiftiene : *„Nicăieri fuziunea dintre investigația morală și traducerea ei imaginativă nu e atît de completă. (Modestă propunere) e caracter în acțiune, e parodie, propunere și mit animalic deopotrivă ; e o situație în care orice distincție între artă și propagandă e lipsită de sens“* [1]

[1] Richardo Quintana, *Situational Satire*, col. cit., ed. cit., p. 99.

Cînd nu folosește alegoria, cum va face în marile opere, Swift se ascunde îndărătul unei măști. Este precauția unui scriitor care nutrește mitul obiectivității și, în același timp, o cale de realizare a acelei ambivalențe atît de caracteristice ironiei swiftiene. Descoperim modalitatea încă în 1708, cînd pamfletarul își asumă rolul astrologului Bickerstaff ca să-l nimicească pe astrologul șarlatan și rival Patridge (acesta cu existență reală). Swift desființează în aceste pamflete mania profețiilor, folosind o suită de situații bufe și reduceri la absurd (Bickerstaff prevestește moartea la o anumită dată a lui Patridge, moarte pe care acesta din urmă n-o poate dezminți, pentru că argumentele astrologice invocate în favoarea veracității prevestirii sînt de nezdruncinat). Masca împrumutată de Swift pentru a combate superstițiile de felul celor astrologice sporește violența atacului, întreținînd în același timp nota de echivoc în care se complăcea ironistul, dat fiind că Bickerstaff — atacantul — e și el astrolog.

Curentele de idei ale epocii se încrucișează toate în opera lui Swift, unele dintre ele interpretate de o inteligență paradoxală și de o conștiință problematică. Swift și-a spus cuvîntul în marile dezbateri filozofice, religioase, literare ale timpului.

Povestea unui butoi, concepută încă în 1696, publicată de-abia în 1704 împreună cu *Bătălia cărților* și *Privitor la operația mecanică a spiritului* este o alegorie. E ușor de deslușit, prin transparența fabulei despre tatăl care lasă drept moștenire fiilor săi Petru, Jack și Martin o haină și un testament cu indicații privitoare la folosirea hainei, istoricul celor trei credințe : catolică, luterană, calvină. După moartea tatălui, care poruncise fiilor să poarte haina așa cum le-o lăsase el, Petru o înzorzonează în fel și chip ca să cîștige influență în lumea înaltă și cu acest scop falsifică testamentul. Urmează cearta dintre frați. Aceasta este canavaua alegorică a operei, îmbogățită de digresiuni abundente si nenumărate : digresiune despre digresiune,

digresiune despre critici etc., etc. În aceste digresiuni Swift își permite zeflemele la adresa scriitorilor consacrați — Dryden, în primul rînd, care e pus să mărturisească a fi scris *„nouăzeci și unu de pamflete sub trei cîrmuiri și în serviciul a treizeci și șase de facțiuni"* ; se lansează în atacuri împotriva *„modernilor"*, a căror inferioritate față de antici o demonstrează fără încetare ; parodiază stilul celor pe care-i atacă și-și justifică propria modalitate alegorică. Toate acestea neutralizează gravitatea problemei religioase tratate și îndreptățesc titlul, pe care Swift îl lămurește în treacăt : marinarii obișnuiesc, spune el, atunci cînd întîlnesc o balenă, să-i arunce în joacă un butoi gol pentru a o împiedica să atace corabia. Echivocul se menține, butoiul gol putînd fi digresiunea swiftiană, cu rolul ei bagatelizator sau disputele religioase, care absorb mințile și le abat de la alte probleme.

Dintre cei trei frați, Swift îl preferă pe Martin — personificarea bisericii anglicane — pentru moderația și relativul lui bun-simț (după cearta cu Petru, Martin nu sfîșie hainele pentru a distruge ornamentele, ci înlătură doar acele zorzoane care prin desprindere nu primejduiesc țesătura). Pe Petru — catolicul — cu grandomania și luxul său, Swift îl disprețuiește, dar îl socotește mult mai puțin primejdios decît pe Jack, puritanul, întruchipare a sectei presbiteriene, personaj care în zelul lui demențial distruge haina. Și cu aceasta, *Povestea unui butoi* devine o satiră a puritanismului, așa cum sînt atîtea în opera lui Swift.

Tradiția satirei antipuritane era destul de veche în literatura engleză. Îndată după războiul civil și domnia capetelor rotunde, Samuel Butler hărăzise, în poemul lui eroi-comic *Hudibras*, o grotescă înfățișare puritanului încruntat, ipocrit, fantast. La Swift discreditarea puritanismului devine un laitmotiv al întregii opere. Jack e un maniac furios, „mîncat de *spleen*, rancună și contraziceri". Refularea tendințelor firești ale omului, refulare practicată de puritani, duce la acea stare de exaltare

sumbră, de fanatism feroce, pe care Swift o găsește primejdioasă și reprobabilă. În pamfletul despre *Operațiile mecanice ale spiritului*, Swift reia, într-una din acele alegorii anatomice atît de frecvente la el, ideea pornirilor înăbușite care se canalizează greșit. Spiritul, afirmă Swift, împiedicat să se elibereze prin transpirație și alte căi firești de eliminare, găsește în entuziasmul religios un mijloc mecanic de eșapament. Intenția satirică se realizează pe dublu, sau chiar pe triplu plan, Swift lovind în fanatismul puritan, dar și în apologeții entuziasmului de felul lui Shaftesbury și, mai ales, în interpretarea mecanicistă a fenomenelor atît naturale, cît și spirituale.

În interiorul alegoriei ce alcătuiește țesătura *Poveștii unui butoi* descoperim, ca de obicei la Swift, nenumărate alte alegorii intricate în cea principală. Caracteristică este alegoria hainelor, amplu dezvoltată în *Povestea unui butoi*, prezentă și în ultima parte a *Călătoriilor lui Gulliver*. „Omul, spune Swift, stimulat de episodul împopoțănării lui Petru, *„este o micro-haină ; religia, o mantie ; cinstea, o pereche de ghete purtate pînă la uzură în murdărie (...) ; vanitatea, o cămașă ; iar conștiința, o pereche de nădragi care, deși acoperă rușinea și murdăria, sînt ușor dați jos în slujba ambelor*". Așa cum s-a remarcat, alegoria hainelor propune distincția între accidental și esențial (calul din ultima aventură a lui Gulliver nu înțelege, înainte de a-l vedea pe Gulliver despuiat, ce ține de făptura intrinsecă a călătorului și ce este adăugat)[1]. De aci se ajunge ușor la antiteza natură-civilizație, atît de mult dezbătută în secolul al XVIII-lea, antiteză pe care Swift o va rezolva într-un mod cu totul original.

Dacă, în alegoria lui religioasă, Swift dă cîștig de cauză atitudinii anglicane, el o face în numele unui ideal al moderației și al bunului-simț, care l-a determinat întotdeauna pe Decanul de la St. Patrick să respingă excesele. Dar,

---

[1] I. Ehrenpreis, *op. cit.*, col. cit., ed. cit., p. 132.

suprem paradox, acest ideal al moderației este formulat cu o înversunare pătimașă a cărei măsură o dă prezentarea excesiv caricaturală a portretului negativ.

Receptivitatea lui Swift față de problemele intelectuale ale epocii îl determină să participe, într-un moment tardiv al desfășurării ei, la vestita dispută între antici și moderni, începută în Franța spre sfîrșitul veacului al XVII-lea. O face în nenumărate rînduri, dar mai ales în alegoria *Bătălia cărților*, anexată, în prima ediție, *Poveștii unui butoi*. *Bătălia cărților*, scrisă în perioada în care Swift era în slujba lordului Temple, proclamă superioritatea anticilor (Temple era el însuși un admirator al literaturii și filozofiei vechi) și-i discreditează pe moderni. Ca totdeauna, la Swift parodia însoțește reprezentarea alegorică. Descriind cu falsă gravitate războiul dintre cărțile celor vechi și cărțile modernilor, război iscat în biblioteca *St. James*, Swift parodiază în modalitatea burlescă, așa cum făcuse și Boileau în *Strana*, stilul și caracterele homerice. Ațîțate de zeița Discordia, cărțile modernilor (Descartes, Hobes, Dryden și, mai ales, nenumărați și fertili autori de dispute, argumente, considerații, răspunsuri, remarci, reflecții etc.) se încaieră cu cărțile lui Platon, Aristot și ale tuturor locuitorilor Parnasului. Nu lipsesc nici comparațiile de tip homeric, comparații în care termenul al doilea mult amplificat aparține, așa cum cere nota burlescă, cotidianului trivial.

În vestita ceartă începută, cu vreo trei decenii în urmă, într-o ședință a Academiei Franceze, pe Swift îl irita suficiența arogantă a unor spirite care-și proclamau superioritatea față de ilustrele lor modele, superioritate formulată, de-a lungul faimoasei dispute, în termeni paradoxali : „*Aceștia* (modernii)... *păreau foarte mirați că cei vechi îndrăzneau să insiste asupra antichității lor, cînd era atît de limpede (...) că dintre cele două tabere modernii erau cei mai vechi*". În exaltarea lui satirică, Swift îi înfățișează pe moderni în chip de paraziți ai celor vechi

şi de sterili fabricanţi de argumente, aşa cum arată fabula albinei şi a păianjenului, fabulă introdusă în alegorie. Închis, într-un colţ al bibliotecii, în pînza pe care şi-o ţese singur, îmbuibat şi obtuz, păianjenul emite păreri *„fără a lua cîtuşi de puţin în seamă răspunsurile sau obiecţiile interlocutorului“*. Albina e pentru el o vagaboandă *„fără casă, fără neam şi fără moştenire“*, neavînd altă avere decît aripile. Albina rupe pînza păianjenului şi comunică opinia lui Swift, care reprezintă nu un verdict în faimosul proces, ci formularea unei soluţii apte să pună capăt disputei. Creator poate fi un „modern“ doar restabilind contactul direct cu natura. Swift respinge categoric literatura parazitară ce proliferează în marginea operei celor vechi: *„Cine e mai nobil, cel care cufundat într-o contemplare ce se întinde pe o rază de patru uncii, umflat de o îngîmfare mulţumită de sine, hrănindu-se şi înmulţindu-se din propria lui substanţă, preface totul în murdărie şi venin, neproducînd altceva decît otravă de muşte şi o pînză, sau cel care, lărgindu-şi nesfîrşit orizontul, după multe cercetări, osteneli, cu o judecată dreaptă şi ştiind să deosebească lucrurile între ele, aduce acasă miere şi ceară?“* Preferinţa pentru antici se menţine la Swift şi după ce părăseşte casa lui Temple. În insula vrăjitorilor, Gulliver cheamă duhurile marilor antici. Alexandru cel Mare, Hanibal, Cezar şi, mai ales, Brutus, care-i umbreşte pe toţi, sînt apariţii impresionante. Senatul roman i se pare lui Gulliver, în comparaţie cu o adunare legislativă modernă *„ca o adunare de eroi şi semizei“* alături de *„o adunătură de vagabonzi, hoţi de buzunare, tîlhari şi fanfaroni“*. Filozofii şi poeţii antici, în compania cărora Swift îl plasează cu veneraţie pe predecesorul lui întru utopie, Thomas Morus, se arată iritaţi de comentatorii şi imitatorii lor moderni. În epoca augustană, atît de clasică în spirit, Swift reproşează cu vehemenţă gîndirii moderne lipsa ei de originalitate. Era poate unul dintre puţinii scriitori îndreptăţiţi să formuleze această imputare. Ori-

ginalitatea i-au recunoscut-o și contemporanii: *„...poate că nu e ușor de găsit un scriitor care a împrumutat atît de puțin sau, care, în ceea ce este bun și în cusururile sale, a justificat atît de bine pretenția de a fi original“* [1].

*

Călătoriile lui Gulliver e o carte care concentrează și duce pînă la ultimele consecințe toate ideile morale și modalitățile artistice swiftiene, punînd în discuție nu numai chestiunile filozofice, politice, literare, agitate și în operele mai înainte pomenite, ci chiar marea problemă a condiției umane.

Cartea se prezintă sub forma unei călătorii fantastice. Este, la prima vedere, o alegorie bazată pe parcurgerea de către un personaj a unui drum, drum cu etape simbolice, la capătul căruia călătorul trebuie să descopere sensul existenței. În seria aceasta alegorică se plasează, cu toate deosebirile dintre ele, opere ca *Divina Comedie*, *Călătoria Pelerinului de Bunyan* și multe altele. Am schițat doar o schemă generală, în interiorul căreia povestea *Călătoriilor lui Gulliver*, plăsmuire complicată și paradoxală, refuză adesea să se înscrie. Între altele, pentru că, în cadrul abstract al alegoriei, Swift introduce un personaj, un om cu trăsături distincte și cu o biografie, din punct de vedere uman și social, perfect concretizată.

La începutul fantasticelor sale aventuri, Gulliver este un tînăr chirurg, un englez mijlociu destul de naiv (se poate alătura *„candizilor“* atît de numeroși în literatura de călătorii reale și imaginare a secolului), îmboldit de pasiunea peregrinărilor și curios să cunoască tărîmuri noi. El nu mai este o mască de felul acelora adoptate de Swift în *Scrisorile pînzarului* sau *Modesta propunere*. Și, deși e funcția lui Gulliver să exprime în mod direct sau prin

[1] Samuel Johnson, *op. cit.*, p. 371.

disimulare opiniile lui Swift, călătorul are o personalitate deosebită de a autorului, care în diverse împrejurări se desparte de creatura sa, supunînd-o unei tratări distante și ironice. În spiritul care este al veacului, Gulliver va fi transformat de experiență. Această prețuire a experienței, pe care Locke a teoretizat-o filozofic în *Eseul asupra inteligenței umane*, explică de altfel mulțimea relațiunilor de călătorie reală și imaginară în secolul luminilor. Modelele existau. Utopiile Renașterii creșteau de obicei din cîte o relație de călătorie. Dar în comparație cu abstractele și cerebralele construcții utopice ale lui Thomas Morus sau Campanella, experiențele lui Gulliver, deși înscrise într-o schemă alegorică, oferă concretețea și intensitatea unor experiențe reale.

În secolul al XVIII-lea, cu înclinația lui critică și spiritul lui relativizator, călătoriile reale și închipuite cunosc o prodigioasă înflorire. Literaturile timpului sînt pline de primitivi și orientali care circulă, poposesc în țări civilizate, se miră, fac comparații, confruntă. Mirarea primitivului neprevenit, falsa ingenuitate a exoticului sînt folosite ca mijloace de critică socială. Se dezvoltă ceea ce se numește *„mitul străinului“* și reprezintă pentru Montesquieu (*Scrisorile persane*), Voltaire (*Naivul*), Goldsmith (*Cetățeanul lumii*) o posibilitate de subliniere a relativității criteriilor sociale, tributare multor factori, între ele climatul.

În primele două etape ale călătoriei lui Gulliver, Swift pare să pornească pe acest făgaș, folosind călătoria pe meleaguri imaginare cu intenții satirice și în spiritul critic și relativizator care este al veacului luminilor. Alegoria înlesnește, în primele două călătorii, stabilirea directă a unor paralelisme între imaginea alegorică pe de o parte și realitatea reprezentată, pe de alta. Suprapunerea celor două planuri este perfectă, așa cum se întîmplă de obicei în alegorii. În transparența ficțiunii deslușim în episoadele *Călătoriei în Lilliput* viața politică din Anglia

vremii (luptele dintre partide, criteriile ridicole după care se acordau demnitățile, războaiele absurde, curtea, favoritismul etc. etc.).

Trecînd din țara pigmeilor în Brobdingnag, țara uriașilor, Gulliver este el însuși supus unei răvășitoare schimbări de perspectivă. Gigant, dominator, sigur de sine în Lilliput, devine o gînganie caraghioasă în Brobdingnag. Răsturnarea e de ordin strict cantitativ. Cu o minuție, uneori însoțită de un subtext ironic, Swift calculează matematic raporturile dintre mărimi. Știm exact ce reprezentau în unități de măsură engleză oamenii întîlniți, obiectele folosite, mîncarea înghițită de Gulliver în Lilliput și Brobdingnag. Acest calcul riguros al proporțiilor subliniază relativitatea, ideea nestatorniciei unor lucruri socotite stabile de către mințile dornice de certitudini solide. Ambiguitatea caracteristică spiritului swiftian, ambiguitate care va deveni tulburătoare în următoarele două călătorii, se desenează de pe acum. Swift pare a judeca lucrurile cu mintea personajului său în *Călătoria în Lilliput.* Aci uriașul Gulliver privește parodia vieții politice a pigmeilor de la înălțimea unei înțelegeri superioare. În Brobdingnag, devenit ridicul capriciu al naturii, Gulliver îl înveselește, dar îl și îngrozește pe luminatul monarh al uriașilor, povestindu-i despre luptele politice și religioase, despre războaiele și invențiile diabolice ale oamenilor din țara sa. Ideea relativistă e uneori explicită : *„Printr-un capriciu al sorții, s-ar putea prea bine ca lilliputanii să dea peste oameni tot atît de mici în raport cu ei pe cît erau ei față de mine. Și cine știe dacă în vreun colț îndepărtat de lume, pe care noi încă nu l-am descoperit, n-or fi trăind, poate, făpturi și mai uriașe decît acest neam de uriași ?“* Cînd, în țara uriașilor își descoperă vederea microscopică și este îngrozit de urîțenia feței și a corpului omenesc, Gulliver se întreabă dacă ființa lui nu apărea la fel de oribilă piticilor înzestrați, în raport cu el, cu vedere microscopică.

Dar răsturnările operate în primele două cărţi rămîn de ordin cahtitativ, antropomorfismul lumilor vizitate de Gulliver menţinîndu-se pînă în cele mai mici detalii. Piticii şi uriaşii trăiesc o viaţă individuală şi colectivă întru totul asemănătoare cu aceea din ţara de baştină a lui Gulliver. Relaţiile familiare şi sociale, moravurile, convenţiile se menţin. Critica adusă de generosul rege al Brobdingnagului regimului din Anglia descris de Gulliver vine din interiorul unei umanităţi evoluate.

O dată cu a treia călătorie, criteriul cantitativ dispare. Simbolismul primelor etape este o simplă chestiune de amplificare sau diminuare.[1] Totuşi, şi aici pendularea între normal si absurd (vezi suspiciunea unei legături amoroase între uriaşul Gulliver şi o minusculă doamnă de la curtea Lilliputului), învestirea detaliilor cu valori groteşti (vezi descrierea doamnelor uriaşe făcute cu ochiul microscopic al lui Gulliver) acordă comicului acestor cărţi acea notă de bizarerie stranie — marca indubitabilă a spiritului swiftian. Oricum însă aceste două cărţi sînt gîndite la *„scara intelectuală“* şi ca atare simbolica lor uşor descifrabilă le face accesibile copiilor.[2]

Însăşi formula alegorică se modifică în ultimele două călătorii. Suprapunerea între planul fantastic şi cel real nu mai e desăvîrşită, ci lasă o margine de imprecizie, pe care cititorul nu şi-o poate lămuri în termeni strict raţionali. Intervine aici acel element de afectivitate paroxistică, de înverşunare pasionată, care bruiază contururile precise ale alegoriei şi ne răpeşte sentimentul de certitudine oferit de obicei de solul ferm al ficţiunii alegorice. Sîntem cu alte cuvinte transportaţi în lumea mai imprecisă — şi prin aceasta mai tulburătoare — a simbolurilor. De altfel viciile vizate în aceste două ultime cărţi nu ţin doar de domeniul vieţii sociale (deşi regele

[1] J Harrell, *What Gulliver knew*, col. cit., ed. cit., p. 57.
[2] *Idem*, p. 58.

insulei zburătoare care terorizează, cu ajutorul unei minuni a tehnicii, poporul de pe continentul de dedesubt, ca și atitudinea regelui din Luggnagg față de supușii săi, vorbesc despre oroarea lui Swift de tiranie), ci se referă la însușirile cele mai universale ale făpturii omenești, la însăși condiția speciei umane.

Pe insula zburătoare trăiesc oameni cufundați în ei înșiși, lipsiți de receptivitate față de exterior, preocupați doar de abstracțiunile muzicii și ale matematicii. Matematica practică a locuitorilor din Brobdignag e înlocuită de speculație și devine inoperantă în viața reală. Gulliver mănîncă pulpe de miel tăiate în chip de triunghi echilateral, antricoate în formă de romboid, dar nu poate obține un costum de haine pe măsură, din pricina calculelor complicate și abstracte ale croitorilor. Toată această parte a celei de-a treia călătorii pare un atac la adresa unei științe, care a pierdut din vedere rosturile ei, și la adresa spiritului uman atras de ipoteze aberante. În Laputa, casele sînt strîmbe și ogoarele prost lucrate, pentru că academicienii din Lagado se ostenesc să extragă raze de soare din castraveți și să prefacă gheața în praf de pușcă. Mașina de gîndit experimentată în fața lui Gulliver este una din acele invenții demențiale descrise amănunțit și în spirit sistematic, generatoare la Swift ale unor sentimente de panică în fața absurdității.

Ajuns la episodul struldbrugilor, cititorul nu mai poate comprima sentimentul de oroare în fața condiției omenești, sentiment care se va accentua la lectura ultimei călătorii. Struldbrugii sînt exemplare rare, dăruite cu nemurire. Candid, Gulliver speră să descopere comori de înțelepciune în acești venerabili contemporani ai unor trecute epoci de glorie. Nemurirea este însă o pacoste, dovedesc struldbrugii, tragice epave care mărturisesc despre corupția inerentă și progresivă a individului uman. Unul din miturile eterne ale omenirii (imortalitatea), unul din miturile secolului (rațiunea) sînt zguduite în această carte.

În ultima călătorie, răsturnarea e totală. Stăpîni aici sînt caii — houyhnhnmii — ființe raționale cu instinctele sublimate, sigure de perfecțiunea lor (houyhnhnm înseamnă desăvîrșirea naturii). În schimb, Gulliver se recunoaște cu groază în yahooi — animale dezgustătoare, cu greu domesticite, instinctuale, lubrice, murdare. O asemenea reprezentare a speciei umane a făcut ca a patra călătorie să fie, din momentul apariției cărții și pînă astăzi, cea mai viu discutată parte din întreaga operă swiftiană. Evident, în țara cailor, criteriile umane nu mai au nici o valoare. Domnește un equó-centrism total și deprecierea condiției umane se face dintr-un punct de vedere exterior umanității. Vreme îndelungată exegeții lui Swift au afirmat și au condamnat mizantropia Decanului de la St. Patrick, pe baza identificării conștiinței lui mai întîi cu aceea a calului — stăpînul lui Gulliver —, apoi cu a lui Gulliver el însuși, rușinat de condiția de yahoo, cucerit de raționalitatea houyhnhnmilor. Thackeray îl învinuiește pe Swift că vorbește într-un „*limbaj de yahoo*", că adoptă „*o vorbire spurcată, că gîndește murdar, că e furios, turbat, obscen*" [1].

Descrierea yahooilor, animale cu înfățișare și obiceiuri omenești, neșlefuite însă de civilizație (fața lată și turtită, nasul cîrn, gura mare, buzele groase, reacții primitive și o accentuată atracție spre murdărie) reprezintă, între altele, o replică batjocoritoare dată de Swift mitului omului natural, unul din laitmotivele filozofice și antropologice ale veacului. Relațiile de călătorie reală, ca și călătoriile imaginare ale secolului elogiau starea de inocență și puritatea primitivului, adus adesea în mijlocul civilizației ca un model de umanitate, ca o încarnare a acelei „*legi naturale*", pe care de la Shaftesbury la Voltaire, gînditorii veacului nu încetau s-o exalte.

[1] Thackeray, *op. cit.*, p. 21.

Predilecția pentru scatologie și pentru detaliul biologic înjositor, vădită în concepția yahooului, predilecție subsumată înverșunării polemice, a alimentat interpretări dintre cele mai felurite. Dacă pe Johnson, Thackeray, Middleton Murry această predilecție îi face să formuleze diagnosticul unei mizantropii aproape demențiale, critica modernă ajunge să analizeze fenomenul yahooului cu unelte oferite de psihanaliza freudistă. Un articol care a stîrnit multă vîlvă — *Viziunea excrementală a lui Swift* de Norman Brown — interpretează atracția spre scatologie, evidentă în unele poezii ale lui Swift, în *Operația mecanică a spiritului* și mai ales în ultima călătorie a lui Gulliver, ca expresia unui *„conflict între ființa animală, adecvat rezumată în funcția anală și pretențioasele noastre sublimări"* [1]. Dragostea, religia, entuziasmul ar reprezenta asemenea sublimări. În felul acesta, spune autorul studiului amintit, Swift ajunge la teoria lui Freud privitoare la *„identitatea între ceea ce este mai înalt și mai josnic în natura omenească"* [2].

Despre anticipațiile psihanalitice ale lui Swift ar fi temerar să vorbim în aceste rînduri. Acceptăm însă ideea că insistența asupra biologicului, coborît pînă la nivelul funcției excrementale, este un răspuns polemic dat unui secol a cărui nemăsurată și orgolioasă încredere în natura și rațiunea umană i se părea lui Swift un semn de suficiență. De altfel, cu semnificații cu mult mai puțin grave, scatalogicul figura de mult în literatură. Expresie a unei vitalități colosale la Rabelais, el nu lipsește din literatura unei epoci atît de străină gingășiilor, cum era prima jumătate a secolului al XVIII-lea în Anglia. Opera lui Fielding și, mai ales, a lui Smollett, ne oferă exemple numeroase în această privință.

Opuși yahooilor sînt caii, perfecțiunea naturii, făpturi raționale și înțelepte, care-i prilejuiesc lui Swift o recon-

---

[1] Norman Brown, *op. cit.*, col. cit., ed. cit., p. 38.
[2] *Idem*, p. 46.

siderare a fiinţei umane din exteriorul umanităţii. Privit din acest unghi, Gulliver este desfiinţat ca fiinţă gînditoare şi asimilat cu yahooii. De data aceasta atacul lui Swift nu ne mai întîmpină cu oblicitatea ironiei, ci e direct şi brutal. Totuşi, pe măsură ce ne apropiem de sfîrşitul ultimei aventuri a lui Gulliver, se strecoară în textul cărţii o notă de echivoc, care ne sileşte să ne îndoim că verdictul pronunţat împotriva lui Gulliver ca individ al speciei umane, adică yahoo, este ultimul cuvînt al lui Swift.

Ambiguitatea amintită găseşte expresii stilistice felurite. Joseph Harrell arată, în studiul citat mai sus, că Swift desenează uneori prin cuvîntul „brută" pe yahooi, alteori pe Gulliver, cîteodată chiar pe houyhnhnmi ; la fel se întîmplă şi cu cuvintele patruped şi turmă (folosite cînd pentru vacile houyhnhnmilor, cînd pentru yahooi, cînd pentru cai)[1]. Constatarea unei asemenea pendulări între conceptul de om şi animal, pendulare însoţită de frecvente şi derutante deplasări de accent, pune într-o lumină nouă problema mizantropiei lui Swift.

Călătoriile lui Gulliver, se ştie, ţin şi de construcţia utopică. Ele nu *„reprezintă o singură carte sau o singură utopie, ci o serie de cărţi scurte, însăilate pe canavaua unui singur personaj central şi o serie de utopii, unele pozitive, altele negative* (...) *Critica socială apare pe alocuri sub forma descrierii unui stat ale cărui realităţi Swift le dă drept pildă contemporanilor săi, iar în alte capitole, prin zugrăvirea unui stat ale cărui vicii şi sminteli reprezintă un atac satiric la adresa instituţiilor engleze."*[2] Bineînţeles, călătoria în ţara cailor înţelepţi reprezintă, în complexul lucrării, o utopie intens pozitivă. Recunoaştem în această parte sugestii venite din direcţia

[1] Joseph Harrell, *op. cit.*, col. cit., ed. cit., p. 69.
[2] A. L. Morton, *Utopia engleză*, E.P.L., p. 114.

lui Thomas Morus și recunoaștem, mai ales, spiritul utopiilor matematic raționalizate, foarte numeroase în secolul luminilor. În linii mari, ultima aventură marină îl duce pe Gulliver într-o republică de tip patriarhal, care pare să fie concretizarea unei societăți ideale : societatea primitivă, bazată pe economia naturală, lipsită de antagonismele sociale. Este o soluție pe care veacul al XVIII-lea a oferit-o adesea. Această utopie „pozitivă", cu care se încheie cartea, a oferit temeiul unei corectări a caracterizării lui Swift drept mizantrop și pesimist iremediabil. Semnatara rîndurilor de față a adoptat acest punct de vedere într-o prefață la *Călătoriile lui Gulliver* publicată în 1952.

Critica actuală pune sub semnul îndoielii epitetul de mizantrop aplicat lui Swift, operînd o disociere dusă pînă la ultimele consecințe între autor și personajul său — Gulliver. S-ar părea că încercarea de a corecta pesimismul swiftian nesocotește însăși gîndirea autorului în această direcție, gîndire lămurită de Swift într-o scrisoare adresată în 1725 lui Alexander Pope : *„Îmi propun, în toate lucrările mele, să supăr lumea mai degrabă decît s-o distrez. (...) Am urît întotdeauna toate națiunile, profesiunile, comunitățile, și toată dragostea mea se îndreaptă spre indivizi. Urăsc tribul avocaților, dar îl iubesc pe consilierul cutare și pe judecătorul cutare ; la fel și cu medicii — ca să nu mai vorbesc de propria mea meserie — la fel cu soldații, englezii, scoțienii, francezii și alții. Dar, mai ales, urăsc animalul numit om, deși iubesc din toată inima pe John, Peter, Thomas și așa mai departe (...) Am strîns material pentru un tratat care să dovedească falsitatea definiției* de animal rațional *(dată omului) și să arăt că el este numai* rationis capax. *Pe această mare temelie de mizantropie, deși nu în maniera lui Timon, se ridică întreg edificiul* Călătoriilor."

Disocierea între dragoste pentru specia umană și aceea pentru individul luat în parte (John, Peter, Thomas), ca și discriminarea între definiția care vede în om un animal prin excelență rațional și aceea pentru care optează Swift, *„animal capabil de rațiune"*, lasă destul spațiu pentru o interpretare după care Swift să nu mai apară ca un negativist total și un mizantrop fără rezerve.

În cartea a patra, spun cei mai mulți dintre criticii moderni ai operei lui Swift, viziunea despre om este neagră atîta vreme cît o privim cu ochii lui Gulliver convertit la punctul de vedere cavalin sau cu ochii stăpînului său, calul. Dar operînd acele răsturnări ironice care alcătuiesc deliciul spiritului swiftian, autorul lui Gulliver se desprinde pe nesimțite de călătorul său ca și de stăpînul acestuia și-i transformă pe amîndoi în actori de comedie. Calul cu încrederea lui obtuză în perfecțiunea speciei din care face parte se arată de o supărătoare opacitate față de criteriile altei lumi. Corpul omenesc este, după el, imperfect, incapabil să ducă la o civilizație superioară ; afectivitatea omului este o piedică în calea unei existențe raționale. O rațiune seacă răpește cailor orice urmă de sensibilitate. Moartea ca proces natural nu produce tristețe în lumea lor, și nici plecarea lui Gulliver, zdrobit la gîndul despărțirii de stăpînul lui, nu clatină echilibrul imperturbabil al houyhnhnmului. Gulliver el însuși devine ridicol în ura lui oarbă față de seminția omenească. Căpitanul corabiei portugheze îl salvează cu generozitate ; în Anglia, familia îl primește cu dragoste ; totuși Gulliver continuă să-i deteste în mod nedescriminat pe toți oamenii, să manifeste o aversiune fizică față de cei pe care nu încetează a-i vedea ca pe niște yahooi și să-și petreacă timpul în grajd pînă la sfîrșitul vieții. În nici un caz nu trebuie să tragem concluzia, spune un comen-

tator contemporan al lui Gulliver, că *„mizantropia simplă și naivă a lui Lemuel Gulliver poate fi echivalată cu satira sofisticată a celui care a povestit aventurile lui Gulliver. Trebuie să ne ferim a simplifica un ironist atît de rafinat.“* [1]

În finalul cărții, aflăm că Gulliver capătă mișcări cavaline și-și transformă glasul în nechezat pentru a putea conversa cu caii din grajdul său. Asistăm iarăși la una din acele întorsături amețitoare, pe care ironia lui Swift și le oferă cu atîta voluptate. În bogata colecție de apariții comice, care animă *Călătoriile lui Gulliver*, cea mai neașteptată, dar poate cea mai revelatoare pentru gîndirea lui Swift, este reprezentată de însuși Gulliver.

Expresia literară a ironiei lui Swift este multiplă și deconcertantă ca și gîndirea ironistului. Era un spirit tragic, au spus comentatorii, *„un arlechin care fără mască dezvăluie un chip grav“* [2] Mărturiile ni-l prezintă coleric și pasionat, răvășind cu plăcere certitudinile morale și sociale ale ființei umane pentru a scoate la iveală minciuna și viciul, dar căzînd pradă unor crize de mînie sau desperare extremă, în fața descoperirilor făcute. Putea uneori să se detașeze, stabilind distanță între el și obiectul ironiei sale, ceea ce nu-l împiedica să izbucnească apoi într-un acces de sarcasm. Avea un ochi făcut pentru a surprinde aspectele comice, pentru a detecta absurdul și aberantul în interiorul unei desfășurări de o perfectă ordine și naturalețe. Satira — așa

[1] John F. Ross, *The final comedy of Lemuel Gulliver*, col. cit., ed. cit., p. 82.

[2] Thackeray, *op. cit.*, p. 5.

cum a conceput-o și a practicat-o el — dădea satisfacție tuturor posibilităților — uneori contradictorii — ale acestui spirit ciudat. *„Satira,* scrie el în prefața la *Bătălia cărților, este un fel de oglindă în care privitorul descoperă îndeobște chipul orișicui în afară de al său. Acesta este motivul principal al bunei primiri de care se bucură ea în lume și al faptului că foarte puțini se simt jigniți de ea."*

Caracterizarea pe care a dat-o Thackeray metodei satirice a lui Swift, deși lapidară, este cuprinzătoare, pentru că include principalele tendințe ale spiritului swiftian, ca și expresia lor artistică. Analizînd *Modesta propunere,* Thackeray vorbește de *„dezvoltarea gravă și logică a unei propuneri absurde"* [1]. Trebuie să reținem din caracterizarea de mai sus simbioza dintr-o logică formală strînsă, uneori exprimată în raporturi cifrice, pe de o parte, și viziunea absurdă, pe de alta. Așa cum arătam, umorul feroce al lui Swift rezultă din răbdătoare consemnări cantitative sau din descompunerea minuțioasă a operațiilor și gesturilor. Meticulozitatea în descriere, ca și aparența de logică susținută de calcul, ca și atracția pentru descrierile tehnice (vezi mașina de gîndit), ca și stilul abstract denudat de metafore, vorbesc toate despre intelectul ordonator al unui raționalist, și ne fac să respirăm atmosfera unui veac plin de venerație pentru animalul rațional. Numai că, la Swift, amănuntul inocent, tendința analitică, consemnarea numerică sînt instrumente ce slujesc la crearea unui univers ilogic, populat de făpturi grotești și monstruoase. Acest univers este însă învestit cu însușirile unei lumi de o pregnantă obiectivitate, grație unor procedee ce tind toate la detașarea creației de creator. Am subliniat frecvența măștii și a alegoriei în opera swiftiană. Cercetarea recentă a numit

---

[1] Thackeray, *op. cit.*, p. 19.

tipul de satiră practicat de Swift satiră dramatică, sau situațională, fiindcă din interiorul ei autorul pare absent, fiindcă el se abține de la invectiva directă și lasă în seama personajelor și a situațiilor „obiective“ sarcina de a-l reprezenta. [1]

Tehnic vorbind, universul satiric al lui Swift se construiește cu ajutorul unei infinități de procedee. Paradoxul e la locul lui în interiorul unei viziuni absurde. Hiperbola satirică, la Swift, ca și la Rabelais, devine element de concepție. Tot așa, pentru creatorul unui univers fictiv absurd, procedeul comic al răsturnării, motivul lumii răsturnate devin elemente de creare ale unui univers caracteristic. Le găsim copios exploatate în ultima *Călătorie a lui Gulliver,* unde yahooi (oamenii) devin animale inferioare folosite eventual la tracțiune, iar caii, stăpînii creației, sînt înzestrați cu gîndire. Academicienii din Lagado se istovesc în invenții a căror absurditate e subliniată cu ajutorul aceluiași motiv. Unul încrucișează diverse varietăți de oi pentru a ajunge la un soi lipsit de lînă, altul contruiește case de la acoperiș la temelii. Cu mult înainte de *Gulliver,* într-o pagină ce parodia stilul predicilor religioase : *Meditație asupra unei cozi de mătură,* Swift exprimase, prin mijlocirea aceleiași scheme comice, o nefavorabilă opinie despre om, care seamănă cu o mătură, aceasta fiind *„emblema unui copac ce stă cu capul în jos“*.

Parodia nu este numai o modalitate adecvată spiritului lui Swift, ci una dintre acele atitudini apte să exprime în mod optim ambiguitatea swiftiană. Swift începe prin a parodia o manieră literară bine cunoscută, compromisă prin prea multă întrebuințare sau prin epigonism. În spatele paravanului, reprezentat de parodie, își construiește apoi universul lui halucinant. ***Bătălia cărților***

---

[1] Richardo Quintana, *op. cit.*, col. cit., ed. cit., pp. 92—99.

își mărturisește de la bun început intențiile parodice. *Gulliver* pornește ca o parodie a relațiunilor de călătorie reale și imaginare, atît de frecvente în veacul lui Swift, și sfîrșește prin a fi cu totul altceva. Căci Swift nu ne oferă niciodată ceea ce începe prin a promite. Satira lui, așa cum s-a spus, e *„o chestiune de surpriză și negare"* [1], fiindcă Swift, chiar dacă *„pare timp de o clipă să se oprească asupra unei formule, n-o face decît pentru a o trăda"* [2].

Paradox, împingere la absurd, umor negru, ironie, sarcasm — modalități, motive, procedee — toate sînt subsumate unei viziuni negatoare, unei pasiuni justițiare ce poate degenera în mizantropie. Dar tragicul, demonicul Swift poate să și rîdă fără subtext amar, știe să surprindă și să creeze comicul fără altă intenție decît aceea de a stîrni rîsul în fața insolitului : o iapă albă băgînd ață într-un ac, o sanie cu cai trasă de animale bipede, stingerea de către Gulliver a unui incendiu în Lilliput cu mijloace fiziologice — toate acestea reprezintă situații absurde de o comică inocență, situații care ni-l arată pe încruntatul Decan destins și amuzat.

Afirmația că în domeniul utopiei satirice și al unui anumit tip de absurd Swift reprezintă un cap de serie, este un loc comun al istoriei literare. Tot ce s-a scris în acest domeniu de la Swift înainte e îndatorat lui Gulliver, nu numai în concepție, ci și în folosirea procedeelor. Voltaire în *Micromegas* și în episodul călătoriei lui Candid în El-Dorado, Samuel Butler în *Erewhon,* Wells, Huxley și, în literatura română, așa cum observă George Călinescu [3], Tudor Arghezi în *Tablete în Țara de Kuty,* se plasează, cu toate notele profund deosebitoare ce-i despart, în

---

[1] F. R. Leavis, *The common pursuit,* Peregrine Book, Chatto and Windus, 1962, p. 62.

[2] *Idem,* p. 67.

[3] George Călinescu, *Istoria literaturii române,* p. 734.

suita inaugurată de Swift cu al său *Gulliver*. Dar nu numai în planul utopiei satirice a fost Swift un anticipator. Dacă reamintesc cele spuse la începutul acestor rînduri, anume că absurdul generator de spaimă, facultatea de a crea un univers terifiant și coșmaresc prin însumarea unor detalii aparent lipsite de încărcătură afectivă, facultate ce va caracteriza proza lui Kafka și a atîtor continuatori de ai săi, sînt elemente definitorii ale operei lui Swift, modernitatea marelui și enigmaticului Decan nu necesită altă demonstrație.

VERA CĂLIN

TABEL CRONOLOGIC

1667 30 noiembrie. Se naşte la Dublin Jonathan Swift

1682 aprilie. Începe studiile la *Trinity College* din Dublin.

1689 iunie. Se mută la Leicester și intră în slujba lui Sir William Temple.

1690 mai. Se înapoiază în Irlanda.

1691 august. Se reîntoarce în casa lui Temple, unde rămîne pînă în mai 1694.

1692 Apare *Oda la societatea din Atena.*

1694 mai. Înapoierea în Irlanda.
În octombrie este hirotonisit pastor al bisericii anglicane.

1696 mai. Din nou în casa lui Temple.

1696—1699 Scrie *Povestea unui butoi.*

1699 După moartea lui Temple devine capelan al lordului Berkeley, în Irlanda.
Călătorii în Anglia în 1701—1702, 1703—1704.

1704 Apare *Povestea unui butoi.*

1707—1709 Rămîne în Anglia ca delegat al clerului irlandez. Pledează pentru drepturile religioase și economice ale Irlandei.
În această perioadă scrie pamfletele : *Partrige contra Bickerstaff* și *Argumentul împotriva desființării creștinismului.*

1709 Se înapoiază în Irlanda, unde primește parohia Laracor.

1710 Călătorie la Londra. Începe o perioadă de intensă activitate politică.

1710 Începe *Jurnalul către Stella,* pe care-l continuă pînă în 1713.

1713 iunie. Devine Decanul Catedralei Sf. Patrick din Dublin.

1713 Din nou la Londra, unde își continuă activitatea politică.

1714 februarie. Participă la înființarea clubului „Scriblerus".

1714 După moartea reginei Ana, se stabilește definitiv în Dublin.

1720 Data probabilă a începerii *Călătoriilor lui Gulliver.*

1726 Apar primele *Scrisori ale pînzarului.*

1726 Revizitează Londra şi locuieşte la Alexander Pope.

1726 octombrie. Apar *Călătoriile lui Gulliver.*

1727 octombrie. Ultima călătorie la Londra.

1729 octombrie. Apare *Modesta propunere.*

1735 Apare la Dublin prima ediţie a *Operelor* lui Swift în patru volume.

1738 Începutul bolii.

1745 19 octombrie. Swift moare la reşedinţa sa de lîngă Catedrala Sf. Patrick.

VERA CĂLIN

CAPITOLUL I

Cîteva cuvinte ale autorului despre el însuşi şi familia sa. Primele îndemnuri la călătorie. Naufragiază şi scapă cu viaţă, înotînd. Ajunge cu bine la ţărmul Lilliputului. E luat prizonier şi dus în interiorul ţării.

Tatăl meu avea o mică moşie în Nottinghamshire ; eu eram al treilea din cei cinci fii ai săi. La vîrsta de patrusprezece ani el m-a trimis la colegiul Emanuel din Cambridge, unde am urmat trei ani, ţinîndu-mă serios de carte ; cum însă întreţinerea mea — cu toate că mi se trimiteau foarte puţini bani — era prea costisitoare pentru bruma noastră de avere, am fost dat în ucenicie la domnul James Bates, un vestit chirurg din Londra, la care am lucrat patru ani. În acest răstimp, primind din cînd în cînd mici sume de bani de la tatăl meu, i-am cheltuit învăţînd navigaţia şi cîte ceva de folos celor ce-şi pun în gînd să călătorească — ceea ce nădăjduiam că voi putea face odată şi odată. După ce am plecat de la domnul Bates, m-am înapoiat în casa tatălui meu, unde, cu ajutorul lui, al unchiului John şi al altor cîtorva rude,

am obținut patruzeci de lire și totodată făgăduiala că voi primi treizeci de lire pe an, necesare pentru întreținerea mea la Leyda. Acolo am studiat medicina vreme de doi ani și șapte luni, știind cît de bine o să-mi prindă această știință în călătorii îndelungate. Curînd după întoarcerea mea de la Leyda, bunul meu dascăl, domnul Bates, m-a recomandat în calitate de doctor pe vasul *Swallow*, de sub comanda căpitanului Abraham Pannell. Cu el am lucrat trei ani și jumătate, făcînd cîteva călătorii în Levant și în alte ținuturi. La înapoiere, m-am hotărît să mă stabilesc la Londra. Domnul Bates, profesorul meu, m-a sprijinit, recomandîndu-mă cîtorva pacienți. Am închiriat jumătate dintr-o casă modestă în vechiul cartier evreiesc și, fiind sfătuit să-mi schimb felul de viață, m-am căsătorit cu domnișoara Mary Burton, a doua fiică a domnului Edmond Burton, negustor de ciorapi din strada Newgate. Soția mi-a adus o zestre de patru sute de lire.

Cum însă doi ani mai tîrziu iubitul meu profesor Bates muri, și cum, pe de altă parte, nu prea aveam prieteni, treburile începură să meargă din ce în ce mai prost — deoarece conștiința nu mi-ar fi îngăduit să imit practicile rușinoase ale unui număr, vai ! prea mare de confrați. Așa se face că, după ce m-am sfătuit cu soția mea și cu cîțiva dintre cunoscuții mei, am luat hotărîrea de a pleca din nou pe mare. Am fost șase ani de-a rîndul doctor pe două corăbii și am făcut mai multe călătorii în Indiile Răsăritene și Occidentale, mai agonisind cîte ceva. Ceasurile de răgaz mi le petreceam citind operele celor mai buni scriitori antici sau moderni, căci aveam întotdeauna la îndemînă un mare număr de cărți, iar cînd mă aflam pe uscat, observam obiceiurile și firea oamenilor și, totodată,

le învăţam limba ; în privinţa aceasta dovedeam multă uşurinţă, datorită unei foarte bune memorii.

Întrucît ultima din aceste călătorii n-a fost prea norocoasă, m-am săturat de mare şi m-am hotărît să rămîn acasă, alături de soţie şi copii. M-am mutat din vechiul cartier evreiesc în *Fetter Lane* şi de acolo în *Wapping*, în nădejdea să găsesc de lucru printre marinari ; dar mi-a mers prost. După o aşteptare zadarnică de trei ani, sperînd că doar-doar se vor îndrepta lucrurile, am primit o propunere avantajoasă din partea căpitanului William Prichard, proprietarul vasului *Antelope,* care urma să facă o călătorie în Mările Sudului. Am ridicat pînzele, din portul Bristol, la 4 mai 1699, iar începutul călătoriei noastre a fost cît se poate de promiţător.

N-ar fi potrivit, din anumite motive, să-l plictisesc pe cititor cu amănuntele peripeţiilor noastre în mările acelea ; e de ajuns să-i spun că, în timp ce ne îndreptam spre Indiile Răsăritene, am fost împinşi de o furtună cumplită către coasta de nord-vest a Ţării Van Diemen [1]. Busola ne arăta că ne aflăm la 30 de grade şi 2 minute latitudine sudică. Doisprezece oameni din echipaj muriseră din pricina muncii istovitoare şi a hranei proaste ; ceilalţi erau peste măsură de slăbiţi. La 5 noiembrie (dată la care în ţinuturile acelea începe vara), pe o vreme foarte ceţoasă, marinarii descoperiră o stîncă la o jumătate de cablu [2] depărtare de vas, dar vîntul bătea cu atîta furie, că ne-a mînat drept spre ea şi, ca urmare, vasul s-a sfărîmat. Şase oameni din echipaj, printre care şi eu, am coborît

[1] Această insulă (astăzi Tasmania) a fost descoperită în 1633 de navigatorul olandez Abel J. Tasman (n.t.).

[2] Un cablu = 183 m (n.t.).

barca în mare şi am izbutit să ne îndepărtăm de corabie şi de stîncă. După socotelile mele, am vîslit cam vreo trei leghe, pînă cînd n-am mai putut trage la lopeţi, fiind şi aşa istoviţi de munca de pe corabie. Ne-am lăsat deci în voia valurilor, iar după vreo jumătate de oră, un vînt năprasnic dinspre miazănoapte ne-a răsturnat barca. Ce s-a întîmplat cu tovarăşii mei din barcă, precum şi cu cei care s-au adăpostit pe stîncă sau au rămas pe corabie, n-aş putea spune ; presupun însă că au pierit cu toţii.

Cît despre mine, am înotat la voia întîmplării, împins de vînt şi de flux. De mai multe ori am încercat zadarnic să ating fundul cu picioarele ; şi tocmai cînd eram cu desăvîrşire sleit şi nu mai puteam lupta, am dat de fund ; între timp, furtuna slăbise mult. Panta era atît de lină, încît am mers aproape o milă [1] pînă să ajung la ţărm, ceea ce cred că s-a întîmplat pe la opt seara.

Am înaintat după aceea vreo jumătate de milă, fără să descopăr urmă de aşezare omenească sau picior de locuitor ; e adevărat, eram atît de slăbit, încît se poate să nu-i fi văzut.

Din pricina oboselii, căldurii şi a vreo jumătate de pintă [2] de brandy pe care o băusem cînd am părăsit vasul, m-am pomenit picotînd. M-am tolănit pe iarba foarte măruntă şi moale şi am dormit mai adînc decît îmi amintesc să mi se fi întîmplat vreodată, după socotelile mele cam vreo nouă ceasuri, pentru că la deşteptare tocmai se crăpa de ziuă. Am încercat să mă scol, dar nu m-am putut mişca, deoarece, cum stam aşa culcat pe spate, mi-am simţit atît braţele, cît şi picioarele

[1] O milă engleză = 1609 m ; o milă marină = 1853 m (n.t.).
[2] O pintă = 0,56 l (nt.).

legate zdravăn de pămînt de o parte și de alta, iar părul meu lung și des, prins și el în același fel. Am simțit, de asemenea, că tot trupul, de la subsuori pînă la coapse, e legat cu fire subțiri. Puteam privi numai în sus ; soarele începea să dogorească, iar lumina îmi supăra ochii. Auzeam în jurul meu un zgomot nedeslușit, dar din poziția în care mă găseam nu izbuteam să văd altceva decît cerul. N-a trecut mult și am simțit ceva ca o vietate mișcîndu-se pe piciorul meu stîng, înaintînd binișor pe piept și oprindu-mi-se în dreptul bărbiei : plecîndu-mi privirile pe cît puteam, am deslușit o făptură omenească ce n-avea nici șase incii [1] înălțime, cu un arc și o săgeată în mîini și cu o tolbă de săgeți la spate. Între timp am simțit cel puțin patruzeci de alte ființe asemănătoare (așa am bănuit) urmînd-o pe cea dintîi. Peste măsură de uimit, am răcnit atît de tare, încît au luat-o cu toții la fugă, înfricoșați, iar cîțiva dintre ei, după cum mi s-a spus mai tîrziu, au fost răniți în urma căzăturilor, cînd au încercat să sară de pe mine, jos, pe pămînt. Aceasta nu i-a împiedicat, totuși, să se întoarcă peste puțin timp, iar unul din ei, care se avîntase pînă într-un loc de unde putea să-mi vadă toată fața, și-a ridicat brațele și ochii în semn de mirare și a strigat cu o voce pițigăiată, dar deslușită : „*Hekinah degul !*". Ceilalți au repetat aceste cuvinte de mai multe ori, dar atunci nu le-am putut pricepe înțelesul.

Își poate lesne închipui cititorul că în tot acest timp eram într-o poziție foarte neplăcută ; în cele din urmă, zbătîndu-mă ca să mă eliberez, am avut norocul să rup legăturile și să smulg țărușii ce-mi țintuiau brațul stîng de pămînt, pentru ca,

[1] O incie = 2,54 cm (n.t.).

ridicîndu-l pînă în dreptul ochilor, să descopăr metodele pe care le folosiseră ca să mă lege. Totodată, cu o smucitură violentă care îmi pricinui o durere cumplită, am desfăcut puţin firele ce-mi legau părul pe partea stîngă, atît cît era nevoie ca să pot întoarce capul cu vreo două incii. Omuleţii o rupseră însă la fugă pentru a doua oară, înainte ca eu să-i pot prinde ; apoi îndată începură să scoată niște ţipete puternice și foarte ascuţite, iar cînd acestea încetară, unul dintre ei strigă din răsputeri : „*Tolgo fonac*". O clipă mai tîrziu, am simţit mai mult de o sută de săgeţi înfigîndu-mi-se în mîna stîngă și înţepîndu-mă cu tot atîtea ace. Pe urmă au tras o altă salvă în aer, așa cum facem noi cu bombele în Europa. Multe din aceste săgeţi au căzut, cred, pe trupul meu (cu toate că nu le-am simţit), iar cîteva pe faţă, pe care mi-am acoperit-o îndată cu mîna stîngă. Cînd încetă această ploaie de săgeţi, am început să gem de necaz și de durere, iar cînd am încercat din nou să mă eliberez, au tras o altă salvă, mai puternică decît prima, în timp ce cîţiva căutau să mă împungă cu suliţele în coaste ; dar, din fericire, eram îmbrăcat cu o scurtă de piele de bivol, pe care nu au putut-o străpunge. Am socotit că lucrul cel mai cuminte este să stau nemișcat și mă gîndeam să rămîn așa pînă la căderea nopţii, cînd aș fi putut să-mi desfac legăturile cu ajutorul mîinii stîngi. Cît despre localnici, eram îndreptăţit să-mi închipui că voi putea face faţă celei mai mari oștiri pe care ar fi fost în stare să o aducă împotriva mea, dacă erau toţi de mărimea omuleţului pe care-l văzusem. Soarta însă voi altfel. Văzînd că stau liniștit, omuleţii încetară să mai arunce săgeţi : totuși, după zgomotul pe care îl auzeam, mi-am dat seama că numărul lor sporise, iar la o depăr-

tare de vreo patru yarzi[1] de mine, în dreptul urechii mele drepte, timp de o oră am auzit un ciocănit ca acela pe care îl fac oamenii cînd construiesc. Întorcînd capul într-acolo, în măsura în care îmi îngăduiau țărușii și firele, am văzut o estradă ridicată cam la un picior și jumătate deasupra pămîntului, în stare să țină patru localnici, precum și cîteva scări sprijinite de ea. De pe această estradă, unul dintre ei, după toate semnele o persoană cu vază, ținu o cuvîntare lungă, din care n-am înțeles o iotă. Am uitat să amintesc că, înainte de a-și începe discursul, importantul personaj strigă de trei ori *„Longro dehul san“* (atît aceste cuvinte, cît și primele mi-au fost mai apoi repetate și explicate). După care, vreo cincizeci de omuleți veniră îndată și tăiară firele care-mi legau partea stîngă a capului, ceea ce mi-a dat putința să-l întorc spre dreapta și să cercetez înfățișarea și gesturile celui ce urma să vorbească. Părea de vîrstă mijlocie și era mai înalt decît ceilalți trei care-l însoțeau ; dintre aceștia, pajul care-i ținea trena era ceva mai mare decît degetul meu mijlociu ; ceilalți doi stăteau de o parte și de alta ca să-l ajute. Ai fi zis că vorbitorul e un orator înnăscut ; după cîte am înțeles, recurgea cînd la amenințări, cînd la făgăduieli, cînd la milă și bunătate[2]. Am răspuns prin cîteva cuvinte, dar în modul cel mai umil cu putință, ridicîndu-mi mîna stîngă și amîndoi ochii către soare, ca pentru a-l lua drept martor ; și cum eram hămesit

---

[1] Un yard = 0,914 m (n.t.).

[2] Aluzie la oratorii ambulanți care făceau parte din partidul *whig* și care vorbeau în favoarea dinastiei de Hanovra. Swift îi disprețuia, pentru că răsturnarea partidului din care el însuși făcea parte *(tory)* se datora în bună măsură lor (nota red. engleze).

de foame, căci ultima dată cînd îmbucasem ceva fusese cu cîteva ore înainte de a părăsi vasul, natura își cerea drepturile atît de stăruitor, încît nu m-am putut stăpîni și mi-am arătat nerăbdarea (poate împotriva regulilor stricte ale bunei-cuviințe), ducîndu-mi de mai multe ori degetul la gură ca să-i fac să priceapă că mi-e foame. *Hurgo* (așa-i spun ei unui mare dregător, după cum am aflat mai tîrziu) m-a înțeles numaidecît. El coborî de pe estradă și porunci să se ridice mai multe scări de o parte și de alta a trupului meu ; peste o sută de localnici urcară treptele și se îndreptară spre gura mea, încărcați cu coșuri pline de carne, trimise la porunca regelui de îndată ce acesta fusese înștiințat de sosirea mea. Mi-am dat seama că era carnea unor animale felurite, dar nu le-am putut deosebi după gust : ciosvîrte, mușchi și pulpe aducînd cu cele de oaie, foarte bine pregătite, dar mai mici decît aripile unei ciocîrlii. Înghițeam cîte două-trei dintr-o singură îmbucătură, precum și cîte trei pîini odată, mari cît niște alice. Omuleții mă îndopau de zor și-și arătau în fel și chip mirarea și uimirea față de un om atît de mare și de mîncăcios.

Am făcut apoi un alt semn, ca să le arăt că mi-e sete. După felul cum mîncasem, și-au făcut socoteala că o cantitate mică nu va fi de ajuns ; și cum era un popor foarte ingenios, au ridicat cu ajutorul frînghiilor unul din cele mai mari poloboace de-ale lor, apoi l-au dat de-a dura spre mîna mea și l-au desfundat ; iar eu l-am băut dintr-o sorbitură — nimic mai lesne, pentru că nu conținea mai mult de o jumătate de pintă și aducea la gust cu un vin slab de Burgundia, dar mult mai plăcut. Mi-au adus și al doilea butoi, pe care l-am sorbit în același fel ; apoi le-am făcut semn să mai

aducă, însă nu mai aveau. Săvîrşind eu aceste minuni, au scos chiote de bucurie și au încins un dans pe pieptul meu, repetînd de mai multe ori cuvintele *„Hekinah degul“*. Mi-au dat să înțeleg prin semne că trebuie să arunc cele două butoaie, după ce, mai întîi, prin strigăte de *„Borach mevolah“*, îi preveniră pe oameni să se dea la o parte ; iar cînd au văzut butoaiele rostogolindu-se prin aer, izbucniră toți într-un singur glas : *„Hekinah degul“*. Mărturisesc că în timp ce omuleții forfoteau încoace și încolo pe trupul meu, tare mă simțeam ispitit să apuc vreo patruzeci-cincizeci dintre primii pe care i-aș fi putut ajunge și să dau cu ei de pămînt. Dar amintirea celor ce pătisem — nu era, de bună seamă, lucrul cel mai rău ce mi-l puteau face —, precum și făgăduiala prin care mă legasem în fața lor — pentru că așa îmi tălmăceam eu supunerea — izgoniră curînd aceste gînduri. De altfel mă socoteam acum legat prin legile ospitalității de un popor care mă omenise cu atîta cheltuială și dărnicie. Și totuși, în sinea mea, nu mă puteam îndeajuns dumeri asupra curajului acestor muritori pricăjiți, care cutezau să se cațăre și să mișune pe trupul meu, cînd aveam o mînă liberă, și care nu tremurau la vederea unei ființe atît de uriașe, cum trebuie să le fi părut eu. Nu trecu mult și, văzînd că nu le mai cer carne, înaintea mea se înfățișă un dregător de seamă, venind din partea Majestății-sale Împăratul. Excelența-sa mi se urcă pe partea mai subțire a pulpei piciorului drept, înaintă spre fața mea urmat de vreo doisprezece curteni și, prezentîndu-mi o hîrtie cu sigiliul regal pe care mi-o vîrî sub nas, vorbi vreo zece minute fără să dea vreun semn de mînie, totuși cu un fel de nestrămutată hotărîre, arătînd adesea cu degetul drept

înainte. După cum am aflat mai tîrziu, arăta spre capitala țării, așezată la vreo jumătate de milă mai departe, unde urma să fiu dus, potrivit încuviințării date de rege în Consiliu. Am răspuns prin cîteva cuvinte, rostite de-a surda, și mi-am dus mîna liberă spre cealaltă, trecînd-o peste capul Excelenței-sale, ca nu cumva să-l rănesc pe el sau pe cineva din suită, apoi spre cap și spre trup, ca să-l fac să priceapă că doresc să fiu liber. Mi s-a părut că m-a înțeles destul de bine, căci a dat din cap dezaprobator și a făcut o mișcare cu mîna, ca să arate că trebuie să fiu dus ca prizonier. Mai făcu totuși și alte semne ca să înțeleg că mă așteaptă destulă mîncare și băutură, precum și un tratament foarte bun. La acestea, m-am gîndit iarăși să încerc să-mi desfac legăturile, dar cînd am simțit din nou usturimea săgeților care îmi bășicaseră fața și mîinile, precum și rănile în care unele din ele rămăseseră înfipte, și cînd am observat de asemenea că numărul dușmanilor mei sporise, am încercat să le arăt prin semne că pot face cu mine ce vor. Atunci *hurgo* și suita lui s-au retras, foarte curtenitori și cu chipurile voioase. Puțin după aceea, mulțimea scoase un strigăt și cuvintele *„Peplom slean“* fură rostite de cîteva ori în șir. Totodată am simțit cum un mare număr de oameni îmi desfăceau legăturile de pe partea stîngă, astfel încît am fost în stare să mă întorc pe partea dreaptă și să mă ușurez de apă, spre marea uimire a oamenilor, care, bănuind după mișcările mele ce aveam de gînd să fac, au croit de îndată o pîrtie, dîndu-se la dreapta și la stînga, ca să se ferească de șuvoiul ce ieșea din mine cu zgomot și putere. Mai întîi însă mi-au uns fața și mîinile cu un fel de alifie foarte plăcută la miros și care, după cîteva minute, îndepărtă usturimea

pricinuită de săgeți. Toate acestea, precum și mîncarea și băutura lor întremătoare m-au moleșit și îmbiat la somn. După cum am fost încredințat mai tîrziu, am dormit vreo opt ceasuri ; și nu e de mirare, pentru că doctorii, la porunca împăratului, amestecaseră o băutură adormitoare în butoaiele de vin.

Se pare că din prima clipă cînd am fost descoperit dormind pe țărm, după naufragiu, împăratul a și fost înștiințat printr-o ștafetă și a hotărît în Consiliu să fiu legat în chipul arătat (lucru care s-a petrecut noaptea, în timp ce dormeam), să mi se aducă mîncare și băutură din belșug și să se construiască o mașină care să mă transporte în capitală.

Hotărîrea aceasta poate să pară îndrăzneață și primejdioasă și sînt încredințat că nici un cap încoronat din Europa, într-o situație asemănătoare, n-ar proceda în felul acesta. Totuși, după părerea mea, a fost o hotărîre cît se poate de înțeleaptă și mărinimoasă, deoarece, presupunînd că oamenii aceștia ar fi încercat să mă omoare cu lăncile și săgețile lor în timp ce dormeam, eu m-aș fi trezit fără îndoială de la prima înțepătură și m-aș fi înfuriat atît de rău, încît, cu puteri înzecite, aș fi rupt firele ce mă legau ; și cum ei nu ar fi fost în stare să se opună, nu puteau s-aștepte milă și îndurare din partea mea.

Oamenii aceștia sînt matematicieni neîntrecuți și au ajuns la o mare desăvîrșire în domeniul mecanicii, datorită sprijinului și încurajării împăratului, un vestit proteguitor al învățăturii. Împăratul are mai multe mașini, așezate pe roți, pentru transportul copacilor și al altor obiecte grele. Cele mai mari vase de război ale sale, dintre care unele

de nouă picioare lungime, și le făurește adesea în pădurile cu lemn bun de construcții, apoi le transportă cu ajutorul acestor mașini, care străbat o distanță de trei-patru sute de yarzi pînă la mare. Cinci sute de dulgheri și ingineri s-au pus imediat pe lucru pentru a construi cel mai mare vehicul de pînă atunci. Era o construcție de lemn, înaltă de trei incii, lungă de șapte picioare și lată de patru, mișcîndu-se pe douăzeci și două de roți. Strigătul pe care îl auzisem se datora sosirii acestei căruțe, care, dacă nu greșesc, pornise la drum la vreo patru ore după naufragiul meu. Lucrul cel mai greu, după ce au adus căruța și au așezat-o paralel cu mine (cum stăteam culcat), era să mă ridice pe ea. În acest scop au fost bătuți în pămînt optzeci de stîlpi, fiecare înalt de un picior, și odgoane foarte rezistente, de grosimea sforii de împachetat, au fost prinse cu cîrlige de nenumărate benzi cu care lucrătorii îmi legaseră gîtul, mîinile, trunchiul și picioarele. A fost nevoie de nouă sute de oameni dintre cei mai voinici, ca să tragă în sus aceste odgoane cu ajutorul a numeroase macarale fixate pe stîlpi ; și astfel, în mai puțin de trei ore, am fost ridicat și aruncat în căruță și, acolo, legat fedeleș [1]. Toate acestea mi s-au povestit mai tîrziu, pentru că în timpul cît au lucrat, eu zăceam cufundat într-un somn adînc, datorită licoarei aceleia adormitoare, turnată în băutură. O mie cinci sute dintre cei mai vînjoși cai ai împăratului, fiecare înalt cam de patru incii și jumătate, au fost înhămați ca să tragă căruța

[1] Precauția locuitorilor din Lilliput caută, probabil, să ridiculizeze solicitudinea exagerată cu care miniștrii lui George I se prefăceau că-l apără pe rege împotriva comploturilor iacobiților (nota red. engleze).

spre capitală, care, aşa cum am spus, se afla la o jumătate de milă depărtare.

La vreo patru ore după ce-am pornit, m-am deşteptat din pricina unei întîmplări din cale afară de caraghioase. Cum căruţa se oprise puţin, căci trebuia dreasă pe alocuri, doi sau trei locuitori mai tineri, împinşi de curiozitate, au vrut să vadă cum arăt cînd dorm. După ce s-au urcat în căruţă şi au înaintat tiptil înspre faţa mea, unul din ei, un ofiţer din gardă, vîrî destul de adînc în nara mea stîngă capătul ascuţit al suliţei sale şi mă gîdilă de parcă mi-ar fi băgat un pai, făcîndu-mă să strănut violent; omuleţii au luat-o la goană şi s-au făcut nevăzuţi, iar eu abia trei săptămîni mai tîrziu am aflat de ce m-am trezit aşa de brusc. După drumul lung străbătut în a doua jumătate a zilei, am făcut un popas peste noapte, eu fiind păzit de fiecare parte de cîte cinci sute de străji, jumătate cu torţe, jumătate cu arcuri şi săgeţi, gata să tragă în mine la cea mai mică mişcare. A doua zi, o dată cu răsăritul soarelui, ne-am reluat călătoria, şi pe la amiază am ajuns la vreo două sute de yarzi de porţile oraşului. Împăratul şi toată curtea veniră în întîmpinarea noastră, dar ofiţerii lui superiori nu voiră cu nici un chip să lase pe Majestatea-sa să-şi pună persoana în primejdie, urcîndu-se pe trupul meu.

În locul unde se oprise căruţa, se ridica un vechi templu, socotit cel mai mare din întreaga împărăţie. Cu cîţiva ani în urmă, fiind pîngărit de un omor nefiresc, templul, datorită evlaviei oamenilor acelora, era socotit acum un lăcaş profanat şi de aceea fusese dat spre folosinţă, iar toate ornamentele şi mobila fuseseră scoase. Se hotărî ca eu

să locuiesc în acest edificiu. Marea poartă dinspre miazănoapte avea o înălţime de vreo patru picioare şi o lăţime de aproape două picioare, aşa că mă puteam tîrî cu uşurinţă. Fiecare canat al porţii avea cîte o ferestruică, la o înălţime de mai mult de şase incii de la pămînt; prin cea din stînga, fierarul regelui vîrî nouăzeci şi unu de lanţuri, asemănătoare ca formă şi mărime cu acelea care atîrnă la ceasul doamnelor din Europa, apoi le fixă de piciorul meu stîng cu treizeci şi şase de lacăte. În faţa templului, pe partea cealaltă a şoselei şi la o depărtare de douăzeci de picioare, era un turn de cel puţin cinci picioare înălţime. În acest turn se urcă împăratul şi mulţi dregători de frunte ai curţii sale, ca să mă poată vedea — lucru pe care l-am aflat mai tîrziu, pentru că eu nu-i puteam zări pe ei. După socotelile lor, mai mult de o sută de mii de locuitori ieşiseră din oraş în acelaşi scop; şi, în ciuda paznicilor, cred că nu mai puţin de zece mii de oameni s-au urcat cu ajutorul scărilor, în mai multe rînduri, pe trupul meu. În curînd însă fu publicată o proclamaţie, interzicînd aceasta sub pedeapsa cu moartea. Cînd lucrătorii şi-au făcut socoteala că eu nu mai pot scăpa, au tăiat toate sforile care mă ţineau legat, iar eu m-am sculat în picioare, abătut cum nu mai fusesem niciodată. Larma şi uimirea oamenilor cînd m-au văzut sculîndu-mă şi umblînd nu pot fi zugrăvite. Lanţurile care îmi ferecau piciorul stîng, lungi de vreo doi yarzi, nu numai că-mi dădeau libertatea să mă mişc încoace şi încolo, ci, fiind fixate la patru incii de poartă, îmi îngăduiau să mă strecor înăuntru şi să mă întind cît eram de lung pe pardoseala templului.

CAPITOLUL II

Împăratul Lilliputului, însoțit de mai mulți nobili, vine să-l vadă pe autor în captivitate. Sînt descrise persoana și obiceiurile împăratului. Cîtorva cărturari li se dă însărcinarea să-l învețe pe autor limba lor. Cîștigă în ochii lilliputanilor prin firea lui blajină. I se scotocesc buzunarele și i se iau sabia și pistoalele.

Cînd m-am sculat în picioare, am privit de jur împrejur și trebuie să mărturisesc că nu mi-a fost dat să văd un tablou mai încîntător. Întreg ținutul părea o grădină nesfîrșită, iar ogoarele, îngrădite, în cea mai mare parte avînd patruzeci de picioare patrate, semănau cu tot atîtea straturi de flori. Printre ogoare erau presărate păduri de o jumătate de stang [1], iar pomii cei mari, după cîte îmi puteam da seama, erau înalți de vreo șapte picioare. Am întors capul spre stînga și orașul mi-a apărut ca un decor de cetate pe scena unui teatru.

Cum, totuși, de cîteva ceasuri mă cuprinsese oboseala, m-am furișat în casă și am închis ușa după mine. Dar încercarea mea de a scăpa de mulțimea aceea de oameni fu zadarnică. A trebuit să ies din nou și, ca să-mi mai omor urîtul, am început să mă plimb încoace și încolo, atît cît îmi îngăduiau lanțurile. Între timp, împăratul se dăduse jos din turn și acum se îndrepta călare înspre mine — lucru pentru care putea să plătească scump, fiindcă animalul, deși bine dresat, în fața unei priveliști atît de neobișnuite, amintind de un munte în mișcare, se ridică în două picioare ; dar

[1] Veche măsură de lungime engleză (16,1/2 picioare) (n.t.).

împăratul, un călăreț neîntrecut, se ținu bine în șa pînă cînd alergară cîțiva slujitori și apucară calul de căpăstru, iar Majestatea-sa putu să descalece. După ce coborî, mă cercetă plin de admirație ; totuși nu se apropie de locul pînă unde putea ajunge lanțul. Le porunci apoi bucătarilor și chelnerilor să-mi dea să mănînc și să beau ; iar ei împinseră spre mine un fel de care pline cu de-ale gurii, pregătite de mai-nainte. Cînd le-am putut ajunge cu mîna, m-am grăbit să le golesc ; douăzeci erau încărcate cu carne și zece cu băutură. Din două-trei îmbucături nu mai rămînea nimic dintr-un car cu carne ; cît despre băutură, toate cele zece vase de pămînt, cîte erau într-un singur car, le-am golit într-unul singur, pe care l-am sorbit dintr-o înghițitură ; și așa am făcut și cu celelalte. Împărăteasa, prinții și prințesele, însoțiți de nenumărate doamne, ședeau la o oarecare depărtare în jilțurile lor ; dar văzînd ce s-a întîmplat cu calul împăratului, s-au sculat și s-au apropiat de monarh, pe care îl voi descrie în cele ce urmează. Împăratul e mai înalt aproape cu un lat de unghie decît oricare din curtenii săi, ceea ce e de ajuns ca să umple de teamă pe privitori. Are trăsături energice și bărbătești, o gură de austriac și nasul acvilin, tenul măsliniu, statura dreaptă, trupul și membrele bine proporționate, mișcările grațioase și ținuta majestuoasă. Trecuse de floarea vîrstei, avînd douăzeci și opt de ani și nouă luni, dintre care șapte ani și-i petrecuse domnind fericit și, în general, victorios. Ca să-l văd mai bine m-am culcat într-o rînă, așa că fața mea era paralelă cu a lui, el stînd doar la trei yarzi mai departe ; de altfel nu mă pot înșela în descrierea împăratului, pentru că de atunci l-am ținut adesea în palmă. Îmbrăcămintea lui era foarte

simplă, croită după o modă, jumătate asiatică, jumătate europeană ; doar pe cap purta un coif ușor de aur, împodobit cu pietre nestemate și cu o pană în vîrf. Ținea sabia scoasă ca să se apere, dacă cumva m-aș fi smuls din lanțuri ; era o sabie lungă de aproape trei incii, cu mînerul și teaca din aur încrustat cu diamante. Împăratul avea glasul pițigăiat, dar foarte deslușit ; îl puteam auzi lămurit chiar atunci cînd mă sculam în picioare. Doamnele și toți curtenii purtau vestminte foarte bogate, astfel că locul unde stăteau semăna cu o maramă brodată cu figuri de aur și argint, întinsă pe pămînt. Majestatea-sa îmi vorbi în mai multe rînduri, iar eu i-am răspuns, dar nici unul din noi nu pricepu o iotă. De față erau mai mulți preoți și avocați (judecînd după îmbrăcăminte), cărora li s-a poruncit să-mi vorbească ; eu le-am răspuns în toate limbile în care puteam îngăima ceva, adică în olandeza de sus și de jos, în latină, franceză, spaniolă, italiană și lingua franca, însă fără nici un rezultat. După vreo două ceasuri curtea se retrase, iar eu am fost lăsat cu o gardă puternică, pentru ca aceasta să stăvilească neobrăzarea și, poate, răutățile mulțimii. Oamenii erau nerăbdători să se înghesuie cît mai aproape de mine ; și cum stam culcat pe pămînt lîngă ușa casei mele, unii din ei au avut nerușinarea să tragă în mine cu săgeți, din care una mai-mai să mă nimerească în ochiul stîng. Colonelul ordonă atunci să fie prinși șase vinovați, pentru care nu găsi o pedeapsă mai potrivită decît să mi-i dea pe mînă, legați fedeleș, lucru pe care soldații lui l-au executat întocmai, împingîndu-i înspre mine cu vîrful lăncilor pînă cînd i-am putut apuca. I-am luat pe toți în mîna dreaptă și am băgat cinci în buzunarul hainei ; cît despre al șaselea, m-am

prefăcut că vreau să-l mănînc. Bietul omuleț începu să urle cît îl ținea gura, iar colonelul și ofițerii lui se mohorîră la chip, mai ales cînd m-au văzut scoțînd briceagul. I-am liniștit însă numaidecît, pentru că, privindu-l cu bunătate și tăindu-i firele cu care era legat, l-am pus binișor jos și omulețul o luă la sănătoasa. La fel m-am purtat și cu ceilalți, scoțîndu-i unul cîte unul din buzunar ; și am văzut că atît soldații, cît și norodul au fost mișcați de acest gest de clemență, care a fost relatat la curte într-o lumină foarte favorabilă pentru mine.

Înspre seară, cu chiu, cu vai m-am aciuat în casă, unde m-am culcat pe pardoseală, ceea ce am făcut încă vreo două săptămîni, în care timp împăratul porunci să mi se pregătească un pat. Șase sute de așternuturi de mărime obișnuită au fost aduse cu căruțele și desfăcute în casa mea ; o sută cincizeci de saltele cusute una lîngă alta au alcătuit lungimea și lățimea patului. Și deși au fost puse cîte patru, una peste alta, totuși n-aș putea spune că mă apărau îndeajuns de pardoseala aspră, făcută din lespezi de piatră. În același chip mi-au făcut rost de cearșafuri, pături și cuverturi, destul de bune pentru cineva deprins de atîta vreme cu lipsurile.

Cum vestea sosirii mele se răspîndise în lungul și în latul țării, nenumărați bogătași, gură-cască și pierde-vară veniră să mă vadă. Satele se goliră aproape cu totul și cred că ogoarele și gospodăriile ar fi fost lăsate în paragină, dacă Majestatea-sa nu ar fi curmat această neplăcută stare de lucruri, dînd cîteva proclamații și edicte. El porunci că acei care mă văzuseră să se întoarcă la casele lor și să nu îndrăznească să se apropie mai mult de cincizeci de yarzi de casa mea fără o încuviințare

specială a curţii, cu care prilej secretarii de stat s-au ales cu cîştiguri frumuşele.

Între timp, împăratul ţinea consilii peste consilii, ca să se ajungă la o hotărîre cu privire la mine; mai tîrziu, un prieten intim al meu, un dregător de seamă şi cunoscător a toate tainele, m-a încredinţat că dădusem mult de furcă palatului. Se temeau că o să rup lanţurile, că întreţinerea mea, fiind foarte costisitoare, ar putea pricinui izbucnirea foametei. Uneori erau hotărîţi să mă lase să mor de foame sau, cel puţin, să-mi ciuruiască faţa şi mîinile cu săgeţi otrăvite, care m-ar fi omorît în scurtă vreme, dar şi-au făcut socoteala că mirosul unui leş atît de uriaş ar putea dezlănţui în capitală o molimă care s-ar răspîndi, probabil, în întreaga ţară. În mijlocul dezbaterilor, mai mulţi ofiţeri au bătut la uşa marii săli de consiliu şi doi dintre ei, fiind primiţi înăuntru, au povestit cum m-am purtat cu cei şase criminali amintiţi, ceea ce făcu o impresie atît de favorabilă asupra Majestăţii-sale şi asupra întregului consiliu, încît pe loc se institui o comisie imperială care obligă toate satele aflate pînă la nouă sute de yarzi jur împrejurul capitalei să dea în fiecare dimineaţă şase boi, patruzeci de oi şi alte alimente pentru întreţinerea mea; aceasta, pe lîngă o cantitate potrivită de pîine şi vin, precum şi alte băuturi, pentru a căror plată Majestatea-sa dădu visteriei ordinile cuvenite. Împăratul, pasămite, trăieşte mai ales din veniturile propriilor sale domenii şi rareori, numai în împrejurări neobişnuite, se întîmplă să ia dajdie de la supuşi, aceştia, în schimb, fiind obligaţi să-l însoţească în războaie pe propria lor cheltuială. S-a mai hotărît de asemenea să mi se dea şase sute de slujitori, plătiţi cu leafă ca să se poată întreţine, care să locuiască în corturi prevăzute cu tot

dichisul, ridicate de o parte și de alta a ușii mele. S-a mai poruncit iarăși ca trei sute de croitori să-mi coasă un rînd de haine după moda țării, ca șase dintre cei mai mari cărturari ai Majestățiisale să mă învețe limba lor și, în sfîrșit, caii împăratului, cei ai nobililor și ai trupelor din gardă să facă adesea exerciții în prezența mea pentru a se deprinde cu mine. Toate aceste ordine au fost aduse la îndeplinire întocmai ; și în vreo trei săptămîni am progresat foarte mult cu învățatul limbii lor, împăratul onorîndu-mă adesea cu vizitele lui și arătîndu-se încîntat să dea o mînă de ajutor dascălilor mei. De bine, de rău am putut înjgheba în curînd o conversație, și primele cuvinte pe care le-am învățat au dat glas dorinței mele „să binevoiască a-mi reda libertatea", rugăminte ce o rosteam zilnic în genunchi. Răspunsul lui, pe cît am putut desluși, mi-a dat să înțeleg că această chestiune cere răgaz și nu poate fi hotărîtă fără sfatul Consiliului și că, mai întîi, eu trebuie *„lumos kelmin pesso desmar lon emposo"* — adică să fac legămînt de pace cu dînsul și cu împărăția lui ; totuși mă încredința că voi fi tratat cu cea mai mare bunăvoință. M-a sfătuit de asemenea ca prin răbdare și purtare cuviincioasă să cîștig respectul lui și al supușilor lui. Dorea să nu-i iau în nume de rău dacă va porunci unor ofițeri să mă perchiziționeze, pentru că se prea poate să port asupra mea mai multe arme — lucruri de bună seamă primejdioase, dacă erau pe măsura unui om atît de mare. I-am răspuns că Majestatea-sa va fi mulțumit, deoarece eram gata să mă dezbrac și să-mi golesc buzunarele în fața lui. Acestea i le-am împărtășit, parte prin cuvinte, parte prin semne. Dînsul mi-a răspuns că, potrivit legilor împărăției, urma ca eu să fiu cercetat de doi ofițeri ai săi, că

lucrul acesta, după cum știa el foarte bine, nu se putea face fără încuviințarea și ajutorul meu și că avea o părere atît de bună despre mărinimia și simțul meu de dreptate, încît mi-i va încredința pe cei doi ofițeri, iar tot ce-mi vor lua îmi va fi înapoiat cînd voi părăsi țara sau răscumpărat la prețul hotărît de mine. I-am luat pe cei doi ofițeri în palmă, i-am vîrît mai întîi în buzunarele hainei, apoi în toate celelalte buzunare, afară de cele două buzunărașe de la pantaloni și un alt buzunar secret pe care n-aș fi vrut să-l scotocească, pentru că țineam în el cîteva lucruri de care mă puteam sluji numai eu. Într-unul din buzunărașele de la pantaloni era un ceas de argint, iar în celălalt o mică cantitate de aur într-o pungă. Domnii aceștia, avînd asupra lor condei, cerneală și hîrtie, au întocmit un inventar exact de tot ce au văzut, iar cînd au isprăvit, m-au rugat să-i așez jos, ca să-l înfățișeze împăratului. Inventarul acela l-am tradus mai tîrziu în engleză ; cuvînt cu cuvînt suna astfel :

Imprimis. *În buzunarul drept al hainei Omului-Munte* (așa tălmăcesc eu cuvintele *quinbus flestrin), după o percheziție extrem de minuțioasă, am descoperit numai o bucată mare de stofă aspră, destul de mare pentru a fi folosită drept covor în sala cea mare a Majestății-voastre. În buzunarul stîng am văzut o ladă mare de argint, cu capac din același metal, pe care noi, cercetătorii, nu l-am putut ridica. Am rugat să ni se deschidă capacul și unul din noi, pătrunzînd înăuntru, s-a pomenit cu picioarele pînă la genunchi într-un fel de praf, din care o parte, zburîndu-ne în față, ne-a făcut să strănutăm de mai multe ori. În buzunarul drept de la piept am găsit un pachet uriaș făcut din*

niște materiale albe și subțiri, împăturite unul peste altul, cam de grosimea a trei oameni, legate cu un odgon gros și însemnate cu figuri negre, despre care cu umilință credem că sînt niște scrieri, fiecare literă fiind aproape cît jumătatea palmei noastre. În cel stîng era un fel de mașină, avînd înfipți în spatele ei douăzeci de stîlpi lungi, asemănători palisadelor din fața curții Majestății-voastre, cu care Omul-Munte își piaptănă părul, după cîte bănuim noi, pentru că nu l-am supărat prea mult cu întrebările, dîndu-ne seama că e foarte greu să ne facem înțeleși. În buzunarul cel mare din partea dreaptă a acoperămîntului său de mijloc (așa traduc cuvîntul *ranfu-lo,* adică pantalonii mei) *am văzut o țeavă de fier cam de lungimea unui om, fixată pe o bucată solidă de lemn, mai mare decît țeava. Iar pe o parte a țevii erau bucăți mari de fier ieșite în afară și reprezentînd figuri ciudate, despre care nu știm ce să credem. În buzunarul din stînga, o altă mașină de același fel. În buzunarul mic din partea dreaptă erau mai multe bucăți de metal alb și roșu, turtite și rotunde, de mărimi diferite. Cîteva din bucățile albe și care păreau de argint erau așa de mari și de grele, încît tovarășul meu și cu mine de-abia am izbutit să le ridicăm. În buzunarul stîng am găsit doi stîlpi negri de o formă neregulată ; numai cu mare greutate am putut să le atingem vîrful din fundul buzunarului unde stăteam. Unul din ei avea un capac și părea făcut dintr-o singură bucată, dar la capătul de sus al celuilalt am văzut ceva alb și rotund, cam de două ori mai mare decît capetele noastre. În fiecare din acești stîlpi era cîte o placă uriașă de oțel, pe care i-am poruncit să ne-o arate, pentru că ne temeam că ar putea fi niște mașini primejdioase. El le-a scos din cutiile*

lor și ne-a spus că în țara lui avea obiceiul să-și radă barba cu una din ele și să taie carnea cu cealaltă. Mai erau două buzunare în care nu am putut intra. Acestora el le spunea „buzunărașe“ ; erau două mari tăieturi făcute în partea de sus a acoperămîntului de mijloc, strîns lipite de corp datorită apăsării pîntecului. Din buzunărașul drept atîrna un mare lanț de argint, cu un fel de mașinărie minunată la capăt. I-am spus să scoată tot ce se găsea la capătul lanțului, și anume ceva ce se dovedi a fi un glob, jumătate de argint, jumătate dintr-un metal străveziu, pentru că pe partea străvezie am văzut niște figuri ciudate, desenate în cerc, pe care am crezut că le putem atinge, pînă cînd ne-am dat seama că degetele noastre sînt oprite de materialul acela străveziu. Omul-Munte a pus mașinăria la urechile noastre. Făcea un zgomot neîncetat, ca huruitul unei mori de apă, și presupunem că este ori vreun animal necunoscut, ori zeul căruia i se închină ; înclinăm totuși mai curînd spre această din urmă părere, fiindcă ne-a încredințat (dacă l-am înțeles bine, pentru că se exprimă foarte imperfect) *că rareori întreprinde ceva fără să-l consulte. L-a numit oracolul său și zicea că arată timpul pentru fiecare acțiune a vieții sale. Din buzunărașul stîng a scos apoi o plasă, destul de mare pentru un pescar, dar făcută în așa fel, încît să se închidă și să se deschidă ca o pungă și care-i servea și pentru acest scop. Înăuntru am găsit mai multe bucăți masive de metal galben, care, dacă sînt aur adevărat, trebuie să aibe o valoare extraordinară.*

După ce, dînd ascultare poruncilor Majestății-voastre, i-am cercetat cu grijă toate buzunarele, am observat în jurul mijlocului său o cingătoare, făcută din pielea unui animal monstruos, de care, pe

partea stîngă, atîrna o sabie uriașă, cît cinci oameni puși cap la cap, iar pe dreapta, un sac sau o tolbă cu două despărțituri, în fiecare din ele încăpînd cîte trei din supușii Majestății-voastre. În una din aceste despărțituri erau mai multe globuri sau sfere dintr-un metal foarte greu, cam de mărimea capetelor noastre, pe care numai o mînă puternică le-ar putea ridica. În cealaltă despărțitură se afla o grămadă de boabe negre, nu prea mari și destul de ușoare pentru că puteam ține mai mult de cincizeci în palmele noastre.

Acesta este inventarul exact a ceea ce am găsit asupra Omului-Munte, care s-a purtat cu multă curtenie și cu respectul cuvenit față de însărcinarea dată de Majestatea-voastră. Semnat și sigilat în cea de a patra zi a celei de a optzeci și noua lună a binecuvîntatei domnii a Majestății-voastre.

Flessen Frelock
Marsi Frelock

După ce i s-a citit inventarul, împăratul mi-a cerut, într-un chip cît se poate de curtenitor, să predau obiectele. Mi-a cerut întîi sabia, pe care am scos-o cu teacă cu tot. Între timp poruncise ca trei mii de soldați din cele mai alese trupe ale sale (care îl însoțeau în acea clipă) să mă înconjoare la o oarecare distanță, cu arcurile pregătite, lucru ce mi-a scăpat, deoarece privirile mele erau ațintite asupra Majestății-sale. Împăratul m-a rugat apoi să scot din teacă sabia, care, deși cam ruginise pe alocuri din pricina apei sărate a mării, era încă destul de lucitoare. I-am îndeplinit dorința, și pe dată toți soldații scoaseră un strigăt de groază amestecată cu uimire, pentru că soarele strălucea puternic și, în timp ce eu fluturam sabia încoace și

încolo, oglindirea lui le lua vederile. Majestatea-sa, un ocîrmuitor cu suflet mare, fu mai puțin înfricoșat decît m-aș fi putut aștepta : mi-a poruncit să bag din nou sabia în teacă și s-o arunc jos cît mai încet, la vreo șase picioare departe de capătul lanțului meu. Lucrul următor pe care mi-l ceru fu una din țevile de fier — adică pistoalele mele de buzunar. Am scos unul din pistoale și, la dorința lui, i-am explicat cum m-am priceput mai bine la ce folosește ; apoi l-am încărcat numai cu praf de pușcă — acesta, mulțumită pungii mele bine închisă, nu fusese udat de apa mării (un neajuns împotriva căruia toți marinarii prevăzători iau măsuri speciale de siguranță). După ce l-am prevenit pe împărat să nu-i fie teamă, l-am descărcat în aer. De data aceasta uimirea fu mult mai mare decît la vederea săbiei. Sute de oameni căzură la pămînt ca trăsniți ; ba chiar împăratul, cu toate că nu se clinti din loc, nu-și veni în fire cîtăva vreme.

După sabie, așadar, veni rîndul pistoalelor, apoi al pungii cu pulbere și gloanțe ; totodată, eu l-am rugat pe împărat să ferească pulberea de foc, pentru că se va aprinde la cea mai mică scînteie și-i va arunca palatul în aer. Am predat de asemenea ceasul, pe care monarhul era foarte curios să-l vadă, poruncind ca doi din cei mai voinici ostași din gardă să-l ducă pe umeri cu ajutorul unei prăjini — așa cum poartă cărăușii din Anglia butoaiele cu bere. Era uluit de zgomotul neîntrerupt al ceasornicului și de mișcarea minutarului, pe care o urmărea cu ușurință, căci vederea lor e cu mult mai ageră decît a noastră. El ceru părerea învățaților săi, care, după cum își poate lesne închipui cititorul, dădură răspunsuri felurite și departe de adevăr, cu toate că, ce-i drept, nu i-am putut înțelege perfect. Am scos banii de argint și de aramă,

punga cu nouă galbeni mari de aur şi cîţiva mai mici, cuţitul şi briciul, pieptenele şi tabachera de argint, batista şi jurnalul zilnic. Sabia, pistoalele şi punga cu pulbere şi gloanţe au fost transportate în căruţe spre arsenalul Majestăţii-sale ; celelalte lucruri mi-au fost însă înapoiate.

După cum am mai amintit, aveam un buzunar secret, care a scăpat controlului. În el erau nişte ochelari (avînd vederea slăbită, îi pun din cînd în cînd), un ochian de buzunar şi alte cîteva lucruri de folos. Neprezentînd nici o însemnătate pentru împărat, nu m-am socotit legat prin cuvîntul de onoare să le dau în vileag ; mă temeam că, o dată înstrăinate, s-ar putea pierde sau strica.

CAPITOLUL III

Autorul îl distrează într-un chip cu totul neobişnuit pe împărat şi nobilimea de ambe sexe. Cum îşi petrec vremea curtenii din Lilliput. Autorul îşi redobîndeşte libertatea cu anumite condiţii.

Mulţumită blîndeţei şi bunei mele purtări, cîştigasem atît de mult în ochii împăratului şi ai curţii — ce zic eu, chiar în ochii armatei şi ai poporului —, încît am început să nutresc speranţa de a-mi redobîndi libertatea în scurtă vreme. Am folosit toate mijloacele cu putinţă pentru a întreţine această stare de spirit favorabilă mie. Încetul cu încetul, băştinaşii începură să se teamă din ce în ce mai puţin de mine. Uneori mă culcam pe pămînt şi lăsam cinci-şase din ei să-mi danseze pe mînă ; pînă la urmă, băieţii şi fetele îşi luară inima în dinţi şi veniră să se joace de-a v-aţi ascunselea în părul meu. Între timp făcusem progrese vădite :

înțelegeam și vorbeam destul de bine limba lor.

Într-o zi, împăratul se gîndi să mă distreze organizînd cîteva spectacole, care, în ce privește îndemînarea și pitorescul, întrec tot ce am putut vedea pînă azi la diferitele popoare cunoscute de mine. Nimic nu m-a încîntat mai mult ca dansul acrobaților, executat pe un fir alb, subțire, întins la o înălțime de două picioare și douăsprezece incii de la pămînt. Cu îngăduința cititorului, voi stărui puțin asupra acestui subiect.

Jocul acesta e practicat numai de cei care aspiră la mari dregătorii și la înaltele favoruri ale curții. Ei sînt puși să învețe această artă încă din tinerețe și nu întotdeauna sînt de neam mare, după cum nu întotdeauna se bucură de o educație aleasă. Cînd un post înalt devine vacant, prin deces sau prin căderea în dizgrație a cuiva (ceea ce se întîmplă adesea), cinci sau șase din acești candidați adresează o petiție împăratului, ca să le permită să-l distreze atît pe el, cît și pe curteni cu un dans pe frînghie, iar cel care sare mai sus fără să-și frîngă gîtul e numit în postul respectiv. Adeseori li se poruncește chiar și prim-miniștrilor să-și arate îndemînarea pentru a-l convinge pe împărat că nu și-au pierdut talentele. Toată lumea știe că Flimnap, vistiernicul, sare pe frînghie cu cel puțin o incie mai sus decît orice alt nobil din întreaga împărăție. L-am văzut o dată făcînd mai multe tumbe pe o scîndură prinsă de o frînghie nu mai groasă decît obișnuita sfoară de împachetat din Anglia. Prietenul meu Reldresal, prim-secretar al Consiliului privat, este, după părerea mea — dacă nu cumva sînt părtinitor — al doilea după vistiernic ; ceilalți mari dregători sînt cam deopotrivă între ei.

Distracțiile acestea sînt adesea însoțite de accidente fatale ; numărul lor e foarte ridicat. Eu în-

sumi am văzut cîţiva candidaţi frîngîndu-şi cîte un mădular. Dar primejdia este cu mult mai mare atunci cînd miniştrii înşişi primesc poruncă să arate ce pot, pentru că, în străduinţa lor de a se depăşi pe sine şi de a-i întrece şi pe colegii lor, fac sforţări atît de mari, încît nu se află aproape unul care să nu fi căzut o dată, iar alţii chiar de două sau de trei ori. Mi s-a povestit că Flimnap, cu un an sau doi înainte de sosirea mea, hotărît şi-ar fi rupt gîtul, dacă una din pernele regelui, aflată întîmplător pe jos, nu ar fi amortizat forţa căderii.

Mai există şi un alt spectacol care se reprezintă numai în faţa împăratului, a împărătesei şi a primului-ministru, în împrejurări cu totul neobişnuite. Împăratul pune pe masă trei fire subţiri de mătase, lungi de şase incii : unul e albastru, al doilea e roşu şi al treilea verde. Aceste fire sînt premii pentru persoanele cărora împăratul doreşte să le acorde un semn special al bunăvoinţei sale. Ceremonia are loc în marea sală de audienţe a Majestăţii-sale, unde candidaţii urmează să-i arate măiestria într-un chip cu totul deosebit de cel descris mai sus şi pentru care nu pot găsi nici cea mai mică asemănare în nici o altă ţară din lumea nouă sau veche. Împăratul ţine în mîini un băţ, aşezat paralel cu orizontul, în timp ce candidaţii înaintează unul cîte unul, sărind uneori peste băţ, iar alte ori trecînd pe sub el, cînd înainte, cînd înapoi, de mai multe ori, după cum băţul e ridicat sau coborît. Uneori, împăratul ţine de un capăt al băţului şi primul-ministru de celălalt ; alteori, ministrul ţine singur de amîndouă capetele. Acela care dă dovadă de mai multă agilitate şi rezistă mai mult la sărituri şi tîrîturi e răsplătit cu firul de mătase albastru ; firul roşu i se dă următorului, şi firul verde celui de-al treilea. Ei toţi le poartă încinse de două

ori în jurul mijlocului, și puține sînt persoanele din preajma acestei curți care să nu fie împodobite cu astfel de cingători.

Caii armatei și cei din grajdurile împărătești, fiind plimbați zilnic prin fața mea, nu se mai speriau, ci se apropiau de picioarele mele fără teamă. Călăreții îi puneau să sară peste mîna mea, în timp ce eu o țineam pe pămînt ; iar unul din vînătorii împăratului, călare pe un armăsar falnic, a sărit peste pantoful din piciorul meu — un salt cu adevărat uimitor.

S-a-ntîmplat într-o zi să-l distrez pe împărat într-un chip cu totul neobișnuit. L-am rugat să poruncească să mi se aducă mai multe bețe de două picioare lungime și de grosimea unui baston obișnuit. Împăratul îi porunci marelui administrator al pădurilor să dea dispoziții în consecință, iar a doua zi, șase pădurari sosiră cu tot atîtea cărușe, trase fiecare de cîte opt cai. Am luat nouă bețe și le-am înfipt cu nădejde în pămînt, închizînd suprafața unui dreptunghi de două picioare patrate și jumătate, am pus alte patru bețe pe fiecare latură a dreptunghiului, cam la două picioare de pămînt ; mi-am prins apoi batista de cele nouă bețe așezate vertical și am întins-o în toate direcțiile pînă cînd începu să semene cu pielea unei tobe ; cele patru bețe paralele, ridicîndu-se cu vreo cinci incii mai sus decît batista, serveau ca un fel de parapet de fiecare parte. Cînd am isprăvit, l-am rugat pe împărat să permită unui detașament de cavaleriști — douăzeci și patru în total — să vină și să facă exerciții pe batistă. Majestatea-sa încuviință această propunere, iar eu am ridicat caii unul cîte unul, în mînă, înșeuați cum erau, cu ofițerii înarmați pînă în dinți și pregătiți pentru instrucție. De îndată ce s-au aliniat, s-au împărțit în două

grupuri, s-au prefăcut că se hărţuiesc, au tras cu săgeţi boante, şi-au scos săbiile, au galopat şi au urmărit inamicul, au atacat şi s-au retras — într-un cuvînt au dat dovadă de cea mai desăvîrşită disciplină militară pe care am văzut-o vreodată. Beţele paralele îi fereau pe ei şi caii lor să cadă de pe batistă ; iar împăratul, încîntat la culme, a poruncit ca spectacolul să fie repetat timp de mai multe zile. Odată binevoi chiar să se lase ridicat pe batistă ca să dea el însuşi comanda de începere şi, cu mare greutate, o convinse pe împărăteasă să-mi îngăduie s-o ţin într-un jilţ, la doi yarzi de scenă, de unde a putut urmări desfăşurarea spectacolului în cele mai mici amănunte. Spre norocul meu, în timpul acestor spectacole nu s-a petrecut nici un accident. O singură dată, calul nărăvaş al unui căpitan, bătînd cu copita, îmi găuri batista şi, lunecîndu-i piciorul prin spărtură, se prăbuşi cu călăreţ cu tot. I-am ridicat însă îndată pe amîndoi şi, acoperind gaura cu o mînă, am coborît detaşamentul cu cealaltă, în acelaşi fel în care îl urcasem. Calul care căzuse îşi scrîntise şoldul stîng, dar călăreţul era teafăr ; eu mi-am cîrpit batista cum m-am priceput, totuşi nu mai aveam încredere în trăinicia ei pentru astfel de îndeletniciri primejdioase.

Cu două-trei zile înainte de a fi pus în libertate, pe cînd distram curtea cu astfel de isprăvi, sosi un curier pentru a informa pe Majestatea-sa că nişte supuşi de-ai săi, călărind prin preajma locului unde fusesem descoperit, au văzut pe pămînt un obiect mare şi negru, de o formă foarte ciudată, cu margini rotunde, încăpător cît dormitorul Majestăţii-sale, iar la mijloc, înalt cît un om ; că nu era o fiinţă vie, cum au crezut la început, deoarece zăcea nemişcată în iarbă, în timp ce cîţiva din ei l-au

ocolit de cîteva ori ; că, urcîndu-se unul pe umerii celuilalt, au ajuns în vîrf, și vîrful era întins și neted ; tropăind cu picioarele, au descoperit că e gol pe dinăuntru ; că, după umila lor părere, era probabil ceva care aparținea Omului-Munte și, dacă Majestatea-sa binevoiește, ei îl vor aduce cu ajutorul a numai cinci cai. Mi-am dat seama numaidecît despre ce e vorba și m-am bucurat în sinea mea la auzul acestei vești. Se pare că în clipa cînd am pus piciorul pe țărm după naufragiu eram atît de buimac, încît înainte de a ajunge la locul unde m-am culcat, pălăria mea, pe care mi-o prinsesem cu o sfoară de gît în vreme ce vîsleam și care nu s-a desprins tot timpul cît am înotat, s-a dezlegat după ce am ajuns la mal ; sfoara, bănuiesc, s-a rupt la un moment dat fără ca eu să observ, încredințat fiind că pălăria mea plutea de mult pe valuri. Am rugat stăruitor pe Majestatea-sa să poruncească să-mi fie adusă cît mai repede cu putință, descriindu-i totodată cum arată și la ce folosește ; a doua zi, căruțașii sosiră cu pălăria, care însă nu era într-o stare prea bună. Oamenii îi găuriseră borurile în două locuri, la o incie și jumătate de margine, și fixaseră două cîrlige în găuri ; cîrligele acestea au fost legate de hățuri și astfel pălăria a fost tîrîtă mai bine de o jumătate de milă engleză ; dar cum în regiunea aceea terenul era foarte neted, a fost vătămată mai puțin decît mă așteptam.

Două zile mai tîrziu, împăratul porunci ca o parte din armata sa aflată în capitală și împrejurimi să se pregătească pentru o paradă militară ; pasămite, își pusese în gînd să se distreze într-un chip ciudat. El mă rugă să stau ca un colos, cu picioarele cît mai rășchirate ; apoi îi dădu ordin generalului său (un comandant bătrîn și încercat și

un bun prieten al meu) să-şi alinieze trupele în şiruri strînse şi să le conducă în marş pe sub mine ; infanteriştii, cîte douăzeci şi patru în rînd, iar cavaleriştii, cîte şaisprezece, în bătaia tobelor, cu drapele fluturînd şi lăncile ridicate. Erau trei mii de infanterişti şi o mie de cavalerişti. Majestatea-sa dădu poruncă, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, ca în timpul marşului, fiecare soldat să se poarte cît mai cuviincios faţă de mine ; ceea ce totuşi nu i-a împiedicat pe cîţiva ofiţeri tineri să-şi arunce ochii în sus în timp ce treceau pe sub mine ; şi ca să spun drept, pantalonii mei erau atunci într-un hal fără de hal, încît au stîrnit hohote de rîs.

Trimisesem atîtea memorii şi petiţii prin care ceream libertatea, încît, în cele din urmă, Majestatea-sa aminti chestiunea mai întîi în cabinet, apoi în plin consiliu, unde nu se opuse nimeni afară de Skyresh Bolgolam, care, fără ca eu să-i fi făcut vreun rău, binevoia să mă duşmănească de moarte. Toţi ceilalţi membri ai Consiliului fură însă de partea mea şi împăratul sprijini hotărîrea lor. Ministrul amintit mai sus era *galbet* sau amiral al împărăţiei, o persoană foarte pricepută în treburile ţării şi care se bucura de încrederea stăpînului său, însă avea o fire morocănoasă şi acră. Cu toate acestea, pînă la urmă a fost convins să cedeze, dar a cerut ca articolele şi condiţiile în baza cărora urma să fiu lăsat în libertate şi pe care trebuia să jur să fie întocmite de el însuşi. Aceste articole mi-au fost aduse la cunoştinţă chiar de Skyresh Bolgolam, însoţit de doi subsecretari şi mai multe personalităţi de vază. După ce mi-au fost citite, mi s-a cerut să jur că le voi respecta. A trebuit să jur, mai întîi aşa cum se obişnuieşte în

țara mea, apoi potrivit legii lor, și anume, ținîndu-mi piciorul drept în mîna stîngă și punîndu-mi degetul cel mijlociu al mîinii drepte pe creștetul capului, iar degetul mare pe lobul urechii drepte. Dar cum s-ar putea ca cititorul să vrea să-și facă o idee despre stilul și modul de exprimare caracteristice poporului acestuia, precum și să cunoască articolele în baza cărora mi-am recăpătat libertatea, am făcut, cum m-am priceput mai bine, o traducere cuvînt cu cuvînt a întregului document pe care-l ofer aici publicului.[1]

GOLBASTO MOMAREM EVLAME GURDILO SHEFIN MULLY ULIY GUE, *preaputernicul împărat al Lilliputului, încîntarea și spaima universului, a cărui stăpînire se întinde pe cinci mii de* blustrugi *(cam douăsprezece mile în circumferință) pînă la capătul pămîntului ; monarh al tuturor monarhilor, mai înalt decît fiii oamenilor, ale cărui picioare ating centrul globului și al cărui creștet atinge soarele ; carele numai dacă își clatină capul îi face pe împărații pămîntului să le tremure genunchii ; plăcut ca primăvara ; liniștitor ca vara, roditor ca toamna, cumplit ca iarna. Preasublima sa Majestate îi propune Omului-Munte, sosit de curînd în cereștile noastre ținuturi, următoarele articole, pe care, sub jurămînt solemn, el va fi obligat să le respecte :*

I. Omul-Munte nu va părăsi tărîmurile noastre fără încuviințarea noastră scrisă și pecetluită cu marele sigiliu.

II. El nu va îndrăzni să vină în capitala noastră fără ordinul nostru expres, și atunci locuitorii vor fi încunoștințați cu două ore mai înainte, pentru a nu ieși din casă.

---

[1] În descrierea Lilliputului, așa cum reiese din articole, se întrezărește Anglia ; în descrierea țării Blefuscu, Franța (nota red. engleze).

III. Sus-numitul Om-Munte își va limita plimbările la șoselele noastre și nu va căuta să se plimbe sau să se culce prin livezi sau pe ogoare.

IV. În timp ce se va plimba pe drumurile sus-amintite, va avea cea mai mare grijă să nu calce în picioare pe vreunul din iubiții noștri supuși, caii sau căruțele lor; de asemenea îi este oprit cu desăvîrșire să ia în mînă pe vreunul din supușii noștri fără consimțămîntul lor.

V. Dacă vreo ștafetă are de îndeplinit o misiune grabnică, Omul-Munte va fi obligat, o dată pe lună, să ducă în buzunarul său pe sol și calul acestuia cale de șase zile și să-l aducă înapoi teafăr pe sus-numitul sol (dacă este nevoie) în fața Majestății-noastre.

VI. El va fi aliatul nostru împotriva dușmanilor noștri de pe insula Blefuscu și va face tot ce-i stă în putere ca să le nimicească flota, care, în momentul de față, se pregătește să ne cotropească.

VII. Sus-numitul Om-Munte, în timpul său liber, îi va ajuta pe lucrătorii noștri să ridice pietrele mari de care va fi nevoie la construirea zidului din parcul principal și a altor clădiri imperiale.

VIII. În două luni de zile, sus-numitul Om-Munte va prezenta date exacte cu privire la circumferința pămîntului pe care-l stăpînim, numărînd pașii ce-i va face de jur împrejurul coastelor.

În fine, după ce va jura solemn să respecte articolele de mai sus, Omul-Munte va primi o porție zilnică de mîncare și băutură îndestulătoare pentru întreținerea a 1728 de supuși ai noștri; totodată el va avea cinstea de a se înfățișa oricînd Augustei-noastre persoane, bucurîndu-se și de alte dovezi ale bunăvoinței noastre. Dat în palatul nostru din Belfaborac, în cea de a douăsprezecea zi a celei de a nouăzeci și una lună a domniei-noastre.

Am jurat şi iscălit aceste articole cu multă voioşie şi mulţumire, deşi unele din ele nu erau atît de vrednice de cinste pe cît aş fi dorit, ceea ce se datora numai şi numai răutăţii lui Skyresh Bolgolam, marele amiral.

Lanţurile mi-au fost scoase neîntîrziat, şi m-am pomenit în deplină libertate. Împăratul însuşi îmi făcu cinstea de a lua parte la această ceremonie. Mi-am arătat recunoştinţa, prosternîndu-mă la picioarele Majestăţii-sale, dar el îmi porunci să mă scol; apoi rosti multe cuvinte frumoase, pe care, pentru a nu fi învinuit de vanitate, eu nu le voi repeta. Nădăjduia că mă voi dovedi un slujitor credincios şi voi binemerita toate favorurile pe care mi le-a arătat pînă acum sau pe care mi le va arăta în viitor.

Cititorul e rugat să observe că în ultimul articol al documentului prin care-mi recăpătam libertatea, împăratul stipula să mi se dea o cantitate de hrană şi de băutură, îndestulătoare pentru întreţinerea a 1728 de liliputani. După cîtva timp, întrebîndu-l pe un prieten de la curte cum de s-au oprit la cifra aceasta precisă, el mi-a spus că matematicienii Majestăţii-sale, măsurînd înălţimea corpului meu cu ajutorul unui cuadrant şi văzînd că o întrece pe a lor cu doisprezece la unu, au socotit, pe baza asemănării cu corpurile lor, că într-al meu trebuie să încapă cel puţin 1728 de ale lor şi, prin urmare, va fi nevoie de o cantitate de hrană necesară pentru întreţinerea acestui număr de liliputani. De unde cititorul poate să-şi facă o idee despre ingeniozitatea acestui popor, precum şi despre înţeleptul spirit gospodăresc al unui atît de mare cîrmuitor.

CAPITOLUL IV

Autorul descrie Mildendo, capitala Lilliputului, precum și palatul împăratului. O convorbire între autor și un prim-secretar cu privire la treburile împărăției. Autorul e gata să-l slujească pe împărat în războaie.

Primul lucru pe care l-am făcut după ce mi s-a dat libertatea, a fost să cer îngăduiala de a vedea Mildendo, capitala țării ; iar împăratul mi-a dat de îndată încuviințarea, atrăgîndu-mi însă în mod deosebit atenția să nu aduc nici o vătămare caselor sau locuitorilor. Printr-o proclamație, aceștia din urmă au fost înștiințați de intenția mea de a vizita orașul. Zidul care-l înconjoară e înalt de două picioare și jumătate și lat de cel puțin 11 incii, astfel încît o trăsură cu cai poate întoarce fără nici o primejdie ; din zece în zece picioare, zidul e prevăzut cu turnuri trainice. Am pășit cu grijă peste marea poartă dinspre asfințit și peste cele două străzi principale, îmbrăcat numai în vestă, de teamă să nu stric acoperișurile și streșinile caselor cu poalele hainei. Umblam cu foarte multă băgare de seamă, ca nu cumva să strivesc vreun locuitor răzleț, rămas pe străzi în ciuda ordinelor foarte severe, potrivit cărora, toți cei ce-ar fi ieșit în stradă o făceau pe propria lor răspundere. Ferestrele podurilor și acoperișurile caselor erau atît de înțesate de spectatori, încît cred că în nici una din călătoriile mele nu am văzut o localitate mai populată. Orașul este un pătrat perfect, fiecare latură a zidului avînd o lungime de cinci sute de picioare. Cele două străzi mari care-l străbat în cruce și-l împart în patru cartiere sînt largi de cîte cinci picioare. Ulițele și aleile în care nu am putut intra — mulțumindu-mă doar să le privesc

în trecere — au lățimea între douăsprezece și optsprezece incii. În oraș pot încăpea cinci sute de mii de suflete ; casele au trei pînă la cinci etaje ; magazinele și piețele sînt bine aprovizionate.

Palatul împăratului se află în centrul orașului, în locul unde se încrucișează cele două străzi. E înconjurat de un zid înalt de două picioare și așezat la o distanță de douăzeci de picioare de clădiri. Aveam încuviințarea Majestății-sale de a păși peste acest zid, iar spațiul dintre zid și palat fiind atît de larg, am putut privi nestingherit în toate părțile. Curtea exterioară este un pătrat de patruzeci de picioare și cuprinde alte două curți ; în curtea centrală sînt apartamentele împărătești, pe care țineam foarte mult să le văd, dar nu a fost de loc ușor, pentru că lățimea porților mari dintre o curte și cealaltă era de numai optsprezece incii. Clădirile din curtea exterioară aveau cel puțin cinci picioare înălțime și mi-ar fi fost cu neputință să pășesc peste ele fără să aduc pagube mari corpului de clădiri, cu toate că zidurile erau trainice, durate din piatră cioplită și groase de patru incii. Totuși, împăratul ținea foarte mult să-mi arate splendorile palatului său ; dar lucrul acesta nu l-am putut face decît abia peste trei zile, pe care le-am petrecut tăind cu briceagul cîțiva din cei mai mari pomi din parcul împărătesc, la vreo sută de yarzi depărtare de capitală. Din acești pomi am făcut două scăunașe, fiecare înalt de vreo trei picioare și destul de solide ca să mă poată susține. După ce locuitorii au fost înștiințați a doua oară, am trecut din nou prin oraș spre palat, cu scăunașele în mînă. Cînd am ajuns aproape de curtea exterioară, m-am urcat în picioare pe primul scăunaș și l-am luat pe celălalt în mînă ; pe acesta l-am ridicat pe deasupra acoperișului și l-am așezat binișor în spațiul

dintre curtea întîi și a doua, aceasta din urmă lată de opt picioare. Am pășit apoi fără greutate peste clădire, de pe un scăunaș pe celălalt, și l-am tras pe primul după mine cu ajutorul unui cîrlig. În felul acesta am ajuns pînă în curtea interioară și, culcîndu-mă într-o rînă, mi-am lipit fața de ferestrele de la etajul de mijloc, lăsate într-adins deschise, și privirilor mi s-au înfățișat apartamentele cele mai frumoase ce se pot închipui.

Împărăteasa și tinerii prinți, înconjurați de suită, stăteau fiecare în odăile lor. Majestatea-sa binevoi să-mi zîmbească foarte grațios și-mi întinse mîna pe fereastră ca să i-o sărut.

Să nu stărui însă prea mult asupra descrierilor de acest fel — le păstrez pentru o lucrare de proporții mai mari, care în momentul de față e aproape gata de tipar. Ea cuprinde istoria acestei împărății, de la întemeierea ei și pînă azi, de-a lungul unui șir lung de cîrmuitori, cu o descriere amănunțită a războaielor, politicii, legilor, învățăturii și a religiei acestui popor, a plantelor și animalelor, a moravurilor și datinilor lor, precum și a altor lucruri foarte ciudate și folositoare ; deocamdată nu intenționez să povestesc decît numai întîmplările și faptele de seamă, la care au luat parte oamenii de acolo sau eu însumi, în timpul unei șederi de vreo nouă luni de zile în țara lor.

Într-o dimineață, cam la vreo două săptămîni după ce-mi redobîndisem libertatea, Reldresal, primul-secretar pentru afaceri private (așa-l numeau ei), veni la mine, însoțit numai de un servitor. El porunci vizitiului să aștepte la o oarecare depărtare și mă rugă să-i acord o audiență de o oră, lucru la care am consimțit bucuros, atît din pricina rangului său și a meritelor sale personale, cît și a nenumăratelor servicii pe care mi le făcuse în le-

gătură cu intervențiile mele la curte. I-am spus că sînt gata să mă culc pe pămînt, ca să poată fi mai aproape de urechea mea ; dar el preferă să-l țin în mînă în timpul convorbirii. Începu prin a mă felicita pentru faptul că redobîndisem libertatea, arătîndu-mi totodată că avea și el partea lui de merit în asta ; totuși se grăbi să adauge că, dacă n-ar fi fost actuala stare de lucruri de la curte, poate că nu aș fi căpătat-o atît de curînd. „Pentru că — spunea el — oricît de înfloritoare ar putea să pară în ochii străinilor starea în care ne aflăm, sîntem amenințați de două urgii : pe de o parte o cumplită dezbinare lăuntrică, de pe altă parte, primejdia de a fi cotropiți de un dușman extraordinar de puternic. Cu privire la dezbinare, trebuie să știi că de mai bine de șaptezeci de luni în țara aceasta se războiesc două partide : *Tramecksan* și *Slamecksan* [1], denumite astfel după tocurile înalte sau joase ale pantofilor lor, ceea ce de altfel îi și deosebește. Se pretinde că tocurile înalte se potrivesc mai bine cu vechea noastră constituție ; totuși, oricum ar sta lucrurile, Majestatea-sa e hotărîtă să se folosească în conducerea treburilor obștești și în toate slujbele ce depind de coroană numai de tocurile joase, după cum, fără îndoială, ți-ai putut da seama, precum și de faptul că tocurile Majestății-sale sînt mai joase cu cel puțin un *drurr* decît ale oricărui curtean (*drurr* e o unitate de măsură ce reprezintă cam a patrusprezecea parte dintr-o incie). Dușmănia dintre aceste două partide merge pînă acolo, încît nu mănîncă, nu beau și nu vorbesc unii cu alții. După socotelile noastre, *Tramecksan,* sau tocurile înalte, ne întrec la număr ; dar puterea este

---

[1] Swift are în vedere partidul *whig* și partidul *tory* (nota red. engleze).

cu totul de partea noastră. Ne temem că Alteţa-sa, moştenitorul tronului, are o oarecare înclinaţie spre tocurile înalte ; cel puţin pentru noi e limpede faptul că unul din tocurile lui e mai înalt decît celălalt, ceea ce îl face să şchioapete puţin cînd merge. Ei bine, în mijlocul acestei frămîntări interne, sîntem ameninţaţi să fim cotropiţi de cei din insula Blefuscu, a doua mare împărăţie a universului, aproape tot atît de puternică şi de mare ca aceea a Majestăţii-sale.

În legătură cu ceea ce te-am auzit afirmînd, cum că pe lume ar mai fi şi alte împărăţii şi state locuite de fiinţe omeneşti tot atît de mari ca dumneata, filozofii noştri se îndoiesc foarte şi presupun mai curînd că ai picat din lună sau dintr-o stea ; pentru că e sigur că o sută de muritori de mărimea dumitale ar nimici în scurtă vreme toate fructele şi vitele de pe moşiile Majestăţii-sale ; şi-apoi, de şase mii de luni, cronicile noastre nu pomenesc alte ţinuturi în afară de cele două mari împărăţii, Lilliput şi Blefuscu. Cele două mari împărăţii sînt de treizeci şi şase de luni încăierate — după cum voiam să-ţi spun — într-un război înverşunat. Iată care-i pricina : e lucru ştiut că, odinioară, ouăle erau sparte la capătul mai turtit, înainte de a fi mîncate ; dar pe cînd era copil, bunicul Majestăţii-sale, voind să mănînce un ou şi spărgîndu-l după vechiul obicei, s-a tăiat la un deget ; drept urmare, împăratul, tatăl său, a dat un edict prin care poruncea tuturor supuşilor săi, sub ameninţarea cu pedepse cumplite în caz de nesupunere, să spargă ouăle la capul mai ascuţit. Într-atît s-a înverşunat poporul împotriva acestei legi, încît, după cum ne spun istoricii, au izbucnit nu mai puţin de şase răscoale din această pricină ; cu care prilej, un împărat şi-a pierdut viaţa, iar altul coroana. Aceste

tulburări lăuntrice au fost veșnic ațițate de monarhii din Blefuscu, iar cînd erau înăbușite, surghiuniții căutau întotdeauna adăpost în împărăția aceea. S-a făcut socoteala că, în total, unsprezece mii de oameni au preferat să moară decît să se supună și să spargă ouăle la capătul ascuțit. Multe sute de tomuri groase au fost publicate în legătură cu această controversă, dar cărțile Capetelor-Turtite au fost de mult interzise și, prin lege, ei nu mai pot deține nici o slujbă. În cursul acestor tulburări, împărații din Blefuscu ne-au făcut adesea imputări pe care ni le-au transmis prin ambasadorii lor, învinuindu-ne de a fi provocat o schismă în religie prin nesocotirea doctrinei fundamentale a marelui nostru profet Lustrog, înscrisă în cel de al cincizeci și patrulea capitol al *Blundecralului*, care este *Alcoranul* lor.[1] Se crede, totuși, că nu e vorba decît de o răstălmăcire a textului, cuvintele sunînd astfel : «Toți drept-credincioșii să spargă ouăle la capătul potrivit» ; dar care anume este capătul potrivit, s-ar părea, după umila mea părere, că trebuie să hotărască fiecare după conștiința lui, sau dacă nu, judecătorul suprem.

Aflați în surghiun, Capetele-Turtite au găsit atîta solicitudine la curtea din Blefuscu și atîta ajutor și încurajare de la partidul lor de aici de-acasă, încît de treizeci și șase de luni un război sîngeros se poartă între cele două împărății, cu sorți schimbători de izbîndă ; pînă acum noi am pierdut patruzeci de vase mari și un număr mult mai mare de vase mici, o dată cu treizeci de mii dintre cea mai buni marinari și soldați ai noștri ; se pare

[1] Aluzii la controversa dintre biserica anglicană și biserica catolică cu privire la tainele creștine (nota red. engleze).

însă că pierderile suferite de dușman sînt ceva mai mari decît ale noastre. Totuși, ei au echipat acum o flotă puternică și se pregătesc să ne atace. Majestatea-sa împăratul, avînd multă încredere în vitejia și puterea dumitale, m-a însărcinat să-ți zugrăvesc această stare de lucruri."

L-am rugat pe secretar să-i transmită împăratului omagiile mele și să-l încunoștințeze că, după părerea mea, nu se cade ca eu, un străin, să mă amestec în lupta dintre partide ; dar că sînt gata, cu riscul vieții, să-i apăr persoana și statul împotriva oricărui cotropitor.

CAPITOLUL V

Mulțumită unei stratageme extraordinare, autorul preîntîmpină o invazie. I se conferă un înalt titlu de onoare. Din partea împăratului din Blefuscu sosesc ambasadori pentru a cere pace. Întîmplarea face ca apartamentele reginei să ia foc ; autorul scapă de flăcări cealaltă aripă a palatului.

Lilliputul face parte dintr-un continent ; împărăția Blefuscu însă este o insulă așezată spre nord-estul continentului, de care e despărțită doar printr-un canal lat de opt sute de yarzi. Nu o văzusem încă ; și, aflînd că s-a pus la cale o invazie, m-am ferit să apar în acea parte a coastei, ca nu cumva să fiu descoperit de vreun vas al inamicului, care nu auzise despre mine, deoarece, dat fiind starea de război, orice legătură între cele două împărății fusese interzisă sub amenințarea pedepsei cu moartea, iar împăratul oprise ieșirea din port a tuturor vaselor, fără osebire. Am făcut cunoscut Majestății-sale planul alcătuit de mine în scopul de a captura întreaga flotă a inamicului, ancorată

în port și gata să ridice pînzele la primul vînt prielnic, după cum ne-au încredințat iscoadele. I-am consultat pe cei mai încercați marinari cu privire la adîncimea canalului, pe care ei îl sondaseră adeseori, și aceștia mi-au spus că în larg, pe timpul fluxului, apa are o adîncime de șaptezeci de *glumgluffi*, adică de vreo șase picioare; în rest nu trecea de cincizeci de *glumgluffi*. M-am îndreptat apoi spre coasta de nord-est și îndată ce am ajuns în dreptul insulei Blefuscu, m-am culcat pe burtă în spatele unui delușor, mi-am scos ocheanul și am urmărit cu privirea flota din portul inamic, alcătuită din vreo cincizeci de vase de război și un mare număr de vase de transport. M-am întors apoi acasă și am cerut să mi se dea (aveam împuternicire pentru aceasta) o mare cantitate de odgon din cel mai trainic și drugi de fier. Odgonul era cam de grosimea sforii de împachetat, iar drugii, lungi și mari ca niște andrele. Am împletit odgonul în trei ca să fie mai gros și, în același scop, am răsucit și drugii de fier, îndoind capetele în formă de cîrlig. După ce am prins cincizeci de cîrlige de tot atîtea odgoane, m-am înapoiat pe coasta de nord-est, unde mi-am scos haina, pantofii și ciorapii și am intrat în mare, cu scurta de piele pe mine, cam la vreo jumătate de oră înainte de flux. Am mers cît am putut de repede, înotînd cam vreo cincizeci de yarzi, pînă cînd am dat de fund. În mai puțin de jumătate de oră am ajuns la flotă. Cînd m-au văzut, inamicii s-au speriat atît de rău, încît au sărit din corăbii și în mare grabă s-au îndreptat înot spre țărm, unde se adunaseră nu mai puțin de treizeci de mii de suflete. Am luat atunci odgoanele și, fixînd cîte un cîrlig în gaura din prova fiecărui vas, am legat toate odgoanele la un loc. În timp ce-mi vedeam de

treabă, inamicul trase mai multe mii de săgeţi, dintre care multe îmi împunseră mîinile şi faţa ; în afară de usturimea grozavă pricinuită, săgeţile mă stînjeneau la lucru. Mă temeam mai ales pentru ochi, pe care fără doar şi poate i-aş fi pierdut dacă nu mi-ar fi trecut prin minte o idee. Printre alte lucruri aveam la mine o pereche de ochelari într-un buzunar secret, care, după cum am mai amintit, scăpase percheziţiei ordonate de împărat. I-am scos şi i-am fixat cum am putut mai bine pe nas, şi astfel înarmat mi-am văzut de treabă, cu toate săgeţile inamice, din care multe loveau sticlele ochelarilor, reuşind doar să le zgîrie puţin. Am prins toate cîrligele într-un singur nod şi am început să trag ; dar nici o corabie nu se urni din loc, căci erau bine ancorate, aşa că partea cea mai grea urma s-o fac de aci înainte. De aceea am dat drumul odgoanelor, lăsînd însă cîrligele fixate de corăbii, şi m-am apucat să tai fără zăbavă cu briceagul parîmele ancorelor ; în acest timp vreo două sute de săgeţi îmi împunseră faţa şi mîinile ; am înşfăcat apoi capetele înnodate ale odgoanelor de care erau prinse cîrligele şi fără nici o greutate am început să trag după mine cincizeci din cele mai mari vase de război ale inamicului.

La început, cei din Blefuscu, cărora nici prin cap nu le trecea ce aveam de gînd să fac, au încremenit. Văzînd că tai parîmele, şi-au închipuit că vreau doar să las vasele în voia valurilor sau să le ciocnesc unele de altele ; cînd însă m-au văzut trăgînd o întreagă flotă după mine, au scos un urlet de durere şi de deznădejde, cu neputinţă de descris sau de imaginat. De îndată ce m-am aflat în afara oricărui pericol, m-am oprit puţin ca să scot săgeţile care-mi înghimpau mîinile şi faţa şi

să mă ung cu alifia ce-o căpătasem la sosire, după cum am mai spus. Mi-am scos apoi ochelarii și am așteptat cam o oră pînă cînd a început refluxul și, trecînd prin mijlocul apei cu încărcătura după mine, am ajuns teafăr în împărătescul port al Lilliputului.

Împăratul și întreaga curte stăteau pe țărm, așteptînd să vadă cum se va sfîrși această nemaipomenită ispravă. Ei au zărit corăbiile înaintînd aidoma unei uriașe semilune, dar pe mine nu m-au văzut, pentru că eram în apă pînă la piept. Cînd am ajuns în mijlocul canalului, li s-a făcut inima cît un purice, fiindcă apa îmi ajunsese pînă la bărbie și ei tot nu mă vedeau. Împăratul crezu chiar că m-am înecat și că flota inamică se apropie cu gînduri vrăjmașe ; curînd însă se liniști. Cu fiecare pas canalul devenea mai puțin adînc, așa încît peste cîteva clipe am ajuns destul de aproape de țărm ca să pot fi auzit. Ridicînd capătul odgonului de care era legată flota, am strigat din răsputeri : „Trăiască nebiruitul împărat al Lilliputului !". Cînd am pășit pe țărm, împăratul nu mai conteni cu laudele, făcîndu-mă pe loc *nardac* — cel mai înalt titlu de onoare al lor.

Majestatea-sa își exprimă dorința să fac tot ce-mi stă în putere ca să aduc și restul corăbiilor în porturile sale. Într-atît de nemăsurată este ambiția monarhilor, încît împăratul Lilliputului se gîndea să prefacă întreaga împărăție Blefuscu într-o simplă provincie și s-o pună sub conducerea unui viceîmpărat, să-i nimicească pe surghiuniții din tabăra Capetelor-Turtite și să silească poporul din Blefuscu să spargă ouăle la capătul ascuțit, rămînînd astfel singurul monarh al lumii. Eu însă m-am străduit să-l abat de la astfel de gînduri, folosind argumente din domeniul politicii și al

dreptului și susținînd fățiș că „nu voi fi niciodată o unealtă a înrobirii unui popor liber și curajos“ ; iar atunci cînd chestiunea s-a dezbătut în Consiliu, cei mai înțelepți dintre miniștri au fost de părerea mea.

Această declarație deschisă și îndrăzneață stătea într-atît de-a curmezișul planurilor și politicii împăratului, încît acesta nu m-a putut ierta niciodată. Am aflat că, folosind cuvinte bine ticluite, Majestatea-sa a amintit acest lucru la un Consiliu, unde vreo cîțiva dintre cei mai înțelepți păreau, cel puțin prin tăcerea lor, să-mi împărtășească ideile ; totuși, alții, dușmanii mei într-ascuns, nu s-au putut abține să nu facă unele aluzii răutăcioase la adresa mea. De atunci, Majestatea-sa împreună cu un grup de miniștri care-mi purtau sîmbetele au început să urzească împotriva mea, fapt ce a ieșit la lumină în mai puțin de două luni de zile și care s-ar fi putut sfîrși prin nimicirea mea. Atît de puțin cîntăresc în ochii împăraților cele mai mari servicii aduse coroanei, atunci cînd în celălalt taler al balanței atîrnă refuzul de a li se satisface patimile.

La vreo trei săptămîni după această ispravă sosi din Blefuscu o solie solemnă, cu oferte umile de pace. Și într-adevăr, în curînd fu încheiată o pace în condiții foarte avantajoase pentru împăratul nostru, condiții cu care nu-l voi plictisi pe cititor. Erau șase ambasadori cu o suită de vreo cinci sute de persoane ; sosirea lor a fost impresionantă, întru totul potrivită cu grandoarea stăpînului lor și cu însemnătatea misiunii ce aveau de îndeplinit. După încheierea tratatului, la alcătuirea căruia eu le-am adus oarecare servicii, datorită trecerii de care mă bucuram acum la curte — sau cel puțin așa părea să stea lucrurile — excelențele-lor,

aflînd de la unul și de la altul că au în mine un prieten, mi-au făcut o vizită oficială. Începură să mă măgulească lăudîndu-mi curajul și mărinimia, și, în numele împăratului și stăpînului lor, mă poftiră să le vizitez țara; apoi mă rugară să le dau cîteva dovezi de uimitoarea mea putere, despre care auziseră atîtea lucruri nemaipomenite. I-am îndatorat bucuros, dar nu-l voi plictisi pe cititor cu amănuntele.

După ce i-am distrat cîtva timp, spre marea lor mulțumire și surprindere, am rugat pe excelențele-lor să-mi facă cinstea de a prezenta omagiile mele cele mai respectuoase împăratului lor, ale cărui virtuți — și pe drept cuvînt — umpluseră lumea de admirație și a cărui augustă persoană eram hotărît s-o văd înainte de a mă înapoia în patria mea. Așadar, de îndată ce am avut cinstea de a-l vedea pe împăratul nostru, l-am rugat să-mi îngăduie să-l vizitez pe monarhul din Blefuscu, încuviințare pe care mi-a dat-o — după cîte am băgat de seamă — cu foarte multă răceală. Totuși n-am putut ghici motivul pînă în clipa cînd mi-a șoptit cineva la ureche cum că Flimnap și Bolgolam au descris întrevederea mea cu ambasadorii drept o dovadă a lipsei de dragoste față de suveran — învinuire cu totul și cu totul nedreaptă. A fost primul prilej în viața mea cînd am început să am o idee nu tocmai favorabilă despre curți și miniștri.

Trebuie să amintesc că acești ambasadori mi-au vorbit cu ajutorul unui tălmaci, limbile celor două împărății deosebindu-se între ele ca oricare alte două limbi europene, fiecare popor fălindu-se cu vechimea, frumusețea și vigoarea propriei sale limbi și arătînd cel mai fățiș dispreț față de aceea a vecinului; totuși, împăratul nostru, avantajat

de faptul că pusese stăpînire pe flota lor, îi obligă să-şi prezinte scrisorile de acreditare şi să-şi ţină discursurile în limba liliputană. Or, trebuie să recunoaştem că, datorită strînselor legături comerciale dintre cele două împărăţii, al veşnicului du-te-vino de surghiuniţi dintr-o ţară în alta, precum şi obiceiului împămîntenit în ambele ţări de a trimite pe fiii nobililor şi ai moşierilor în ţara vecină pentru a se desăvîrşi cutreierînd lumea şi cunoscînd oamenii şi obiceiurile, puţini sînt dregătorii, sau negustorii, sau marinarii care să locuiască în preajma mării şi să nu poată întreţine o conversaţie în amîndouă limbile, după cum mi-am dat seama cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd am plecat să-mi prezint omagiile împăratului din Blefuscu, ceea ce, în mijlocul unor mari nenorociri care s-au abătut asupra mea, datorită răutăţii duşmanilor mei, s-a dovedit a fi o întîmplare fericită pentru mine, după cum voi arăta la locul cuvenit.

Cititorul îşi aminteşte, poate, că atunci cînd am semnat articolele în baza cărora mi-am recăpătat libertatea, au fost unele pe care le-am privit chiorîş, deoarece erau prea slugarnice şi numai o mare nevoie m-a silit să mă supun. Cum însă acum eram un *nardac* de cel mai înalt rang, multe din obligaţiile pomenite în acele articole nu mai cadrau cu demnitatea mea, iar împăratul, ce e drept, nu mi-a amintit niciodată de ele. Totuşi nu trecu mult şi se ivi prilejul de a-i face Majestăţii-sale un serviciu foarte mare — cel puţin aşa am socotit eu atunci. Într-un miez de noapte am fost deşteptat de sute de oameni care strigau la uşa mea ; trezit brusc din somn, mărturisesc că m-a apucat un fel de groază. Am auzit cuvîntul *burglum* repetat neîncetat ; mai mulţi curteni, făcîndu-şi drum prin mulţime, m-au rugat să vin imediat la

palat, unde apartamentul Majestății-sale împărăteasa era în flăcări, datorită neglijenței unei doamne de onoare care adormise în timp ce citea un roman de dragoste. M-am sculat îndată și, cum era o noapte cu lună, iar locuitorii primiseră ordin să se dea la o parte din drumul meu, am izbutit să ajung la palat fără să strivesc pe nimeni. De zidurile apartamentului fuseseră sprijinite scări, iar găleți se găseau din belșug, însă apa era cam departe. Gălețile aveau aproximativ mărimea unor degetare mari, iar bieții oameni mi le dădeau cît puteau de repede, dar flăcările erau atît de puternice, încît gălețile nu ajutau aproape la nimic. Aș fi putut stinge focul ușor cu haina, dacă din nefericire n-aș fi uitat-o, plecînd în grabă numai cu scurta de piele. Situația părea de-a dreptul deznădăjduită și tragică, iar palatul acesta măreț ar fi ars, fără îndoială, pînă în temelii dacă, mulțumită prezenței de spirit, care de obicei nu mă caracterizează, nu m-aș fi gîndit la o soluție neașteptată. În ajun băusem o cantitate considerabilă de *glimigrim* — un vin delicios căruia cei din Blefuscu îi spun *flunec* (al nostru e socotit însă superior pentru că e și foarte diuretic). Printr-un noroc extraordinar, eu nu mă ușurasem de vinul băut, iar dogoarea văpăilor, precum și sforțările mele de a stinge focul au făcut ca vinul să se ceară golit ; și atît de mare a fost cantitatea de urină, și atît de bine am îndreptat-o înspre locurile unde era nevoie, încît peste trei minute focul era cu desăvîrșire stins, iar restul acelei mărețe zidiri, pentru construirea căreia fusese nevoie de atîtea veacuri, scăpă de distrugere.

Între timp se luminase de ziuă ; fără să mai aștept felicitările împăratului, m-am întors acasă pentru că, deși îi făcusem un serviciu excepțional,

nu știam cum va primi Majestatea-sa știrea despre noua mea ispravă. Potrivit legilor fundamentale ale împărăției, orice persoană, indiferent de rangul ei, se făcea vinovată de crimă capitală dacă urina în interiorul zidurilor palatului. M-a liniștit însă întrucîtva un mesaj din partea Majestății-sale, în care se spunea că „va da dispoziții marelui judecător să fiu absolvit după toate formele legale", lucru pe care, totuși, nu l-am putut obține ; în taină am aflat că împărăteasa, scîrbită la culme de ceea ce făcusem, se mutase în aripa cea mai îndepărtată a palatului, ferm hotărîtă ca acele clădiri să nu mai fie reparate pentru folosința sa, și în prezența confidentelor ei cele mai apropiate nu se putuse stăpîni să nu jure răzbunare.

CAPITOLUL VI

Despre locuitorii Lilliputului. Învățătura, legile și obiceiurile lor. Felul cum își cresc copiii. Viața autorului în această țară.

Certurile și intrigile sînt atît de obișnuite la curțile monarhilor, încît nu e nevoie să stărui asupra calomniilor puse la cale de cei invidioși pentru a o ațîța și mai mult pe împărăteasă împotriva mea și de aceea mă voi ocupa de un alt subiect. Cu toate că am de gînd să las descrierea acestei împărății pe seama unui tratat special, aș dori deocamdată să potolesc curiozitatea cititorului, făcînd cîteva considerațiuni de ordin general. Cum înălțimea obișnuită a localnicilor este ceva mai mică de șase incii, proporția se păstrează la toate celelalte animale, precum și la plante și copaci. Așa, de pildă, cei mai mari cai și boi au între

patru şi cinci incii înălţime, oile cam o incie şi jumătate; gîştele sînt cam de mărimea unor vrăbii, şi tot aşa pînă la cele mai mici vietăţi, aproape invizibile pentru mine. Natura însă a potrivit ochii lilliputanilor în raport cu lucrurile care se înfăţişează privirii lor; ei au o vedere cît se poate de ageră, dar numai cînd e vorba de distanţe mici. Pentru a vă da seama cît de bine văd ei obiectele din imediata apropiere, trebuie să spun că m-am distrat grozav cînd am privit un bucătar jumulind o ciocîrlie mai mică decît o muscă obişnuită, sau o fetiţă vîrînd în urechea unui ac invizibil un fir de mătase invizibil.

În Lilliput, cei mai înalţi arbori sînt de vreo şapte picioare — mă refer la cei din marele parc imperial, ale căror vîrfuri le puteam atinge cu mîna strînsă pumn. Celelalte plante au cam aceleaşi proporţii; las însă aceasta pe seama imaginaţiei cititorului.

Nu voi spune decît puţine lucruri despre cultura lor, care, în toate privinţele, cunoaşte o înflorire de secole. Felul lor de a scrie e foarte ciudat, nici de la stînga la dreapta, ca al europenilor, nici de la dreapta la stînga, ca al arabilor, nici de sus în jos, ca al chinezilor, ci oblic, de la un colţ la altul al hîrtiei, ca cel al doamnelor din Anglia.

Lilliputanii îşi îngroapă morţii cu capul în jos, căci, după credinţa lor, morţii vor învia după unsprezece mii de luni, în care timp pămîntul (turtit în concepţia lor) se va întoarce cu susul în jos, şi astfel, în ziua învierii, ei se vor trezi stînd în picioare: învăţaţii lor susţin că doctrina aceasta e absurdă; practica, totuşi, continuă din pricina prejudecăţilor înrădăcinate în mintea oamenilor de rînd.

Există în această împărăţie unele legi şi obiceiuri foarte ciudate ; şi dacă nu ar fi în directă contradicţie cu cele din scumpa mea patrie, aş fi ispitit să spun cîte ceva în apărarea lor. Ar fi numai de dorit ca ele să fie aplicate întocmai.

Prima pe care am s-o amintesc se referă la denunţători. Toate crimele împotriva statului sînt pedepsite aici cu cea mai mare străşnicie ; dar dacă, la judecată, acuzatul reuşeşte să-şi dovedească nevinovăţia în chip neîndoielnic, acuzatorul este imediat osîndit la o moarte ruşinoasă, în vreme ce nevinovatul este de patru ori despăgubit din pămînturile sau bunurile acuzatorului : o dată pentru timpul pierdut, o dată pentru primejdia în care s-a aflat, încă o dată pentru viaţa grea din închisoare şi în sfîrşit pentru toate cheltuielile făcute pentru a scăpa ; dacă acest fond e neîndestulător, e compensat din plin de coroană. De asemenea, împăratul îi acordă un semn public al bunăvoinţei sale şi nevinovăţia lui e trîmbiţată prin tot oraşul.

Înşelăciunea este privită la ei ca o crimă mai mare decît hoţia şi de aceea rar se întîmplă să nu fie pedepsită cu moartea ; îndeobşte ei socotesc că grija şi paza atentă, însoţite de oarecare pricepere, pot feri avutul oamenilor de tîlhari, dar cinstea nu are cum să se apere împotriva vicleşugului ; şi cum zilnic oamenii contractează între ei cumpărări şi vînzări, adesea chiar pe datorie, acolo unde înşelăciunea este îngăduită sau sprijinită, sau unde nu există lege care s-o pedepsească, negustorul cinstit pierde întotdeauna, în timp ce ticălosului toate îi merg în plin. Îmi aduc aminte că odată am intervenit pe lîngă împărat pentru un criminal care se făcuse vinovat de furtul unei mari sume de bani pe care stăpînul său îl împuternicise s-o încaseze şi cu care se făcuse nevăzut ; şi cum, căutînd

să găsesc circumstanțe atenuante, i-am spus împăratului că delictul e doar un abuz de încredere, împăratul a socotit că e monstruos din partea mea să-l apăr, folosind tocmai temeiul care constituia cea mai agravantă circumstanță a nelegiuirii făptuite ; adevărul e că nu i-am putut da monarhului decît răspunsul obișnuit, că popoare diferite au și obiceiuri diferite — pentru că, mărturisesc, mă simțeam adînc rușinat.

Cu toate că și noi numim răsplată și pedeapsă cei doi poli în jurul cărora gravitează orice formă de guvernămînt, totuși, în afara lilliputanilor, la nici un alt popor nu am văzut să se aplice în mod practic această maximă. La ei, acela care poate face dovada că vreme de șaptezeci și trei de luni a respectat cu sfințenie legile țării are dreptul la anumite privilegii, potrivit cu rangul și poziția sa socială, pe lîngă o sumă proporțională de bani dintr-un fond destinat acestui scop ; totodată, el primește titlul de *snilpall* sau *om al legii,* care îi însoțește numele, dar care nu se transmite urmașilor. Oamenii aceștia, în urma relatărilor mele, au considerat ca o mare lipsă a politicii noastre faptul că la noi legile sînt respectate numai de frica pedepselor și că nicăieri nu se face nici o mențiune cu privire la răsplată. Ca urmare a acestui lucru, în tribunalele lor imaginea justiției este reprezentată ca o statuie cu șase ochi, doi în față, doi la spate și cîte unul de fiecare parte, simbolizînd prevederea : în mîna dreaptă ține deschis un săculeț cu aur, iar în stînga o sabie vîrîtă în teacă pentru a arăta că e gata mai curînd să răsplătească decît să pedepsească.

Atunci cînd aleg oameni pentru diferite slujbe, lilliputanii pun mai mult preț pe calitățile morale decît pe aptitudini deosebite, căci, de vreme ce

omenirea are nevoie să fie cîrmuită, ei socotesc că orice om înzestrat cu o inteligenţă obişnuită poate face faţă unei funcţii sau alteia ; că nu a fost niciodată în intenţia Providenţei de a face din conducerea treburilor publice o taină care să fie înţeleasă numai de cîteva genii neîntrecute, genii ce se nasc rareori cîte trei într-un veac. Ei socotesc că adevărul, dreptatea, cumpătarea şi celelalte virtuţi stau în puterea fiecăruia şi că practicarea acestor virtuţi, ajutată de experienţă şi de bune intenţii, dă dreptul oricărui om să-şi slujească ţara, în afară de cazurile unde e nevoie de studii speciale. După părerea lor însă, lipsa virtuţilor morale este atît de departe de a fi compensată de o minte bine înzestrată, încît slujbele nu sînt niciodată încredinţate unor mîini atît de periculoase ca cele ale oamenilor astfel înzestraţi ; după părerea lor, greşelile săvîrşite din neştiinţă de către cei virtuoşi nu au niciodată urmări atît de nefaste asupra binelui obştesc ca faptele unui om corupt, care se pricepe de minune să-şi întreţină, să-şi sporească şi să-şi apere metehnele.

De asemenea, un om care nu crede în pronia cerească nu are ce căuta într-o slujbă publică ; deoarece regii se socotesc reprezentanţi ai proniei cereşti, lilliputanii cred că nu poate fi nimic mai absurd decît ca un monarh să folosească în serviciul său oameni care tăgăduiesc autoritatea ce-l călăuzeşte în faptele sale.

Aş vrea să fie limpede pentru cititor că atunci cînd vorbesc despre aceste legi, precum şi despre altele pe care le voi pomeni mai încolo, am în vedere instituţiile în forma lor primară şi nu smintelile în care au căzut lilliputanii datorită degenerării naturii omeneşti. Pentru că, în ceea ce priveşte obiceiul ruşinos de a dobîndi posturi

înalte dansînd pe frînghie, sau semne de favoare și distincție sărind peste bețe și tîrîndu-te pe sub ele, cititorul este rugat să rețină că aceste obiceiuri au fost introduse de bunicul împăratului care domnește astăzi și au ajuns la înflorirea de acum din pricina luptelor ce se întețesc neîncetat între partide și grupări politice.

Nerecunoștința este socotită drept o crimă capitală, după cum citim că a fost și în alte cîteva țări, căci ei judecă în felul următor : oricine se poartă rău cu binefăcătorul său este probabil un dușman al celorlalți oameni față de care nu se simte îndatorat cu nimic și de aceea un astfel de om nu merită să trăiască.

Concepțiile lor privitoare la îndatoririle părinților și copiilor se deosebesc foarte mult de ale noastre. Întrucît legătura dintre bărbat și femeie se întemeiază pe marea lege a firii, care urmărește răspîndirea și perpetuarea speciei, lilliputanii înțeleg ca bărbații și femeile să se unească, asemenea altor animale, numai atunci cînd le vine pofta. Dragostea față de copiii lor izvorăște dintr-un principiu natural asemănător, în numele căruia ei nu îngăduie cu nici un chip ca un copil să-i fie în vreun fel îndatorat tatălui său pentru că l-a zămislit sau mamei sale pentru că l-a adus pe lume — ceea ce, ținînd seama de mizeriile vieții omenești, nu a fost o binefacere și nici nu a fost privită ca atare de părinți, ale căror gînduri, în timpul drăgăstoaselor întrevederi, erau îndreptate în altă parte. În urma unor astfel de raționamente au ajuns la concluzia că părinții sînt ultimii cărora ar trebui să li se încredințeze educația copiilor lor, și de aceea, în fiecare oraș, ei au crescătorii de copii, unde toți părinții, cu excepția plugarilor, sînt obligați să-și trimită copiii,

băieţi şi fete, ca să fie crescuţi şi instruiţi după ce ating vîrsta de douăzeci de luni, cînd se presupune că au început să ştie ce înseamnă ascultarea. Şcolile acestea sînt de mai multe feluri, după aptitudini şi sexe. Profesori foarte pricepuţi îi pregătesc pe copii pentru locul ce urmează să-l ocupe în viaţă, potrivit cu rangul părinţilor lor şi cu propriile lor aptitudini şi inteligenţă. Voi spune mai întîi cîte ceva despre crescătoriile de băieţi, apoi despre cele de fete.

Crescătoriile pentru băieţii coborîtori din părinţi de viţă nobilă sau cu rang înalt au profesori serioşi şi învăţaţi, precum şi mai mulţi înlocuitori ai acestora. Îmbrăcămintea şi hrana copiilor sînt cît se poate de simple. Ei sînt crescuţi în spiritul onoarei, dreptăţii, curajului, modestiei, mărinimiei, religiei şi dragostei de patrie ; sînt veşnic ocupaţi cu cîte ceva, în afara timpului rezervat meselor şi somnului, care este foarte scurt, şi au două ore de distracţii, cînd fac exerciţii fizice. Pînă la vîrsta de patru ani sînt ajutaţi la îmbrăcat de bărbaţi ; după aceea trebuie să se îmbrace singuri, oricît de înalt le-ar fi rangul social ; iar îngrijitoarele a căror vîrstă corespunde vîrstei de cincizeci de ani a femeilor noastre se îndeletnicesc numai cu ale gospodăriei. Copiilor nu li se dă voie niciodată să stea de vorbă cu servitorii, iar cînd se duc să se distreze, merg întotdeauna împreună, în grupuri mai mari sau mai mici, însoţiţi de un profesor sau de un înlocuitor al acestuia ; astfel ei sînt feriţi de timpuriu de prostiile şi viciile cărora le cad adesea victimă copiii noştri. Părinţilor li se îngăduie să-i vadă numai de două ori pe an şi vizita durează o singură oră ; li se dă voie să sărute copilul la sosire şi la plecare, dar un profesor, care e întotdeauna de faţă în astfel

de ocazii, nu le permite să-i alinte sau să-i giugiulească, ori să le aducă daruri — jucării, bomboane şi altele de acest fel.

În cazul că nu sînt plătite la timp taxele datorate de fiecare familie pentru educaţia şi întreţinerea unui copil, sînt încasate cu forţa de slujbaşii împăratului.

Crescătoriile pentru copiii gentilomilor obişnuiţi, ai negustorilor cu amănuntul şi ridicata, precum şi ai meşteşugarilor sînt organizate cam în acelaşi fel, cu deosebirile respective : astfel, cei care urmează să îmbrăţişeze o meserie devin ucenici la vîrsta de unsprezece ani, în timp ce copiii oamenilor de rang îşi continuă instrucţia pînă la 15 ani, ceea ce corespunde vîrstei de douăzeci şi unu de ani la noi ; dar severitatea slăbeşte treptat în ultimii trei ani.

În crescătoriile pentru fete, copilele de viţă nobilă sînt educate cam în acelaşi fel ca şi băieţii, atît că sînt îmbrăcate de servitoare tocmite anume, însă totdeauna faţă cu o profesoară sau înlocuitoare, pînă la vîrsta de cinci ani, cînd ajung să se îmbrace singure. Dacă se constată că aceste îngrijitoare au îndrăznit cumva să distreze fetele cu poveşti înfricoşătoare sau absurde, ori cu neghiobii aşa cum obişnuiesc servitoarele noastre, ele sînt biciuite în public, în trei locuri diferite ale oraşului, întemniţate pentru un an de zile şi surghiunite pe viaţă în cea mai pustie regiune a ţării. Astfel, tinerelor domnişoare din ţara aceasta le este tot atît de ruşine ca şi băieţilor să fie fricoase sau proaste ; ele dispreţuiesc orice podoabe care depăşesc cuviinţa şi curăţenia. Iară în ceea ce priveşte educaţia lor, nu am văzut nici o diferenţă care să fi fost pricinuită de deosebirea de sex — atît numai că exerciţiile fizice ale fetelor

nu erau chiar așa de grele. Tinerele învață, de asemenea, unele reguli privitoare la viața casnică și li se cere un număr mai limitat de cunoștințe ; lilliputanii consideră că, în mijlocul unei societăți alese, o soție trebuie să fie întotdeauna o interlocutoare înțeleaptă și plăcută, fiindcă nu poate fi veșnic tînără. Cînd fetele împlinesc doisprezece ani — vîrsta cînd se pot mărita — părinții sau tutorii lor le iau acasă, exprimîndu-și în fel și chip recunoștința față de profesori, în timp ce tînăra domnișoară și tovarășele ei rareori își pot stăpîni lacrimile.

În crescătoriile pentru fete de condiție mai modestă, copilele învață fel de fel de lucruri potrivite cu sexul lor și lumea din care fac parte ; cele destinate uceniciei pleacă la vîrsta de șapte ani, celelalte sînt ținute pînă la unsprezece ani.

Familiile mai puțin înstărite care au copii la aceste crescătorii sînt obligate, în afară de taxa anuală, foarte mică de altfel, să plătească lunar administratorului crescătoriei o parte neînsemnată din cîștigurile lor, ceea ce alcătuiește dota copilului ; de aceea legea îngrădește cheltuielile părinților. Lilliputanii consideră că nimic nu e mai nedrept decît ca oamenii, ascultînd de poftele lor, să aducă pe lume copii și să lase povara întreținerii lor pe seama statului. Cît privește persoanele de viță nobilă, acestea dau garanții că vor vărsa în mod regulat o anumită sumă de fiecare copil, după situația pe care o au. Fondurile acestea sînt întotdeauna administrate cu pricepere și cu cea mai desăvîrșită nepărtinire.

Țăranii își țin copiii acasă, și cum singura îndeletnicire a acestora urmează să fie cultivarea pămîntului, educația lor are puțină importanță pentru stat, totuși, bătrînii și bolnavii sînt întreținuți

de spitale, căci cerşetoria e necunoscută în această ţară.

Poate că cititorului curios i-ar face plăcere să afle acum cîte ceva despre cei care m-au slujit şi despre traiul meu în Lilliput în timpul unei şederi de nouă luni şi treisprezece zile. Cum mă pricepeam întrucîtva să meşteresc şi, pe de altă parte, fiindcă m-a silit nevoia, mi-am făcut o masă şi un scaun, destul de confortabile amîndouă, din cei mai mari copaci ai parcului imperial. Au fost angajate două sute de croitorese pentru a-mi confecţiona cămăşi şi albituri pentru pat şi masă, toate din materialul cel mai rezistent şi mai aspru pe care l-au putut găsi şi pe care, totuşi, a trebuit să-l împăturească de mai multe ori, pentru că cel mai gros era de cîteva ori mai subţire decît batistul nostru. Pînza lor e de obicei lată de trei incii şi un top are trei picioare. Croitoresele mi-au luat măsura în timp ce stăteam culcat pe pămînt : una s-a aşezat lîngă gîtul meu şi alta la mijlocul gambei, ţinînd amîndouă de capetele unei frînghii întinse, în timp ce a treia măsură lungimea frînghiei cu o linie lungă de o incie. Mi-au măsurat apoi degetul mare de la mîna dreaptă şi asta le-a fost de ajuns, pentru că, potrivit unui calcul matematic, de două ori circumferinţa degetului mare reprezintă grosimea încheieturii mîinii, şi aşa mai departe pentru gît şi talie ; cu ajutorul cămăşii mele vechi, pe care am aşternut-o jos, pe pămînt, drept model, mi-au luat măsura exactă.

Trei sute de croitori s-au îndeletnicit în acelaşi timp cu cusutul hainelor ; au folosit însă un alt procedeu ca să-mi ia măsură. Eu am îngenuncheat, iar ei au adus o scară pe care au sprijinit-o de gîtul meu. Unul din ei s-a urcat pe această scară lăsînd un fir cu plumb să cadă de la guler pînă

la podea, ceea ce corespundea întocmai lungimii vestmîntului meu ; talia și brațele le-am măsurat singur. Cînd au fost gata hainele — le-au isprăvit de cusut în casa mea, pentru că n-ar fi încăput nici în cea mai mare locuință a lor — semănau cu un costum de arlechin, atît că peticele din care era făcut aveau o singură culoare.

Trei sute de bucătari îmi pregăteau mîncarea în niște bordeie mici, special construite lîngă casa mea ; aici locuiau ei cu familiile lor și în fiecare bordei se găteau cîte două feluri odată. Luam cîte douăzeci de chelneri în mînă și-i așezam pe masă ; alți o sută așteptau jos, unii cu tăvi cu mîncare, alții cu butoaie de vin și alte băuturi purtate pe umeri ; atunci cînd doream să beau sau să mănînc, chelnerii de pe masă le trăgeau în sus, într-un chip cît se poate de ingenios, cu ajutorul unei sfori — așa cum noi în Europa scoatem apa din fîntînă. O porție de mîncare era numai bine o îmbucătură, iar un butoi cu vin o dușcă. Carnea lor de berbec n-o întrece pe-a noastră, în schimb cea de vacă e minunată. S-a întîmplat odată să dau peste o ciosvîrtă atît de mare, încît am fost nevoit să mușc din ea de trei ori ; dar asta se întîmpla rar. Servitorii mei au rămas uluiți văzînd că mănînc carnea cu oase cu tot, așa cum mîncăm noi în Anglia un picior de ciocîrlie. Gîștele și curcanii îi înghițeam de obicei dintr-o dată și mărturisesc că erau mult mai gustoși ca ai noștri. Dintre orătăniile mai mici, puteam lua cîte douăzeci-treizeci pe un vîrf de cuțit.

Într-o zi, Majestatea-sa, fiind informat despre felul meu de viață, își exprimă dorința ca „atît el, cît și augusta lui soție, precum și prinții și prințesele de sînge împărătesc să aibă fericirea“, cum a binevoit el să se exprime, „de a lua masa cu mine“.

Au venit, aşadar, şi eu i-am aşezat pe masă în faţa mea, în jilţurile lor împărăteşti, ocrotiţi de garda palatului. Flimnap, marele vistiernic, era şi el de faţă, cu sceptrul său alb în mînă, şi am observat că se uita adesea la mine cu o privire acră ; eu însă m-am prefăcut că nu bag de seamă şi am mîncat mai mult ca de obicei, pentru a face cinste patriei mele, precum şi pentru a stîrni admiraţia curţii. Am motivele mele să cred că această vizită a Majestăţii-sale i-a dat lui Flimnap prilejul de a-mi face cîteva servicii proaste pe lîngă stăpînul lui. Acest ministru fusese dintotdeauna duşmanul meu într-ascuns, cu toate că în faţă mă măgulea mai mult decît era în firea lui ursuză. El îi descrise împăratului „starea jalnică a vistieriei", spunîndu-i că „a fost silit să împrumute bani cu dobîndă mare", că bonurile de tezaur scăzuseră sub nouă la sută din valoarea nominală, că întreţinerea mea îl costase pe Majestatea-sa mai mult de un milion şi jumătate de *sprugi* (cea mai mare monedă de aur a lor, de mărimea unui fluturaş) şi că, în general, ar fi bine ca împăratul să se folosească de cel dintîi prilej pentru a se descotorosi de mine în mod cavaleresc.

Simt nevoia aici să iau apărarea reputaţiei unei doamne care, fără nici o vină, a avut de suferit din pricina mea. Vistiernicului i se năzărise să fie gelos pe soţia sa, datorită unor guri rele care i-au şoptit că dumneaei s-ar fi îndrăgostit nebuneşte de mine ; ba, mai mult, la palat umbla de cîtva timp zvonul cum că ar fi venit odată în secret în locuinţa mea. Declar solemn că a fost o minciună sfruntată, fără alt temei decît faptul că luminăţia-ei a binevoit să-mi dea cele mai nevinovate dovezi de prietenie. Recunosc că venea adesea în casa mea, dar o făcea întotdeauna în mod public,

și niciodată singură în caleașcă, ci însoțită de cel puțin trei persoane — de obicei sora, fiica ei mai mică și o prietenă oarecare; dar lucrul acesta îl făceau în mod obișnuit multe alte doamne de la curte. Îi iau pe toți servitorii mei martori și-i întreb dacă au văzut vreodată o trăsură la ușa casei mele, fără să știe cine anume se afla înăuntru.

În astfel de ocazii, cînd un servitor îmi anunța sosirea vreunui oaspe, obiceiul meu era să mă duc de îndată la ușă și, după ce îmi prezentam omagiile, luam în mînă, cu cea mai mare grijă, trăsura și doi cai (dacă erau șase cai, vizitiul deshăma întotdeauna patru din ei) și-i așezam pe o masă împrejmuită cu un parapet înalt de cinci incii, ca să preîntîmpin accidentele. Nu rareori s-a întîmplat să am cîte patru trăsuri cu cai pe masă — era o societate întreagă. Eu ședeam pe scaun cu fața aplecată spre ei, iar cînd eram ocupat cu un grup, vizitiii îi plimbau binișor pe ceilalți de jur împrejurul mesei. Mi-am petrecut multe după-amieze în chipul cel mai plăcut, stînd de vorbă cu unii și cu alții. Dar îl desfid pe vistiernic sau pe cei doi informatori ai săi (treaba lor, o să le dau numele în vileag), Clustril și Drunlo, să facă dovadă că cineva ar fi venit la mine *incognito*, afară de secretarul Reldresal, trimis din porunca Majestății-sale, după cum am arătat. Nu aș fi stăruit atît asupra acestui amănunt, dacă n-ar fi fost vorba de reputația unei nobile doamne, ca să nu mai vorbesc de propria mea reputație, cu toate că pe atunci aveam cinstea de a fi *nardac*, ceea ce vistiernicul nu era, căci toată lumea știe că el era doar *glumglum*, titlu mai jos cu o treaptă decît al meu, așa cum în Anglia este un marchiz față de un duce; recunosc totuși că trecea înaintea mea mulțumită situației sale. Aceste zvonuri care au ajuns la ure-

chile mele în urma unei întîmplări pe care nu e cazul s-o amintesc l-au făcut pe vistiernic să-şi privească soţia cu ochi răi o bucată de vreme, ca să nu mai vorbesc de mine ; şi cu toate că pînă la urmă şi-a dat seama de adevăr şi s-a împăcat cu ea, eu nu am mai avut nici un fel de trecere în ochii lui, ba chiar şi împăratul, care se lăsa prea mult influenţat de acest favorit, a început să-şi piardă din ce în ce mai mult interesul faţă de mine.

CAPITOLUL VII

Aflînd că urmează să fie acuzat de înaltă trădare, autorul se refugiază în Blefuscu. Cum e primit acolo.

Înainte de a vorbi despre plecarea mea din Lilliput, vreau să amintesc de amănuntele unei intrigi, care de vreo două luni de zile se urzea în taină împotriva mea. Pînă atunci nu avusesem prilejul să cunosc viaţa de la curte, datorită umilei mele stări sociale. Ce e drept, auzisem şi citisem destule despre felul de a se purta al monarhilor şi miniştrilor, dar nu m-aş fi aşteptat niciodată să cunosc cumplitele sale urmări într-o ţară atît de îndepărtată, condusă — după cum credeam eu — de principii foarte deosebite de cele din Europa.

Tocmai pe cînd mă pregăteam să-mi prezint omagiile mele împăratului din Blefuscu, o persoană cu vază la curte (căreia îi făcusem multe servicii într-o vreme cînd se afla în cea mai mare dizgraţie a Majestăţii-sale) veni în taină, noaptea, la locuinţa mea, într-o lectică închisă, şi ceru să mă vadă fără să-şi spună numele servitorului. Am dat drumul purtătorilor şi am vîrît lectica cu Lu-

minăția-sa în buzunarul hainei ; apoi, după ce am poruncit unui servitor de încredere să spună că sînt indispus și că m-am dus la culcare, am zăvorît ușa casei, am pus lectica pe masă, potrivit obiceiului meu, și m-am așezat și eu lîngă masă. După salutările de rigoare, văzînd că fața Luminăției-sale e foarte îngrijorată, l-am întrebat care-i pricina, iar el m-a rugat să-l ascult cu răbdare, într-o chestiune care privea îndeaproape cinstea și viața mea. Mi-a vorbit cam în felul următor (mi-am însemnat spusele lui de îndată ce a plecat) :

„Află, zise el, că nu demult au fost convocate în taină din pricina dumitale mai multe ședințe ale Consiliului, iar Majestatea-sa a ajuns la o hotărîre abia acum două zile.

Îți dai seama, cred, că Skiresh Bolgam (*galbet* sau marele amiral) ți-a fost dușman de moarte din prima clipă a sosirii dumitale aici. Din ce pricină, nu știu ; dar ura lui a sporit de cînd cu marea dumitale victorie repurtată asupra țării Blefuscu, ceea ce i-a umbrit mult faima lui de amiral. Acest domn, împreună cu Flimnap, marele vistiernic, a cărui dușmănie împotriva dumitale e bine cunoscută din cauza soției sale, generalul Limtoc, șambelanul Lalcon și judecătorul suprem Balmuff au pregătit un act de acuzare prin care ești învinuit de trădare și alte crime capitale."

Această introducere mă făcu să-mi pierd într-atît cumpătul, conștient de meritele și nevinovăția mea, încît am vrut să-l întrerup, dar el mă rugă să tac, urmînd astfel :

„Fiindu-ți recunoscător pentru binele pe care mi l-ai făcut, am căutat să capăt informații precise cu privire la ședințele Consiliului, precum și o copie a învinuirilor ce ți se aduc ; făcînd aceasta, mi-am pus viața în primejdie ca să-ți fiu de folos.

ACT DE ACUZARE
împotriva lui
QUINBUS FLESTRIN, OMUL-MUNTE

Articolul 1

Avînd în vedere că printr-un statut întocmit în timpul domniei Majestății-sale împăratul Calin Deffar Plune s-a hotărît că oricine va urina în interiorul zidurilor palatului regal va fi supus la pedeapsa cuvenită pentru înaltă trădare; că, totuși, sus-numitul Quinbus Flestrin a încălcat cu bună știință sus-numita lege sub pretextul de a stinge focul din apartamentul scumpei și augustei soții a Majestății-sale, și astfel, în chip viclean, trădător și diabolic a stins sus-numitul foc din sus-numitul apartament, aflat înăuntrul zidurilor sus-numitului palat regal, împotriva statutului privitor la un astfel de caz etc., împotriva îndatoririlor etc.

Articolul 2

Că sus-numitul Quinbus Flestrin, după ce a adus flota imperială din Blefuscu în portul nostru imperial și după ce i s-a poruncit mai tîrziu de către Majestatea-sa împăratul să captureze toate celelalte vase ale sus-numitei împărății Blefuscu și să reducă această împărăție la o provincie care să fie de acum înainte guvernată de un vicerege, și să nimicească și să omoare nu numai pe toți exilații Capete-Turtite, ci și pe toți locuitorii din acea împărăție care nu se vor lepăda imediat de erezia Capetelor-Turtite, el, sus-numitul Flestrin, ca un trădător perfid al milostivei și Augustei sale Majestăți împăratul, a rugat să fie scutit de sus-numita însărcinare sub pretextul că nu vrea să forțeze cugetul nimănui și nici să distrugă libertatea și viața unui popor nevinovat.

Articolul 3

Avînd în vedere că atunci cînd de la curtea împărăției Blefuscu au sosit la curtea Majestății-sale ambasadori ca să ceară pace, el, sus-numitul Flestrin, ca un trădător perfid, a ajutat, a instigat, a încurajat și distrat pe sus-numiții ambasadori, cu toate că știa că sînt slujitorii unui monarh care a fost de curînd inamicul declarat al Majestății-sale împăratul și a purtat război deschis împotriva Majestății-sale mai sus-amintite.

Articolul 4

Că același Quinbus Flestrin, contrar îndatoririlor unui supus credincios, se pregătește acum să întreprindă o călătorie la curtea împărăției Blefuscu, pentru care a căpătat numai o încuviințare verbală din partea Majestății-sale împăratul și, sub pretextul sus-amintitei încuviințări, intenționează, ca un perfid și trădător ce e, să facă sus-amintita călătorie și astfel să ajute, să încurajeze și să ațîțe pe împăratul din Blefuscu, pînă nu demult dușmanul nostru, care a purtat război deschis împotriva Majestății-sale împăratul mai sus-amintit...

Mai sînt și alte cîteva articole, dar acestea sînt cele mai importante și ți le-am citit în rezumat. În cursul mai multor dezbateri în legătură cu aceste acuzații, trebuie să recunosc că Majestatea-sa a dat multe dovezi de bunăvoință, amintind în mai multe rînduri serviciile pe care i le-ai adus și căutînd să-ți micșoreze crimele. Dar vistiernicul și amiralul au insistat să fii condamnat la cea mai crudă și rușinoasă moarte, prin in-

cendierea casei dumitale în timpul nopții, urmînd totodată ca generalul să fie de față, însoțit de douăzeci de mii de oameni înarmați cu săgeți otrăvite, care să țintească fața și mîinile dumitale. Cîțiva din servitorii dumitale vor căpăta ordinul secret de a turna pe cămășile și cearșafurile dumitale un suc otrăvitor ce te va face să-ți rupi carnea și să mori în chinuri groaznice. Generalul a împărtășit această propunere, astfel că o bucată de vreme a existat o majoritate împotriva dumitale; dar Majestatea-sa, hotărît să-ți cruțe viața, de va fi cu putință, l-a cîștigat pînă la urmă de partea sa pe șambelan.

Cu acest prilej, Reldresal, primul secretar pentru afacerile private, care s-a socotit întotdeauna prietenul dumitale credincios, a primit poruncă de la împărat să-și spună punctul de vedere, lucru pe care l-a făcut, îndreptățind astfel buna părere pe care o ai despre el. A recunoscut că într-adevăr crimele dumitale sînt grave, dar că mai există și iertare — virtutea cea mai de laudă a unui cîrmuitor și cea pentru care Majestatea-sa a fost pe bună dreptate slăvit de atîtea ori. A spus că prietenia dintre dumneata și el e atît de bine cunoscută de toată lumea, încît s-ar putea ca preacinstitul Consiliu să-l socotească părtinitor; totuși, supunîndu-se poruncii primite, va spune fără ocol tot ce gîndește. Astfel a arătat că, dacă Majestatea-sa, ținînd seama de serviciile dumitale și ascultînd de îndemnul firii sale milostive, ar binevoi să-ți cruțe viața și ar porunci doar să-ți scoată amîndoi ochii, după umila sa părere, s-ar face oarecum dreptate prin această măsură și toată lumea ar slăvi mărinimia împăratului, precum și generosul spirit de dreptate al celor care au cinstea de a fi sfetnicii săi. A mai

spus că, de pe urma pierderii ochilor, puterea dumitale fizică n-ar avea de suferit și ai mai putea fi de folos Majestății-sale, că orbirea face să sporească curajul, pentru că ne ascunde primejdiile, că numai teama de a-ți pierde vederea te-a oprit să pornești și să aduci încoace și restul flotei vrăjmașe și că ar fi de ajuns pentru dumneata să vezi cu ochii miniștrilor, deoarece nici cei mai mari monarhi nu fac altfel.

Această propunere a fost primită cu cea mai mare dezaprobare de către întregul Consiliu. Bolgolam, amiralul, și-a ieșit din sărite și, sculîndu-se furios, a întrebat cum de a avut secretarul îndrăzneala să propună ca viața unui trădător să fie cruțată, cînd serviciile aduse de dumneata au constituit, dacă se ține seama de cele mai înalte rațiuni de stat, crimele cele mai grave ; că dumneata, care ai fost în stare să stingi focul urinînd în apartamentul Majestății-sale împărăteasa (lucru pe care l-a amintit cu scîrbă), ai putea într-o bună zi să provoci o inundație prin aceleași mijloace, înecînd întregul palat, și aceeași forță care ți-a permis să capturezi flota inamicului ți-ar putea sluji, cu prilejul primei nemulțumiri, s-o duci înapoi ; că are motive temeinice să creadă că în adîncul inimii dumitale ești un Cap-Turtit, și cum trădarea, înainte de a se arăta în fapte, își face loc mai întîi în inimă, te-a acuzat de trădare pe acest temei și a stăruit să fii condamnat la moarte.

Vistiernicul a fost de aceeași părere ; el a arătat în ce stare jalnică a ajuns tezaurul datorită cheltuielilor făcute cu întreținerea dumitale, cheltuieli care foarte curînd vor deveni o povară greu de îndurat ; că propunerea secretarului de a ți se scoate ochii, departe de a fi un fleac îm-

potriva răului ce ne paşte, va spori primejdia, căci e lucru ştiut că scoţînd ochii unor păsări, ele mănîncă mai mult şi se îngraşă mai repede ; că preaslăvita sa Majestate şi Consiliul, judecătorii dumitale, sînt în adîncul conştiinţei lor convinşi de vinovăţia dumitale, ceea ce e de ajuns ca să fii condamnat la moarte, fără dovezile formale cerute de litera strictă a legii.

Totuşi, Majestatea-sa împăratul, opunîndu-se cu hotărîre pedepsei capitale, a binevoit să spună că, de vreme ce, după părerea Consiliului, pierderea ochilor este o pedeapsă prea uşoară, ţi s-ar putea aplica şi alte pedepse mai tîrziu. Atunci, prietenul dumitale, secretarul, rugînd cu umilinţă să fie ascultat din nou şi răspunzînd obiecţiilor vistiernicului cu privire la cheltuielile Majestăţii-sale făcute pentru întreţinerea dumitale, a spus că Excelenţa-sa, ca unul ce dispune singur de veniturile împăratului, ar putea lesne înlătura acest rău, micşorîndu-ţi treptat raţia ; din lipsă de hrană suficientă, dumneata vei slăbi, te vei ofili şi-ţi vei pierde pofta de mîncare, iar peste cîteva luni te vei stinge de-a binelea. În felul acesta nici mirosul cadavrului dumitale nu va mai fi atît de primejdios, pentru că trupul se va fi redus la jumătate, iar îndată după moartea dumitale, cinci-şase mii de supuşi ar putea în două-trei zile să-ţi taie carnea bucăţele, să le încarce în căruţe şi să le îngroape în regiuni îndepărtate, ca să împiedice izbucnirea unei molime, păstrînd scheletul ca monument pentru posteritate.

Astfel, mulţumită marii prietenii a secretarului, toate s-au sfîrşit cum nu se poate mai bine. S-a poruncit cu străşnicie ca planul acesta de a fi lăsat să mori de foame încet-încet să fie ţinut

în mare taină, dar sentința prin care se hotăra să ți se scoată ochii a fost trecută în registre. Toți au fost de acord, afară de Bolgolam, amiralul, care, fiind omul împărătesei, era mereu ațîțat de Majestatea-sa să stăruie asupra condamnării dumitale la moarte, ea dușmănindu-te fără cruțare din pricina mijloacelor josnice și nelegiuite pe care le-ai folosit ca să stingi focul din apartamentele palatului.

Pînă în trei zile, prietenul dumitale, secretarul, va primi instrucțiuni să vină acasă la dumneata și să-ți citească actul de acuzare, apoi să-ți arate mărinimia și grația Majestății-sale și a Consiliului, care te-au condamnat numai la pierderea vederii, pedeapsă la care Majestatea-sa e încredințat că te vei supune recunoscător și plin de umilință. Douăzeci de chirurgi ai Majestății-sale vor fi de față, pentru ca operația să decurgă în bune condițiuni. Săgeți foarte ascuțite vor fi aruncate în globurile ochilor dumitale, în timp ce vei sta culcat pe pămînt.

Las pe seama înțelepciunii dumitale măsurile ce urmează să le iei, iar pentru a nu da loc la bănuieli, trebuie să mă întorc neîntîrziat, tot așa de tainic precum am venit.“

Așa și făcu Excelența-sa, iar eu am rămas singur, ros de îndoieli și adînc tulburat.

După ce curtea ordona executarea unei sentințe crude, care potolea ura monarhului sau răutatea vreunui favorit, exista un obicei introdus de împăratul actual și de miniștrii săi (foarte deosebit de obiceiurile de altădată, după cum am fost încredințat), potrivit căruia împăratul ținea întotdeauna o cuvîntare în fața întregului Consiliu, vorbind despre marea sa îngăduință și bunătate ca de niște însușiri cunoscute și trîmbițate

de lumea întreagă. Cuvîntarea aceasta era publicată imediat în toată împărăţia, dar nimic nu îngrozea mai mult poporul decît laudele aduse clemenţei Majestăţii-sale, pentru că se ştia că, cu cît se stăruia mai mult asupra acestor laude, cu atît pedeapsa era mai neomenoasă şi osînditul mai nevinovat. În ceea ce mă priveşte, trebuie să mărturisesc că, deoarece nu fusesem hărăzit să devin curtean, nici prin naştere, nici prin educaţie, eram atît de nepriceput să judec lucrurile, încît n-am izbutit să descopăr clemenţa şi mărinimia acestei sentinţe, socotind-o (greşit, poate) mai curînd aspră decît milostivă. De cîteva ori m-am gîndit să mă înfăţişez la judecată, pentru că, deşi nu puteam tăgădui faptele amintite de cele cîteva articole, nădăjduiam totuşi să mi se îndulcească pedeapsa. Cum însă în cursul vieţii mele citisem multe procese de stat — care întotdeauna se terminau în felul dorit de judecători — îmi era teamă să mă bizui pe o hotărîre atît de primejdioasă, într-o situaţie atît de critică şi împotriva unor duşmani atît de puternici. La un moment dat eram hotărît să opun rezistenţă, pentru că atîta timp cît eram în libertate, cu greu ar fi putut să-mi vină de hac toate forţele împărăţiei aceleia, şi nimic n-ar fi fost mai lesne pentru mine decît să arunc cu pietre şi să dărîm capitala ; totuşi am îndepărtat cu scîrbă astfel de gînduri, aducîndu-mi aminte de jurămîntul făcut împăratului, de favorurile de care mă bucurasem din partea lui şi de înaltul titlu de *nardac* ce mi-l conferise. Pe de altă parte, nu mă deprinsesem încă îndeajuns de temeinic cu recunoştinţa curtenilor spre a mă încredinţa că asprimea Majestăţii-sale faţă de mine mă scutea de toate obligaţiile din trecut.

Pînă la urmă m-am oprit la o hotărîre pentru care voi fi probabil criticat întrucîtva, și nu pe nedrept, căci, mărturisesc, datorez păstrarea ochilor și, în consecință, libertatea mea, propriei mele nesăbuințe și lipsei de experiență ; deoarece, dacă aș fi cunoscut atunci firea monarhilor și a miniștrilor (pe care am studiat-o mai tîrziu la multe alte curți), precum și felul în care îi tratau pe criminalii mai puțin periculoși decît mine, m-aș fi supus fără zăbavă și fără șovăire unei pedepse atît de ușoare. Împins însă de pripeala tinereții și avînd încuviințarea Majestății-sale împăratul de a face o vizită de curtoazie împăratului din Blefuscu, m-am folosit de acest prilej și, înainte să fi trecut trei zile, i-am trimis o scrisoare prietenului meu, secretarul, prin care-l înștiințam că luasem hotărîrea de a pleca încă în dimineața aceea spre Blefuscu, potrivit cu permisiunea ce o căpătasem ; și fără să mai aștept vreun răspuns, m-am îndreptat spre partea insulei unde se afla flota noastră. Am înhățat un vas mare de război și am legat un odgon de prova, apoi am ridicat ancorele, m-am dezbrăcat, mi-am pus în corabie hainele (împreună cu pătura pe care o purtam sub braț) și, trăgînd nava după mine, am ajuns, cînd mergînd prin apă, cînd înotînd, în împărătescul port din Blefuscu, unde poporul mă aștepta de mult ; aici mi s-au dat două călăuze care să mă ducă spre capitala țării, ce se numește tot Blefuscu. I-am ținut în mînă pe cei doi însoțitori ai mei pînă am ajuns la vreo două sute de yarzi de porțile orașului, apoi i-am rugat să anunțe pe unul din secretari despre sosirea mea și să-i spună că aștept acolo ordinele Majestății-sale... După vreo oră am primit răspunsul că Majestatea-sa, însoțit de familia re-

gală şi de marii dregători, a ieşit în întîmpinarea mea. Am înaintat încă o sută de yarzi. Împăratul şi suita descălecaseră, împărăteasa şi doamnele se dădură jos din caleşti, fără ca eu să observ vreo umbră de teamă sau îngrijorare pe feţele lor. M-am lungit la pămînt ca să sărut mîna împăratului şi a împărătesei. I-am spus Majestăţii-sale că am venit, potrivit făgăduielii mele şi cu încuviinţarea împăratului, stăpînul meu, pentru a avea cinstea să văd un monarh atît de puternic şi pentru a-i oferi orice serviciu de care sînt capabil şi care nu ar fi împotriva îndatoririlor ce le am faţă de împăratul meu ; nu am pomenit nici un cuvînt despre dizgraţia în care căzusem, deoarece pînă în clipa aceea eu nu fusesem informat oficial şi aveam tot dreptul să mă socotesc cu desăvîrşire neştiutor ; de asemenea nu aveam nici un temei să cred că împăratul va descoperi taina cît timp mă aflam în afara puterii lui ; totuşi m-am înşelat, după cum se dovedi în curînd.

Nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunţită a primirii ce mi s-a făcut la această curte, întru totul pe măsura generozităţii unui monarh atît de mare, şi nici asupra impasului în care m-am găsit neavînd la îndemînă o casă şi un pat, fiind nevoit să dorm pe pămînt, înfăşurat în pătura mea.

CAPITOLUL VIII

Printr-o întîmplare fericită, autorul găseşte mijlocul de a pleca din Blefuscu şi, după cîteva peripeţii, se înapoiază teafăr în patria sa.

Trei zile după sosirea mea, ducîndu-mă din curiozitate pe coasta de nord-est a insulei, am văzut în larg, la vreo jumătate de leghe depărtare de țărm, ceva ce semăna cu o barcă răsturnată. Mi-am scos pantofii și ciorapii și, înaintînd prin apă cam două-trei sute de yarzi, mi-am dat seama că obiectul se apropia datorită fluxului; și atunci am văzut limpede că era o barcă adevărată, azvîrlită departe de corabie, după cîte am bănuit, de vreo furtună. M-am înapoiat numaidecît în oraș și am rugat pe Majestatea-sa împăratul să-mi împrumute douăzeci din cele mai mari vase care-i mai rămăseseră după pierderea flotei, precum și trei mii de marinari, sub comanda viceamiralului său. Flota făcu un ocol în timp ce eu am pornit pe drumul cel mai scurt spre locul de pe coastă de unde văzusem prima oară barca. Între timp, fluxul o adusese și mai aproape. Toți marinarii aveau la ei frînghii, pe care eu le împletisem din mai multe funii ale lor pentru a fi mai rezistente. Cînd au sosit vasele, m-am dezbrăcat și am mers prin apă pînă ce am ajuns cam la o sută de yarzi de barcă, de unde am fost silit să înot ca să ajung la ea. Marinarii mi-au aruncat capătul unei frînghii pe care-l prinsei de o gaură din prova bărcii, iar celălalt capăt de un vas de război. Mi-am dat seama însă că toată truda mea era zadarnică, deoarece, neatingînd fundul cu picioarele, nu puteam lucra mai departe. Am fost silit să înot în spatele bărcii și s-o împing, atunci cînd puteam, cu mîna; cum fluxul îmi era prielnic, am înaintat așa pînă cînd, ținîndu-mi bărbia ridicată, am dat cu picioarele de fund. M-am odihnit două-trei minute, apoi iar am împins barca, și tot așa pînă ce apa nu-mi mai trecu de subsuori. Ter-

minîndu-se astfel treaba cea mai anevoioasă, am luat celelalte odgoane aflate pe unul din vase și le-am fixat mai întîi de barcă, apoi de nouă din corăbiile ce mă însoțeau. Vîntul fiind prielnic, marinarii au remorcat și eu am împins pînă cînd am ajuns la patruzeci de yarzi de coastă ; după ce fluxul a încetat, m-am dus pînă la barcă și, cu ajutorul a două mii de oameni, toți cu odgoane și mașinării, am reușit s-o întorc cu fundul în sus, descoperind că nu avea decît stricăciuni neînsemnate.

Nu-l voi plictisi pe cititor, descriindu-i cum m-am necăjit cînd, cu ajutorul unor vîsle la care lucrasem zece zile, am încercat să-mi duc barca în portul imperial Blefuscu, unde, la sosirea mea, s-a adunat o mare mulțime de oameni, cuprinși de uimire la vederea unui vas atît de uriaș. I-am spus împăratului că norocul mi-a scos în cale această barcă pentru a mă duce într-un loc de unde aș putea să mă întorc în patrie ; l-am rugat pe Majestatea-sa să dea ordin să mi se pună la îndemînă tot ce-mi trebuie spre a-mi echipa nava ; totodată i-am cerut și încuviințarea de a pleca, lucru pe care l-am obținut, după ce, foarte curtenitor, a căutat să mă înduplece să rămîn.

În tot acest răstimp eram peste măsură de uluit că la curtea din Blefuscu nu se înfățișase încă nici un sol din partea împăratului meu. Mai tîrziu însă mi s-a dat să înțeleg în taină că Majestatea-sa, neputînd să-și închipuie că eu aș ști cît de cît ceva despre planurile sale, era încredințat că am plecat în Blefuscu, potrivit cu încuviințarea ce mi-o dăduse și despre care știa întreaga curte, numai pentru a-mi ține făgăduiala, urmînd să mă înapoiez peste cîteva zile, cînd ceremoniile de la curtea din Blefuscu vor fi luat

sfîrşit. În cele din urmă însă, îndelungata mea absenţă începu să-l supere pe suveran şi, după ce se consultă cu vistiernicul şi cu ceilalţi uneltitori, un dregător fu trimis cu o copie a actului de acuzare împotriva mea. Solul avea instrucţiuni de a-i zugrăvi monarhului din Blefuscu „marea îngăduinţă a stăpînului său, care se mulţumea să mă pedepsească doar cu pierderea vederii“ ; să-i spună de asemenea „că am fugit de judecată şi dacă nu mă voi înapoia în două ore, mi se va lua titlul de *nardac* şi voi fi declarat trădător“. Trimisul mai adăugă că, „pentru menţinerea păcii şi prieteniei între cele două împărăţii, stăpînul său aşteaptă ca fratele său din Blefuscu să poruncească să fiu trimis înapoi în Lilliput, legat de mîini şi de picioare, spre a fi pedepsit ca trădător“.

Împăratul din Blefuscu, după ce se sfătui trei zile cu dregătorii săi, trimise un răspuns plin de curtenie şi de scuze. El spunea că „fratele său ştie că e cu neputinţă ca să fiu trimis legat : că, deşi eu îl lăsasem fără flotă, îmi era totuşi nespus de îndatorat pentru multe servicii aduse în legătură cu încheierea păcii. Că nu va trece mult şi amîndoi împăraţii vor răsufla uşuraţi, deoarece am găsit pe ţărm un vas uriaş care să mă poată duce în larg ; că a dat ordin ca vasul să fie echipat cu ajutorul şi sub îndrumarea mea şi nădăjduia că peste cîteva săptămîni amîndouă împărăţiile să scape de năpastă.“

Trimisul se înapoie cu acest răspuns în Lilliput, iar monarhul din Blefuscu mi-a povestit după aceea tot ce s-a întîmplat, oferindu-mi totodată (în chipul cel mai confidenţial) binevoitorul său sprijin dacă voi rămîne în serviciul său. Dar, cu toate că l-am crezut sincer cînd mi-a

făcut această propunere, eram hotărît să nu mă mai încred în monarhi sau miniştri, ori de cîte ori puteam să mă feresc; de aceea, mulţumindu-i cum se cuvine pentru intenţiile sale binevoitoare, l-am rugat cu umilinţă să mă ierte. I-am spus că, „de vreme ce soarta, bună sau rea, îmi scosese o barcă în cale, eram hotărît mai curînd să înfrunt oceanul decît să fiu prilej de dihonie între doi monarhi atît de puternici“. N-aş putea spune că împăratul s-a arătat nemulţumit, ba, mai mult, din întîmplare am aflat că era chiar foarte bucuros de hotărîrea mea, ca de altfel cea mai mare parte dintre miniştrii săi.

Toate acestea au făcut să-mi grăbesc întrucîtva plecarea, iar curtea, nerăbdătoare să se vadă o dată scăpată, m-a ajutat cu dragă inimă. Cinci sute de lucrători, sub îndrumarea mea, s-au îndeletnicit cu confecţionarea a două pînze pentru barcă, unind treisprezece fîşii de pînză din cea mai tare. Eu m-am chinuit să fac funii şi odgoane, împletind cîte zece, douăzeci sau treizeci din cele mai groase şi rezistente funii ale lor. Un pietroi, găsit pe coastă după îndelungate cercetări, mi-a slujit drept ancoră. Aveam la îndemînă seul a trei sute de vaci ca să-mi ung barca, precum şi pentru alte scopuri. După multă caznă am izbutit să dobor cîţiva din cei mai mari copaci pentru a-mi face vîsle şi catarge; iar constructorii de vase ai Majestăţii-sale m-au ajutat mult, netezindu-le după ce eu făcusem munca brută.

La vreo lună de zile, cînd totul fu gata, am trimis vorbă împăratului că-i aştept poruncile şi că vreau să-mi iau rămas bun. Împăratul şi familia regală ieşiră din palat; eu m-am culcat pe burtă ca să-i sărut mîna, pe care monarhul mi-a

întins-o grațios ; la fel a făcut și împărăteasa și prinții. Majestatea-sa mi-a dăruit cincizeci de pungi cu cîte două sute de *sprugi* fiecare, precum și portretul său în mărime naturală, pe care l-am băgat imediat în mănușă ca să-l feresc de stricăciuni. Ceremoniile prilejuite de plecarea mea au fost prea multe, ca să-l mai plictisesc pe cititor zugrăvindu-i-le.

Am încărcat barca cu carnea a o sută de boi și trei sute de oi, cu o cantitate corespunzătoare de pîine și băutură, precum și cu hrana pregătită de patru sute de bucătari. Am luat cu mine șase vaci și doi boi vii și un număr egal de oi și berbeci, cu gîndul de a-i duce în țara mea și de a-i prăsi ; iar pentru întreținerea lor aveam pe bord un mănunchi bunicel de fîn și un săculeț cu grîu. Aș fi luat bucuros o duzină de locuitori, dar împăratul, de bună seamă, nu ar fi încuviințat așa ceva ; și, în afară de faptul că mi s-au scotocit cu grijă buzunarele, Majestatea-sa mi-a cerut să-mi dau cuvîntul de onoare că nu voi răpi nici un supus de al său, chiar dacă acesta ar dori să plece de bunăvoie și din proprie dorință.

După ce mi-am pregătit, așadar, lucrurile, cum m-am priceput mai bine, am ridicat pînzele în a douăzeci și patra zi a lunii septembrie 1701, la șase dimineața, iar după ce am străbătut vreo patru leghe în direcția nord, vîntul bătînd dinspre sud-est, la șase seara am zărit o insulă mică la vreo jumătate de leghe înspre nord-vest. M-am îndreptat într-acolo și am aruncat ancora în partea mai adăpostită a insulei, care părea nelocuită. Am îmbucat cîte ceva și m-am culcat. Am dormit dus, cel puțin șase ceasuri după cîte bănuiesc, pentru că la două ore după ce m-am deșteptat a început să se lumineze de ziuă. Noap-

tea era senină. Mi-am luat gustarea de dimineață înainte de a răsări soarele, apoi am ridicat ancora pe un vînt prielnic și am plutit în aceeași direcție ca și în ajun, fiind îndrumat de busola pe care o aveam în buzunar. Intenția mea era să ajung, dacă se putea, la una din insulele despre care aveam motive să cred că se găsesc la nord-est de Țara Van Diemen. În ziua aceea nu am descoperit nimic, dar în cea următoare, pe la trei după-amiază, cînd, după calculele mele, străbătusem douăzeci și patru de leghe de la Blefuscu, am zărit o corabie plutind în direcția sud-est ; eu mă îndreptam spre est. Am strigat și i-am făcut semne, dar nu am primit nici un răspuns ; totuși mi-am dat seama că mă apropiam de ea, fiindcă vîntul sufla mai încet. Am întins toate pînzele și peste o jumătate de oră cei de pe corabie m-au zărit ; au înălțat un steag și au tras cu tunul. E greu să descriu bucuria ce m-a cuprins la gîndul neașteptat că-mi voi revedea patria și pe cei dragi. Vasul și-a încetinit mersul și eu l-am abordat între cinci și șase seara, în ziua de douăzeci și șase septembrie ; și mi-am simțit inima săltînd de bucurie la vederea pavilionului englez. Mi-am vîrît vacile și oile în buzunarele hainei și m-am urcat pe bord cu mica mea încărcătură de provizii. Era un vas englez de comerț care se întorcea din Japonia prin mările nordului și sudului ; căpitanul, domnul John Biddel din Deptford, era un om foarte îndatoritor și un marinar neîntrecut. Ne găseam acum la 30 de grade latitudine sudică ; pe bord se aflau vreo cincizeci de oameni, iar printre ei mi-a fost dat să întîlnesc un vechi prieten de al meu, Peter Williams, care m-a descris căpitanului în culori cît se poate de frumoase. Căpitanul m-a tratat cu bunăvoință și

m-a rugat să-i spun de unde vin și unde vreau să mă duc. I-am povestit totul în cîteva cuvinte, însă omul și-a închipuit că aiurez și că primejdiile prin care trecusem mi-au tulburat mințile. Am scos atunci din buzunar vitele și oile, iar căpitanul, după ce s-a minunat îndeajuns, s-a convins că-i spusesem adevărul. I-am arătat apoi aurul pe care mi-l dăduse împăratul din Blefuscu, portretul in mărime naturală al Majestății-sale, precum și alte rarități din țara aceea. I-am dat două pungi de cîte două sute de *sprugi* fiecare și i-am făgăduit că la sosirea în Anglia îi voi dărui o vacă și o oaie gata să fete.

Nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunțită a acestei călătorii, netulburată de nimic în cea mai mare parte a ei. Am ajuns la Downs la 13 aprilie 1702. Pe drum mi s-a întîmplat o singură nenorocire, și anume că șobolanii de pe vas mi-au mîncat o oaie ; i-am găsit oasele într-o gaură, curățate de toată carnea. Celelalte animale le-am debarcat cu bine și le-am lăsat să pască pe o pajiște din Greenwich, unde s-au apucat să mănînce cu poftă iarba mătăsoasă, cu toate că mă temusem că n-o să le placă. Pe de altă parte, n-aș fi izbutit să le țin în viață de-a lungul unei călătorii atît de lungi, dacă îndatoritorul căpitan nu mi-ar fi dat o parte din biscuiții lui cei mai buni care, pisați și amestecați cu apă, au alcătuit hrana lor regulată. În scurtul timp cît am stat în Anglia, am realizat cîștiguri frumoase arătînd animalele multor persoane de vază, precum și altora ; înainte de a întreprinde a doua călătorie a mea, le-am vîndut cu șase sute de lire. Întorcîndu-mă din ultima mea călătorie, am constatat că aceste soiuri s-au înmulțit considerabil,

mai ales oile, ceea ce, sper, va fi de mare folos fabricilor de lînă, datorită fineţei firului.

Nu am stat decît două luni cu soţia şi cu familia mea, pentru că dorinţa nepotolită de a călători prin ţări străine nu-mi da pace. I-am lăsat soţiei mele o mie cinci sute de lire şi am instalat-o într-o casă frumoasă din Redriff. Restul capitalului l-am luat cu mine, parte în bani, parte în mărfuri, în speranţa că-mi voi spori avutul. Unchiul meu John îmi dăruise o moşie lîngă Epping, cu un venit de vreo treizeci de lire anual, şi am închiriat pe o perioadă îndelungată hanul „La Taurul negru" din *Fetter Lane,* care îmi aducea încă o dată pe atît ; aşa că primejdia de a-mi lăsa familia pe drumuri fusese înlăturată. Fiul meu Johnny, botezat astfel după unchiul lui, urma la şcoală şi era un copil sîrguitor. Fiica mea Betty (care acum e măritată şi are copii) învăţa pe atunci să coasă. M-am despărţit de soţie, băiat şi fată, şi unii şi alţii cu lacrimi în ochi, şi m-am urcat pe bordul unui vas comercial de trei sute de tone, *Adventure,* cu destinaţia Surat, comandat de căpitanul John Nicholas din Liverpool. Dar descrierea acestei călătorii va fi cuprinsă în partea a doua a cărţii mele.

PARTEA A DOUA

Călătoria în Brôbdingnag

CAPITOLUL I

Descrierea unei furtuni năprasnice ; o șalupă fiind trimisă să aducă apă, autorul se îmbarcă pe ea pentru a cerceta ținutul. E lăsat pe țărm, capturat de unul din băștinași și dus în casa unui fermier. Primirea făcută. Cîteva întîmplări prin care trece. Descrierea locuitorilor.

Deoarece firea și soarta îmi hărăziseră o viață zbuciumată, după două luni de la întoarcere mi-am părăsit din nou patria și m-am îmbarcat la Downs, cu destinația Surat, în a douăzecea zi a lunii iunie, anul 1702, pe *Adventure*, comandată de căpitanul John Nicholas, de fel din Cornwall. Vîntul ne-a fost foarte prielnic pînă cînd am ajuns la Capul Bunei Speranțe, unde am debarcat ca să reîmprospătăm provizia de apă de băut, dar, descoperind că vasul ia apă, am descărcat mărfurile pe țărm și am iernat acolo ; și cum căpitanul s-a îmbolnăvit de friguri, n-am putut părăsi Capul Bunei Speranțe pînă la sfîrșitul lui martie. Atunci am ridicat pînzele și am navigat în bune condițiuni pînă cînd am trecut prin strîmtoarea Madagascar : dar după ce am ajuns

la nord de insulă, cam pe la cinci grade latitudine sudică, vînturile, care în mările acelea suflă cu aceeași tărie dinspre nord-vest de la începutul lui decembrie pînă la începutul lui mai, la 19 aprilie au început să bată mult mai violent și mai dinspre vest ca de obicei, vreme de douăzeci de zile în șir. În acest timp am fost împinși puțin spre coasta de est a insulelor Moluce, la vreo trei grade nord de ecuator, după cum a constatat căpitanul nostru în urma calculelor făcute la 2 mai, cînd vîntul încetă și un calm desăvîrșit îi luă locul, fapt care pe mine m-a bucurat nespus. Căpitanul însă, cunoscînd bine navigația pe mările acelea, ne-a sfătuit să ne pregătim a înfrunta o furtună, care, într-adevăr, se dezlănțui a doua zi, cînd începu să bată un vînt de la sud, numit musonul de sud.

Temîndu-ne că vîntul s-ar putea înteți, am strîns pînza bompresului[1] și ne-am pregătit să dăm jos trinca; și cum vîntul bătea cu tot mai multă furie, am legat tunurile și am strîns arborele artimon. Cum vasul se afla departe în larg, am crezut că e mai bine să fugim din fața vîntului decît să navigăm în derivă cu pînzele întinse sau strînse. Am redus trinca și am întins scota; timona era sub vînt și vasul se ținea bine. Am scos vela latină, dar pînza fiind ruptă, am dezvergat-o și am dus-o înăuntrul vasului. Furtuna se dezlănțuise năprasnic, ridicînd valuri uriașe. Cu ajutorul unor parîme, am tras de mînerul timonei, ca să ușurăm munca cîrmaciului. Nu am coborît arborele gabier, ci am lăsat totul cum era, pentru că vasul se descurca mai bine

[1] Swift parodiază manevrele pe timp de furtună; termenii marinărești sînt folosiți la întîmplare (n.t.).

navigînd spre larg. Cum se potoli furtuna, am ridicat trinca și vela mare și am luat capa. Apoi am ridicat ronda, gabierul mare și gabierul mic. Vîntul bătea dinspre sud-vest, împingîndu-ne spre est-nord-est. După ce am virat spre tribord, am molat brațele și balansinele ; am brațat sub vînt, am brațat bulinele, le-am legat strîns, am tras murele sub vînt și vasul a început să gonească cu toate pînzele sus.

În timpul acestei furtuni, urmată de un vînt puternic dinspre vest-sud-vest, am fost mînați, după calculele mele, vreo cinci sute de leghe spre est, încît nici cei mai bătrîn marinar de pe bord n-ar fi fost în stare să ne spună în ce parte a lumii ne aflam. Stăteam bine cu proviziile, vasul nu fusese avariat și echipajul era sănătos, dar suferеam cumplit de sete. Am socotit că e mai bine să urmăm aceeași direcție, decît să cîrmim mai spre nord, ceea ce ne-ar fi putut duce înspre coasta de nord-vest a Marii Tartarii și Oceanul Înghețat.

În a șasesprezecea zi a lunii iunie 1703, băiatul care se cocoțase în vîrful catargului descoperi un petec de pămînt. La 17 iunie ne aflam în fața unei insule mari sau a unui continent (nu ne puteam da seama) ; în partea de sud a țărmului se vedea o mică limbă de pămînt înaintînd în mare, precum și un golfuleț prea puțin adînc pentru un vas de mai bine de o sută de tone. Am ancorat la o depărtare de o leghe de golf, iar căpitanul trimise spre țărm o șalupă cu vreo zece oameni înarmați și prevăzuți cu vase pentru apă, în cazul cînd ar fi găsit. I-am cerut voie să-i însoțesc, ca să cercetez ținutul și să fac niscaiva descoperiri. După ce am debarcat, n-am văzut nici urmă de rîu sau de izvor și nici picior de

om. Marinarii noştri porniră să cutreiere ţărmul, doar-doar vor găsi apă de băut pe lîngă mare, iar eu m-am dus singur în direcţie opusă, cercetînd ţinutul acela pustiu şi stîncos. Începusem să mă plictisesc şi, nevăzînd nimic care să-mi astîmpere curiozitatea, am luat-o agale înapoi către golf; şi cum marea se întindea nestingherită în faţa ochilor mei, i-am văzut pe oamenii noştri în barcă şi vîslind din răsputeri înspre corabie. Eram cît pe ce să strig, cu toate că ar fi fost zadarnic, cînd, deodată, am zărit o făptură uriaşă urmîndu-i cu repeziciune prin apă; apa nu-i ajungea decît pînă la genunchi şi uriaşul făcea nişte paşi uluitor de mari; cum însă oamenii noştri i-luaseră înainte cu vreo jumătate de milă şi în locul acela marea era presărată cu stînci ascuţite, monstrul nu reuşi să ajungă barca. Toate acestea mi s-au povestit mai tîrziu, deoarece atunci n-am mai stat să văd cum se vor sfîrşi lucrurile, ci am rupt-o la fugă pe unde venisem, căţărîndu-mă apoi pe coastele repezi ale unui deal, ceea ce mi-a îngăduit să am o vedere mai cuprinzătoare asupra ţinutului. Tot pămîntul era cultivat, dar ceea ce m-a uimit în prima clipă a fost lungimea ierbii care, pe o întindere rezervată, pare-se, pentru fîn, avea o înălţime de vreo douăzeci de picioare.

În cele din urmă am dat de ceea ce am socotit eu că este o şosea, deşi localnicilor le slujea drept potecă printr-un lan de orz. Am mers aşa o bucată de vreme, dar n-am văzut mare lucru de o parte sau de cealaltă a drumului, căci era aproape de vremea secerişului şi grîul se ridica la vreo patruzeci de picioare pe puţin. Mi-a trebuit un ceas ca să ajung la capătul lanului, împrejmuit cu un gard, înalt

de cel puţin o sută douăzeci de picioare; pomii, pe de altă parte, erau atît de uriaşi, încît nu puteam să-mi dau seama de înălţimea lor. Între un lan şi celălalt se afla un pîrleaz. Avea patru trepte şi, în partea de sus, o piatră peste care trebuia să sari. Mi-a fost cu neputinţă să trec pîrleazul, pentru că fiecare treaptă era înaltă de şase picioare, iar piatra de sus de vreo douăzeci. Mă căzneam să descopăr vreo spărtură în gard, cînd deodată am zărit în lanul vecin un localnic venind înspre pîrleaz. Era cam tot atît de mare ca cel pe care-l văzusem urmărind barca în larg; cred că era înalt cît o clopotniţă obişnuită şi, după socotelile mele, făcea nişte paşi de zece yarzi. Cuprins de o groază de nedescris, am fugit să mă ascund în grîu, de unde l-am văzut în vîrful pîrleazului, privind înapoi spre lanul din dreapta, şi l-am auzit strigînd cu glas mai răsunător decît o pîlnie de vorbit; dar zgomotul venea de la o înălţime atît de mare, încît la început am fost încredinţat că e un tunet. Apoi, alte şapte namile se îndreptară spre el, cu secere în mîini, fiecare seceră fiind cît şase coase de-ale noastre. Aceştia nu erau atît de bine îmbrăcaţi ca primul, părînd a fi mai degrabă slugile sau argaţii lui, căci, după ce le spuse cîteva cuvinte, oamenii începură să secere grîul din lanul unde mă aflam eu. Am căutat să mă ţin cît mai departe de ei, dar mă mişcam anevoie, căci pe alocurea tulpinele de grîu nu erau nici la un picior depărtare unele de altele, aşa încît de-abia reuşeam să mă strecor printre ele. Totuşi am reuşit să înaintez, pînă cînd am ajuns într-o parte a cîmpului unde grîul fusese culcat de ploaie şi de vînt. De aci încolo n-am mai putut face un pas; tulpinile erau atît de încîlcite, încît mi-a

fost cu neputință să mă furișez între ele, iar mustățile spicelor culcate erau atît de tari și ascuțite, încît îmi sfîșiau hainele și carnea. Totodată, de secerători nu mă mai despărțea nici o sută de yarzi. Trudit, abătut și cuprins de deznădejde, zăceam între două brazde, dorind din toată inima să mor. Mi-am căinat nemîngîiata văduvă și bieții copii orfani și mi-am blestemat nebunia și încăpățînarea de a mă avînta într-o nouă călătorie, împotriva tuturor povețelor prietenilor și rudelor mele. În această stare de spirit, n-am putut să nu mă gîndesc la Lilliput, țară ai cărei locuitori vedeau în mine un uriaș și unde cu o singură mînă am fost în stare să trag după mine toată flota imperială și să fac toate isprăvile acelea care vor rămîne de-a pururi în cronicile împărăției, în timp ce posteritatea le va da cu greu crezare, deși le-au stat mărturie milioane de oameni. M-am întristat la gîndul că s-ar putea să par tot atît de mic în ochii acestui popor ca și un lilliputan în ochii noștri. Mi-am spus, totuși, că asta ar fi ultima dintre nenorociri. Oare la ce mă puteam aștepta decît să fiu un simplu dumicat în gura celui dintîi dintre acești monștri care ar fi pus mîna pe mine? Filozofii au fără îndoială dreptate atunci cînd ne spun că nimic nu e mare sau mic decît prin comparație. Printr-un capriciu al sorții, s-ar putea prea bine ca lilliputanii să dea peste oameni tot atît de mici în raport cu ei pe cît erau ei față de mine. Și cine știe dacă în vreun colț îndepărtat de lume, pe care nici noi încă nu l-am descoperit, n-or fi trăind poate făpturi și mai uriașe decît acest neam de uriași?

Înfricoșat și amețit cum eram, mă lăsasem furat de astfel de gînduri, cînd, deodată, văzînd pe unul dintre secerători doar la vreo zece yarzi de

brazda unde mă aflam, mi-am dat seama că la următorul pas voi fi strivit sub piciorul lui sau tăiat în două de seceră. Așa se face că în clipa cînd era gata să pornească mai departe, am țipat ca din gură de șarpe; matahala făcu un pas înapoi și, iscodind locul jur împrejur cu privirea, m-a descoperit în cele din urmă cum zăceam pe pămînt. Stătu puțin în cumpănă ca unul care, prevăzător, caută să pună mîna pe o lighioană mică și primejdioasă, în așa fel încît aceasta să nu-l poată zgîria sau mușca, întocmai cum făceam și eu uneori în Anglia cu cîte o nevăstuică. Într-un tîrziu se hotărî să mă apuce de mijloc, ținîndu-mă între arătător și degetul mare, și mă ridică pînă la trei yarzi în dreptul ochilor ca să mă poată cerceta mai bine. I-am ghicit gîndul și am avut întîmplător atîta prezență de spirit, încît să nu mă zbat de loc în timp ce mă ținea în aer la mai bine de șaizeci de picioare de la pămînt, de teamă să nu-i lunec printre degete, deși mă strîngea ca-ntr-un clește. Tot ce am îndrăznit să fac a fost să-mi ridic ochii către soare, să-mi împreun mîinile într-un gest rugător și să rostesc cîteva cuvinte cu o voce umilă și plîngătoare, potrivit cu starea în care mă găseam, căci mă temeam să nu dea cu mine de pămînt, așa cum facem noi de obicei cu orice jivină mică și scîrboasă pe care vrem s-o omorîm. Dar zodia mea norocoasă a vrut ca namilei să-i placă vocea și gesturile mele, așa că începu să se uite la mine ca la o ciudățenie, uimit peste măsură să mă audă rostind cuvinte articulate, măcar că nu înțelegea nimic. Între timp nu m-am mai putut opri să nu gem, să nu vărs cîteva lacrimi și să nu-mi bălăbănesc capul într-o parte și-n alta, căutînd să-l fac să priceapă cît de rău mă strîn-

gea în cele două degete ale sale. Păru că înțelege, pentru că, ridicîndu-și poalele hainei, mă așeză binișor înăuntru, apoi o luă la fugă spre stăpînul său, un fermier chivernisit, și care nu era altul decît făptura pe care o văzusem prima oară în lanul de grîu.

După ce servitorul îi povesti fermierului (așa am presupus eu din conversația lor) tot ce știa despre mine, fermierul luă un pai de mărimea unui baston și-mi ridică pulpana hainei, închipuindu-și, pesemne, că e un fel de învelitoare cu care mă înzestrase natura. Suflă apoi și-mi dădu părul la o parte ca să mă vadă mai bine la față. Îi chemă pe cosași la el și-i întrebă (după cum am aflat mai tîrziu) dacă au mai văzut pe cîmp vreo făptură care să semene cu mine, apoi mă așeză jos, încetișor, în patru labe. Eu m-am ridicat însă imediat în picioare și am început să mă plimb încoace și încolo, ca să-i fac să priceapă că n-am de gînd să fug. Cît despre uriași, s-au așezat cu toții roată în jurul meu spre a-mi urmări mai bine mișcările. Eu mi-am scos pălăria și am făcut o plecăciune adîncă în fața fermierului. Am îngenuncheat, mi-am ridicat ochii și mîinile și am rostit mai multe cuvinte, cît am putut de tare; am scos apoi o pungă cu aur din buznar și i-am întins-o plin de umilință. El o luă în podul palmei, o duse aproape de ochi ca să vadă ce este, apoi o întoarse de cîteva ori pe o parte și pe alta cu vîrful unui bold (pe care-l scoase din mînecă), dar tot nu se dumeri. Atunci i-am făcut semn să-și pună mîna pe pămînt; am luat punga și, deschizînd-o, i-am răsturnat tot aurul în palmă. Erau șase monede spaniole a cîte patru pistoli fiecare, în afară de vreo douăzeci-treizeci de monede mai mici. L-am văzut

umezindu-şi vîrful degeteului mic cu limba şi ridicînd una din monedele cele mai mari, apoi alta ; dar părea că nu înţelege de loc ce sînt. Îmi făcu apoi semn să le pun înapoi în pungă şi să vîr punga în buzunar, ceea ce pînă la urmă am socotit că e bine să fac, după ce i-am oferit-o de mai multe ori.

Între timp, fermierul se convinse că trebuie să fiu o creatură raţională. Îmi vorbi în mai multe rînduri, dar vocea lui îmi spărgea urechile ca vuietul unei mori de apă ; totuşi, cuvintele-i erau destul de articulate. I-am răspuns strigînd în mai multe limbi, iar el şi-a aplecat de cîteva ori urechea pînă la doi yarzi de mine ; totul a fost însă în zadar, căci nu ne puteam înţelege de fel unul cu altul. Îşi trimise oamenii înapoi la lucru, iar el, scoţîndu-şi batista din buzunar, o împături în două şi o aşternu în palma stîngă pe care o puse pe pămînt, făcîndu-mi semne să păşesc în palmă — nimic mai lesne, deoarece mîna lui nu era mai groasă de un picior. Am socotit că e de datoria mea să-l ascult şi, de teamă să nu cad, m-am lungit pe batistă ; m-am înfăşurat, pentru mai multă siguranţă, pînă peste cap şi în felul acesta m-a dus la el acasă. Acolo a strigat-o pe nevastă-sa şi m-a arătat ; ea însă a scos un ţipăt şi a dat să fugă, aşa cum fac femeile în Anglia la vederea unei broaşte rîioase sau a unui păianjen. Totuşi, după ce a văzut cum mă port şi cum ascult de semnele pe care mi le făcea bărbatul ei, s-a liniştit repede şi, încetul cu încetul, m-a îndrăgit foarte mult.

Era vremea amiezii şi un servitor aduse prînzul — un singur fel de mîncare cu carne (potrivit cu viaţa simplă a unui ţăran), într-o strachină de vreo douăzeci şi patru de picioare diametru.

În odaie se aflau fermierul și soția lui, trei copii și o bunică bătrînă. După ce s-au așezat să mănînce, fermierul m-a pus pe masă la o oarecare depărtare de el; masa era înaltă de treizeci de picioare. Nu mai puteam de frică și mă țineam cît mai departe de margine, de teamă să nu cad. Soția fermierului tăie cîteva felioare subțiri dintr-o bucată de carne, apoi fărîmiță puțină pîine într-o strachină de lemn și-mi puse totul dinainte. I-am făcut o plecăciune adîncă, mi-am scos cuțitul și furculița și am început să mănînc, în hazul tuturor. Stăpîna trimise servitoarea după o ceșcuță, care avea vreo doi galloni [1], și o umplu cu băutură; am ridicat vasul anevoie, cu amîndouă mîinile, și, în chipul cel mai respectuos, am băut în sănătatea stăpînei, rostind cuvintele în englezește cît am putut de tare, ceea ce îi făcu pe toți să rîdă cu atîta poftă, încît aproape mă asurziseră. Băutura avea gust de cidru slab și era destul de plăcută. Apoi stăpînul îmi făcu semn să mă apropii de farfuria lui, dar în timp ce mergeam pe masă, mereu cu frica în oase — cum cititorul poate prea bine să-și dea seama — m-am împiedicat de o coajă de pîine și am căzut cu fața-n jos, fără ca totuși să mă rănesc. M-am sculat îndată și, văzînd că bieții oameni sînt foarte îngrijorați, mi-am luat pălăria (pe care, ca o persoană bine crescută, o țineam sub braț) și, fluturînd-o pe deasupra capului, am strigat de trei ori ura ca să le arăt că nu mi s-a întîmplat nimic grav. În timp ce mă îndreptam către stăpînul meu (așa îi voi spune de acum înainte), fiul lui cel mai mic, care ședea lîngă el, un ștrengar de vreo zece ani, mă

[1] 1 gallon = 4,54 l (n.t.).

apucă de picioare și mă ținu atîrnat în aer atît de sus, încît începui să tremur din toate mădularele; taică-său mă smulse din mîinile lui și-i trase peste obrazul stîng o palmă ce ar fi culcat la pămînt un escadron de cavaleriști europeni, poruncindu-i să plece de la masă. Temîndu-mă însă că băiatul ar putea să prindă pică pe mine și amintindu-mi cît de răi sînt băieții noștri cu vrăbiile, iepurii de casă, pisicuțele și cățeii, am căzut în genunchi și, arătînd spre băiat, l-am făcut pe stăpînul meu să înțeleagă că doresc ca fiul lui să fie iertat. Tatăl încuviință și băiatul își reluă locul; eu m-am dus și i-am sărutat mîna copilului, iar tatăl i-a luat-o și l-a făcut să mă mîngîie cu ea.

Pe la mijlocul mesei, pisica favorită a stăpînei mele îi sări în poală. Am auzit în spatele meu un zgomot ca acela făcut de vreo zece torcătoare și, întorcînd capul, am văzut că nu era decît pisica — pasămite, torcea. Pisica aceasta era de trei ori mai mare decît un bou, după cît am socotit eu cercetîndu-i capul și una din labe în timp ce stăpîna ei o hrănea și o mîngîia. Înfățișarea fioroasă a animalului m-a umplut de groază, deși stăteam în celălalt capăt al mesei, la o distanță cam de vreo cincizeci de picioare, și deși stăpîna o ținea strîns ca nu cumva să sară și să mă înhațe în gheare. Din fericire nu era nici o primejdie, căci pisica nu mă băga cîtuși de puțin în seamă, nici chiar atunci cînd stăpînul meu mă așeză la trei yarzi de ea. Și cum mi se spusese întotdeauna și știam și eu din experiența călătoriilor mele că a fugi din fața unui animal fioros sau a-i arăta că ți-e frică înseamnă să-l faci negreșit să te urmărească sau să se repeadă la tine, am hotărît să nu trădez nici un fel de îngri-

jorare în această periculoasă situație. Curajos, m-am plimbat de cinci-șase ori chiar pe sub nasul lighioanei și m-am apropiat la o jumătate de yard de ea; pisica se dădu înapoi, ca și cum i-ar fi fost frică de mine. De cîini mă temeam mai puțin, măcar că în odaie intrară vreo trei, patru, cum se întîmplă de obicei în casele fermierilor; unul din ei era un dulău mare cît patru elefanți, iar altul, un ogar, ceva mai înalt decît dulăul, dar nu atît de voinic.

Cînd prînzul era pe sfîrșite, intră în odaie doica, cu un copil de un an în brațe. De îndată ce mă zări, țîncul, crezînd că sînt o jucărie, începu să scîncească așa de tare în legea lui, încît s-ar fi auzit de la Podul Londrei la Chelsea [1]. Maică-sa căuta să-i intre în voie; mă luă de pe masă și mă arătă copilului, care, înșfăcîndu-mă îndată de mijloc, îmi vîrî capul în gură. Am început să urlu atît de tare, încît mititelul se sperie și-mi dădu drumul; cu siguranță mi-aș fi rupt gîtul dacă maică-sa nu m-ar fi prins în șorț. Pentru a potoli copilul, doica scutură o zornăitoare — un vas cu cîteva pietre înăuntru și prins cu un odgon de mijlocul copilului; dar totul fu în zadar, așa că se văzu nevoită să recurgă la ultimul remediu, dîndu-i să sugă. Mărturisesc că nimic nu m-a dezgustat vreodată mai mult decît vederea monstruoșilor ei sîni pe care nu știu cu ce i-aș putea compara, pentru ca cititorul să-și facă o idee despre mărimea, forma și culoarea lor. Ieșeau în afară cu vreo șase picioare și nu aveau mai puțin de șasesprezece în circumferință. Sfîrcul era cît jumătate din capul meu, și atît sfîrcul,

[1] Distanța între cele două puncte indicate de autor este aproximativ de 10 km (n.t.).

cît și sînul erau plini de pete, bube și pistrui de-ți făcea silă ; puteam s-o văd pe doică de-aproape, căci ea stătea jos, ca să-i vină mai ușor să alăpteze copilul, iar eu stăteam pe masă. Această priveliște m-a făcut să mă gîndesc la pielea catifelată a doamnelor noastre din Anglia, care ne par atît de frumoase numai pentru că sînt la fel de mari ca noi, iar defectele nu li se pot vedea decît cu lupa ; e lucru știut că pielea cea mai netedă și mai albă văzută cu lupa este aspră, grosolană și urîtă la culoare.

Îmi amintesc că pe cînd mă aflam în Lilliput, tenul omuleților acelora îmi părea cel mai frumos din lume ; și discutînd acest subiect cu un cărturar de-al lor — un prieten intim al meu —, acesta îmi spuse că fața mea părea mult mai frumoasă și mai netedă cînd mă privea de jos decît cînd îl luam în mînă și-l apropiam de obraz ; mi-a mărturisit că la început priveliștea i s-a părut dezgustătoare. Îmi spuse că în pielea mea se văd ditai găuri, că firele din barbă sînt de zece ori mai groase decît țepii unui mistreț, iar obrazul are culori diferite, lucru foarte neplăcut la vedere, deși, după părerea mea — să-mi fie îngăduit s-o spun — sînt la fel de blond ca cei mai mulți bărbați din țara mea și, în ciuda călătoriilor, prea puțin ars de soare. Pe de altă parte, aducînd vorba despre doamnele de la curtea împăratului, prietenul avea obiceiul să-mi spună că una are pistrui, alta o gură prea mare, alta un nas prea gros, în timp ce eu nu vedeam nimic din toate astea. Recunosc că observația lui era perfect adevărată și nu am amintit-o de la început, întrucît mi-a fost teamă ca cititorul să nu-și închipuie că uriașii aceia erau de-a dreptul pociți. Adevărul e că erau un neam de oa-

meni frumoși; mai ales trăsăturile stăpînului meu, un simplu fermier doar, mi se păreau foarte bine proporționate cînd îl priveam de la o distanță de șaizeci de picioare.

Îndată ce se sculă de la masă, stăpînul se duse la argați și, după cîte mi-am putut da seama din glasul și gesturile sale, îi ceru cu străşnicie nevesti-si să aibă grijă de mine. Eram foarte obosit și picam de somn; văzînd aceasta, stăpîna m-a culcat chiar în patul ei și m-a acoperit cu o batistă albă și curată, dar mai mare și mai aspră decît vela mare a unui vas de război.

Am dormit vreo două ore și am visat că sînt acasă cu soția și copiii mei, ceea ce mi-a sporit și mai mult amărăciunea cînd m-am deșteptat și m-am văzut singur într-o încăpere nesfîrșită, lată de vreo două-trei sute de yarzi și înaltă de vreo două sute, culcat într-un pat, lat și el de douăzeci de yarzi. Stăpîna se dusese să-și vadă de ale gospodăriei, închizîndu-mă în casă. Patul era la opt yarzi deasupra dușumelei. O nevoie firească îmi dădea ghes să mă cobor. Nu îndrăzneam să strig, și chiar dacă aș fi strigat, ar fi fost în zadar cu glasul meu și la o distanță atît de mare ca aceea dintre camera unde mă aflam și bucătăria unde era familia fermierului. Între timp, doi șobolani se cățărară pe perdele și începură să alerge prin pat de colo pînă colo, cu nările dilatate. Unul din ei se apropie de fața mea, așa că m-am sculat îngrozit și mi-am scos pumnalul ca să mă apăr. Scîrboasele lighioane avură îndrăzneala să mă atace din amîndouă părțile, iar una din ele dădu să mă înhațe de guler cu labele din față; din fericire i-am spintecat burta înainte de a-mi putea face un rău. Șobolanul se prăvăli la picioarele mele, iar celălalt, vă-

zînd soarta tovarășului său, o luă la sănătoasa, nu însă fără a se alege cu o rană în spinare pe care i-am făcut-o în timp ce o tulea; fugind lăsa dîre de sînge în urma lui. După această ispravă, am început să mă plimb încolo și-ncoace pe pat, ca să-mi vin în fire. Jivinele acestea erau de mărimea unui zăvod, dar mult mai sprintene și mai fioroase. Dacă înainte de a adormi mi-aș fi scos cingătoarea, aș fi fost cu siguranță sfîșiat în bucăți și mîncat. Am măsurat coada șobolanului ucis și am constatat că avea doi yarzi fără o incie; dar mi s-a-ntors stomacul pe dos cînd m-am gîndit să dau leșul jos din pat, unde zăcea sîngerînd într-una. Văzînd că tot mai are un dram de viață într-însul, l-am omorît tăindu-i beregata.

Nu trecu mult și în cameră intră stăpîna, care, văzîndu-mă plin de sînge, alergă spre mine și mă luă în mînă. Am arătat spre șobolanul mort, zîmbind și făcînd fel de fel de semne ca să priceapă că sînt viu și nevătămat; ea se bucură nespus de mult și chemă servitoarea să ia cu un vătrai lighioana ucisă și s-o arunce afară pe fereastră. Mă așeză apoi pe masă, iar eu îi arătai pumnalul plin de sînge, pe care, după ce l-am șters cu poalele hainei, l-am vîrît în teacă. Cum trebuia să fac neapărat ceva, ce altul n-ar fi putut face în locul meu, m-am căznit în fel și chip să-i dau stăpînei mele a înțelege că vreau să fiu pus jos, pe podea; după ce mi-a îndeplinit rugămintea, rușinea m-a împiedicat să-mi trădez gîndurile, așa că m-am mulțumit să arăt înspre ușă, făcînd mai multe plecăciuni. Cu multă greutate, buna femeie își dădu în sfîrșit seama ce vreau și, luîndu-mă în mînă, mă duse în grădină, unde mă așeză jos. M-am depărtat cam la vreo două sute de yarzi și, făcîndu-i

semn să nu se uite la mine sau să mă urmeze, m-am ascuns între două frunze de măcriş şi acolo mi-am făcut nevoile.

Nădăjduiesc că cititorul binevoitor mă va ierta pentru că stărui asupra acestor amănunte şi a altora asemănătoare care, oricît de neînsemnate ar putea să pară în ochii celor de rînd, vor ajuta, fără îndoială, unui filozof să-şi lărgească orizontul şi să-şi îmbogăţească imaginaţia, folosindu-le spre binele vieţii publice şi private, ceea ce a fost singura mea ţintă cînd m-am gîndit să înfăţişez lumii descrierea acestei călătorii şi a altora; totdeauna m-am străduit să zugrăvesc doar adevărul adevărat, fără zorzoane de stil. Tot ce mi s-a întîmplat în această călătorie a făcut o impresie atît de puternică asupra mea şi atît de adînc mi s-a întipărit în minte, încît atunci cînd am încredinţat hîrtiei peripeţiile mele, nu am scăpat nici un fapt important. Totuşi, la o revizie atentă, am scos cîteva pasaje de mai mică însemnătate care se aflau în prima formă a lucrării, de teamă să nu fiu socotit plictisitor sau chiţibuşar — lucru de care călătorii sînt adesea învinuiţi, şi poate pe bună dreptate.

CAPITOLUL II

Descrierea fiicei fermierului. Autorul e dus la tîrg într-un oraş, apoi în capitală. Amănunte asupra călătoriei.

Stăpîna mea avea o fată de nouă ani, un copil înzestrat pentru vîrsta ei, foarte pricepută în a mînui acul şi meşteră cînd era vorba să-şi înfaşe păpuşa. Mama şi fata s-au sfătuit cît s-au sfătuit, apoi mi-au făcut un culcuş în leagănul păpuşii; leagănul a fost aşezat într-un sertar mic al scri-

nului, și sertarul pus pe o poliță, de teama șobolanilor. Acesta mi-a fost patul tot timpul cît am stat la ei ; treptat-treptat mi l-am făcut mai comod, pe măsură ce le-am deprins limba și mi-am putut exprima dorințele. Fetița era atît de îndemînatică, încît, după ce mi-am scos hainele de vreo două ori în fața ei, a putut să mă îmbrace și să mă dezbrace, cu toate că nu o supăram cu asemenea treabă atunci cînd mă lăsa să fac și una și alta singur. Mi-a cusut șapte cămăși și alte cîteva rufe, din cel mai fin material pe care l-a putut găsi și care era mai aspru ca pînza de sac. Ea, cu mîinile ei, îmi spăla întotdeauna rufele și tot ea mi-a fost și profesoară, căci m-a învățat limba lor. Cînd arătam vreun lucru, îmi spunea cum se cheamă, astfel că în cîteva zile am putut să cer tot ce am dorit. Era destul de scundă pentru vîrsta ei — cam de vreo patruzeci de picioare — și avea o inimă foarte bună. M-a botezat *Grildrig*, nume pe care l-a adoptat și familia, apoi toată țara. Cuvîntul exprima ceea ce latinii numesc *nanunculus*, italienii *homunceletino* și englezii *mannikin* [1]. Acestei fetițe îi datorez în primul rînd faptul că am scăpat cu viață în țara aceea ; căci nu ne-am despărțit o singură dată cît am stat acolo. Eu îi spuneam *Glumdalclitch* sau mica dădacă, și m-aș face vinovat de adîncă nerecunoștință dacă nu aș aminti cu cinstea cuvenită grija și dragostea ei pentru mine, pe care aș dori din toată inima să le pot răsplăti așa cum merită, în loc să fiu unealta nevinovată, dar nenorocită a dizgrației ei, după cum am prea multe motive să mă tem că am fost.

Prin vecini se aflase și se vorbea că stăpînul meu a găsit pe cîmp un animal ciudat cam de mărimea

[1] Omuleț (n.t.).

unui *splancnuck*, dar încolo semănînd întru totul cu o ființă omenească ; că acest animal imită omul în toate acțiunile lui, că vorbește, după cît se pare, într-o limbă ciudată, că a și învățat mai multe cuvinte de ale lor, că umblă în două picioare, că e blînd și potolit, vine cînd e chemat, face ce i se spune, are mădularele cele mai gingașe din lume, și un obraz mai frumos decît o copilă de viță nobilă în vîrstă de trei ani. Un alt fermier, care locuia nu departe și era bun prieten cu stăpînul meu, îi făcu o vizită ca să afle adevărul cu privire la zvonurile acestea. M-au adus îndată și m-au așezat pe o masă, unde am început să umblu de colo-colo după cum mi s-a poruncit, mi-am scos pumnalul, l-am pus la loc, i-am făcut o plecăciune musafirului stăpînului meu, l-am întrebat în limba lui ce mai face și i-am urat „bine ai venit", întocmai cum mă învățase mica mea dădacă. Deoarece omul era bătrîn și avea vederea slabă, și-a pus ochelarii ca să mă vadă mai bine, lucru la care eu nu m-am putut stăpîni să nu rîd cu hohote, pentru că ochii lui erau aidoma lunei pe care aș fi văzut-o prin două ferestre deodată. Ai casei, ghicind pricina veseliei mele, au început și ei să rîdă, ceea ce îl făcu pe ghiuj că se supere și să-și iasă din fire. Trecea drept un calic fără seamăn. Și nu mă îndoiesc că era adevărat, deoarece, spre nenorocirea mea, i-a dat o povață blestemată stăpînului meu, și anume să mă arate ca pe o altă minunăție într-o zi de tîrg în orașul vecin — o jumătate de oră de mers călare (cam la vreo douăzeci și două de mile de casa noastră). Am bănuit eu că se pune la cale ceva rău cînd l-am văzut pe stăpîn și pe prietenul lui tot șoptindu-și ceva unul altuia și arătînd din cînd în cînd spre mine ; de frică ce mi-era, mi-am închipuit c-am auzit și am înțeles cîteva din cuvin-

tele lor. A doua zi dimineață însă, Glumdalclitch, mica mea dădacă, îmi povesti tot ce izbutise ea să afle prin șiretlicuri de la maică-sa. Biata copilă mă luă la pieptul ei și începu să plîngă de rușine și durere. Se temea ca oamenii aceia grosolani să nu-mi facă vreun rău, să mă strivească sau să-mi rupă vreun mădular luîndu-mă în mîinile lor.

Ea își dăduse seama cît de modest eram din fire, cît de mult țineam la cinstea mea, și nu-i fu greu să-și închipuie ce ocară ar fi fost pentru mine să fiu arătat la bîlci, pentru bani, mulțimii. Spunea că maică-sa și taică-său i-au făgăduit ca Grildrig să fie al ei ; acum însă vedea ea bine că vor s-o înșele ca și anul trecut cînd i-au dăruit un miel, dar de îndată ce mielul s-a îngrășat, l-au vîndut unui măcelar. În ceea ce mă privește, mărturisesc cinstit că eram mai puțin îngrijorat decît dădaca mea. Nutream orbește speranța, care de altfel nu m-a părăsit niciodată, că într-o bună zi îmi voi recîștiga libertatea. Cît despre ocara de a fi dus de colo pînă colo în chip de monstru, mă socoteam cu totul străin în țara aceea și-mi închipuiam că nimeni nu m-ar putea învinui pentru o astfel de năpastă, dacă m-aș întoarce vreodată în Anglia ; căci însuși regele Marii Britanii de-ar fi fost în locul meu n-ar fi avut încotro și s-ar fi supus acestei năpaste.

În prima zi de tîrg, stăpînul meu, ascultînd de povața prietenului, m-a dus într-o cutie în orașul învecinat, luînd-o cu el și pe Glumdalclitch, dădaca mea, pe care o așeză pe-o pernă în spatele șeii. Cutia era închisă din toate părțile și avea o ușă prin care puteam intra și ieși, precum și cîteva găuri făcute cu burghiul ca să intre aerul. Fetița avusese grijă să pună înăuntru plapuma păpușii, ca să am pe ce să mă întind. Totuși am fost gro-

zav de zgîlţîit şi de zdruncinat în timpul călătoriei, deşi a ţinut numai o jumătate de oră ; calul făcea nişte paşi de patruzeci de picioare şi sărea aşa de sus, că hurducăturile semănau cu tangajul şi ruliul unei corăbii pe o vijelie cumplită, atît numai că erau mult mai dese. Drumul a fost ceva mai lung decît de la Londra la Sf. Albans [1]. Stăpînul meu trase la hanul unde poposea de obicei şi, după ce stătu puţin de vorbă cu hangiul şi făcu unele pregătiri necesare, tocmi un *grulturd* sau crainic să dea de veste prin tot oraşul că la hanul „Vulturul verde" poate fi văzută o fiinţă ciudată, nu mai mare decît un *splacnuck* (un animal de prin partea locului, foarte frumos şi lung de vreo şase picioare), semănînd întru totul cu o fiinţă omenească şi care are puterea să articuleze mai multe cuvinte şi să facă fel de fel de giumbuşlucuri.

Am fost pus pe o masă în odaia cea mare a hanului — să tot fi avut vreo trei sute de picioare pătrate. Mica mea dădacă stătea pe un scăunaş jos, lîngă masă, şi avea grijă să-mi spună ce trebuie să fac. Stăpînul meu, ca să preîntîmpine îmbulzeala, nu lăsa înăuntru mai mult de treizeci de persoane. M-am plimbat pe masă după cum mi-a cerut fetiţa ; apoi tot ea mi-a pus întrebări pe măsura cunoştinţelor mele, la care eu îi răspundeam cît puteam de tare. M-am îndreptat de mai multe ori către cei de faţă, am făcut plecăciuni şi le-am spus „bine aţi venit" şi alte cîteva cuvinte pe care le învăţasem. Am ridicat un degetar plin cu băutură, dat de Glumdalclitch în chip de pahar, şi am băut în sănătatea lor. Mi-am scos pumnalul şi l-am fluturat prin aer, cum fac spadasinii în Anglia. Dădaca mea îmi dădu un pai pe care-l mînuii ca pe o suliţă, întrucît învăţasem această artă în

[1] Aproximativ 30 km (n.t.).

tinerețe. Douăsprezece grupuri de spectatori s-au perindat în ziua aceea prin fața mea și tot de atîtea ori am fost silit să repet aceleași caraghioslîcuri, pînă cînd am simțit că-s mort de oboseală și de silă. Cei care mă văzuseră povesteau lucruri atît de minunate despre mine, încît oamenii erau gata-gata să dărîme ușile ca să intre. Gîndindu-se la propriul lui folos, stăpînul nu lăsa pe nimeni să pună mîna pe mine afară de dădaca mea și, pentru a preîntîmpina orice primejdie, în jurul mesei au fost așezate bănci la o distanță de la care nu mă putea atinge nimeni. Totuși, un nenorocit de școlar mă ținti cu o alună care era cît pe ce să mă lovească ; o aruncase cu atîta putere, încît fără îndoială mi-ar fi turtit țeasta, aluna fiind mare cît un dovleac. Am avut însă mulțumirea să-l văd pe ștrengar bătut măr și dat afară din cameră.

Stăpînul meu dădu de veste că mă va arăta din nou în viitoarea zi de tîrg. Între timp îmi pregăti un mijloc de transport mai potrivit, și n-a făcut rău, căci eram atît de obosit după drum și după ce-i distrasem pe oameni opt ceasuri în șir, că de-abia mă mai puteam ține pe picioare sau îngăima o vorbă. Mi-au trebuit nu mai puțin de trei zile ca să-mi revin ; și ca să n-am pic de odihnă nici acasă, toți cetățenii din ținutul învecinat pînă la o sută de mile jur împrejur, auzind de faima mea, veniră să mă vadă în casa stăpînului. Nu cred să fi fost mai puțin de treizeci de oameni, cu nevestele și copiii lor (țara are o populație foarte deasă), și ori de cîte ori mă arăta cuiva, stăpînul meu cerea un preț ca și cum odaia ar fi fost ticsită de lume, chiar dacă de față era o singură familie ; așa că o bucată de vreme, deși nu m-au mai dus la tîrg, n-am avut răgaz în nici o zi a săptămînii (afară de miercuri, care e ziua lor de odihnă).

Stăpînul meu, dîndu-și seama că s-ar putea îmbogăți de pe urma mea, luă hotărîrea să mă poarte prin cele mai mare orașe ale țării. Așadar, după ce pregăti toate cele trebuincioase pentru o călătorie îndelungată și puse la punct rosturile gospodăriei, își luă rămas bun de la nevastă-sa și la 17 august 1703, cam două luni de la sosirea mea, pornirăm spre capitala țării, situată în inima împărăției, la vreo trei mii de mile departe de casa noastră. Stăpînul meu o așeză pe Glumdalclitch pe cal, la spatele lui. Ea mă ținea în poală, într-o cutie pe care și-o legase de mijloc. Fetița căptușise cutia cu stofa cea mai moale pe care o putuse găsi, așternuse pe jos pătura, pusese înăuntru pătuțul păpușii, îmi făcuse rost de rufărie și cele trebuincioase, pregătind totul cum se pricepuse mai bine. Nu eram însoțit decît de un băiat de-al casei, care călărea în urma noastră, ducînd bagajele.

Planul stăpînului meu era să mă arate în toate orașele din drum și chiar să se abată într-o parte sau alta cu cincizeci sau o sută de mile, spre orice sat sau conac unde nădăjduia să găsească mușterii. Călătoria nu a fost anevoioasă, pentru că făceam între o sută patruzeci și o sută șaizeci de mile pe zi ; Glumdalclitch, cu gînd să mă cruțe, se plîngea într-una că a obosit-o trapul calului ! Cînd o rugam, mă scotea din cutie ca să mai respir puțin și să-mi arate țara, dar mă ținea mereu legat cu o curelușă. Am trecut peste cinci sau șase rîuri, cu mult mai late și mai adînci decît Nilul sau Gangele, și aproape că n-am întîlnit vreun pîriaș atît de mic cum e Tamisa sub Podul Londrei. Călătoria noastră a ținut zece săptămîni și am fost arătat în optsprezece mari orașe, în afară de nenumărate sate și case particulare.

La 26 octombrie am sosit în capitală, numită în limba lor *Lorbrulgrud* sau Mîndria Universului. Stăpînul meu închirie o casă pe strada principală a orașului, nu departe de palatul regal, punînd ca de obicei afișe care descriau întocmai persoana și talentele mele. Locuința aceasta avea o cameră mare, lată cam de vreo trei-patru sute de picioare. Stăpînul făcu rost de o masă cu un diametru de 60 de picioare, pe care urma să-mi joc rolul, și o îngrădi jur împrejur, la o distanță de trei picioare de la margine, cu un gard avînd aceeași înălțime, ca nu cumva să cad. Eram arătat oamenilor de zece ori pe zi, spre uimirea și mulțumirea tuturor. Acum puteam vorbi limba destul de bine și înțelegeam perfect orice cuvînt care-mi era adresat. Pe lîngă aceasta, învățasem alfabetul lor și uneori izbuteam chiar să descifrez o propozițiune, două, căci Glumdalclitch îmi fusese dăscăliță atît acasă, cît și în ceasurile de răgaz din timpul călătoriei noastre. În buzunar, ea purta o cărticică, nu cu mult mai mare decît Atlasul lui Samson. Era un tratat obișnuit pentru folosința tinerelor fete, în care se vorbea pe scurt despre religia lor. Cu ajutorul acestui manual, ea m-a învățat literele, tălmăcindu-mi cuvintele.

CAPITOLUL III

Autorul este chemat la curte. Regina îl cumpără de la stăpînul său, fermierul, și îl prezintă regelui. Discută cu marii învățați ai Majestății-sale. Autorului i se dă un apartament la curte. Se bucură de înalta favoare a reginei. Apără onoarea țării sale. Certurile lui cu piticul reginei.

Munca la care eram supus zi de zi pricinui în cîteva săptămîni o schimbare serioasă în starea sănătății mele. Cu cît stăpînul meu cîștiga mai mult de pe urma mea, cu atît devenea mai nesățios. Îmi pierdusem cu totul pofta de mîncare și ajunsesem un adevărat schelet. Văzînd aceasta și făcîndu-și socoteala că nu mai am mult de trăit, fermierul se hotărî să stoarcă din mine tot ce se mai putea stoarce. În timp ce punea la cale astfel de lucruri, sosi de la curte un *sradral* sau lacheu, poruncindu-i stăpînului meu să mă ducă de îndată la palat pentru a distra pe regină și pe doamnele ei de onoare. De altfel, cîteva dintre doamne mă și văzuseră și povestiseră lucruri extraordinare despre frumusețea, purtarea cuviincioasă și bunul meu simț. Majestatea-sa și însoțitoarele ei au fost mai mult decît încîntate de purtarea mea. Am căzut în genunchi și am implorat să mi se acorde onoarea de a săruta piciorul ei împărătesc ; dar grațioasa regină, după ce am fost așezat pe masă, mi-a întins degetul ei mic, pe care eu l-am îmbrățișat cu amîndouă mîinile și, plin de adînc respect, i-am atins vîrful cu buzele. Regina mi-a pus cîteva întrebări generale despre țara mea și despre călătoriile pe care le făcusem, la care eu am căutat să răspund cît, mai clar și în cît mai puține cuvinte. M-a întrebat dacă aș fi mulțumit să trăiesc la curte. Am făcut o plecăciune adîncă, atingînd masa cu capul, și am răspuns umil că sînt robul stăpînului meu, dar dacă ar sta în puterea mea să aleg, aș fi mîndru să-mi închin viața Majestății-sale. Atunci regina îl întrebă pe stăpînul meu dacă dorește să mă vîndă la un preț bun. El, care se temea că nu voi trăi mai mult de o lună, fu gata să se despartă de mine și ceru o sută de piese de aur, care i-au fost înmînate pe loc, fiecare piesă valorînd cîte opt sute de

moidores [1]. Dacă ţinem seama de proporţia dintre toate lucrurile din ţara aceea faţă de cele din Europa, precum şi de preţul aurului, mai ridicat la ei, de-abia dacă toată suma echivala cu o mie de guinee [2] în Anglia. Am spus apoi reginei că, de vreme ce eram acum cel mai supus vasal al ei, îi cer favoarea ca Glumdalclitch, care mi-a purtat întotdeauna de grijă cu atîta sîrguinţă, bunătate şi pricepere, să fie primită în serviciul ei şi să fie mai departe dădaca şi profesoara mea.

Majestatea-sa îmi încuviinţă cererea şi obţinu cu uşurinţă consimţămîntul fermierului, bucuros să-şi vadă fiica la curte, în timp ce biata fată nu-şi putea ascunde bucuria. Fostul meu stăpîn plecă luîndu-şi rămas bun de la mine şi spunînd că mă lasă în mîini bune, la care eu nu i-am răspuns nimic, ci am făcut doar o uşoară plecăciune. Reginei nu-i scăpă răceala mea şi, după ce fermierul părăsi apartamentul, m-a întrebat care e pricina. Mi-am luat atunci inima în dinţi şi i-am spus Majestăţii-sale că fostului meu stăpîn nu-i datoram nimic afară doar de faptul că nu a zdrobit creierii unei biete fiinţe inofensive, descoperită întîmplător pe cîmp — mărinimie răsplătită din belşug de banii pe care i-a cîştigat purtîndu-mă prin jumătate din împărăţie, precum şi de preţul cu care mă vînduse acum. Că viaţa pe care o dusesem a fost îndeajuns de chinuitoare ca să ucidă un animal de zece ori mai puternic ca mine, că sănătatea mea se şubrezise mult, datorită nesfîrşitei corvezi de a distra mulţimea ceasuri în şir, şi, dacă stăpînul meu nu ar fi socotit că zilele-mi sînt numărate, Majesta-

[1] Monedă portugheză de aur (n.t.).
[2] O guinee = 21 şilingi (n.t.).

tea-sa nu ar fi făcut un tîrg atît de ieftin. Cum însă nu mă temeam cîtuşi de puţin că voi fi prost tratat sub oblăduirea unei regine atît de mari şi de bune — podoaba firii, nestemata lumii, încîntarea supuşilor ei, fenixul creaţiunii — speram că temerile fostului meu stăpîn se vor dovedi neîntemeiate, căci simţeam cum îmi recapăt puterea sub înrîurirea augustei sale prezenţe.

Aceasta e în rezumat cuvîntarea mea, rostită cu multe greşeli şi poticnindu-mă adesea. Cît despre ultima parte, am ticluit-o cu totul şi cu totul în stilul caracteristic acestui popor, Glumdalclitch învăţîndu-mă cîteva cuvinte pe de rost, în timp ce mă ducea la curte.

Regina s-a arătat foarte îngăduitoare faţă de greşelile mele şi a rămas surprinsă de atîta duh şi bun-simţ la un animal aşa de mic. M-a luat în mînă şi m-a dus la rege, care se zăvorîse în camera lui de lucru. Majestatea-sa, un monarh cu o înfăţişare gravă şi severă, nedîndu-şi seama la început cu cine are de-a face, a întrebat-o pe regină cu răceală, „de cînd a îndrăgit un *splacnuck?*“, căci pesemne aşa i-am părut eu, cum stăteam culcat pe burtă în mîna dreaptă a Majestăţii-sale. Regina însă, o fiinţă poznaşă şi plină de duh, mă puse binişor în picioare pe birou şi-mi porunci să-i spun Majestăţii-sale povestea vieţii mele, lucru pe care l-am făcut în foarte puţine cuvinte, iar Glumdalclitch, care stătea la uşă pentru că nu înţelegea să mă scape din ochi, fiind primită înăuntru, adeveri toate cele întîmplate din clipa cînd poposisem în casa tatălui ei.

Cu toate că regele era un om foarte învăţat şi studiase filozofia şi mai ales matematica, după ce mă cercetă cu luare-aminte şi mă văzu umblînd în două picioare, îşi închipui, înainte ca eu să fi des-

chis gura, că sînt o figurină de ceasornic (ceasurile au ajuns la o mare perfecţiune în ţara lor), născocită de vreun artist ingenios. Cînd însă îmi auzi glasul şi văzu că tot ce spun e firesc şi raţional, nu-şi putu ascunde uimirea. Dar nu se arătă de loc mulţumit de relatările mele cu privire la felul în care venisem în ţara lui, crezînd că e o poveste ticluită de Glumdalclitch şi de tatăl ei, care mă învăţaseră un număr de cuvinte ca să mă vîndă pe un preţ mai bun. Stăpînit de aceste gînduri, îmi mai puse cîteva întrebări şi primi din nou răspunsuri inteligente, răspunsuri ce păcătuiau doar printr-un accent străin şi o cunoaştere imperfectă a limbii, împănată cu cîteva fraze rustice, învăţate de mine în casa fermierului şi nepotrivite cu vorbirea aleasă de la curte.

Majestatea-sa trimise după trei cărturari, care, potrivit obiceiului ţării, urmau să fie primiţi la curte în săptămîna aceea. Aceşti domni, după ce m-au cercetat cu multă luare-aminte, se dovediră a avea păreri deosebite. Au căzut cu toţii de acord că n-am putut fi zămislit după legile obişnuite ale firii, deoarece n-aveam putinţa să-mi apăr viaţa nici prin iuţeala picioarelor, nici căţărîndu-mă în copaci şi nici săpîndu-mi vizuini în pămînt.

După dinţi, pe care mi i-au examinat cu multă atenţie, şi-au dat seama că sînt un animal carnivor ; cum însă cele mai multe patrupede mă întreceau cu mult, iar şoarecii de cîmp şi alte animale erau mult mai sprintene ca mine, nu-şi puteau închipui cum reuşesc să nu mor de foame, afară doar dacă nu mă hrăneam cu melci şi alte insecte, ceea ce ei erau gata să dovedească prin nenumărate argumente savante că nu este cu putinţă. Unul din aceste capete luminate fu de părere că s-ar putea ca eu să fiu un embrion sau un avorton. Ipoteza

aceasta fu respinsă de ceilalţi doi, care vedeau că am mădularele perfect de bine dezvoltate şi fără nici un cusur şi că am trăit ani mulţi, după cum o dovedeau limpede barba mea, ale cărei fire le-au descoperit cu ajutorul unei lupe. Nu voiau să admită că aş fi un pitic, pentru că micimea mea întrecea orice închipuire, iar piticul favorit al reginei, cel mai mic pitic cunoscut în întreaga ţară, era înalt de aproape treizeci de picioare. După multe discuţii, au ajuns la concluzia unanimă că sînt doar un *relplum scalclath*, ceea ce, cuvînt cu cuvînt, înseamnă *lusus naturae* [1], concluzie întru totul pe placul filozofiei moderne din Europa, ai cărei învăţaţi, dispreţuind vechea portiţă de scăpare a cauzelor oculte, cu ajutorul căreia discipolii lui Aristotel căutau în zadar să-şi ascundă ignoranţa, au născocit această minunată soluţie a tuturor dificultăţilor spre negrăitul progres al cunoştinţelor omeneşti.

După această concluzie hotărîtoare, am rugat stăruitor să mi se îngăduie să spun şi eu două cuvinte. M-am adresat regelui şi l-am asigurat pe Majestatea-sa că vin dintr-o ţară cu mai multe milioane de cetăţeni de statura mea, unde animalele, pomii şi casele sînt toate proporţionate şi unde, în consecinţă, aş putea, la fel de bine ca şi supuşii Majestăţii-sale, să mă apăr şi să mă hrănesc ; socoteam că e un răspuns complet la argumentele domnilor acelora. La acestea, ei s-au mulţumit să zîmbească dispreţuitor, zicînd că fermierul a ştiut să mă dădăcească foarte bine. Regele însă, minte mult mai luminată, dădu drumul învăţaţilor şi trimise după fermier, care, din fericire, nu plecase încă din oraş. Şi după ce-l descusu mai întîi între patru ochi

[1] Joc sau capriciu al naturii (lat.) (n.t.).

și-l puse apoi de față cu mine și cu fetița lui, Majestatea-sa începu să-și spună că s-ar putea ca tot ce-i povestisem să fie adevărat. O rugă pe regină să poruncească să fiu bine tratat și fu de părere ca Glumdalclitch să continue a mă îngriji, deoarece băgase de seamă că ţineam mult unul la altul. Fetei i se dădu un apartament confortabil la curte, un fel de guvernantă care să o educe, o servitoare ca s-o îmbrace și încă două pentru felurite alte treburi ; dar îngrijirea mea fu lăsată numai și numai în seama ei. Regina porunci tîmplarului ei să facă o cutie care să-mi servească drept dormitor, după modelul indicat de Glumdalclitch și de mine. Omul acesta era un meșter foarte iscusit și, sub îndrumările mele, îmi construi în trei săptămîni o cameră de lemn de șaisprezece picioare pătrate, înaltă de douăsprezece picioare, cu ferestre, o ușă și două firide, aidoma unui dormitor londonez. Scîndura care alcătuia tavanul putea fi ridicată și lăsată în jos cu ajutorul a două ţîţîni ; pe acolo fu coborît un pat pregătit de tapiţerul Majestăţii-sale. Glumdalclitch îl scotea în fiecare zi la aer și păturea așternutul cu mîna ei. Noaptea, după ce-l cobora în cameră, închidea capacul deasupra mea. Un alt meșter foarte priceput, vestit pentru iscusința cu care executa tot felul de nimicuri, se apucă să-mi facă două scaune cu spetează, dintr-un material asemănător cu fildeșul, precum și două mese și un scrin în care să-mi pun lucrurile. Camera era căptușită cu plăpumi de toate părțile — pereți, dușumea și tavan — pentru a preîntîmpina orice accident pricinuit de neatenția celor ce m-ar fi purtat și pentru a mai îndulci hurducăturile cînd aș fi fost dus cu trăsura. Am rugat să mi se facă un lacăt să-l pun la ușă, ca să împiedic intrarea șobolanilor și a șoarecilor. După mai multe

încercări, fierarul făuri cel mai mic lacăt ce se văzuse vreodată în țara aceea ; mărturisesc că mie mi-a fost dat să văd chiar unul mai mare la poarta casei unui gentilom din Anglia. Pînă la urmă am păstrat cheia la mine în buzunar, de teamă că Glumdalclitch ar putea s-o piardă. Regina porunci de asemenea să fie adusă mătasea cea mai subțire ce putea fi găsită ca să mi se facă haine — ceva mai groasă decît păturile englezești — și care m-au stînjenit nespus de mult pînă m-am obișnuit cu ele. Erau croite după moda țării, semănînd întrucîtva cu hainele persanilor și ale chinezilor — o îmbrăcăminte cuviincioasă și sobră.

Regina mă îndrăgi atît de mult, încît nu mai putea mînca fără mine. Aveam o măsuță așezată pe masa pe care mînca Majestatea-sa, chiar lîngă cotul ei stîng, și un scaun pe care să stau jos. Glumdalclitch ședea pe un scaun nu prea departe, ca să mă ajute și să aibă grijă de mine. Aveam un șir întreg de vase de argint, precum și alte lucruri trebuincioase, care, în comparație cu ale reginei, nu erau mai mari decît cele pe care le văzusem într-un magazin de jucării din Londra, pentru o căsuță de păpuși. Mica mea dădacă le ținea în buzunar într-o cutie de argint și mi le dădea la masă cînd aveam nevoie de ele, spălîndu-le întotdeauna singură. Cu regina nu lua masa nimeni, în afară de cele două principese, cea mai mare în vîrstă de șaisprezece ani și cea mai mică de treisprezece ani și o lună. Majestatea-sa obișnuia să-mi pună în farfurie un dumicat de carne, pe care mi-l tăiam singur, și grozav îi plăcea să mă vadă mîncînd fărîmițele acelea, căci regina (cu tot stomacul ei plăpînd) lua dintr-o îmbucătură atît cît puteau mînca la o masă vreo zece fermieri englezi, priveliște care uneori îmi făcea silă.

Zdrobea între dinți o aripă de ciocîrlie, cu oase cu tot, deși era de nouă ori mai mare decît aripa unui curcan zdravăn de la noi, și băga în gură un dumicat de pîine cît două jimble de doisprezece penny fiecare. Dintr-o sorbitură golea o cupă de aur în care încăpea mai mult de un butoi de vin de al nostru. Cuțitele pe care le folosea erau de două ori mai lungi decît lamele coaselor noastre, așezate în prelungirea cozii. Lingurile, furculițele și toate celelalte aveau cam aceleași dimensiuni. Îmi aduc aminte că odată Glumdalclitch m-a dus la palat să-mi arate niște mese pe care vreo zece-douăsprezece cuțite și furculițe uriașe dintr-acestea erau puse grămadă în picioare. O priveliște mai înspăimîntătoare nici că-mi fusese dat să văd pînă atunci.

În fiecare miercuri (care, după cum am amintit, e ziua lor de sărbătoare), regele și regina, împreună cu vlăstarele regale de ambele sexe, obișnuiau să ia masa în apartamentele Majestății-sale, al cărui favorit eram acum, și cu acest prilej măsuța și scăunașul meu erau așezate în stînga sa, în fața unei solnițe. Regelui îi făcea plăcere să stea de vorbă cu mine, întrebîndu-mă despre obiceiurile, religia, legile, forma de guvernămînt și învățătura din Europa, iar eu mă străduiam să-l lămuresc cît puteam mai bine. Suveranul avea o minte limpede și o judecată atît de precisă, încît făcea reflecții și observații foarte înțelepte asupra a tot ce-i spuneam. Dar trebuie să mărturisesc că, după ce am vorbit poate prea amănunțit despre scumpa mea patrie, despre comerțul și războaiele noastre pe mare și pe uscat, despre schismele religioase și despre partidele din țară, prejudecățile educației sale au triumfat și el nu s-a putut stăpîni să nu mă ia în mîna dreaptă, și lovindu-mă ușor cu cealaltă, să nu mă întrebe, rîzînd din toată inima, dacă sînt

whig sau *tory*. Apoi, întorcîndu-se către primul-ministru, care aștepta în spatele lui cu un sceptru alb în mînă, lung aproape cît catargul vasului *Royal Sovereign*, îi atrase atenția cît de vrednic de disprețuit este dorul de mărire, dacă. și niște biete gîngănii ca mine se pot maimuțări de dragul lui. „Și totuși — adăugă el — pun rămășag că vietățile astea își au și ele titlurile și onorurile lor, clădesc și ele cuiburi și vizuini pe care le numesc case și orașe, se grozăvesc și se împopoțonează, iubesc, luptă, se ceartă, înșală și trădează.“ Și tot așa mai departe, în timp ce eu făceam fețe-fețe de indignare, auzind cum nobila noastră țară, stăpîna artelor și armelor, spaima Franței, arbitrul Europei, patria virtuților, a evlaviei, cinstei și adevărului, fala și pizma lumii, e tratată cu atîta dispreț.

Dar cum nu eram în situația de a mă arăta jignit, după ce am cumpănit mai bine, am început chiar să mă îndoiesc dacă am fost jignit cu adevărat. Căci după trecerea cîtorva luni, cînd mă mai deprinsesem cu înfățișarea și felul de a vorbi al acestor oameni, dîndu-mi seama că fiecare lucru asupra căruia îmi aruncam privirile e proporțional, oroarea pe care o încercasem la început, datorită mărimii și aspectului lor, scăzuse într-atîta, încît, dacă mi-ar fi fost dat atunci să văd o societate de doamne și lorzi din Anglia, îmbrăcați în haine de sărbătoare și jucîndu-și cu toții rolurile, care mai de care mai manierat, împăunîndu-se, ploconindu-se și flecărind, tare aș mai fi fost ispitit să rîd de ei cum rîdeau de mine regele și marii dregători. Ba, ce zic, eu însumi nu mă puteam stăpîni să nu rîd de mine, cînd regina mă lua în palmă și se așeza în fața oglinzii, în care mă vedeam alături de dînsa ! Și cum nu pu-

tea ! nimic mai ridicol decît o astfel de comparaţie, am început cu adevărat să mă închipui micşorat cu mult faţă de mărimea mea obişnuită.

Nimic nu mă înfuria şi nu mă umilea mai mult decît piticul reginei, care, fiind creatura cea mai scundă din ţara aceea (cred că nu avea nici chiar treizeci de picioare), devenise atît de obraznic la vederea unei făpturi mult mai mici decît el, încît se umfla veşnic în pene şi se grozăvea cînd trecea pe lîngă mine spre anticamera reginei, în timp ce eu stăteam pe vreo masă discutînd cu lorzii sau cu doamnele de la curte, şi rareori se întîmpla să nu arunce vreo vorbă usturătoare pe socoteala micimii mele ; singura-mi răzbunare era să-l numesc „frate", să-l provoc la luptă şi să-i arunc cuvinte obişnuite în gura pajilor. Într-o zi, pe cînd ne aflam la masă, flecuşteţul ăsta răutăcios se înfurie atît de tare la auzul unor vorbe pe care i le aruncasem, încît se urcă pe scaunul Majestăţii-sale, mă înhăţă de mijloc în timp ce eu şedeam liniştit, fără a bănui nimic, şi mă zvîrli într-un castron mare de argint plin cu smîntînă, apoi o rupse la fugă cît îl ţineau picioarele. Am intrat în smîntînă pînă peste cap şi, dacă n-aş fi fost un bun înotător, mi s-ar fi înfundat cu siguranţă, căci în clipa aceea Glumdalclitch se afla întîmplător în celălalt capăt al camerei, iar regina se sperie atît de rău, încît i-a lipsit prezenţa de spirit să-mi dea o mînă de ajutor. Dar mica mea dădacă alergă într-un suflet să mă scape şi mă scoase după ce înghiţisem mai mult de un quart [1] de smîntînă. M-au culcat în pat ; n-am păţit altceva decît c-am prăpădit un rînd de haine. Piticul a fost straşnic biciuit şi, ca o pedeapsă în plus, silit să bea toată smîntîna din castronul în care

[1] Un guart = 2,14 l (n.t.).

mă aruncase. După această întîmplare, el nu s-a mai bucurat de nici o trecere în ochii reginei, care l-a și dat unei doamne de neam, așa că, spre marea mea mulțumire, nu l-am mai văzut de atunci. Altfel, cine știe pînă unde ar fi putut merge răzbunarea unui pitic atît de răutăcios.

Îmi mai jucase el odată o festă care a făcut-o pe regină să rîdă, dar care totodată a și indignat-o. Atunci, cu siguranță l-ar fi izgonit de la curte, dacă n-aș fi fost îndeajuns de mărinimos ca să intervin. Majestatea-sa luase un os cu măduvă și, după ce a scos măduva, a pus din nou osul pe farfurie, așa cum stătuse mai înainte. Piticul, pîndind clipa prielnică cînd Glumdalclitch se îndrepta spre bufet, se urcă pe scaunul pe care ședea ea ca să aibă grijă de mine în timpul mesei, mă înhăță cu amîndouă mîinile și, strîngîndu-mi picioarele, mă vîrî în os pînă la brîu; am stat așa cîtva timp ca un caraghios. Cred că s-a scurs aproape un minut fără ca cineva să-și dea seama de cele întîmplate, căci socoteam că nu e de demnitatea mea să strig. Și numai datorită faptului că monarhii nu prea au obiceiul să mănînce mîncarea fierbinte, nu mi-am fript picioarele; numai ciorapii și pantalonii erau într-un hal fără de hal. La stăruințele mele, singura pedeapsă cu care s-a ales piticul a fost o bătaie zdravănă.

Adeseori regina mă lua peste picior, pentru că-i păream fricos, și mă-ntreba dacă toți compatrioții mei seamănă cu mine. Dar iată despre ce-i vorba. În timpul verii, țara e năpădită de muște, iar insectele astea scîrboase, mari cît niște ciocîrlii de Dunstable, nu-mi dădeau pace în timpul mesei, necăjindu-mă cu bîzîitul lor pe la urechi. Din cînd în cînd se așezau pe mîncare, lăsîndu-și acolo excrementele lor scîrboase sau ouăle, întru

totul vizibile pentru mine, dar nu și pentru locuitorii acelei țări, a căror vedere nu era atît de ageră la perceperea obiectelor mai mici. Cîteodată mi se așezau pe nas sau pe frunte și mă înțepau pînă la sînge, ba pe deasupra mai aveau și un miros respingător. Mie mi-era ușor să văd materia aceea vîscoasă care, după cum ne spun naturaliștii, îngăduie acestor creaturi să umble pe tavan și să nu cadă. Am avut mult de furcă apărîndu-mă împotriva acestor lighioane hidoase și tresăream fără de voie ori de cîte ori poposeau pe fața mea. Piticul avea obiceiul să prindă muște — așa cum fac școlarii noștri — și pe neașteptate să le dea drumul sub nasul meu, ca să mă sperie pe mine și s-o distreze pe regină. Eu le făceam de petrecanie tăindu-le în bucăți cu cuțitul, în timp ce zburau prin aer, îndemînarea mea stîrnind admirație.

Îmi amintesc că într-o dimineață, Glumdalclitch așezase cutia mea pe fereastră, cum făcea de obicei în zilele frumoase cînd mă scotea la aer (eu n-o lăsam să atîrne cutia în cui, așa cum facem noi în Anglia cu coliviile). După ce am deschis geamul și m-am așezat la masă ca să mănînc o felie de cozonac (era micul meu dejun), peste douăzeci de viespii, ademenite de miros, năvăliră în odaie, bîzîind mai tare decît tot atîtea cimpoaie. Cîteva din ele s-au năpustit asupra cozonacului și au plecat cu cîte o fărîmă ; altele zburau în jurul capului și obrazului meu, înnebunindu-mă cu zgomotul și băgîndu-mă în sperieți cu acele lor. Totuși am avut curajul să mă ridic și, scoțînd pumnalul, să le atac în aer. Am căsăpit patru din ele, căci celelalte și-au luat zborul, și eu am închis fereastra. Gîngăniile astea erau mari cît potîrnichile ; le-am scos acele și am

văzut că sînt lungi de o incie și jumătate și ascuțite ca niște ace de cusut. Le-am păstrat pe toate ; iar mai tîrziu le-am arătat, laolaltă cu alte rarități, în diferite țări ale Europei. La înapoierea mea în Anglia am dăruit trei din ele colegiului Gresham, iar pe al patrulea l-am păstrat pentru mine.

CAPITOLUL IV

Autorul descrie țara. O propunere pentru corijarea hărților moderne. Palatul regelui și cîteva cuvinte despre capitală. Cum călătorea autorul. Descrierea marelui imperiu.

Cum în urma călătoriilor cu Glumdalclitch îmi făcusem o oarecare idee despre țară, am de gînd acum să i-o descriu cititorului, atît cît mi-au îngăduit peregrinările mele, ce nu au depășit niciodată mai mult de două mii de mile jur împrejurul capitalei Lorbrulgrud, căci regina, pe care o însoțeam întotdeauna, nu mergea niciodată mai departe cînd îl întovărășea pe rege și aștepta acolo pînă ce Majestatea-sa se întorcea din vizitele lui la hotarele țării. Regatul acestui monarh atingea cam șase mii de mile în lungime și între trei și patru mii de mile în lățime, de unde am ajuns la concluzia că geografii noștri fac o mare greșeală cînd își închipuie că între Japonia și California nu există nimic altceva decît întinsul mării ; eu am fost întotdeauna de părere că trebuie să existe un ținut care să slujească drept cumpănă marelui continent al Asiei, și de aceea ei ar trebui să-și corecteze hărțile, unind această vastă întindere de pămînt cu regiunile de nord-vest ale Americii, eu fiind gata să le dau o mînă de ajutor.

Regatul Brobdingnag este o peninsulă, care se sfîrşeşte în partea de nord-est cu un şir de munţi înalţi de treizeci de mile, munţi inaccesibili din cauza vulcanilor de pe culmile lor. Nici cei mai învăţaţi oameni nu ştiu ce fel de vietăţi trăiesc dincolo de aceste culmi sau dacă măcar ţinutul este locuit. Oceanul înconjură ţara din trei părţi. În tot regatul nu există nici un port la mare, iar coastele unde fluviile se varsă în ocean sînt mai întotdeauna bîntuite de furtuni şi presărate cu sumedenie de stînci ascuţite, aşa încît nici cele mai mici corăbii nu se încumetă să se avînte în larg ; prin urmare, oamenii aceştia nu au nici o legătură cu restul lumii. Pe marile fluvii însă plutesc nenumărate corăbii şi apele lor mişună de peşte de soi. Băştinaşii pescuiesc rareori în mare, căci peştii de mare sînt la fel cu cei din Europa, deci nu merită osteneală. Asta dovedeşte în chip limpede că, atunci cînd natura a zămislit plante şi animale atît de uriaşe, s-a mărginit numai la acest continent ; determinarea cauzelor o las pe seama filozofilor. Din cînd în cînd, totuşi, ei prind cîte o balenă aruncată de valuri pe stînci ; de altfel oamenii de rînd se hrănesc bucuros cu balene. Acestea sînt aşa de mari, încît un om de-abia poate să ducă una pe umeri, iar uneori, ca nişte ciudăţenii ce sînt, băştinaşii le transportă în coşuri la Lorbrulgrud. Odată am văzut şi eu una pe-o farfurie, servită la masa regelui ca raritate, dar nu mi s-a părut că monarhul ar fi fost prea încîntat ; cred că-l scîrbea mărimea ei, cu toate că în Groenlanda mi-a fost dat să văd o balenă şi mai mare.

Ţara are o populaţie deasă, căci numără nu mai puţin de cincizeci şi unu de oraşe mari, aproape o sută de cetăţi întărite, precum şi foarte multe

sate. Pentru a satisface curiozitatea cititorului, cred că e de ajuns să descriu Lorbrulgrudul. Fluviul care-l străbate împarte orașul în două jumătăți aproape egale. Lorbrulgrudul are peste optzeci de mii de case și vreo șase sute de mii de locuitori. E lung de trei *glomlungi* (ceea ce înseamnă aproximativ cincizeci și patru de mile engleze) și lat de doi și jumătate ; l-am măsurat eu însumi pe harta regală, întocmită la porunca regelui și întinsă pe jos anume pentru mine, pe o lungime de o sută de picioare. Am măsurat de mai multe ori diametrul și circumferința hărții, umblînd desculț și făcînd calcule la scară, pînă cînd am ajuns la o măsurătoare destul de exactă.

Palatul regal nu e o clădire prea armonioasă, ci o îngrămădire de construcții care se întind pe o rază de vreo șapte mile ; camerele principale sînt în general înalte de două sute patruzeci de picioare, avînd lungimea și lățimea proporționale. Lui Glumdalclitch și mie ni s-a pus la dispoziție o trăsură în care guvernanta ei o ducea adesea la plimbare, ca să vadă orașul sau să viziteze magazinele. Purtat în cutia mea, eram nelipsit de la aceste plimbări, iar fata, la rugămintea mea, mă scotea afară și mă ținea în mînă ca să văd mai bine casele și oamenii în timp ce treceam pe străzi. Cred că trăsura noastră nu era mai puțin încăpătoare decît sala palatului Westminster, dar nu chiar atît de înaltă ; totuși, n-aș putea spune cu precizie. Într-o zi, guvernanta porunci vizitiului să oprească la mai multe magazine, iar cerșetorii, care atîta așteptau, înconjurară trăsura, oferind cea mai înfricoșătoare priveliște pe care au văzut-o vreodată ochii unui englez. Printre ei se afla o femeie cu un cancer la sîn, un sîn îngrozitor de umflat și plin de găuri. Într-una din

aceste găuri m-aş fi putut ascunde cu uşurinţă, cît sînt de mare. Mai era acolo şi un om cu o umflătură la gît, mai voluminoasă decît cinci saci cu lînă, şi un altul cu picioare de lemn, fiecare înalt de vreo douăzeci de picioare. Dar lucrul cel mai înfiorător erau păduchii care mişunau pe hainele nenorociţilor. Puteam vedea foarte bine cu ochiul liber mădularele acestor lighioane, mult mai bine decît se văd la microscop cele ale unui păduche de la noi ; le distingeam şi rîturile cu care rîmau ca porcii. Erau primii păduchi pe care îi vedeam în viaţa mea şi aş fi fost curios să disec unul din ei, dacă aş fi avut instrumente potrivite, dar din nefericire le lăsasem pe corabie. Priveliştea m-a scîrbit atît de mult, încît mi s-a întors stomacul pe dos.

Pe lîngă cutia cea mare în care eram purtat de obicei, regina porunci să mi se facă una mai mică, de vreo douăsprezece picioare pătrate şi înaltă de zece, în vederea călătoriilor, deoarece, cealaltă fiind prea mare, Glumdalclitch n-o putea ţine în poală şi încurca locul în trăsură ; cutia a fost făcută de acelaşi meşter, căruia eu i-am dat toate îndrumările pînă în cele mai mici amănunte. Avea forma unui cub, trei din pereţi fiind prevăzuţi cu cîte o fereastră şi fiecare fereastră cu gratii pentru a preîntîmpina accidentele în timpul drumurilor lungi. În al patrulea perete, care nu avea fereastră, au fost bătute două scoabe trainice. Ori de cîte ori aveam chef să merg călare, cel care mă purta în şa trecea o chingă de piele prin aceste scoabe şi apoi şi-o lega de mijloc. Cînd trebuia să însoţesc pe rege sau pe regină în călătoriile lor, ori cînd doream să mă plimb prin grădinile palatului sau să fac o vizită unei doamne de viţă nobilă ori unui ministru, iar

Glumdalclitch nu se simțea bine, eram dat în grija vreunui servitor bătrîn, un om de încredere pe care mă puteam bizui. N-a trecut mult şi am început să fiu cunoscut și stimat de cei mai înalți dregători — cred că mai degrabă datorită trecerii de care mă bucuram în ochii regelui decît vreunui merit al meu personal. În timpul călătoriilor, cînd mă săturam să tot merg cu trăsura, un slujitor prindea cutia în chingi și o așeza în șa, pe o pernă, în fața lui. În felul acesta puteam să admir priveliștea prin toate trei ferestrele deodată. În cutie aveam un pat și un hamac atîrnat de tavan, două scaune și o masă înșurubate cu nădejde în dușumea, ca să nu fie aruncate de colo-colo în galopul calului sau în hurducăturile trăsurii. Și cum eram deprins cu călătoriile pe mare, zgîlțîielile acestea, deși uneori foarte violente, nu mă supărau prea mult.

Ori de cîte ori doream să văd orașul, tot din cutie îl admiram. Glumdalclitch se așeza într-un fel de lectică, construită după moda țării, și lua cutia în poala ei. Lectica era purtată de patru slujitori și însoțită de alți doi îmbrăcați în livrea cu însemnele reginei. Oamenii, care auziseră atîtea despre mine, se îmbulzeau în jurul nostru, curioși peste măsură, iar fata, destul de binevoitoare, oprea lectica și mă lua în mînă ca toți să mă poată vedea bine.

Țineam foarte mult să văd marele templu și mai ales turnul lui, socotit cel mai înalt din întreaga împărăție. Drept care, într-o bună zi, mica mea dădacă mă duse acolo. Trebuie să mărturisesc însă că m-am întors dezamăgit, căci turnul nu avea mai mult de trei mii de picioare, socotind de la bază și pînă sus în vîrf, ceea ce, dacă ținem seama de proporția dintre înălțimea caselor ace-

tor oameni și noi, cei din Europa, nu e cîtuși de puțin un lucru care să stîrnească admirația și nu atinge nici pe departe, de nu cumva mă înșel eu, dimensiunile clopotniței din Salisbury. Dar, ca să nu vorbesc de rău un popor față de care voi rămîne îndatorat toată viața, trebuie să recunosc că ceea ce faimosul templu pierde în înălțime cîștigă de fapt în frumusețe și soliditate ; căci zidurile, cioplite în piatră, sînt groase de aproape o sută de picioare — fiecare lespede avînd o suprafață de vreo patruzeci de picioare pătrate — și sînt împodobite pretutindeni cu statui uriașe de zei și împărați, dăltuite în marmură și așezate în firide. Am măsurat degetul cel mic al unei statui, care se rupsese și zăcea nebăgat în seamă în gunoaie, și am văzut că are exact patru picioare și o incie. Glumdalclitch îl înfășură în batistă și-l duse acasă în buzunar, ca să-l păstreze împreună cu alte nimicuri la care fata ținea foarte mult, cum se întîmplă adesea cu copiii de vîrsta ei.

Bucătăria regelui este, într-adevăr, o clădire impunătoare, boltită și înaltă de aproape 600 de picioare. Cuptorul cel mare e mai mic cu vreo zece pași decît cupola catedralei Sf. Pavel, căci, după ce m-am întors acasă am măsurat-o înadins. Dar dacă m-aș apuca să descriu grătarul din bucătărie, oalele uriașe, ciozvîrtele de carne ce se învîrteau în frigări și o mulțime de alte lucruri, nu știu, zău, dacă voi fi crezut ; se va găsi oricînd un critic sever care să afirme că am exagerat puțin, așa cum se presupune că fac adesea călătorii. Totuși mă tem că, ferindu-mă să nu fiu și eu judecat astfel, am căzut prea mult în cealaltă extremă, iar dacă s-ar întîmpla ca această lucrare să fie tradusă vreodată în limba celor din Brodingnag (numele împărăției aceleia) și înmînată

lor, regele și supușii săi ar avea motiv să se plîngă că i-am nedreptățit zugrăvind lucrurile în chip mincinos și înfățișîndu-i cu mult prea mărunți.

Rareori se întîmplă ca Majestatea-sa să țină mai mult de șase sute de cai în grajdurile sale. Caii sînt înalți cam de cincizeci și patru — șaizeci de picioare. În ocaziile solemne, regele apare însoțit, pentru mai multă pompă, de o gardă de cinci sute de călăreți. Credeam, și pe drept cuvînt, că este cea mai splendidă priveliște ce se poate vedea, pînă cînd, într-o bună zi, am văzut o parte din armata sa pregătită de luptă, lucru despre care voi vorbi cu alt prilej.

CAPITOLUL V

Cîteva peripeții ale autorului. Execuția unui criminal. Autorul își arată priceperea în arta navigației.

Pot spune, pe bună dreptate, că aș fi dus un trai fericit în țara aceea, dacă micimea mea nu m-ar fi expus la mai multe întîmplări ridicole și supărătoare, dintre care îmi voi lua libertatea să povestesc cîteva. Glumdalclitch mă ducea adesea în grădinile palatului, în cutia mea cea mică. Și uneori mă scotea afară și mă ținea în mînă sau mă lăsa jos ca să mă plimb. Mi-aduc aminte că odată, înainte de a fi izgonit de regină, piticul s-a luat după noi în grădină. Dădaca mea tocmai mă lăsase jos, și cum eu și el ne aflam foarte aproape unul de celălalt lîngă niște meri pitici, am vrut să-i arăt că sînt un om de duh și am făcut o comparație prostească între el și înălțimea copacilor — comparație ce se potrivește întîmplător și în limba lor, ca și într-a noastră. Pîrdalnicul de pitic

aştepta prilejul potrivit, cînd tocmai mă aflam sub unul din aceşti pomi, şi începu să-l scuture drept în capul meu. Vreo zece mere, mari cît nişte butoaie de Bristol, căzură pe lîngă urechile mele. Unul mă lovi în spate, şi mă pomenii trîntit cu faţa la pămînt. De altfel nu s-a întîmplat nimic rău, iar piticul a fost iertat în urma stăruinţelor mele, fiindcă de fapt eu îl stîrnisem.

Într-altă zi, Glumdalclitch mă lăsă singur pe un răzor de iarbă moale, în timp ce se plimba mai încolo cu guvernanta ei. Între timp se porni o ploaie cu grindină atît de năprasnică, încît imediat am fost trîntit la pămînt; şi cum stam aşa, grindina mă lovea fără milă, de parcă aş fi fost bombardat cu mingi de tenis; totuşi am reuşit să mă tîrăsc de-a buşilea şi să mă adăpostesc, culcat pe burtă, sub nişte frunze de cimbru; din cap pînă-n picioare am fost tot o vînătaie, aşa că zece zile n-am mai putut ieşi din casă. De altfel nu e de mirare, deoarece natura, păstrînd aceleaşi proporţii în toate manifestările ei, în ţara aceea un bob de grindină este aproape de o mie opt sute de ori mai mare decît în Europa — lucru verificat de mine, ca unul ce am fost curios să le cîntăresc şi să le măsor.

În aceeaşi grădină mi s-a întîmplat însă un accident mai grav. Într-o zi, mica mea dădacă, socotind că m-a aşezat într-un loc ferit (ceea ce o rugam adeseori să facă spre a mă putea gîndi în voie) şi cum, pe de altă parte, lăsase cutia acasă, la palat, ca să n-o tot poarte cu ea, s-a dus împreună cu guvernanta şi cîteva doamne pe care le cunoştea, într-alt colţ al grădinii. Pe cînd se afla la o depărtare de unde nu m-ar fi putut auzi, un cîine mic şi alb al unuia din grădinari, intrînd din întîmplare în grădină, începu să adulmece lo-

cul unde mă aflam eu. Conducîndu-se după miros, cîinele veni drept spre mine şi, luîndu-mă în gură, alergă la stăpînul său dînd vesel din coadă, şi mă aşeză binişor pe pămînt. Din fericire, fusese atît de bine dresat, că m-a dus în dinţi fără să-mi pricinuiască nici cel mai mic rău şi fără să-mi strice măcar hainele. Dar bietul grădinar, care mă cunoştea bine şi-mi arăta multă bunăvoinţă, se înspăimîntă grozav. Mă luă uşurel cu amîndouă mîinile şi mă întrebă cum mă simt ; eu eram însă atît de buimăcit, că mi se tăiase răsuflarea şi-mi pierdusem graiul. Peste cîteva clipe mi-am venit în fire şi el m-a dus, bun-zdravăn, la Glumdalclitch, care, între timp, se întorsese la locul unde mă lăsase ; biata fată, văzînd că nu sînt nicăieri şi nici nu răspund la chemările ei, a fost cuprinsă de o durere fără margini. Ea îl dojeni aspru pe grădinar din pricina cîinelui. Am tăinuit cu toţii cele întîmplate şi la curte nu s-a aflat nimic, căci fata se temea de mînia reginei ; ce-i drept, mărturisesc că şi eu m-am gîndit că pentru reputaţia mea n-ar fi de loc nimerit să se afle păţania.

Întîmplarea asta a hotărît-o pe Glumdalclitch să nu mă mai slăbească o clipă din ochi. De mult mă temeam eu de o astfel de hotărîre şi de aceea îi tăinuisem cu grijă unele mici peripeţii prin care trecusem de fiecare dată cînd mă lăsase singur. Într-o zi, un uliu ce se tot rotea pe deasupra grădinii, se năpusti asupră-mi şi, dacă n-aş fi scos repede pumnalul şi nu m-aş fi adăpostit în fugă sub un gard, m-ar fi înhăţat cu siguranţă în ghearele lui. Altădată, pe cînd mă urcam spre vîrful unui muşuroi de cîrtiţă, am intrat pînă în gît în gaura prin care animalul aruncase afară pămîntul ; a trebuit să născocesc o minciună gogonată pentru a lămuri cum mi-am murdărit hainele. Tot astfel

mi-am rupt într-o zi fluierul piciorului drept, poticnindu-mă în cochilia unui melc, în vreme ce mă plimbam singur și mă gîndeam la sărmana Anglie.

N-aș putea spune dacă am fost încîntat sau necăjit cînd în timpul acelor plimbări singuratice mi-am dat seama că păsărelele nu păreau de loc speriate la vederea mea, ci țopăiau doar la un pas de mine, căutînd viermișori sau alte viețăți, fără să le pese, de parcă n-ar fi fost țipenie de om în preajmă-le. Îmi amintesc că un sturz a îndrăznit chiar să-mi smulgă din mînă bucata de prăjitură pe care Glumdalclitch tocmai mi-o dăduse la micul dejun. Cînd încercam să prind vreo păsărică, ele se apărau cu îndîrjire, căutînd să-mi ciugulească degetele, pe care le feream din calea lor, apoi țopăiau nepăsătoare și-și vedeau mai departe de melci sau de viermișori. Într-o zi însă am pus mîna pe-o bîtă și, țintind un cînepar, am zvîrlit-o cu atîta putere, încît l-am doborît ; înșfăcînd prada de gît cu amîndouă mîinile, am alergat triumfător la Glumdalclitch. Totuși, pasărea fiind doar amețită, își veni curînd în fire și începu să mă lovească atît de nemilos cu aripile în cap și-n coaste, măcar că o țineam departe de mine, să nu mă zgîrie cu ghearele, încît puțin a lipsit să nu-i dau drumul. Din fericire, un servitor m-a scos din impas, sucind gîtul păsării ; a doua zi, din porunca reginei, cîneparul mi-a fost servit la masă. După cîte-mi amintesc, era ceva mai mare decît o lebădă de-a noastră.

Doamnele de onoare o invitau pe Glumdalclitch în apartamentele lor și o rugau să mă aducă și pe mine, căci grozav le plăcea să mă vadă și să mă mîngîie. Ele mă dezbrăcau adesea în pielea goală

și mă vîrau în sîn, ceea ce mă scîrbea la culme, căci, trebuie s-o spun, pielea lor mirosea foarte urît — lucru pe care, firește, nu-l amintesc aici pentru a ponegri aceste minunate făpturi față de care am cel mai mare respect. Bănuiesc însă că simțurile mele erau mai ascuțite tocmai datorită micimii mele și că preacinstitele doamne nu erau cu nimic mai prejos în ochii iubiților lor sau ai celor din jur decît ne sînt nouă în Anglia ființele de-o seamă cu noi. Și-apoi, la urma urmei, găsesc că mirosul lor natural era mult mai ușor de îndurat decît atunci cînd foloseau parfumuri, din pricina cărora eu leșinam imediat. Nu pot să uit că odată, în Lilliput, într-o zi călduroasă, cînd umblasem mult, un prieten intim de-al meu și-a îngăduit să se plîngă de mirosul puternic ce stăruia în preajma mea, deși sînt tot atît de puțin vinovat pentru acest lucru ca cei mai mulți de sexul meu ; cred însă că mirosul lui era la fel de fin în raport cu al meu, cum era al meu în raport cu al celor din Brobdingnag. Cu acest prilej, trebuie să fac dreptate stăpînei mele, regina, și dădacei mele, Glumdalclitch, ale căror trupuri miroseau tot atît de plăcut ca al oricărei doamne din Anglia.

Ceea ce mă stingherea cel mai mult în societatea acestor doamne de onoare (cînd mă aflam la ele în vizită, dus de Glumdalclitch) era să le văd purtîndu-se cu mine fără nici o sfială, de parcă aș fi fost o ființă lipsită de dorințe ; ele se despuiau în fața mea, apoi își puneau cămașa, în timp ce eu stăteam pe măsuță, chiar în fața trupurilor lor goale — priveliște ce nu mă ispitea cîtuși de puțin și nu-mi deștepta alte simțăminte decît de groază și de scîrbă ; cînd le priveam de aproape, pielea lor mi se părea foarte aspră, zbîrcită și

pătată. Ici-colo aveau cîte o aluniță, mare cît un fund de tăiat pîine, și cu peri mai groși decît sfoara de împachetat, ca să nu mai pomenesc de altele. Unde mai pui că nici nu se sinchiseau de mine și se ușurau de cantitatea de lichid băută (cam vreo două butoaie de-ale noastre) într-o oală în care puteau să încapă mai mult de trei poloboace. Cea mai frumoasă dintre aceste doamne de onoare, o fată zglobie de vreo șaisprezece ani, mă așeza uneori călare pe unul din sfîrcurile sînului ei și făcea fel și fel de năzbîtii, asupra cărora cititorul mă va ierta că nu stărui prea mult. Într-atît mă dezgustau astfel de lucruri, încît am rugat-o pe Glumdalclitch să născocească o scuză oarecare, ca să nu o mai văd pe fata aceea.

Într-o zi, un tînăr, nepotul guvernantei dădacei mele, veni și le pofti pe amîndouă să asiste la o execuție. Era vorba de un om care omorîse pe un prieten de-al tînărului. Pînă la urmă, Glumdalclitch se lăsă înduplecată împotriva voinței sale, căci era foarte miloasă din fire ; cît despre mine, cu toate că mi-era groază de asemenea priveliști, curiozitatea mă îndemna să mă duc, fiindcă, după părerea mea, spectacolul avea să fie cu totul neobișnuit. Răufăcătorul fu așezat într-un scaun, pe un eșafod, anume ridicat în acest scop, și călăul îi reteză capul dintr-o singură lovitură, cu o sabie lungă de vreo patruzeci de picioare. Șuvoaie de sînge țîșniră din venele și arterele lui și se înălțară atît de sus, încît întreceau cu mult apele marii fîntîni arteziene de la Versailles ; cînd capul se rostogoli pe podeaua eșafodului, făcu un salt, încît mă cutremurai, cu toate că mă aflam la cel puțin o jumătate de milă engleză depărtare.

Regina, căreia îi povesteam adesea călătoriile mele pe mare și care nu pierdea niciodată prilejul

să mă înveselească ori de cîte ori mă vedea abătut, mă întrebă într-una din zile dacă mă pricep să manevrez o pînză sau o vîslă și dacă vîslitul nu mi-ar face bine. I-am răspuns că mă pricep de minune și la una și la alta, căci, deși pe corabie eram de fapt chirurg sau doctor, adesea, la nevoie, am fost silit să fac pe marinarul. Totuși, mă întrebam cum ar fi fost cu putință să mă îndeletnicesc cu așa ceva în țara lor, unde cea mai mică luntre era cît cel mai mare vas de război de-al nostru, iar barca pe care eu aș fi putut s-o conduc nu ar fi rezistat pe nici unul din rîurile lor. Majestatea-sa îmi spuse că, dacă îi voi face planul unui vas, tîmplarul ei îl va construi, iar dînsa îmi va găsi un loc unde să navighez. Tîmplarul era un om priceput și, sub îndrumările mele, construi în zece zile un mic vas cu tot greementul necesar, în care puteau să încapă cu ușurință opt europeni. Cînd fu terminat, regina se arătă atît de încîntată, încît dădu fuga cu el în poală la rege ; acesta porunci ca vasul (eu eram pe bord) să fie pus într-un bazin cu apă spre a fi încercat. Din lipsă de spațiu însă nu am putut mînui vîslele. Regina însă întocmise încă dinainte un alt plan. Ea porunci tîmplarului să facă un jgheab de lemn, lung de trei sute de picioare, lat de cincizeci și adînc de opt ; jgheabul fu bine smolit, ca să nu curgă, și apoi așezat pe dușumea, de-a lungul peretelui, într-o încăpere mărginașă a palatului. Aproape de fund, jgheabul avea un cep prin care să se scurgă apa atunci cînd începea să se învechească ; doi servitori puteau să-l umple cu ușurință într-o jumătate de oră. Aici obișnuiam să vîslesc adesea pentru plăcerea mea și a reginei, precum și a doamnelor sale, pe care, pare-se, le încînta nespus de mult îndemînarea și sprinteneala mea. Uneori ridicam

pînzele și atunci nu mai aveam altceva de făcut decît să cîrmesc, în timp ce doamnele îmi făceau vînt cu evantaiele ; cînd oboseau, cîțiva paji le luau locul și suflau în vele, iar eu îmi arătam arta, manevrînd cînd la tribord, cînd la babord, după cum doream. Cînd plimbarea se sfîrșea, Glumdalclitch ducea întotdeauna vasul în camera ei și-l agăța într-un cui să se usuce.

Odată, în timpul acestor exerciții, mi s-a întîmplat un accident care putea să mă coste viața. Unul din paji pusese vasul în jgheab, iar guvernanta, care o însoțea pe Glumdalclitch, mă ridicase cu multă grijă, ca să mă așeze la bord. Nu știu cum s-a făcut că i-am alunecat printre degete și aș fi căzut cu siguranță de la o înălțime de patruzeci de picioare pe dușumea, dacă, printr-un noroc cu totul neașteptat, nu aș fi rămas agățat într-un ac prins de șorțul bunei doamne. Gămălia acului se opri între cămașă și cingătoarea pantalonilor mei, și am stat așa spînzurat în aer pînă cînd Glumdalclitch veni să mă scape.

Altădată, unul din servitori care avea sarcina să umple jgheabul din trei în trei zile cu apă proaspătă lăsă din nebăgare de seamă să-i scape din găleată o broască uriașă. Broasca stătu pitită pînă cînd am fost așezat pe vas ; atunci, zărind un locșor unde se putea odihni, se cățără pe bord și-l aplecă atît de mult pe-o coastă, încît am fost nevoit să trec în partea cealaltă și să-l cumpănesc cu toată greutatea trupului, ca să nu se răstoarne. Îndată ce se văzu pe vas, dihania făcu un salt pînă în mijlocul lui, apoi sări peste capul meu, și tot așa de colo-colo, mînjindu-mi fața și hainele cu murdăria ei scîrboasă. Era atît de mare, încît părea cel mai hidos animal ce se poate închipui. Totuși am rugat-o pe Glumdal-

clitch să mă lase să mă descurc singur I-am dat cîteva lovituri zdravene cu una din vîsle și pînă la urmă am silit-o să sară în apă.

Dar cea mai mare primejdie prin care am trecut vreodată în țara aceea mi-a prilejuit-o maimuța unuia din băieții de la bucătărie. Glumdalclitch mă închisese în camera ei, ducîndu-se după treburi sau într-o vizită. Afară era foarte cald ; fereastra camerei fusese lăsată deschisă, de asemenea ferestrele și ușa cutiei mele celei mari în care locuiam de obicei, fiind spațioasă și confortabilă. Pe cînd ședeam la masă, cufundat în gînduri, mi s-a părut că cineva sare înăuntru pe fereastră și zburdă încoa și încolo. Deși cuprins de spaimă, am îndrăznit totuși să privesc afară, dar fără să mă clintesc de la locul meu ; și mi-a fost dat să văd jivina aceea neastîmpărată zbenguindu-se și țopăind de colo-colo ; în cele din urmă lighioana se apropie și de cutia mea ; părea s-o cerceteze cu multă luare-aminte, ițindu-se cînd la ușă, cînd pe la ferestre. Am fugit spre cel mai îndepărtat ungher al camerei sau al cutiei. Tot iscodind cu privirea, maimuța mă băgase atît de rău în sperieți, încît nu mi-a mai dat prin minte să mă ascund sub pat — lucru pe care, de altfel, aș fi putut să-l fac cu ușurință. După ce se uită cîtva timp prin odaie, rînjind și bolborosind, maimuța dădu cu ochii de mine, vîrî laba pe ușă, căutînd să mă ajungă, așa cum face pisica atunci cînd se joacă cu un șoarece, și cu toate că fugeam dintr-un colț într-altul, pînă la urmă tot izbuti să mă înhațe de pulpana hainei (mătasea din țara aceea era foarte groasă și rezistentă) și să mă tragă afară. Mă ridică în laba dreaptă și mă ținu așa cum ține o doică un copil cînd vrea să-l alăpteze, așa

cum văzusem eu în Europa o maimuţă, făcînd acelaşi lucru cu o pisică. Am încercat să mă zbat, dar lighioana mă strînse aşa de tare, încît am socotit mai înţelept să mă supun. Am toate motivele să cred că mă luase drept un pui de maimuţă, deoarece, plină de gingăşie, îmi tot mîngîia faţa, cu cealaltă labă. În timp ce se distra astfel, maimuţa fu întreruptă de un zgomot ce se auzea la uşa camerei, ca şi cum cineva ar fi încercat s-o deschidă ; cît ai clipi, dihania se făcu nevăzută pe unde venise, apoi, ţinîndu-mă strîns cu o labă, se căţără pe burlane şi pe streşini cu ajutorul celorlalte trei, pînă ajunse pe acoperişul clădirii vecine. În clipa cînd se pregătea s-o şteargă, am auzit-o pe Glumdalclitch scoţînd un ţipăt. Biata fată era înnebunită ; întreaga aripă a palatului fu cuprinsă de panică, servitorii alergară după scări ; sute de oameni de la curte au putut vedea cum maimuţa, cocoţată sus pe acoperiş, mă ţinea în braţe ca pe un copil şi mă îndopa de zor cu mîncare scoasă din fălcile ei ; şi ori de cîte ori nu voiam să mănînc, mă mîngîia drăgăstos. Mulţi din cei ce căscau gura au pufnit în rîs, şi eu unul nu le găsesc nici o vină, căci, fără îndoială, priveliştea era destul de caraghioasă, numai că mie nu mi se părea de loc astfel. Cîţiva aruncară cu pietre, doar-doar maimuţa va coborî, dar lucrul acesta li se interzise cu stricteţe, fiindcă s-ar fi putut prea bine să m-aleg cu ţeasta zdrobită.

Mai mulţi oameni rezemară scările de ziduri şi începură să urce. Maimuţa băgă de seamă, şi, văzîndu-se împresurată şi neputînd să alerge destul de repede în trei labe, mă lepădă pe o ţiglă a acoperişului şi o luă la sănătoasa. Am stat aşa cîtva timp, la o înălţime de cinci sute de

yarzi, așteptînd din clipă în clipă să mă sufle vîntul sau să-mi vină amețeală și să mă rostogolesc din vîrful acoperișului pînă la streașină, dar un băiat de treabă, unul din servitorii dădacei mele, se urcă pînă la mine, mă băgă în buzunarul pantalonilor și mă dădu jos cu bine.

Aproape că mă înecasem din pricina porcăriilor pe care mi le virîse în gură maimuța; dar drăguța mea dădacă mi le scoase din gît cu un ac mic, după care am început să vomit, ceea ce m-a ușurat foarte mult. Eram totuși atît de slăbit și plin de vînătăi din pricina strînsorii hidosului animal, încît am fost nevoit să stau în pat două săptămîni. Regele, regina și întreaga curte trimiteau în fiecare zi să se intereseze de starea sănătății mele, iar regina mă vizită de mai multe ori în timpul bolii. Maimuța fu ucisă și se dădu ordin ca nici un animal de acest fel să nu mai fie ținut prin preajma palatului.

După ce m-am însănătoșit, m-am dus la rege să-i mulțumesc pentru bunătatea sa, iar suveranul a binevoit să facă fel de fel de glume pe socoteala pățaniei mele. M-a întrebat la ce anume mă gîndeam cînd mă aflam în labele maimuței, cum îmi plăcuse mîncarea și felul în care mă hrănise dihania și dacă nu cumva aerul proaspăt de pe acoperiș mi-a deschis pofta de mîncare. De asemenea voia să știe ce aș fi făcut într-o astfel de împrejurare în propria mea țară. I-am răspuns Majestății-sale că în Europa nu se găsesc maimuțe, afară doar de cele aduse de prin alte meleaguri, ca rarități, dar că ele sînt așa de mici, încît m-aș încumeta să mă bat cu zece o dată dacă ar îndrăzni să mă atace. Cît despre monstruosul animal cu care avusesem de furcă (adevărul e că era mare cît un elefant), dacă

groaza mi-ar fi îngăduit să mă gîndesc la pumnal (în timp ce vorbeam, priveam fioros și-mi zăngăneam pumnalul), în clipa cînd și-a vîrît laba în camera mea, l-aș fi rănit poate atît de tare, încît l-aș fi făcut să și-o retragă mai repede decît o vîrîse. Toate acestea le-am spus cu glas hotărît ca un om care se teme să nu i se pună la îndoială curajul. Totuși, vorbele mele nu făcură altceva decît să stîrnească un hohot de rîs pe care, cu tot respectul cuvenit Majestății-sale, toți cei de față nu și l-au putut stăpîni. Aceasta m-a făcut să mă gîndesc cît de zadarnică este străduința omului care se căznește să se ridice în ochii celor ce nu sînt nici pe departe egalii săi. Și totuși, după ce m-am înapoiat în Anglia, nu rareori mi-a fost dat să văd lucruri asemănătoare, cînd cîte un biet caraghios, vrednic de dispreț, fără cel mai mic drept pe care-l poate oferi nașterea — un fizic plăcut, spirit sau bun-simț — cutează să-și dea aere și să se măsoare cu cele mai de seamă personalități ale regatului.

Nu trecea zi ca eu să nu dau prilej curții să facă haz pe socoteala mea, iar pe Glumdalclitch, cu toate că mă iubea nespus de mult, o tăia capul s-o vestească pe regină ori de cîte ori făceam cîte o boroboață care, după părerea ei, ar fi putut s-o înveselească pe Majestatea-sa. Într-o zi, cum nu se simțea prea bine, fata plecă împreună cu guvernanta să facă o plimbare afară din oraș, cam la vreo treizeci de mile, cale de un ceas cu trăsura. Coborîră pe un cîmp lîngă o potecă, iar Glumdalclitch puse jos cutia mea de călătorie ca să pot ieși să mă plimb. Pe potecă era o balegă de vacă, iar eu mi-am pus în gînd să-mi încerc puterile sărind peste ea. Mi-am luat avînt, dar din nefericire saltul a fost prea scurt și m-am

pomenit drept în mijlocul balegii, înfundat pînă la genunchi. Cu chiu, cu vai am izbutit să ies din murdărie, iar unul din servitori mă șterse cît putu mai bine cu batista, căci eram mînjit tot. Glumdalclitch mă închise în cutie și nu-mi mai dădu drumul pînă acasă. Regina fu informată curînd despre cele petrecute, iar servitorii avură grijă să povestească pătărania, așa că timp de cîteva zile la curte s-a făcut un haz nespus pe socoteala mea.

CAPITOLUL VI

Mai multe născociri de ale autorului pentru a face plăcere regelui și reginei. Își arată priceperea în muzică. Regele se interesează de starea lucrurilor în Anglia și autorul i-o descrie. Observațiile regelui cu acest prilej.

Cum și eu mă număram printre curteni, o dată sau de două ori pe săptămînă eram de față cînd regele se deștepta din somn. De asemenea l-am văzut adesea sub mîna bărbierului său, ceea ce la început mi s-a părut un spectacol înfiorător, căci briciul era aproape de două ori mai lung decît o coasă obișnuită. Majestatea-sa, potrivit obiceiului țării, se bărbierea numai de două ori pe săptămînă. L-am rugat odată pe bărbier să-mi dea niște clăbuc, din care am cules vreo patru-zeci-cincizeci de fire de păr aspru. Am luat după aceea o bucată de lemn subțire și am tăiat-o după modelul unui pieptene, găurindu-l la distanțe egale cu acul cel mai mic pe care l-am putut găsi la Glumdalclitch. Am vîrît apoi firele de păr în găurele, răzuindu-le cu cuțitul și ascuțindu-le la

vîrf, pînă cînd am izbutit să-mi fac un pieptene cît se poate de arătos. De altminteri era şi timpul, deoarece dinţii pieptenului meu se cam rupseseră şi nu prea mă mai puteam folosi de el ; pe de altă parte, nu cunoşteam în ţara aceea nici un meşter atît de iscusit ca să-mi poată face altul.

Aceasta îmi aminteşte de o îndeletnicire cu care mi-am petrecut multe din ceasurile mele de răgaz. O rugasem pe camerista reginei să-mi păstreze smocurile de păr ce rămîneau după ce Majestatea-sa se pieptăna, şi cu timpul strînsesem o cantitate destul de mare ; într-o zi, sfătuindu-mă cu prietenul meu, tîmplarul, care avea poruncă să-mi îndeplinească micile mele dorinţi, i-am arătat cum să facă două schelete de scaun, nu mai mari decît cele pe care le aveam în odaia mea, şi cum să găurească cu o sulă subţire marginea spetezelor şi a fundului ; prin găurile acestea am trecut firele cele mai groase din părul reginei, exact în felul în care se împletesc scaunele de trestie din Anglia. Cînd au fost gata le-am dăruit Majestăţii-sale regina, care le păstra în iatacul ei, arătîndu-le tuturor ca pe nişte lucruri rare — şi, într-adevăr, se minunau toţi cei care le vedeau. Regina ar fi vrut să mă vadă şezînd pe unul din aceste scaune, dar eu m-am împotrivit să-i dau ascultare, spunîndu-i că prefer să mor de o mie de ori decît să-mi aşez o parte atît de necuviincioasă a trupului meu pe firele acelea preţioase de păr, care au împodobit odată capul Majestăţii-sale. Avînd din totdeauna o aplicaţie spre meşteşugărie, am mai făcut din fire de păr şi o punguliţă, lungă de vreo cinci picioare, cu numele Majestăţii-sale scrise cu litere de aur ; pe aceasta, cu încuviinţarea reginei, am dăruit-o Glumdalclitchei. La drept vorbind, era mai cu-

rînd un lucru plăcut la vedere decît folositor, nefiind îndeajuns de rezistent ca să poată ține monede mai mari, și de aceea Glumdalclitch nu păstra într-însa decît cîteva jucărioare care plac fetițelor.

Regele fiind un mare iubitor de muzică, la palat aveau loc adesea concerte pe care uneori le ascultam și eu din cutia mea, așezată pe o masă ; dar zgomotul orchestrei era atît de mare, încît de-abia puteam desluși melodiile. Sînt încredințat că toate tobele și trompetele unei armate regale, de-ar fi să bată și să-ți sune în urechi, n-ar putea întrece zgomotul acela. De aceea rugam întotdeauna să mi se mute cutia cît mai departe de orchestră, iar după ce închideam ușile și ferestrele și trăgeam perdelele, n-aș putea spune că muzica lor era cu totul neplăcută.

În tinerețea mea învățasem să cînt puțin la spinetă [1]. Glumdalclitch avea una în camera ei și un profesor venea de două ori pe săptămînă să-i dea lecții. Îi spun spinetă fiindcă semăna întrucîtva cu acest instrument și se cînta cam în același fel.

Într-o zi m-am gîndit să-l distrez pe rege și pe regină, cîntînd un cîntec englezesc la acest instrument. Dar lucrul se dovedi nespus de greu, deoarece spineta avea cam șaizeci de picioare lungime și fiecare clapă era lată de aproape un picior, astfel încît chiar atunci cînd întindeam brațele nu puteam cuprinde mai mult de cinci clape ; iar ca să le apăs, era nevoie de o lovitură zdravănă cu pumnul — muncă anevoioasă și zadarnică. M-am gîndit atunci la următoarea so-

[1] Instrument muzical asemănător clavecinului (n t.).

luţie ; am luat două beţe rotunde cam de mărimea unor ciomege obişnuite, mai groase la unul din capete, şi am înfăşurat capetele în bucăţi de piele de şoarece, pentru ca, lovind cu ele, să nu stric nici clapele şi să nu alterez nici sunetul. În fata spinetei, cam la patru picioare dedesubtul claviaturii, s-a pus o bancă, iar eu am fost urcat pe ea. Alergînd încoace şi încolo cît puteam de repede, loveam clapele cu cele două beţe ; în felul acesta am reuşit să execut un jig [1], spre marea mulţumire a Majestăţilor-lor. A fost cea mai obositoare muncă pe care am făcut-o vreodată ; cum totuşi nu puteam cuprinde mai mult de şaisprezece clape, n-am reuşit să armonizez basul cu soprano, cum fac artiştii, ceea ce a constituit un mare neajuns al concertului meu.

Regele, care, după cum am mai spus, era un monarh foarte înţelept, poruncea adesea să fiu adus în cutia mea şi aşezat pe masă în odaia lui de lucru. Îmi cerea apoi să-mi iau un scaun şi să mă aşez la vreo trei yarzi pe birou, aşa încît să fiu cam în dreptul feţei sale. În felul acesta am stat de vorbă în mai multe rînduri. Într-o zi am cutezat să-i spun Majestăţii-sale că dispreţul care-l nutreşte faţă de Europa şi faţă de restul lumii nu se potrivesc cu minunatele sale însuşiri spirituale ; că inteligenţa nu este proporţională cu mărimea trupului ; că, dimpotrivă, noi am observat, în ţara noastră, că persoanele cele mai înalte sînt de obicei şi cele mai puţin înzestrate cu inteligenţă ; că, printre celelalte făpturi, albinele şi furnicile sînt vestite pentru hărnicia şi iscusinţa lor, întrecînd cu mult chiar animale

[1] Dans scoţian foarte vioi (n.t.).

mai mari ; şi că, aşa mic şi neînsemnat cum mă socoteşte el, nădăjduiam să trăiesc pentru a-i aduce Majestăţii-sale un serviciu nepreţuit. Regele mă ascultă cu luare-aminte şi din clipa aceea începu să aibe o părere mult mai bună despre mine decît avusese înainte. El mă rugă să-i descriu cît mai exact cu putință felul în care e guvernată Anglia ; căci, deşi monarhii ţin îndeobşte atît de mult la obiceiurile ţării lor (aceasta e părerea ce şi-o făcuse el despre ceilalţi monarhi în urma celor spuse de mine), totuşi era bucuros să audă lucruri care ar merita să fie imitate.

Închipuieşte-ţi dar, binevoitorul meu cititor, cît de mult aş fi vrut să am graiul unui Demostene sau Cicerone, pentru a fi în stare să preamăresc scumpa mea patrie, într-un stil vrednic de meritele şi fericirea ei.

Mi-am început cuvîntarea prin a arăta Majestăţii-sale că împărăţia noastră este alcătuită (în afară de coloniile noastre din America) din două insule care formează trei regate puternice, conduse de un singur suveran. Am stăruit mult asupra fertilităţii solului nostru, asupra temperaturi şi climei noastre. Am vorbit apoi pe larg despre alcătuirea Parlamentului englez, reprezentat în parte de un corp ilustru numit Camera Lorzilor — persoane de viţă nobilă, urmaşi ai celor mai vechi şi mai ilustre familii. I-am zugrăvit apoi grija deosebită ce se acordă educării lor în privinţa artelor şi armelor, pentru a putea deveni sfetnici înţelepţi ai regelui şi ai ţării, pentru a-şi spune cuvîntul la întocmirea legilor, pentru a fi membri ai celei mai înalte curţi judecătoreşti, unde nu mai poate fi apel, şi pentru a fi gata să-şi apere oricînd regele şi ţara prin vitejia, purtarea şi credinţa lor. I-am mai spus Majestă-

ții-sale că ei sînt podoaba și pavăza țării, urmași destoinici ai celor mai renumiți strămoși, a căror faimă a fost și răsplata vredniciei lor, vrednicie de la care urmașii nu s-au abătut niciodată. Că acestora li s-au alăturat mai mulți oameni sfinți, făcînd și ei parte din adunare și avînd titlul de episcopi ; că sarcina lor este de a se îngriji de religie și de cei care o propovăduiesc poporului. Că monarhul și sfetnicii săi cei mai înțelepți, după îndelungate cercetări de-a lungul și de-a latul țării, aleg din sînul preoțimii pe cei care s-au învrednicit de o viață mai neprihănită și de o învățătură mai adîncă, pe cei care sînt cu adevărat părinții duhovnicești ai clerului și ai norodului.

I-am arătat apoi regelui că cealaltă parte a Parlamentului e formată dintr-o adunare numită Camera Comunelor — cu toții gentilomi de seamă, aleși în mod liber chiar de popor pentru virtuțile lor deosebite și dragoste de țară, ca să reprezinte înțelepciunea întregii națiuni. Și că aceste două corpuri alcătuiesc cea mai augustă adunare din Europa, căreia, împreună cu regele, îi este încredințată întreaga legiuire a țării.

Am trecut apoi la curțile judecătorești, unde prezidează judecătorii, venerabilii înțelepți și tălmăcitori ai legii, care hotărăsc asupra drepturilor și proprietăților aflate în litigiu și care pedepsesc viciul și apără nevinovăția. Am mai amintit despre gospodărirea înțeleaptă a vistieriei noastre, despre vitejia și faptele glorioase ale armatelor noastre pe mare și pe uscat. Am socotit numărul locuitorilor țării noastre, gîndindu-mă cam cîte milioane ar putea cuprinde fiecare sectă religioasă sau partid politic. Nu am trecut cu vederea nici chiar sporturile și petrecerile noastre sau orice alt amănunt care, după părerea mea,

putea să fie spre lauda țării mele. Apoi am încheiat cu o scurtă privire istorică asupra situației și evenimentelor din Anglia în ultima sută de ani.

Pentru aceasta mi-au trebuit nu mai puțin de cinci întrevederi, fiecare durînd mai multe ore în șir, în care timp regele m-a ascultat cu deosebită luare-aminte, luîndu-și adesea note și însemnîndu-și întrebările pe care avea de gînd să mi le pună.

După ce am terminat aceste lungi expuneri, Majestatea-sa, în cursul celei de-a șasea întrevederi, consultîndu-și însemnările, a formulat o serie de nedumeriri, întrebări și obiecții în legătură cu fiecare punct. El m-a întrebat ce metode se folosesc pentru a cultiva mințile și trupurile tinerilor nobili și cu ce anume se îndeletnicesc ei în prima parte a vieții lor, cînd pot fi lesne instruiți ? Ce măsuri se iau pentru completarea Adunării, atunci cînd se stinge vreo familie nobilă ? Ce anume calități trebuie să întrunească cei care urmează să fie făcuți lorzi ? S-a întîmplat vreodată ca astfel de ridicări în rang să fie determinate de vreo favoare a monarhului, de o sumă de bani dăruită unei doamne de la curte sau de dorința de a consolida un partid potrivnic intereselor obștești ? În ce măsură cunosc lorzii legile țării și cum ajung ei să-și însușească cunoștințele care le îngăduie să hotărască, în ultima instanță, asupra drepturilor semenilor lor ? Dacă sînt într-atîta feriți de lăcomie, părtinire sau lipsuri, încît mila sau alte mijloace odioase să nu-și afle loc printre ei ? Dacă sfintele fețe de care am amintit sînt întotdeauna promovate în rangul acela înalt datorită cunoașterii temeinice a chestiunilor religioase, precum și datorită vieții

lor neprihănite ; dacă, fiind încă simpli preoţi, nu au fost robi vremurilor sau dacă nu au îndeplinit rolul de capelani vînduţi, slujind pe vreun nobil ale cărui păreri continuă să le urmeze slugarnic după ce au fost primiţi în acea adunare ?

A dorit apoi să afle în ce fel sînt aleşi cei pe care eu îi numeam membri ai Camerei Comunelor ; dacă nu cumva un străin gros la pungă i-ar putea influenţa pe alegătorii de rînd să-l aleagă pe el şi nu pe seniorul lor sau pe cel mai de vază om din ţinut ? Cum se face că oamenii doresc cu atîta rîvnă un loc în această adunare, funcţie legată — după cum a trebuit să mărturisesc — de multă bătaie de cap şi cheltuială, adesea spre ruina familiilor lor, fără leafă sau pensie ; dorinţa aceasta izvora dintr-o virtute atît de exagerată şi era o dovadă atît de neobişnuită de spirit de sacrificiu pentru binele obştesc, încît Majestatea-sa părea să se îndoiască de sinceritatea ei. Şi iarăşi dorea să ştie dacă nu cumva astfel de domni zeloşi se gîndeau că-şi pot recupera cheltuielile şi eforturile la care erau supuşi, sacrificînd binele public planurilor unui monarh slab şi vicios, mînă în mînă cu un cabinet de miniştri corupţi. Regele şi-a înmulţit întrebările şi m-a cercetat amănunţit în legătură cu fiecare aspect al acestei probleme, formulînd nenumărate întrebări şi obiecţii, pe care nu socotesc că ar fi prudent sau cu cale să le repet aici.

În legătură cu cele ce i-am spus despre curţile noastre judecătoreşti, Majestatea-sa a cerut lămuriri în mai multe privinţe — lucru pe care l-am putut face mai lesne, deoarece odinioară puţin a lipsit să nu fiu ruinat de un proces, care a ţinut vreme îndelungată la curtea lordului cancelar şi pentru care am fost silit să plătesc despăgubiri.

M-a întrebat cît se pierde de obicei spre a se hotărî ce e drept sau ce e strîmb şi ce cheltuieli se fac ? Dacă avocaţii şi oratorii au libertatea să pledeze pentru cauze despre care toată lumea ştie că sînt nedrepte, ruşinoase şi silnice ? Dacă convingerile religioase sau politice ale împricinatului atîrnă greu în cumpăna dreptăţii ? Dacă oratorii sînt oameni care cunosc legile universale după care se împarte dreptatea sau se limitează numai la cunoaşterea obiceiurilor provinciale, naţionale şi alte obiceiuri locale ? Dacă oratorii sau judecătorii participă în vreun fel oarecare la întocmirea legilor pe care tot ei îşi iau libertatea de a le tălmăci sau răstălmăci după plac ? Dacă se întîmplă din cînd în cînd ca ei să pledeze pentru şi împotriva aceleiaşi cauze, citînd cazuri precedente pentru a dovedi contrariul ? Dacă ei alcătuiesc o breaslă de oameni avuţi sau săraci ? Dacă primesc vreo răsplată bănească pentru că au pledat sau şi-au exprimat părerile ? Şi, mai ales, dacă sînt vreodată admişi ca membri în Camera Inferioară[1] ?

Trecu apoi la gospodărirea vistieriei noastre şi spuse că, după părerea sa, memoria m-a trădat, deoarece am evaluat impozitele la vreo cinci-şase milioane pe an, iar cînd am amintit de cheltuieli, constatase că ele se ridicau uneori la o cifră dublă. Însemnările pe care şi le luase asupra acestui punct erau foarte amănunţite, deoarece, după cum mi-a mărturisit, nădăjduia că cunoaşterea metodelor noastre i-ar fi de folos, deci nu putea să se înşele în calculele sale. Totuşi, dacă cele ce-i spusesem eu erau adevărate, nu înţelegea cum poate un regat să cheltuiască mai mult decît

[1] Camera Comunelor (n.t.).

cîştigă, aşa cum face un om oarecare ? M-a întrebat cine sînt creditorii noştri şi de unde luăm bani ca să-i plătim ? A fost foarte mirat cînd m-a auzit vorbind despre războaie atît de costisitoare, adăugînd că, probabil, sîntem un popor războinic sau că trăim în mijlocul unor vecini foarte răi, iar generalii noștri sînt de bună seamă mai bogaţi decît regii noștri. M-a întrebat ce alte pricini ne făceau să ieşim în afara insulelor noastre, pe lîngă comerţ, tratate sau apărarea coastelor cu ajutorul flotei ? Dar mai mult decît de orice, se minună cînd mă auzi vorbind despre o armată permanentă de mercenari pe timp de pace, în sînul unui popor liber. Majestatea-sa spuse că, dacă sîntem guvernaţi cu consimţămîntul nostru, prin reprezentanţii noştri, nu-și putea închipui de cine ne era frică şau împotriva cui urma să luptăm, și mă întrebă, dorind să-mi cunoască părerea, dacă nu cumva casa unui om oarecare poate fi mai bine apărată de el însuși împreună cu copiii şi cu toţi ai lui decît de o mînă de ticăloși, culeși la întîmplare de pe stradă, în schimbul unei simbrii neînsemnate, și care ticăloși ar fi de o sută de ori mai cîştigaţi dacă li s-ar tăia gîturile.

Regele rîse de „aritmetica mea ciudată", cum o numea el, potrivit căreia socoteam numărul locuitorilor ţării, ţinînd seama de numărul membrilor din diferite secte religioase și partide politice.

Mai băgă de seamă că printre distracţiile nobililor, cu și fără titlu, eu amintisem jocurile de noroc. Dorea să ştie la ce vîrstă începe de obicei această distracţie şi cînd încetează să se mai practice ; cît timp le ia ; dacă lucrurile merg pînă acolo, încît să-și ruineze averile ; dacă nu cumva oamenii

josnici și vicioși, datorită iscusinței lor în această artă, pot face avere, ajungînd uneori să-i țină pe nobilii noștri în stare de dependență și să-i deprindă cu tovărășii proaste, să-i îndepărteze de la orice progres spiritual și să-i silească, în urma pierderilor suferite, să învețe acest meșteșug rușinos și să-l practice pe spinarea altora.

Mirarea lui n-a mai cunoscut margini cînd a auzit istoria țării noastre din ultimul secol, susținînd că nu este altceva decît un șir de conspirații, războaie, asasinate, masacre, exiluri, adică cele mai dăunătoare urmări pe care le poate avea zgîrcenia, cruzimea, furia, nebunia, ura, invidia, desfrîul, răutatea și ambiția.

Într-o altă întrevedere, Majestatea-sa se osteni să recapituleze tot ceea ce îi spusesem eu ; compară întrebările puse cu răspunsurile primite, apoi, luîndu-mă în mînă și mîngîindu-mă cu blîndețe, rosti următoarele cuvinte pe care nu le voi uita niciodată, după cum nu voi uita niciodată felul în care le-a spus : „Micul meu prieten Grildrig, ai rostit o minunată cuvîntare de laudă la adresa patriei tale ; ai arătat în chipul cel mai limpede că neștiința, trîndăvia și viciul pot fi uneori însușirile cele mai potrivite ale unui legiuitor ; că legile sînt cel mai bine explicate, tălmăcite și aplicate de către aceia care au tot interesul și, totodată, priceperea să le răstălmăcească, să le încîlcească și să le ocolească. Deslușesc la voi urmele unei instituții care, la originea ei, poate să fi fost bună, dar urmele acestea sînt pe jumătate șterse, iar restul e acoperit de murdărie și ros de putreziciune. Din toate cîte le-ai spus, nu reiese de loc că ar fi nevoie de vreo virtute pentru a obține un post de seamă la voi, și încă și mai puțin că oamenii ar fi înălțați în rang

datorită virtuților lor, preoții pentru cucernicia sau învățătura lor, soldații pentru purtarea sau vitejia lor, judecătorii pentru integritate, senatorii pentru dragostea de țară, sfetnicii pentru înțelepciune. Cît despre tine — continuă regele — care ți-ai petrecut cea mai mare parte a vieții în călătorii, tare mi-ar place să cred că pînă acum ai scăpat de multe vicii ale compatrioților tăi. Dar judecînd după spusele tale și după răspunsurile pe care ți le-am smuls cu multă cazně, nu pot decît să trag concluzia că cei mai mulți dintre semenii tăi sînt cel mai primejdios soi de mici paraziți scîrboși, cărora natura le-a îngăduit vreodată să se tîrască pe fața pămîntului."

CAPITOLUL VII

Dragostea de patrie a autorului. El face regelui o propunere foarte avantajoasă, care e respinsă. Nepriceperea regelui în politică. Învățătura din țara aceea, foarte șubredă și mărginită. Legile, treburile militare și partidele din Brobdingnag.

Numai dragostea de adevăr m-a împiedicat să tăinuiesc cititorului această parte a povestirii mele. În zadar îmi arătam eu supărarea — regele mă lua în rîs ; așa că a trebuit să rabd în tăcere și să ascult cum scumpa și nobila mea țară e batjocorită. Și mie, ca oricăruia dintre cititorii mei, îmi pare rău că s-a ivit un astfel de prilej, dar monarhul acesta era atît de curios și atîta stăruia asupra tuturor amănuntelor, încît aș fi dat dovadă de nerecunoștință sau de proastă creștere refuzînd să-l lămuresc în măsura în care eram în stare s-o fac. Să-mi fie totuși îngăduit să spun, în apărarea

mea, că am ocolit cu îndemînare multe din întrebările lui, zugrăvind de fiecare dată lucrurile mai favorabil decît o îngăduia adevărul adevărat. Pentru că întotdeauna am dat dovadă de părtinire față de țara mea, lucru pe care, de altfel, Dionisius Halicarnassensis[1] îl recomandă, și pe bună dreptate, unui istoric : cît am putut am ascuns slăbiciunile și metehnele Angliei, în timp ce virtuțile și frumusețile ei le-am înfățișat în lumina cea mai prielnică. Și m-am străduit să fac așa în tot timpul numeroaselor convorbiri avute cu monarhul acela, cu toate că, din păcate, am dat greș.

Să fim însă îngăduitori față de un rege care trăiește cu totul izolat de restul lumii și, prin urmare, nu cunoaște obiceiurile și tradițiile ce se bucură de atîta trecere la alte popoare. Lipsa acestor cunoștințe va zămisli întotdeauna nenumărate prejudecăți și va determina un fel îngust de a privi lucrurile de care noi și țările mai civilizate din Europa sîntem cu desăvîrșire scutiți. Și ar fi cît se poate de dureros dacă părerile despre ce e bine și ce e rău ale unui monarh atît de îndepărtat ar trebui să fie date drept pildă întregii omeniri.

Pentru a întări cele spuse pînă acum, precum și pentru a arăta încă o dată urmările nefaste ale unei educații mărginite, voi mai aminti aici cîteva lucruri care cu greu vor găsi crezare. În nădejdea de a cîștiga mai mult în ochii Majestății-sale, i-am povestit despre o invenție născocită cu vreo treipatru sute de ani în urmă — fabricarea unei pulberi care la cea mai mică scînteie se aprinde într-o clipă și aruncă totul în aer, chiar dacă ar fi un munte, bubuind mai năprasnic decît tunetul.

[1] *Dionysos din Halicarnas* — istoric roman de limbă greacă, autorul unei istorii a Romei (*Antichități romane*). A scris opere de retorică și de critică literară (n.r.).

I-am mai spus că o anumită cantitate din această pulbere, vîrîtă într-o țeavă de alamă sau fier, ar zvîrli o minge de fier sau de plumb cu atîta putere și iuțeală, că nimic nu i-ar putea sta în cale. Că mingile cele mai mari astfel slobozite nu numai că ar nimici dintr-o dată șiruri întregi de soldați, dar ar dărîma zidurile cele mai puternice sau ar scufunda corăbii cu cîte o mie de oameni pe bord ; iar dacă ar fi legate cu ajutorul unui lanț, ar trece prin catarge și greement, sfîrtecînd trupurile oamenilor și pustiind totul în calea lor. Că noi punem adesea această pulbere în mingi mari de fier pe care le aruncăm cu ajutorul unor mașini asupra cetății împresurate, iar mingea desfundă străzile, preface casele în ruine, azvîrlind țăndări și sfărîmături în toate părțile, și zboară creierii tuturor celor aflați în preajmă. Că eu cunosc foarte bine substanțele din care e făcută pulberea, că ele sînt ieftine și se găsesc ușor ; că eu știu cum trebuie să le amestec și că aș putea să arăt meșterilor săi cum să fabrice țevile acelea pe măsura tuturor lucrurilor din regatul Majestății-sale, cea mai lungă dintre ele nedepășind o sută de picioare ; cu douăzeci-treizeci de țevi dintr-acestea, încărcate cu o cantitate potrivită de pulbere și mingi, va distruge în cîteva ceasuri zidurile celui mai întărit oraș din țară sau va preface în praf și pulbere capitala, dacă supușii s-ar împotrivi vreodată poruncilor sale. Toate acestea i le-am spus Majestății-sale cu umilință, ca un neînsemnat prinos al recunoștinței mele față de nenumăratele dovezi de regească bunătate și ocrotire.

Regele fu cuprins de groază, ascultînd descrierea acestor mașini grozave, precum și propunerea pe care i-o făcusem. Ca să folosesc cuvintele sale, era uluit că o biată gînganie neputincioasă cum

eram eu poate să nutrească gînduri atît de sălbatice, să le dea în vileag cu atîta ușurință și să nu pară cîtuși de puțin mișcată de toate vărsările de sînge pe care le descrisesem ca fiind urmările firești ale acestor mașini distrugătoare, pe care, adăugă el, le-a născocit desigur vreun duh rău, vrăjmaș al omenirii. În ceea ce îl privea pe el, mai spuse monarhul, cu toate că erau puține lucruri pe lume care să-l încînte atît de mult ca noile descoperiri în domeniul artei sau în natură, ar fi preferat mai curînd să-și piardă jumătate din împărăție decît să fie inițiat într-un astfel de secret, despre care, dacă țineam la viața mea, mi-a poruncit să nu-i mai pomenesc niciodată.

Ciudate urmări ale unor principii și concepții înguste ! Un monarh înzestrat cu toate calitățile vrednice de adîncă venerație, dragoste și cinste, un monarh talentat și cu o învățătură temeinică, plin de minunate daruri și adorat de supuși, să-și facă scrupule fără noimă, de care cei din Europa nu avem habar, și să scape din mînă prilejul care l-ar fi făcut stăpîn absolut pe viața, libertatea și soarta poporului său ! Departe de mine gîndul de a spune toate acestea cu intenția de a umbri nenumăratele virtuți ale acestui minunat monarh, care, îmi dau foarte bine seama, va scădea totuși mult în ochii cititorului englez ; socotesc însă că defectul acesta al lor provine din neștiință, din faptul că nu au transformat încă politica în știință, așa cum au făcut spiritele cele mai luminate din Europa. Îmi amintesc foarte bine că într-o convorbire pe care am avut-o într-o zi cu regele, cînd i-am spus că la noi s-au scris mai multe mii de volume despre arta de a guverna, el și-a făcut o părere foarte proastă despre înțelepciunea noastră — contrar intențiilor mele. Mi-a mărturisit fățiș că disprețuiește și urăște

din adîncul sufletului intrigile, urzelile tainice și rafinamentul, fie că e vorba de un monarh sau de un sfetnic. Nu pricepea ce înțeleg eu prin secrete de stat, de vreme ce nu era vorba de un dușman sau de un popor vrăjmaș. El îngrădea arta de a guverna în hotare foarte înguste. O mărginea la bun-simț și rațiune, dreptate și îngăduință, la rezolvarea grabnică a proceselor de drept civil și de drept penal și la alte cîteva considerente simple de acest fel, care nici nu merită să fie amintite. Părerea lui era că „acela care poate face să crească două spice de grîu sau două fire de iarbă pe un petic de pămînt unde mai înainte creștea numai unul este mai vrednic de recunoștința omenirii și aduce un serviciu mai însemnat țării sale decît tot neamul politicienilor laolaltă".

Învățămîntul la acest popor are multe lipsuri ; el se mărginește numai la morală, istorie, poezie și matematică, în care, trebuie să recunosc, sînt neîntrecuți. Ei aplică matematica numai și numai la ceea ce poate fi folositor în viață, la îmbunătățirea agriculturii și a tuturor meșteșugurilor, astfel că la noi s-ar bucura de prea puțină trecere. Cît despre idei, entități, abstracțiuni și categorii transcendentale, nu am reușit niciodată să-i fac să-și formeze o idee cît de mică despre ele.

În țara lor nici o lege nu poate fi exprimată într-un număr de cuvinte mai mare decît numărul literelor din alfabetul lor — douăzeci și două cu totul. Adevărul e că numai foarte puține legi au această lungime. Ele glăsuiesc în cuvintele cele mai simple, iar oamenii nu sînt destul de ageri la minte pentru a-i da mai mult decît o interpretare ; a scrie un comentariu la vreo lege oarecare este o crimă capitală. Cît despre rezolvarea proceselor de drept civil sau urmărirea criminalilor, precedentele sînt

atît de puţine, încît nu prea au motive să se laude cu vreo pricepere deosebită în una sau alta.

Ca şi chinezii, folosesc arta tiparului din timpuri străvechi. Totuşi, bibliotecile lor nu sînt prea mari. Biblioteca regelui, socotită cea mai mare, nu are mai mult de 1 000 de volume, aşezate într-o galerie lungă de 1 200 picioare, de unde aveam libertatea să împrumut cărţile care-mi plăceau. În una din camerele Glumdalclitchei tîmplarul reginei construise un fel de scară de lemn înaltă de vreo 250 de picioare ; fiecare treaptă avea o lungime de 50 de picioare ; era de fapt o scară mobilă, cu capătul de jos aşezat la o depărtare de 10 picioare de peretele camerei. Cartea pe care doream s-o citesc era rezemată de perete ; eu mă urcam mai întîi pe prima treaptă a scării şi, întorcîndu-mă cu faţa spre carte, începeam să citesc în partea de sus a paginii, făcînd vreo opt-zece paşi spre dreapta sau spre stînga, după lungimea rîndurilor, pînă cînd ajungeam ceva mai jos de nivelul ochilor, apoi coboram treptat pînă cînd ajungeam în partea de jos ; apoi mă urcam din nou şi începeam altă pagină în acelaşi chip ; foaia o întorceam cu amîndouă mîinile pentru că era tare şi groasă ca de carton ; cele mai mari pagini erau de cel mult optsprezece-douăzeci de picioare.

Stilul scriitorilor e clar, viguros şi totodată plăcut, dar fără înflorituri, căci nimic nu le displace mai mult decît cuvintele de prisos sau expresiile variate. Am citit multe din cărţile lor, îndeosebi cărţi de istorie şi de morală. Printre altele m-a încîntat nespus un tratat ce stătea veşnic în dormitorul Glumdalclitchei şi aparţinea guvernantei ei, o bătrînică gravă căreia îi plăceau scrierile morale şi religioase. Cartea zugrăveşte slăbiciunile omeneşti şi se bucură de oarecare trecere numai

la femei și la cei de rînd. Totuși eram curios să știu ce anume poate spune despre acest subiect un scriitor din țara aceea. Autorul trecea în revistă toate subiectele obișnuite ale moraliștilor europeni, arătînd „cît de mărunt, neputincios și vrednic de dispreț este omul prin firea sa ; cum nu e în stare să se apere de protivniciile văzduhului sau de furia fiarelor sălbatice ; cum îl întrec alte creaturi, una în forță, alta în repeziciune, a treia în prevedere, a patra în hărnicie". El adăuga că „natura a degenerat în ultima vreme și nu mai zămislește acum decît stîrpituri în comparație cu oamenii de altădată". Spunea că „e cît se poate de firesc să ne închipuim că la început oamenii nu numai că erau mai mari, dar că în vremurile de demult pămîntul trebuie să fi fost locuit de uriași, lucru confirmat de istorie și de tradiție și adeverit de oasele și țestele uriașe descoperite întîmplător în mai multe părți ale țării depășind cu mult neamul sfrijit al oamenilor din zilele noastre". El susținea că „înseși legile naturii cereau în mod categoric ca noi să fi fost zidiți de la început mai mari și mai robuști, nu atît de ușor supuși pieirii, amenințați la tot pasul de accidente neînsemnate, ca de pildă o țiglă care cade de pe casă, o piatră aruncată de un băiat sau un pîrîu în care ne putem îneca". Pe baza unor astfel de raționamente, autorul ajungea la o serie de învățăminte morale, folositoare pentru conduita în viață, dar pe care nu are rost să le înșir aici. Eu unul nu m-am putut stăpîni să nu reflectez cît de răspîndit este obiceiul de a ticlui predici morale sau, mai curînd, de a găsi pricini de nemulțumire și văicăreală din certurile noastre cu natura. Dar dacă am privi lucrurile mai îndeaproape, ne-am putea da seama cît de puțin întemeiate sînt aceste certuri, la noi ca și la ei.

Cît privește treburile lor militare, ei se fălesc că armata regelui este alcătuită din o sută șaptezeci și șase de mii de pedestrași și treizeci și două de mii de soldați călări, dacă poate fi numită armată o oștire alcătuită din negustorii cîtorva orașe și din fermierii de la țară, comandați de nobili cu și fără titlu, neprimind nici soldă, nici altă răsplată. În privința instrucției sînt într-adevăr desăvîrșiți, iar disciplina e foarte bună, deși nu am văzut un merit deosebit în asta, căci cum ar putea fi altfel cînd fiece fermier se găsește sub ordinele seniorului său și fiecare cetățean sub acelea ale oamenilor de vază din orașul său, aleși prin vot, întocmai ca la Veneția ? Am văzut adesea miliția din Lorbrulgrud ieșind la instrucție pe un cîmp mare, de vreo douăzeci de mile pătrate, aflat lîngă oraș. Nu erau mai mult de douăzeci și cinci de mii de pedestrași și șase mii de călăreți ; mi-a fost cu neputință să socotesc numărul lor exact din pricina spațiului pe care îl ocupau. Un călăreț călare pe uriașul său armăsar măsura cam vreo nouăzeci de picioare. La o comandă, toată această liotă de călăreți și-a scos săbiile și le-a fluturat în aer. Mintea omenească nu-și poate închipui ceva mai măreț, mai uimitor, mai minunat ! Ai fi zis că zeci de mii de fulgere țîșniseră în același timp dinspre toate zările cerului !

Doream nespus de mult să știu cum oare ajunsese acest monarh, la ale cărui pămînturi nimeni nu putea răzbate din nici o parte a lumii, să se gîndească la armată sau să-și deprindă supușii cu disciplina militară. Am aflat însă curînd, atît din spusele unora, cît și citind istoria țării lor, că de-a lungul veacurilor i-a năpăstuit și pe ei aceeași boală care nu cruță niciodată omenirea : nobilimea luptă adesea pentru putere și regele pentru stăpînire ab-

solută. Și, oricît ar fi încercat legea să-i țină în frîu, fiecare a încălcat drepturile semenilor săi, prilejuind adesea războaie civile ; ultimul război a fost curmat, din fericire, de bunicul monarhului, prin bună înțelegere ; și de atunci, oastea țării, înființată cu consimțămîntul tuturor, a fost supusă mereu unei discipline de fier.

CAPITOLUL VIII

Regele și regina fac o călătorie la granițele țării. Autorul îi însoțește. Felul în care părăsește țara, descris foarte amănunțit. Se înapoiază în Anglia.

Primejdiile din care scăpasem m-au făcut de multe ori să doresc cu înfocare să-mi recapăt libertatea, cu toate că nu-mi puteam de fel închipui prin ce anume mijloace, și nici nu puteam făuri vreun plan care să aibă cît de cît sorți de izbîndă. Corabia cu care venisem era primul vas ce navigase în apropierea coastei, iar regele poruncise cu strășnicie „ca orice alt vas care s-ar întîmpla să se ivească pe mare să fie îndată tras la țărm, iar echipajul și călătorii să fie aduși într-o cotigă la Lorbrulgrud". Ținea foarte mult să-mi găsească o femeie de teapa mea, ca să pot zămisli făpturi la fel ca mine ; eu însă aș fi preferat să mor mai degrabă decît să îndur ocara de a lăsa urmași care să fie ținuți în colivii ca niște canari și, cu timpul, vînduți prin toată țara, fețelor simandicoase, drept rarități. E adevărat că toți se purtau cu mine cît se poate de frumos ; eram doar favoritul unui mare suveran și al reginei sale și încîntarea întregii curți ; totuși, lucrurile se petreceau în așa fel, încît

nu se potriveau cu demnitatea omenească ! Nu puteam nicicînd uita prețioasele zăloguri pe care le lăsasem în căminul meu. Doream să fiu iar între oameni cu care să pot sta de vorbă pe picior de egalitate și să mă plimb pe străzi și să străbat cîmpii, fără să-mi fie teamă că voi fi strivit de o broască sau de un biet cățeluș. Dar scăparea mi-a venit mai curînd decît m-aș fi așteptat și într-un chip nu prea obișnuit ; împrejurările în care a fost cu putință le voi povesti întocmai.

Trecuseră doi ani de cînd mă aflam în țara aceea, cînd, pe la începutul celui de-al treilea, Glumdalclitch și cu mine i-am însoțit pe rege și pe regină într-o călătorie spre regiunile de miazăzi ale regatului. Eu, ca de obicei, călătoream în cutia mea, care, după cum am mai spus, era o cameră foarte confortabilă, lată de douăsprezece picioare. Pe de altă parte, la rugămințile mele, un hamac fusese atîrnat cu frînghii de mătase de cele patru colțuri ale tavanului, ca să îndur mai ușor zdruncinăturile galopului, atunci cînd vreun servitor mă lua în șa, cum doream uneori ; în timpul drumului mi se întîmpla adesea să adorm în hamac. Sus, în acoperișul camerei mele, dar nu chiar deasupra hamacului, îi poruncisem tîmplarului să facă o gaură de un picior pătrat, ca să am aer pe vreme călduroasă în timpul cît dormeam ; gaura aceasta o puteam închide după plac, cu ajutorul unei scînduri ce se mișca încoace și încolo pe un falț.

Cînd ne apropiam de sfîrșitul călătoriei, regele socoti de cuviință să petrecem cîteva zile într-un palat al său de lîngă Falnflasnic, un oraș așezat la optsprezece mile de țărmul mării. Glumdalclitch și cu mine eram istoviți de drum ; eu mă alesesem cu o mică răceală, dar biata fată era așa de bolnavă, încît a trebuit să stea în pat. Nu mai

puteam de dorul oceanului — singura mea posibilitate de a scăpa, dacă acest lucru avea să se întîmple vreodată. M-am prefăcut că mi-e mai rău decît îmi era în realitate și am cerut să fiu dus la țărm, ca să respir aerul proaspăt al mării. Am plecat însoțit de un paj pe care-l îndrăgisem foarte mult și în grija căruia eram dat adesea. Nu voi uita niciodată cu cîtă greutate a consimțit Glumdalclitch să se despartă de mine, nici porunca strașnică pe care i-a dat-o pajului să fie cu ochii în patru, izbucnind în cele din urmă în hohote de plîns, de parcă ar fi presimțit ce avea să se întîmple. Băiatul luă cutia în care mă aflam și merse cale de o jumătate de ceas, îndreptîndu-se spre stîncile de pe malul mării. Ajuns aici, i-am cerut să mă așeze jos și, deschizînd fereastra, am privit trist spre mare. Nu mă simțeam prea bine și i-am spus pajului că aș vrea să ațipesc puțin în hamacul meu, nădăjduind să-mi treacă. M-am urcat în hamac și băiatul închise bine fereastra, căci era frig. Curînd am adormit și tot ce pot să-mi închipui e că, în timp ce dormeam, pajul, crezînd pesemne că nu mi se poate întîmpla nimic rău, s-a dus să caute ouă de păsări — cu puțin înainte de a ațipi, îl văzusem pe fereastră căutînd și culegînd cîteva, din crăpăturile stîncilor. Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, fapt e că m-am deșteptat deodată trezit de o smucitură violentă ; simțeam cum cineva trage cu putere de inelul cutiei, prins de capac pentru a putea fi lesne transportată, apoi am simțit cutia ridicîndu-se sus, tot mai sus în văzduh, cu o iuțeală amețitoare. La prima smucitură era cît pe-aci să cad jos din hamac, dar după aceea mișcările deveniră mai line. Am strigat de mai multe ori din răsputeri, dar în zadar. Mi-am aruncat privirea pe fereastră ; n-am văzut altceva decît norii și cerul. Deasupra

capului am auzit un zgomot aidoma unui fîlfîit de aripi și de-abia am început să-mi dau seama de jalnica situație în care mă aflam : un vultur apucase în cioc frînghia cutiei mele, cu gîndul de a o lăsa să cadă pe vreo stîncă, așa cum ar fi făcut, de pildă, cu o broască țestoasă — iar după aceea să se năpustească asupra trupului meu și să-l sfîșie ; agerimea și mirosul acestei păsări îi îngăduie să-și descopere prada la mari depărtări, chiar atunci cînd aceasta e mai bine ascunsă decît eram eu, între niște pereți groși de două incii.

N-a trecut mult și mi-am dat seama că zgomotul și bătaia aripilor sporesc din ce în ce, iar cutia mea e aruncată în sus și în jos ca o firmă într-o zi cu vînt. Apoi mi s-a părut că vulturul primește cîteva lovituri zdravene (eram convins că frînghia cutiei mele se află în ciocul unui vultur) și îndată după aceea am simțit cum mă prăvălesc în gol timp de un minut și mai bine, însă cu o iuțeală atît de înspăimîntătoare, încît aproape nu mai puteam respira. Deodată încetai să mă mai prăbușesc ; un zgomot mai năprasnic decît al Niagarei îmi asurzi urechile ; o clipă m-am pomenit învăluit într-o beznă de nepătruns, apoi cutia începu să se urce repede și, prin partea de sus a ferestrelor, am zărit lumină. De-abia atunci mi-am dat seama că mă prăbușisem în mare. Cutia, datorită greutății trupului meu, mobilei care se afla în ea, precum și plăcilor de fier fixate pentru a o întări la cele patru colțuri, sus și jos, plutea în apă la o adîncime de cinci picioare. Și astăzi, ca și atunci, presupun că vulturul care își luase zborul cu cutia mea în cioc a fost urmărit de alți doi sau trei vulturi și silit să-mi dea drumul, în timp ce se apăra de ceilalți, care nădăjduiau și ei să aibă parte din pradă. Plăcile de fier, fixate în partea de jos (erau cele mai

trainice), au păstrat echilibrul cutiei în timpul căderii și au împiedicat-o să se sfarme de suprafața apei. Toate încheieturile cutiei erau bine fălțuite, iar ușa nu era prinsă în țîțîni, ci se ridica și se lăsa ca un oblon, ceea ce făcea ca înăuntru să intre doar foarte puțină apă. Numai cu multă greutate am reușit să cobor din hamac, după ce mai întîi m-am încumetat să dau la o parte capacul ce astupa deschizătura din acoperiș, despre care am amintit, făcută anume pentru a lăsa aerul să pătrundă înăuntru, căci începusem să mă înăbuș.

Cît de mult aș fi dorit atunci să fiu iarăși lîngă buna mea Glumdalclitch, de care un singur ceas mă depărtase atît de mult! Și vă mărturisesc că, în mijlocul propriilor mele nenorociri, nu m-am putut stăpîni să nu o plîng din inimă pe biata mea dădacă, gîndindu-mă la durerea ce i-o va pricinui pierderea mea, la nemulțumirea reginei și la spulberarea norocului copilei. Nu cred că sînt mulți călători care să fi trecut prin greutăți și suferințe mai mari ca acelea pe care le încercam eu atunci cînd, dintr-o clipă într-alta, așteptam să văd cutia sfărîmată în bucăți sau, cel puțin, răsturnată la prima suflare mai puternică a vîntului, sau de primul talaz mai mare. Un singur geam de s-ar fi spart ar fi însemnat moartea fără doar și poate ; și numai zăbrelele puternice, fixate acolo ca să mă ferească de accidente în timpul călătoriilor, au apărat ferestrele, împiedicîndu-le să se spargă. Văzînd că apa se strecoară înăuntru prin cîteva crăpături mici, m-am căznit, de bine, de rău, să le astup. Nu eram în stare să ridic capacul cutiei, lucru pe care de altminteri l-aș fi făcut ca să mă cocoț deasupra : acolo, cel puțin, mi-aș fi prelungit viața cu cîteva ceasuri, mai mult decît dacă aș fi rămas zăvorît (căci nu

pot spune altfel) în cuşcă. Şi chiar de aş fi scăpat de astfel de primejdii o zi sau două, la ce mă puteam aştepta dacă nu tot la o moarte cumplită din cauza frigului şi a foamei ? Timp de patru ceasuri am stat aşa, aşteptînd şi chiar dorind ca fiece clipă să fie cea din urmă.

I-am mai spus cititorului că în peretele fără fereastră al cutiei mele se aflau prinse două scoabe ; prin ele, servitorul însărcinat să mă poarte călare trecea o curea de piele pe care apoi şi-o încingea de mijloc. Şi cum stăteam aşa copleşit de tristeţe şi deznădejde, am auzit, sau mai degrabă mi s-a părut că aud, un fel de rîcîit ce venea dinspre peretele unde erau prinse scoabele. Nu trecu mult şi am avut impresia că sînt împins sau remorcat pe mare, deoarece din cînd în cînd simţeam un fel de smucituri care făceau ca valurile să se înalţe şi să acopere ferestrele cutiei mele, lăsîndu-mă aproape în întuneric. Nădejdea că aş putea fi salvat prinse a licări în sufletul meu, deşi nu-mi puteam închipui ce anume se va întîmpla. Am deşurubat unul din scaunele fixate în podea şi, după ce cu chiu şi vai am izbutit să-l înşurubez din nou chiar în dreptul capacului pe care nu demult îl dădusem la o parte, m-am urcat pe scuan şi, apropiindu-mi cît mai mult gura de deschizătură, am strigat din răsputeri după ajutor, în toate limbile pe care le cunoşteam. Am legat apoi batista în vîrful unui baston pe care-l purtam de obicei cu mine şi, scoţîndu-l prin deschizătură, am început să-l agit prin aer, ca, în cazul cînd vreo barcă sau vreo corabie s-ar fi aflat prin apropiere, marinarii să-şi închipuie că un biet muritor nefericit se găseşte închis în cutie.

Toate încercările mele rămăseseră fără nici un rezultat ; în schimb îmi dădeam limpede seama cum cutia mea înaintează ; peste un ceas şi mai bine, peretele fără ferestre, acela unde se aflau scoabele, se lovi de ceva tare. Mi-am închipuit că e o stîncă și m-am pomenit zgîlţîit mai rău ca oricînd. Sus, deasupra cutiei, am auzit deslușit un zgomot ca de odgon, precum și hîrșîitul ce-l făcea trecînd prin inel. Apoi, încet-încet m-am pomenit ridicat cu cel puțin trei picioare mai sus decît eram înainte, ceea ce m-a făcut să scot din nou bățul cu batista și să strig după ajutor, pînă cînd aproape am răgușit. Drept răspuns, am auzit trei chiote puternice care m-au umplut de o bucurie fără seamăn, pe care nu o poate înțelege decît cel care a trăit-o. Apoi, pașii cuiva tropotiră deasupra capului meu și o voce puternică strigă prin deschizătură în limba engleză : „Dacă e cineva înăuntru, să vorbească !". Am răspuns că sînt un englez năpăstuit de soartă și azvîrlit în cea mai cumplită dintre nenorociri, hărăzită vreodată unei ființe omenești, și rugam, în numele a tot ce e viu, să fiu eliberat din temnița în care zăceam. Vocea răspunse că sînt în siguranță, deoarece cutia e remorcată de corabia lor și că îndată va sosi și tîmplarul ca să ferestruiască o deschizătură îndeajuns de mare spre a putea fi scos afară. M-am grăbit să le arăt că nu e nevoie de așa ceva și că-i păcat să-și piardă timpul ; era de ajuns ca un marinar să apuce de inel și să ridice cutia pe corabie, iar apoi s-o ducă în cabina căpitanului. La auzul unor vorbe atît de nesăbuite, unii dintre ei își închipuiră că au de-a face cu un nebun, alții începură să rîdă ; într-adevăr, nici prin minte nu-mi trecuse că m-aș fi putut afla printre oameni la fel ca mine. Între timp sosi și tîmplarul

și în cîteva clipe tăie cu ferestrăul o deschizătură patrată, largă de vreo patru picioare, apoi coborî înăuntru o scară pe care m-am urcat ; am fost luat și dus pe vas într-o stare de plîns.

Marinarii rămaseră uluiți și-mi puseră o mie de întrebări, la care eu nu mă simțeam de fel îndemnat să răspund. La rîndul meu, eram uimit văzînd în jurul meu atîția pigmei, căci așa i-am socotit la început după ce atîta amar de vreme îmi obișnuisem ochii cu făpturile acelea uriașe pe care le părăsisem. Dar căpitanul, domnul Thomas Wilcocks, un om de treabă, de fel din Shropshire, băgînd de seamă că sînt gata să leșin, mă luă în cabina lui, îmi dete un leac întăritor și mă pofti să mă culc în patul său, sfătuindu-mă să mă odihnesc puțin, lucru de care într-adevăr aveam mare nevoie. Înainte de a adormi, i-am spus că în cutia mea se află cîteva mobile care ar fi fost păcat să se piardă ; un hamac de toată frumusețea, un pat, două scaune, o masă și un scrin ; de asemenea, că odaia e tapetată, sau mai degrabă căptușită, cu mătase și bumbac, și dacă el ar binevoi să îngăduie unui marinar să aducă cutia în cabină, eu aș deschide-o în fața lui să-i arăt mobilierul. Auzindu-mă spunînd asemenea năzdrăvănii, căpitanul crezu că delirez ; totuși îmi făgădui (pesemne ca să mă liniștească) că îmi va îndeplini dorința ; urcîndu-se pe punte, trimise cîțiva oameni în camera mea, de unde (după cum am aflat mai tîrziu) aceștia luară toată mobila și desfăcură căptușeala de pe pereți ; dar scaunele, scrinul și patul, fiind înșurubate în podea, au suferit mari stricăciuni, deoarece marinarii nu s-au priceput să umble binișor cu ele, ci le-au smuls din locurile lor. Au scos apoi și cîteva scînduri de care aveau nevoie pe corabie ; în sfîrșit,

după ce au luat tot ce au socotit ei că le-ar putea fi de folos, lăsară cutia să se scufunde, iar aceasta, din pricina nenumăratelor spărturi de la fund și din pereți, fu numaidecît înghițită de valuri. Mărturisesc că am fost bucuros să nu asist la nenorocirea pe care au pricinuit-o ; sînt încredințat că aș fi suferit nespus de mult, deoarece mi s-ar fi deșteptat în suflet amintirea unor lucruri pe care preferam să le uit.

Am dormit cîteva ore în șir, chinuit de vise ; vedeam aievea meleagurile pe care abia le părăsisem și retrăiam primejdiile din care scăpasem. Totuși, la deșteptare, m-am simțit mult mai întremat. Era cam pe la ceasurile opt seara și căpitanul ordonă să mi se aducă cina, închipuindu-și că am postit destul pînă acum. Mi-a ținut tovărășie cu multă bunăvoință și a văzut că privirile-mi sînt limpezi, iar cuvintele au șir ; cînd am rămas singuri, m-a rugat să-i povestesc peripețiile călătoriilor mele și să-i spun prin ce întîmplare am fost lăsat în voia valurilor, închis în cutia aceea uriașă de lemn. El îmi istorisi că pe la amiază, uitîndu-se prin ochean, a văzut-o plutind la o oarecare depărtare și și-a închipuit că e o corabie spre care avea de gînd să se îndrepte, deoarece nu era prea mult în afara drumului său, în speranța de a cumpăra biscuiți, ai lui fiind pe sfîrșite. Apropiindu-se mai mult și dîndu-și seama de greșeală, a trimis o șalupă ca să afle ce anume era ; oamenii s-au întors înfricoșați, jurînd că au văzut o casă plutitoare. Căpitanul a rîs de prostia lor și a pornit el însuși cu șalupa, poruncind marinarilor să ia cu ei un odgon mai gros. Vremea fiind liniștită, mi-au dat ocol de cîteva ori, cercetînd ferestrele și zăbrelele de fier care le apărau. A zărit apoi cele două scoabe pe peretele fără

nici o deschizătură pentru lumină. Atunci a poruncit oamenilor să vîslească înspre partea aceea și, legînd odgonul de una din scoabe, le-a ordonat să-mi remorcheze lada, cum îi spuneau ei, spre corabie. O dată ajunși la navă, le-a dat ordin să lege un alt odgon de inelul fixat pe acoperiș și să-mi ridice lada cu scripetele ; dar toți marinarii la un loc nu au fost în stare s-o ridice mai mult de două sau trei picioare din apă. Mi-a spus că văzuse bastonul și batista scoase prin deschizătură și trăsese concluzia că vreun nefericit se afla desigur închis înăuntru. L-am întrebat dacă el sau cineva din echipaj nu zăriseră cumva păsări uriașe zburînd în văzduh cam în vremea cînd m-au descoperit, la care mi-a răspuns că, stînd de vorbă cu marinarii în timp ce eu dormeam, unul din ei i-a istorisit că observase trei vulturi îndreptîndu-se spre miazănoapte, dar omul n-a amintit nimic de faptul că ar fi fost mai mari decît sînt vulturii de obicei — ceea ce, după părerea mea, trebuie pus pe seama înălțimii la care zburau. Căpitanul n-a priceput rostul întrebării mele. L-am întrebat apoi cam la ce depărtare socotește el că ne aflăm de uscat. Mi-a răspuns că, după calculele cele mai exacte, ne aflăm la cel puțin o sută le leghe. L-am încredințat că a greșit probabil cu aproape jumătate, deoarece nu părăsisem țara de unde veneam decît cu două ore înainte de a fi fost aruncat în mare, ceea ce îl făcu din nou să-și închipuie că mi-e mintea tulburată, ba chiar îmi dădu să înțeleg lucrul acesta, apoi mă sfătui să mă duc să mă culc într-o cabină care îmi fusese pregătită. L-am asigurat că plăcuta lui societate m-a înviorat nespus de mult și că sînt în toate mințile. Atunci căpitanul deveni serios și mă rugă să-i răspund sincer dacă nu

cumva cugetul îmi era tulburat de vreo crimă înfăptuită, nelegiuire pentru care fusesem osîndit din poruncă împărătească să fiu închis în lada aceea, aşa cum în alte ţări criminalii erau zvîrliţi pe mare şi lăsaţi să plutească în voia întîmplării pe un vas plin de spărturi, fără nici un fel de merinde la ei, şi deşi i-ar fi părut rău să ştie că a luat pe bord un nelegiuit, totuşi îmi dădea cuvîntul de onoare că mă va debarca viu şi nevătămat în primul port unde vom ancora. El adăugă că bănuielile sale sporiseră în urma unor vorbe fără noimă pe care le spusesem mai întîi marinarilor, apoi lui însuşi, în legătură cu odaia sau lada mea, precum şi datorită privirilor şi comportării mele ciudate în timpul cinei.

L-am rugat să aibă răbdare şi să asculte povestea mea, pe care i-am istorisit-o amănunţit, din clipa cînd am părăsit Anglia, pînă în clipa cînd am fost găsit. Şi cum adevărul îşi face totdeauna loc în minţile cu judecată, acest gentilom de treabă, cu un pospai de învăţătură, dar înzestrat cu mult bun-simţ, se convinse numaidecît de sinceritatea şi buna mea credinţă. Şi, ca să întăresc spusele mele, l-am rugat să dea poruncă să fie adus scrinul meu, a cărui cheie o aveam în buzunar ; între timp el îmi povestise ce au făcut marinarii cu cutia mea. Am deschis scrinul în faţa lui şi i-am arătat mica mea colecţie de rarităţi adunate în ţara din care scăpasem în chip atît de ciudat. Şi se afla acolo pieptenele făcut din firele de păr din barba regelui şi un altul din acelaşi material, dar de astă dată cu firele fixate într-o bucată din unghia reginei. I-am mai arătat şi o colecţie de ace de cusut şi cu gămălie, lungi între un picior şi o jumătate de yard, patru ace de viespe, mari cît nişte cuie de tîmplărie, smocuri din părul reginei,

un inel de aur pe care mi-l dăruise într-o zi scoţîndu-l din degetul cel mic şi aruncîndu-mi-l peste cap, întocmai ca pe un colac de salvare. L-am rugat pe căpitan să primească acest inel în semn de recunoştinţă pentru bunătatea lui, dar n-a fost chip să-l conving. I-am arătat apoi o bătătură pe care o tăiasem cu mîna mea de la degetul unei doamne de onoare ; era cam de mărimea unui măr de Kent şi se întărise atît de mult, încît la întoarcerea în Anglia am scobit-o pe dinăuntru în chip de cupă şi am montat-o în argint. În sfîrşit l-am rugat să cerceteze pantalonii cu care eram îmbrăcat şi care erau făcuţi din piele de şoarece.

N-am izbutit să-l fac să primească decît dintele unui servitor, pe care l-a examinat cu multă curiozitate şi care am văzut că-l interesează. L-a primit mulţumindu-mi de mii de ori, de parcă i-aş fi dat cine ştie ce lucru de preţ. Deşi dintele era perfect sănătos, fusese scos din greşeală de un felcer nepriceput din gura unui slujitor al Glumdalclitchei, care se văieta într-una de dureri. Eu l-am curăţat şi l-am pus bine în scrin. Era lung cam de un picior şi avea patru incii în diametru.

Căpitanul se arătă foarte mulţumit de povestirea mea sinceră şi-mi spuse că nădăjduieşte că la înapoierea noastră în Anglia voi face şi semenilor mei cinstea de a le-o împărtăşi, aşternînd-o pe hîrtie. I-am răspuns că, după părerea mea, lumea e sătulă de cărţi de călătorii, că astăzi în ochii oamenilor au trecere numai lucrurile cu adevărat extraordinare, şi bănuiesc că de aceea unii scriitori se gîndesc mai puţin la adevăr decît la vanitatea sau interesul lor, sau la plăcerea cititorilor neştiutori ; că povestirea mea cuprinde prea puţin întîmplări neobişnuite şi este lipsită de acele descrieri ornamentale de plante, pomi, păsări şi alte

lighioane ciudate sau obiceiuri barbare de-ale sălbaticilor ce se închină la idoli, lucruri zugrăvite atît de des de cei mai mulți scriitori în cărțile lor. Totuși i-am mulțumit pentru buna părere pe care o avea despre mine și i-am făgăduit că o să mă gîndesc la propunerea lui.

Mi-a spus că-l miră foarte mult un lucru, și anume că vorbesc prea tare ; ba m-a și întrebat dacă nu cumva regele și regina din țara aceea erau tari de ureche. I-am răspuns că așa m-am obișnuit să vorbesc în ultimii doi ani și mai bine și că mă minunez de glasul lui și al oamenilor din echipaj, care-mi fac impresia că doar șoptesc și totuși îi aud destul de limpede. I-am arătat că în țara aceea, cînd trebuia să rostesc vreun cuvînt, era ca și cum un cetățean ar fi vorbit din stradă unuia cocoțat într-o clopotniță, în afară de cazul cînd eram așezat pe masă sau ținut în palmă. Și i-am mai spus ceva, anume că în clipa cînd am pus piciorul pe bordul vasului și m-am văzut înconjurat de marinari, aceștia mi s-au părut cele mai mici creaturi pe care le văzusem vreodată și vrednice de tot disprețul. Adevărul e că în vreme ce mă aflam în țara regelui aceluia, nu puteam să sufăr să mă privesc în oglindă, după ce ochii mei se deprinseseră cu lucruri atît de uriașe, deoarece comparația mă făcea să am o părere foarte puțin măgulitoare despre mine însumi. Căpitanul mi-a mărturisit că în timpul cinei observase că mă uit la toate într-un fel cam ciudat și că adesea păream să-mi stăpînesc cu greu rîsul, pe care el nu știa cum să-l interpreteze, punîndu-l pe seama unei tulburări a minții. I-am răspuns că era cît se poate de adevărat, și mă întrebam cum de am reușit totuși să mă stăpînesc cînd am văzut farfurii mari cît o monedă de argint de trei penny, un picior de porc, tocmai

bine să-ţi ajungă pentru o îmbucătură, o ceaşcă mai mică decît o coajă de nucă ; şi am continuat zugrăvindu-i în acelaşi chip celelalte obiecte şi mîncăruri aflate în cabina lui. Căci, deşi regina, în tot timpul cît m-am aflat în slujba ei, poruncise ca toate lucrurile de care aveam nevoie să fie făcute pe măsura mea, totuşi mintea mi-era copleşită de ceea ce vedeam în jur şi mă uitam chiondărîş la micimea mea, întocmai cum se uită oamenii la greşelile lor. Căpitanul îmi înţelese foarte bine gluma şi-mi răspunse vesel cu vechiul proverb englezesc că se teme că ochii mei sînt mai mari decît burta ; nu prea îi plăcea cum mîncam, deşi postisem o zi întreagă. Continuînd să glumească, afirmă că ar fi dat bucuros o sută de lire ca să-mi vadă cutia în ciocul vulturului şi apoi căzînd în apă de la o înălţime atît de mare ; hotărît, o privelişte dintre cele mai uluitoare, vrednică de a fi zugrăvită şi lăsată moştenire timpurilor viitoare ; şi asemănarea cu Phaeton [1], i se păru atît de izbitoare, încît nu se putu stăpîni să nu o amintească, deşi gluma nu mă încînta prea mult.

Căpitanul se întorcea de la Tonkin ; în drum spre Anglia, fusese împins spre nord-est pînă la 44 grade latitudine şi 143 grade longitudine. Întîlnind însă un alizeu, la două zile după îmbarcarea mea am navigat multă vreme spre sud şi, după ce am trecut prin dreptul coastelor Noii Olande, ne-am urmat drumul spre vest-sud-vest, pînă cînd am depăşit Capul Bunei Speranţe. Călătoria noastră a fost cît se poate de plăcută, dar

[1] Mitologia greacă povesteşte că într-o zi Phaeton, fiul Soarelui, obţinu îngăduinţa tatălui său de a conduce carul Soarelui. Lipsit de experienţă, el izbuti să dea foc universului. Mîniat, Jupiter, tatăl zeilor, îl fulgeră pe Phaeton, prăvălindu-l în apele Eridanului (Padul) (n.r.).

nu-l voi plictisi pe cititor cu un jurnal de bord. Căpitanul s-a oprit în vreo două porturi și a trimis șalupa după provizii și apă de băut. Eu însă nu m-am dat jos niciodată de pe corabie pînă la Downs, unde am ajuns în cea de-a treia zi a lunii iunie 1706, cam la vreo două luni după ce scăpasem din Brobdingnag. Am fost gata să-mi las lucrurile zălog pînă cînd aș fi achitat costul călătoriei, dar căpitanul nu voi în ruptul capului să primească un ban. Ne-am despărțit ca doi buni prieteni și nu m-am lăsat pînă ce nu mi-a făgăduit că mă va vizita acasă la mine, în Redriff. Cu cinci șilingi împrumutați de la căpitan, am închiriat un cal și o călăuză.

Pe drum, văzînd cît de mici sînt casele, pomii, vitele și oamenii, am început să cred că sînt în Lilliput. Mi-era teamă să nu calc în picioare călătorii întîlniți și adesea le strigam să se dea la o parte din drum, așa încît în vreo două rînduri puțin a lipsit să nu mă aleg cu capul spart din pricina obrăzniciei mele.

Cînd am ajuns în sfîrșit acasă, întrebînd pe unii și pe alții, un servitor mi-a deschis ușa, iar eu m-am aplecat ca să intru (cum fac gîștele cînd vor să treacă pe sub poartă), de teamă să nu mă aleg cu vreun cucui. Soția mea a alergat să mă îmbrățișeze, dar eu m-am aplecat mai jos de genunchii ei, socotind că altfel ea n-ar putea ajunge să mă sărute. Fiica mea îngenunche ca s-o binecuvîntez, dar eu n-am văzut-o pînă în clipa cînd s-a ridicat, deprins fiind de atîta amar de vreme să-mi țin capul și ochii ațintiți în sus, la mai mult de șaizeci de picioare înălțime ; după ce s-a sculat în picioare, am cuprins-o c-o mînă pe după mijloc. Am privit de sus la servitori și la cei cîțiva prieteni care erau în casă, de parcă ei ar fi fost niște pitici,

iar eu un uriaş. I-am spus soţiei mele că prea a fost econoamă ; găseam că atît ea, cît și fiică-mea erau pipernicite, fiindcă nu se hrăniseră cum trebuie. Pe scurt, m-am purtat într-un chip atît de ciudat, încît toţi au crezut ceea ce crezuse și căpitanul cînd m-a văzut prima dată, ajungînd la concluzia că mi-am pierdut minţile. Amintesc toate acestea pentru a dovedi cît de mare este puterea obişnuinţei și prejudecata.

Peste puțin timp, eu, familia mea și prietenii noștri ne-am înţeles foarte bine, soţia mea însă stăruia să nu mai plec niciodată pe mare ; totuși, destinul meu neîndurător hotărîse ca ea să nu aibă puterea de a mă opri, după cum va vedea cititorul mai departe. Pînă atunci închei partea a doua a nefericitelor mele călătorii.

PARTEA A TREIA

Călătoria în Laputa, Balnibarbi, Glubbdubdrib, Luggnagg și Japonia

CAPITOLUL I

Autorul pornește în cea de a treia călătorie. E prins de pirați. Răutatea unui olandez. Sosește pe o insulă. E primit în Laputa.

Nu trecuseră nici zece zile de cînd mă aflam acasă, și căpitanul William Robinson, de fel din Cornwall, comandantul vasului *Hopewell,* o corabie solidă de trei sute de tone, îmi făcu o vizită. Odinioară, în timpul unei călătorii în Levant, fusesem chirurg pe bordul unui vas al cărui căpitan și totodată proprietar pe un sfert de navă era el. Mă tratase întotdeauna mai degrabă ca pe un frate decît ca pe un inferior și, auzind de sosirea mea, veni să mă vadă, mînat de un sentiment prietenesc, după cum am crezut eu la început, deoarece nu se petrecu nimic deosebit în afară de cele obișnuite între doi prieteni care nu s-au văzut de mult. Dar vizitele lui se îndesiră și de fiecare dată omul își exprima bucuria că m-a găsit sănătos, întrebîndu-mă totodată dacă nu cumva am de gînd să prind rădăcini și adăugînd că peste

vreo două luni el are de gînd să pornească într-o călătorie spre Indiile Răsăritene. În cele din urmă mi-a spus deschis, după ce mai întîi mi-a cerut mii de scuze, că ar dori să fiu chirurg pe vasul lui; spunea că voi avea un alt chirurg sub ordinele mele, în afară de alte două ajutoare, iar leafa pe care o voi primi va fi de două ori mai mare ca de obicei; și întrucît constatase că știința mea în ale navigației e cel puțin egală cu a sa, era gata să se lege că va asculta de sfaturile mele, ca și cum eu aș fi fost un al doilea comandant pe vas.

Mi-a spus atîtea alte lucruri îndatoritoare, iar pe de altă parte, eu îl știam un om atît de cumsecade, încît nu am putut să-i refuz propunerea. În ciuda nenorocirilor prin care trecusem, setea mea de a vedea lumea era mai aprigă ca oricînd. Lucrul cel mai greu era acum s-o conving pe soția mea, al cărei consimțămînt l-am obținut totuși pînă la sfîrșit, cînd i-am arătat foloasele pe care le puteau trage copiii de pe urma acestei călătorii.

Am plecat în ziua de 5 august 1706 și am sosit la fortul Sf. Gheorghe la 11 aprilie 1707. Aici am rămas trei săptămîni pentru ca oamenii să se mai întremeze, căci mulți erau bolnavi. Ne-am îndreptat apoi spre Tonkin, unde căpitanul hotărî să mai zăbovim cîtva timp, deoarece multe din mărfurile pe care avea de gînd să le cumpere nu erau pregătite și nu se putea aștepta să le capete pînă în cîteva luni. De aceea, în speranța că-și va scoate măcar o parte din cheltuielile pricinuite de întîrziere, cumpără un cuter, îl încărcă cu fel și fel de mărfuri cu care tonkinezii fac de obicei negoț în insulele învecinate și, urcînd pe bord patrusprezece oameni dintre care trei băștinași, mă numi pe mine comandant al cuterului, dîn-

du-mi împuternicire să fac negoț, în timp ce el avea să-și vadă de treburi la Tonkin.

Nu trecuseră nici trei zile de cînd ne aflam pe mare și, stîrnindu-se o furtună, am fost mînați vreme de cinci zile spre nord-nord-est, apoi spre est; după aceea cerul se însenină, deși tot mai bătea o briză puternică dinspre vest. În cea de a zecea zi am fost urmăriți de două vase de pirați care ne-au ajuns în curînd; cuterul meu era atît de încărcat, încît înainta foarte încet, iar noi nu eram în stare să ne apărăm. Cei doi pirați ne-au abordat cam în același timp, urcîndu-se pe punte furioși în fruntea oamenilor lor, dar găsindu-ne pe toți culcați cu fața la pămînt (așa le poruncisem eu oamenilor mei să stea), ne-au legat cu funii trainice și ne-au lăsat în seama unei gărzi, apoi începură să cerceteze cuterul.

Printre ei am văzut un olandez care părea să se bucure de o oarecare trecere, cu toate că nu comanda nici una din cele două corăbii. Ne-a recunoscut după înfățișare că sîntem englezi și, răstindu-se la noi într-o englezească stricată, jură că vom fi legați spate în spate și aruncați în mare. Eu vorbeam binișor limba olandeză. I-am spus cine sîntem și l-am rugat să țină seama că sîntem creștini protestanți, că țările noastre sînt vecine și aliate și să-i înduplece pe căpitani să se milostivească de noi. Asta l-a întărîtat și mai mult; și-a repetat amenințările și, întorcîndu-se înspre tovarășii săi, le-a vorbit plin de mînie, în limba japoneză, bănuiesc, pronunțînd adesea cuvîntul *„Christianos"*.

Cea mai mare dintre cele două corăbii ale piraților era comandată de un căpitan japonez care vorbea limba olandeză, însă foarte prost. El se apropie de mine și, după ce-mi puse mai multe

întrebări la care am răspuns cu negrăită umilință, mă încredință că ne va cruța viața. M-am închinat adînc în fața căpitanului, apoi, întorcîndu-mă către olandez, i-am spus că-mi pare rău să aflu mai multă omenie la un păgîn decît la un frate creștin. Dar în curînd aveam să mă căiesc de aceste cuvinte nesocotite, căci ticălosul, după ce stăruise în zadar să-i convingă pe amîndoi căpitanii să fiu aruncat în mare (aceștia nu s-au lăsat înduplecați după făgăduiala ce mi-o făcuseră că nu voi fi omorît), a izbutit totuși să obțină promisiunea că mi se va da o pedeapsă mai cumplită, judecînd omenește, decît moartea însăși. Oamenii mei, împărțiți în două grupuri, au fost duși pe cele două vase ale piraților, iar pe cuterul meu s-a îmbarcat un nou echipaj. Cît despre mine, au hotărît să fiu lăsat în voia valurilor într-o luntre mică, prevăzută cu vîsle și o pînză, și merinde pentru patru zile. Căpitanul japonez avu bunătatea să-mi dubleze rația de merinde din propriile sale provizii, neîngăduind nimănui să mă scotocească prin buzunare. Am coborît în luntre, în timp ce olandezul mă împroșca de pe punte cu toate blestemele și cuvintele urîte pe care i le punea la îndemînă limba lui.

Cu vreo oră înainte de a-i fi văzut pe pirați, eu făcusem un calcul și constatasem că ne aflăm la 46 grade latitudine nordică și la 183 grade longitudine. Îndată ce m-am depărtat puțin de pirați, am descoperit cu ajutorul ocheanului meu de buzunar mai multe insule înspre sud-est. Vîntul fiind prielnic, am ridicat pînzele cu gîndul de a ajunge la cea mai apropiată dintre ele, lucru pe care am izbutit să-l fac în vreo trei ceasuri. Insula era numai stînci; totuși am găsit multe ouă de păsări; aprinzînd un chibrit, am făcut un

foc de buruieni și alge de mare uscate și am copt ouăle. Ele au fost singura mea hrană, deoarece eram hotărît să cruț cît mai mult proviziile. Mi-am petrecut noaptea la adăpostul unei stînci, pe un așternut de iarbă neagră, și am dormit destul de bine. A doua zi am pornit spre altă insulă, iar de acolo spre a treia și a patra, întrebuințînd cînd pînzele, cînd vîslele. Dar pentru a nu-l plictisi pe cititor cu o descriere prea amănunțită a necazurilor mele, voi spune doară că în cea de a cincea zi am ajuns la ultima insulă pe care o mai puteam vedea, așezată la sud-sud-est de prima.

Insula aceasta era mai departe decît crezusem și mi-au trebuit nu mai puțin de cinci ore pentru a ajunge la ea. Aproape i-am făcut înconjurul pînă să găsesc un loc potrivit unde să debarc : un golf mic, cam de trei ori mai larg decît luntrea mea. Insula era plină de stînci presărate pe alocurea cu smocuri de iarbă și buruieni plăcut mirositoare. Mi-am scos bruma de merinde și, după ce am mîncat, am ascuns restul într-una din peșterile ce se găseau cu zecile. De pe stînci am cules o mulțime de ouă și am adunat alge și ierburi uscate cu gîndul de a le aprinde a doua zi și de a găti ouăle cum puteam mai bine, deoarece aveam la mine amnarul, cremenea, iasca și lupa. Mi-am petrecut noaptea în peștera unde îmi dusesem proviziile. Iarba și algele uscate cu care aveam de gînd să fac focul a doua zi mi-au slujit drept pat. Am dormit foarte puțin, căci neliniștea ce mă stăpînea biruise oboseala și mă ținea treaz. Îmi ziceam că e cu neputință să supraviețuiesc într-un loc atît de pustiu și că, probabil, voi avea parte de un sfîrșit jalnic ; totuși eram atît de deznădăjduit și de abătut, încît mi-a lipsit curajul să mă scol. Și pînă să mă hotărăsc să ies

afară din peșteră, era ziua-n amiaza mare. Am rătăcit cîtăva vreme printre stînci. Cerul era cu desăvîrșire senin, iar soarele dogorea atît de puternic, încît am fost nevoit să-mi ascund fața. Deodată, pe neașteptate, s-a întunecat într-un chip care mi s-a părut cu totul deosebit decît atunci cînd îl acoperă un nor. M-am întors și am văzut între mine și soare un corp uriaș și opac, ce se îndrepta spre insulă. Părea atîrnat la vreo două mile înălțime, și timp de șase-șapte minute acoperi soarele ; n-aș putea spune însă că aerul era mai rece sau cerul mai întunecat decît dacă aș fi stat la umbra unui munte. Cînd corpul acela se apropie mai mult de locul unde mă aflam eu, se dovedi a fi făcut dintr-o substanță solidă, iar fundul turtit și neted strălucea puternic, oglindind marea de dedesubt.

Stăteam pe o colină, la vreo două sute de yarzi de țărm, și l-am văzut coborînd pînă cînd fu aproape paralel cu mine, la mai puțin de o milă englezească depărtare. Mi-am scos ocheanul de buzunar și am reușit să descopăr o mulțime de oameni mișunînd încoace și încolo pe marginile întrucîtva înclinate ale corpului aceluia plutitor ; dar ce anume făceau ei, n-am putut să deslușesc.

Dragostea firească de viață mi-a năpădit inima. În sufletul meu încolțise nădejdea că întîmplarea aceasta ar putea să m-ajute, într-un fel sau altul, să scap din locul acela pustiu și din starea deznădăjduită în care mă aflam. Totodată însă, cu greu și-ar putea închipui cititorul uimirea ce m-a cuprins la vederea unei insule plutind în văzduh și locuită de oameni care (așa cel puțin mi se părea mie) puteau s-o ridice, s-o coboare sau s-o urnească din loc după bunul lor plac. Cum însă în acele clipe nu-mi ardea să filozofez cu privire la

acest fenomen, am preferat să urmăresc direcția pe care o va lua insula, deoarece de cîtva timp mi se părea că stă pe loc. În curînd însă se apropie mai mult și atunci am putut vedea că marginile ei sînt tivite de cîteva rînduri de galerii și de scări așezate din loc în loc pentru a se putea trece de la o galerie la alta. În galeria cea mai de jos am văzut cîțiva oameni care pescuiau cu niște undițe lungi, în timp ce alții priveau. Mi-am fluturat bereta (pălăria o prăpădisem de mult) și batista în direcția insulei, iar cînd s-a apropiat și mai mult, am strigat din răsputeri ; apoi, uitîndu-mă cu luare-aminte, am zărit o mulțime de oameni adunați în partea pe care o vedeam mai bine. După felul cum arătau înspre mine și-și făceau semne, am înțeles că mă văzuseră și ei, cu toate că nu răspunseseră în nici un fel la strigătele mele. Am putut zări vreo patru-cinci oameni urcînd grăbiți scările spre partea de sus a insulei și apoi făcîndu-se nevăzuți. Bănuielile mele s-au adeverit întîmplător : fuseseră trimiși la vreo persoană mai însemnată, ca să li se spună ce au de făcut.

Numărul oamenilor spori și în mai puțin de o jumătate de oră insula fu pusă în mișcare și se ridică în așa fel, încît galeria cea mai de jos apăru paralel cu înălțimea pe care stăteam eu la mai puțin de o sută de yarzi depărtare. Am căzut atunci în genunchi și am vorbit cu glasul cel mai umil cu putință, dar nu am primit nici un răspuns. Cei care se aflau chiar deasupra mea păreau să fie persoane cu vază, judecînd după îmbrăcăminte. Discutau grav unul cu altul și din cînd în cînd priveau spre mine. În cele din urmă, unul din ei strigă ceva într-o limbă sonoră, cizelată și plăcută, amintind de sunetele limbii itali-

ene, ceea ce m-a făcut să-i răspund în această limbă, în nădejdea că cel puțin sunetele vor fi mai plăcute pentru urechile lui. Cu toate că nici unul din noi doi nu l-a înțeles pe celălalt, au priceput cam ce voiam să le spun, căci vedeau prea bine starea de plîns în care mă aflam.

Mi-au făcut semn să cobor de pe stîncă și să mă îndrept spre țărm, ceea ce am și făcut ; și cum insula zburătoare fusese ridicată la o înălțime potrivită, cu marginea chiar deasupra mea, din galeria de jos fu coborît un lanț de care atîrna un scaun. M-am așezat pe el și apoi am fost ridicat cu ajutorul scripeților.

CAPITOLUL II

Autorul descrie firea și moravurile laputanilor. În ce stare se găsește învățămîntul lor. Regele și curtea sa. Primirea autorului la curte. Neliniștea și temerile locuitorilor. Femeile din Laputa.

Îndată ce am coborît de pe scaun, am fost înconjurat de o mare mulțime de oameni. Cei care stăteau mai aproape mi s-au părut a fi mai de neam. Se uitau la mine cu o uimire ce se vădea atît în priviri cît și în gesturile lor, dar las că nici eu nu rămăsesem mai prejos, deoarece pînă atunci nu-mi fusese dat să văd muritori mai ciudați ca înfățișare, îmbrăcăminte și expresie a feței. Aveau capul înclinat fie spre dreapta, fie spre stînga, unul din ochi era întors înăuntru, iar celălalt căta drept spre zenit. Purtau veșminte împodobite cu figuri reprezentînd soarele, luna și stelele, iar printre acestea, fel de fel de viori, fluiere, harfe,

trompete, ghitare, clavecine și o seamă de instrumente muzicale necunoscute nouă, celor din Europa. Ici-colo vedeai oameni care, după îmbrăcăminte, păreau a fi slujitori ; ei țineau în mînă un baston la capătul căruia se afla o bășică, prinsă ca un îmblăciu de băț. În fiecare bășică erau mai multe boabe de mazăre uscată sau pietricele, după cum am aflat mai tîrziu. Cu aceste bășici slujitorii loveau din cînd în cînd gura și urechile celor de lîngă ei, obicei al cărui rost mi-a fost cu neputință să-l pricep atunci. Se pare că mințile acestor oameni sînt atît de absorbite de speculații avîntate, încît ei nu pot nici să vorbească, nici să asculte ce spun alții dacă nu li se atinge gura sau urechea, fiind astfel aduși la realitate ; de aceea oamenii cu dare de mînă își angajează un pocnitor (un *climenole*, în limba lor) ; ei nu ies niciodată din casă fără acest servitor și nici nu fac vizite fără el. Însărcinarea lui este ca atunci cînd două-trei sau mai multe persoane sînt împreună să-l lovească ușor cu bășica peste gură pe acela care urmează să vorbească și urechea dreaptă a aceluia sau acelora către care se adresează vorbitorul. De asemenea, pocnitorul trebuie să-și însoțească stăpînul pretutindeni în preumblările acestuia și, atunci cînd se ivește prilejul, să-l lovească încetișor peste ochi, deoarece stăpînul este veșnic atît de cufundat în meditații, încît la tot pasul e în primejdie să cadă în prăpastie sau să se lovească cu capul de vreun stîlp — iar cînd se află pe stradă, să-i îmbrîncească pe ceilalți sau să fie el însuși îmbrîncit în vreun șanț.

A fost nevoie să-i dau cititorului aceste lămuriri, pentru a nu fi și el tot atît de nedumerit de comportarea acestor oameni, cum am fost eu în timp ce mă conduceau pe scări spre partea de sus a

insulei şi de acolo la palatul regal. Pe cînd urcam, ei au uitat în mai multe rînduri de mine, lăsîndu-mă singur, pînă cînd pocnitorii le-au înviorat aducerea aminte. Adevărul e că nu păreau să se sinchisească cîtuşi de puţin de hainele şi de înfăţişarea mea de străin sau de chiotele oamenilor de rînd, ale căror gînduri şi cugete erau mai descătuşate.

În cele din urmă am intrat în palat şi ne-am îndreptat spre sala tronului, unde l-am văzut pe rege aşezat pe tron şi înconjurat de oamenii cei mai de seamă. În faţa tronului se afla o masă plină de globuri, sfere şi alte instrumente de matematică. Majestatea-sa nu ne băgă cîţuşi de puţin în seamă, cu toate că intrarea noastră a fost însoţită de o larmă grozavă, prilejuită de îmbulzeala celor de la curte. Regele era cufundat în studierea unei probleme şi a trebuit să aşteptăm cel puţin un ceas pînă cînd a reuşit s-o rezolve. De o parte şi alta a tronului stătea cîte un paj cu o băşică în mînă. Cînd pajii văzură că regele a isprăvit lucrul, unul din ei îl lovi uşor peste gură, iar celălalt peste urechea dreaptă ; regele tresări brusc şi, privind înspre mine şi însoţitorii mei, îşi aminti ce ne adusese la palat, el fiind anunţat mai înainte. Rosti cîteva cuvinte şi îndată un tînăr cu o băşică în mînă se apropie de mine şi mă lovi uşor peste urechea dreaptă. Eu însă le-am făcut semn, cum m-am priceput mai bine, că nu am nevoie de un astfel de instrument, ceea ce, după cum am aflat mai tîrziu, l-a făcut pe rege şi pe curteni să aibă o părere foarte proastă despre inteligenţa mea. Regele, după cîte mi-am putut da seama, mi-a pus mai multe întrebări, iar eu i-am răspuns în toate limbile pe care le cunoşteam. În cele din urmă, cînd s-a văzut limpede că nu-i pot înţelege şi nici nu mă pot face înţeles, am

fost condus din ordinul său într-un apartament din palat (acest monarh distingîndu-se față de toți înaintașii săi prin ospitalitatea arătată străinilor), unde mă așteptau doi servitori, care de aci înainte urmau să mă slujească. Mi s-a adus masa, și patru persoane de vază, pe care mi-am amintit că le văzusem stînd foarte aproape de rege, îmi făcură cinstea să ia masa cu mine. Mi s-au servit două rînduri de bucate a cîte trei feluri fiecare. Mîncarăm întîi o pulpă de miel tăiată în triunghiuri echilaterale, friptură de vacă în formă de romburi și cîrnați în formă de cicloide. Rîndul al doilea se compunea din două rațe, cu aripile și picioarele legate, avînd forma unor viori, salam și cîrnați semănînd cu niște fluiere și oboaie, precum și un piept de vițel în forma unei harfe. Servitorii tăiară pîinea în conuri, cilindri, paralelograme și o mulțime de alte figuri geometrice.

În timp ce stăteam la masă, am îndrăznit să întreb cum se numesc în limba lor mai multe obiecte, iar nobilii mei comeseni, ajutați fiind de pocnitorii lor, s-au arătat prea încîntați să-mi răspundă, nădăjduind să-mi stîrnească admirația pentru priceperea lor deosebită în cazul cînd ar fi reușit să mă facă să leg o conversație cu ei. În curînd am fost în stare să cer pîine și băutură și tot ce mai doream.

După masă, tovarășii mei s-au retras și, din ordinul regelui, mi-a fost trimisă o persoană însoțită de un pocnitor. Omul aduse condei, călimară, hîrtie și trei-patru cărți, făcîndu-mă să înțeleg prin semne că are însărcinarea să mă învețe limba lor. Am stat împreună patru ceasuri, în care timp am scris un mare număr de cuvinte, așezate pe coloane, fiecare cuvînt cu traducerea lui alături. De asemenea am izbutit să învăț mai multe propoziții scurte,

aceasta cu ajutorul unuia din servitori, căruia dascălul meu îi poruncea cînd să se întoarcă sau să facă o plecăciune, cînd să se așeze sau să stea în picioare, cînd să se plimbe și cîte altele. De fiecare dată eu scriam propozițiunile. Într-una din cărțile sale, profesorul îmi arătă soarele, luna, stelele, zodiacul, tropicele și cercurile polare. Tot el mă învăță și numele a o mulțime de suprafețe plane și corpuri solide. Îmi spuse apoi cum se cheamă fiecare instrument muzical, zugrăvindu-mi-l totodată. În sfîrșit, mă învăță un număr de cuvinte obișnuite în legătură cu arta muzicală, cîntînd din fiecare instrument. După plecarea lui, mi-am așezat toate cuvintele, împreună cu traducerea respectivă, în ordine alfabetică. Și astfel, în cîteva zile, cu ajutorul unei memorii care nu m-a trădat nici de data aceasta, am pătruns cît de cît tainele limbii lor.

Cuvîntul pe care eu îl traduc prin „insulă zburătoare" sau „plutitoare" în limba lor este Laputa, a cărui etimologie adevărată n-am putut s-o aflu. Într-o limbă veche și de mult uitată *lap* înseamnă înalt, iar *untuh*, cîrmuitor, deci Laputa — spun ei — vine de la *Lapuntuh*. Personal nu sînt de acord cu această derivare, ce mi se pare cam trasă de păr. Am îndrăznit să le împărtășesc învățaților o părere a mea și anume că Laputa ar veni aproximativ de la *Lap outed*, *lap* însemnînd, propriu-zis, jocul razelor de soare în apele mării, iar *outed* — aripă, părere pe care totuși nu vreau s-o impun neapărat, ci doar s-o spun cititorului judicios.

Cei cărora le fusesem încredințat de către rege, văzînd cît sînt de prost îmbrăcat, poruncîră unui croitor să vină a doua zi dimineața și să-mi ia măsură pentru un rînd de haine. Meșterul acesta își

făcu meseria într-un chip cu totul deosebit de confrații lui din Europa. Mai întîi îmi măsură înălțimea cu ajutorul unui goniometru, apoi, cu rigla și compasul, își însemnă pe hîrtie dimensiunile și contururile trupului meu, iar peste șase zile îmi aduse hainele, foarte prost cusute și fără nici o formă, deoarece greșise calculul cu o cifră. M-am mîngîiat cu gîndul că la ei astfel de greșeli se întîmplă foarte des și nimeni nu le dă prea mare însemnătate.

În timp ce am stat închis în casă, deoarece nu aveam nici haine și nici nu mă simțeam prea bine, stare care mi-a prelungit șederea cu încă vreo cîteva zile, mi-am îmbogățit mult vocabularul, iar cînd m-am dus a doua oară la curte, am putut să înțeleg multe din cele ce spunea regele și, de bine, de rău, să-i răspund.

Majestatea-sa poruncise ca insula să se îndrepte spre est-nord-est, pînă exact deasupra capitalei țării Lagado, aflată jos, pe pămînt solid. Ne despărțeau vreo nouăzeci de leghe de acest oraș și călătoria noastră a durat patru zile și jumătate. Nu-mi dădeam seama cîtuși de puțin că insula zboară prin văzduh. A doua zi dimineață, pe la orele unsprezece, regele, împreună cu nobilii, curtenii și ofițerii săi și-au pregătit instrumentele muzicale și au cîntat timp de trei ore fără întrerupere, asurzindu-mă de-a binelea; mi-a fost cu neputință să înțeleg rostul acestei muzici, pînă ce m-a lămurit dascălul meu. El mi-a spus că urechile oamenilor din insula lor erau obișnuite cu muzica sferelor, care se auzea regulat în anumite perioade, iar acum cei de la curte voiau să-și arate măiestria la instrumentele pe care le stăpîneau mai bine.

În timpul călătoriei noastre spre Lagado, capitala țării, Majestatea-sa a poruncit ca insula să se oprească deasupra cîtorva orașe și sate pentru a putea primi plîngeri din partea supușilor săi. În acest scop au fost coborîte mai multe sfori cu mici greutăți la capătul de jos. De aceste sfori oamenii își legau jalbele, care se ridicau îndată, ca bucățile de hîrtie prinse de școlari la capătul sforicelei ce ține zmeul. Uneori primeam de jos vin și merinde, care erau trase cu ajutorul scripeților.

Cunoștințele mele în matematică mi-au fost de mare ajutor pentru a pricepe graiul acestor oameni, legat în bună măsură de această știință, precum și de muzică; cît privește aceasta din urmă, nu eram lipsit de talent. Ei își exprimă ideile prin linii și figuri. Dacă doresc, de pildă, să laude frumusețea unei femei sau a oricărui alt animal, o zugrăvesc prin romburi, cercuri, paralelograme, elipse și alte figuri geometrice, sau prin cuvinte din domeniul artei muzicale, pe care n-ar avea rost să le înșir aici. În bucătăria regelui am observat fel de fel de instrumente muzicale și de matematică, după forma cărora bucătarii taie fripturile ce se servesc la masa regelui.

Casele lor sînt foarte prost construite, pereții sînt strîmbi, și în nici o casă nu întîlnești un singur unghi drept. Lipsa aceasta se datorește disprețului pe care-l manifestă față de aplicațiile practice ale geometriei, lucru socotit de ei ca vulgar și mecanic. Îndrumările pe care le dau lucrătorilor fiind prea abstracte pentru mințile acestora, greșelile se țin lanț. Și cu toate că se pricep destul de bine să se descurce pe hîrtie și să mînuiască rigla, creionul și compasul, totuși, în împrejurările obișnuite ale vieții, nu am întîlnit un popor mai stîngaci, mai

neîndemînatec și mai nepriceput, înzestrat, de asemenea, cu o gîndire greoaie și nebuloasă cînd e vorba de altceva în afară de matematică și de muzică. Raționează foarte prost și sînt veșnic gata să te contrazică vehement, dar dreptate au numai din întîmplare, lucru rar de altminteri. Sînt cu totul lipsiți de imaginație și fantezie și nu au în limba lor cuvinte corespunzătoare acestor idei. Toate preocupările lor spirituale se reduc la cele două științe amintite mai sus.

Cei mai mulți dintr-înșii și mai ales cei care se îndeletnicesc cu astronomia cred stăruitor în astrologia rațională, cu toate că le e rușine să mărturisească lucrul acesta. Dar ceea ce m-a mirat mai mult și mi s-a părut cu totul de neînțeles a fost interesul lor deosebit pentru politică ; am băgat de seamă că le place să discute într-una despre treburile obștești, să-și dea părerea asupra problemelor de stat și să apere cu patimă orice opinie, oricît de lipsită de însemnătate ar fi ea. Nu e mai puțin adevărat că aceleași înclinații le-am constatat la cei mai mulți dintre matematicienii pe care i-am cunoscut în Europa, deși nu am reușit niciodată să descopăr nici cea mai mică asemănare între cele două științe, afară doar dacă nu cumva acești oameni își închipuie că, deoarece cercul cel mai mic are tot atîtea grade ca și cel mai mare, tot astfel și cîrmuirea și orînduirea lumii nu cere mai multă pricepere decît mînuirea și învîrtirea unui glob. Sînt totuși înclinat să cred că această pornire izvorăște dintr-o foarte obișnuită meteahnă a firii omenești, meteahnă ce ne face să ne băgăm nasul și să ne dăm aere de atotcunoscători tocmai asupra chestiunilor care ne privesc cel mai puțin și pentru care sîntem cel mai puțin chemați, fie

prin firea noastră, fie prin învățătura pe care o avem. Oamenii aceștia nu au o clipă astîmpăr și nu cunosc liniștea sufletească, iar frămîntările lor provin din cauze care îi neliniștesc prea puțin pe ceilalți muritori. Așa, de pildă, neliniștea lor se datorește unor eventuale schimbări pe care le-ar putea suferi corpurile cerești: ei se tem că în urma apropierii continue a soarelui de pămînt, acesta din urmă va fi cu timpul absorbit sau mistuit; că, treptat, suprafața soarelui se va acoperi cu o crustă formată din propriile sale fluvii și va înceta să mai lumineze universul; că pămîntul a scăpat ca prin minune să nu fie măturat de coada ultimei comete, care, hotărît lucru, l-ar fi prefăcut în cenușă; și că următoarea cometă, care după calculele lor va apare peste treizeci și unu de ani, ne va nimici probabil. Căci în cazul cînd cometa se va apropia pînă la o anumită distanță de soare (lucru de care, potrivit calculelor lor, au toate motivele să se teamă) ea va primi o căldură de zece mii de ori mai mare decît aceea a unui fier înroșit și, depărtîndu-se de soare, va tîrî după ea o coadă incandescentă, lungă de un milion paisprezece mile, prin care de se va întîmpla să treacă pămîntul, fie și la o distanță de o sută de mii de mile de nucleul sau corpul principal al cometei, el se va aprinde și va fi prefăcut în cenușă; că soarele, cheltuindu-și zilnic căldura fără a avea de unde să înlocuiască pierderile, cu timpul se va stinge și în cele din urmă va pieri, fapt ce va atrage după sine pieirea globului nostru și a tuturor planetelor care primesc lumină de la soare. Ei sînt în permanență atît de înspăimîntați de astfel de primejdii, precum și de altele la fel de cumplite, încît nu pot dormi liniștiți în paturile lor și nici nu

se pot bucura de plăcerile pe care le oferă viața. Dimineața cînd se întîlnesc doi oameni, prima întrebare se referă la sănătatea soarelui, cum a arătat cînd a apus și cînd a răsărit, și ce speranțe au ei în legătură cu evitarea celei mai apropiate comete. Și cînd discută astfel de lucruri, seamănă întocmai cu băieții noștri care se desfată ascultînd cu nesaț povești înfricoșătoare despre duhuri și strigoi, iar după aceea nu îndrăznesc să se mai ducă la culcare de frică.

Femeile de pe insulă sînt foarte vioaie ; ele își disprețuiesc bărbații și-i îndrăgesc nespus de mult pe străini : dintr-aceștia există totdeauna un număr considerabil pe insulă. Ei vin de jos, de pe continent, și se prezintă la curte fie în legătură cu treburile diferitelor orașe și corporații, fie pentru interese personale, dar sînt priviți de sus, pentru că nu sînt atît de înzestrați ca bărbații de pe insulă. Dintre aceștia, doamnele își aleg curtezanii. Supărător e faptul că ele se comportă cu prea multă ușurință și nepăsare, căci soțul fiind veșnic absorbit în speculații, amantul și amanta pot ajunge pînă la cele mai mari intimități în prezența lui — e de ajuns ca bărbatul să aibă la îndemînă hîrtie și instrumentele necesare și să nu-l aibă alături pe pocnitor.

Soțiile și fiicele laputanilor sînt nemulțumite de captivitatea lor pe această insulă, deși eu îl socotesc cel mai încîntător colț din lume. Și cu toate că ele duc aici un trai îmbelșugat și plin de măreție și li se îngăduie să facă tot ce le place, totuși tînjesc să vadă lumea și să se bucure de distracțiile din capitală, lucru care nu li se îngăduie fără o autorizație specială din partea regelui. Aceasta însă nu se capătă prea ușor, deoarece oamenii de

seamă au constatat, în urma unei bogate experiențe, cît de greu este să-și convingă soțiile să se înapoieze de acolo. Mi s-a povestit că o doamnă de neam de la curte, care avea mai mulți copii — era măritată cu primul ministru, cel mai bogat cetățean al regatului, un om încîntător care o iubea la nebunie și locuia în cel mai frumos palat al insulei — a plecat la Lagado spre a-și căuta, chipurile, sănătatea ; acolo s-a ascuns timp de cîteva luni, pînă cînd regele a trimis oamenii legii s-o caute. Pînă la urmă a fost găsită într-un birt murdar, toată în zdrențe, pentru că își amanetase hainele spre a întreține un rîndaș bătrîn și pocit care o bătea în fiecare zi și de lîngă care a fost luată cu sila. Cu toate că soțul ei, plin de înțelegere, a primit-o fără să-i facă nici cel mai mic reproș, curînd după aceea a reușit să se furișeze din nou jos, cu toate bijuteriile, la același amant, și de-atunci nu s-a mai auzit nimic despre ea.

Cele de mai sus ar putea să-i pară cititorului mai curînd o poveste europeană sau englezească decît una dintr-o țară atît de îndepărtată. Să binevoiască însă cititorul să-și aducă aminte că toate femeile nu se mărginesc la o anumită climă sau la un anumit popor și că femeile seamănă mult mai mult între ele decît și-ar putea cineva închipui.

Într-o lună de zile învățasem destul de bine limba lor pentru a putea răspunde la cele mai multe întrebări ale regelui, atunci cînd aveam cinstea să-l văd. Majestatea-sa nu s-a arătat cîtuși de puțin curios să cunoască legile, sistemul de guvernare, istoria, religia sau obiceiurile țărilor pe unde fusesem, ci s-a mulțumit doar să mă întrebe despre stadiul în care se află la noi matematica și mi-a ascultat relatările cu multă nepăsare și dispreț, cu toate că cei doi pocnitori îl făceau adesea atent.

CAPITOLUL III

Un fenomen explicat de filozofia și astronomia modernă. Marile progrese ale laputanilor în astronomie. Metoda regelui de a potoli răscoalele.

Curiozitatea străinilor este un lucru atît de obișnuit pretutindeni, încît, înainte de a purcede să întreprind orice fel de cercetări i-am cerut voie regelui să văd curiozitățile insulei; el a avut bunăvoința de a-mi încuviința cererea și a porunci profesorului să mă însoțească. Voiam, în primul rînd, să aflu prin ce mijloace artificiale sau naturale se putea deplasa insula în diferite direcții : în cele ce urmează îi voi face cititorului o descriere filozofică a fenomenului.

Insula zburătoare sau plutitoare este perfect circulară, avînd un diametru de 7837 yarzi sau aproximativ patru mile și jumătate, deci o suprafață de zece mii de acri, și o grosime de trei sute yarzi. Fundul sau suprafața inferioară, pe care o văd cei aflați dedesubt, este un platou de diamant, foarte regulat, cu o grosime de aproximativ două sute de yarzi. Deasupra lui se află mai multe minerale, așezate în ordinea lor obișnuită, iar mai sus se găsește un strat de pămînt bogat, adînc de zece pînă la douăsprezece picioare. Înclinarea suprafeței superioare dinspre margine spre centru face ca roua și ploile să se adune în pîrîiașe ce curg spre mijlocul insulei, unde se varsă în patru bazine mari, fiecare din ele avînd aproximativ o jumătate de milă în circumferință și aflîndu-se la două sute de yarzi depărtare de centru. Din bazine, apa se evaporă continuu în timpul zilei datorită soarelui, ceea ce împiedică revărsarea lor. Pe lîngă

aceasta, întrucît stă în puterea regelui să ridice insula deasupra straturilor de nori și vapori, el poate împiedica roua și ploaia să cadă, ori de cîte ori dorește. Căci, după cum susțin naturaliștii lor, cei mai înalți nori nu se pot ridica la mai mult de două mile în văzduh : cel puțin în țara aceea nu s-a observat așa ceva.

În centrul insulei se află o prăpastie de vreo cincizeci de yarzi în diametru, prin care astronomii coboară într-o uriașă grotă boltită numită *flandona gagnole* sau „peștera astronomului", situată la o adîncime de o sută de yarzi sub suprafața superioară a platoului de diamant. În această peșteră sînt douăzeci de lămpi veșnic aprinse, care, datorită reflectării diamantului, aruncă o lumină puternică în toate părțile. Aici se găsesc fel de fel de sextanți, goniometre, telescoape, astrolabe și alte instrumente astronomice. Ciudățenia cea mai mare însă — și e lucru de care atîrnă soarta întregii insule — o constituie un magnet uriaș, semănînd cu suveica țesătorului. Magnetul are o lungime de șase yarzi și, în partea sa cea mai groasă, e lat de cel puțin trei yarzi. El se sprijină pe un ax foarte solid de diamant în jurul căruia se învîrtește și este echilibrat cu atîta precizie, încît mîna cea mai firavă îl poate învîrti. Magnetul se află vîrît într-un cilindru de diamant, gol pe dinăuntru, a cărui înălțime și grosime a pereților măsoară patru picioare. Cilindrul are un diametru de 12 yarzi și se sprijină orizontal pe opt stîlpi de diamant, fiecare stîlp fiind înalt de șase yarzi. În mijlocul părții concave se află o scobitură adîncă de douăsprezece incii, unde sînt așezate capetele axului care poate fi învîrtit după dorință.

Nici o forță nu poate urni piatra din loc, pentru că cilindrul și stîlpii sînt dintr-o bucată cu diamantul, care formează baza insulei.

Cu ajutorul acestui magnet, insula este ridicată, coborîtă sau deplasată dintr-un loc în altul. Față de acea parte a pămîntului peste care stăpînește regele, piatra e înzestrată la un capăt cu putere de atracție, iar la celălalt cu putere de respingere. Cînd magnetul este așezat cu capătul care atrage înspre pămînt, insula coboară ; cînd însă capătul care respinge e îndreptat în jos, insula se ridică imediat. Cînd poziția magnetului este oblică, oblică e și mișcarea insulei, deoarece în acest magnet forțele acționează întotdeauna paralel cu direcția lui.

Datorită acestei mișcări piezișe, insula e îndreptată înspre diferite regiuni ale regatului. Pentru a ne face o idee de felul în care înaintează, să presupunem că A-B reprezintă o linie ce străbate de-a curmezișul țara Balnibarbi, că linia C-D reprezintă magnetul, din care D este capătul care respinge, iar C capătul care atrage ; insula s-o însemnăm cu C. Să presupunem că magnetul e așezat în poziția C-D, cu capătul care respinge îndreptat în jos. În acest caz insula va fi ridicată oblic spre D. Cînd a ajuns în D, să presupunem că magnetul este învîrtit pe axul lui, pînă cînd capătul care atrage arată înspre E ; atunci insula va porni oblic spre E : dacă magnetul se învîrtește din nou pe ax pînă cînd ajunge în poziția E-F, cu capătul care respinge îndreptat în jos, insula se va ridica oblic spre F, de unde, îndreptînd spre G capătul care atrage, insula poate fi dusă spre G, apoi de la G la H, tot învîrtind magnetul în așa fel, încît capătul care respinge să fie îndreptat în jos. Și astfel, schimbînd poziția magnetului ori de cîte ori este

nevoie, insula poate fi ridicată sau coborîtă într-o direcţie oblică şi, datorită acestor ridicări şi coborîri alternative (oblicitatea nefiind considerabilă), ea se poate deplasa dintr-o parte în alta a ţării.

Trebuie să spun totuşi că insula nu se poate deplasa dincolo de hotarele regatului, după cum nu se poate ridica la o înălţime mai mare de patru mile. Astronomii (care au scris tratate voluminoase despre magnet) explică fenomenul în felul următor: forţa magnetică nu se exercită dincolo de patru mile, iar mineralul care acţionează asupra pietrei magnetice din interiorul pămîntului şi al mării pînă la vreo şase leghe depărtare de coastă nu este răspîndit pe tot globul, ci se află numai între graniţele acestei ţări; aşa că, datorită marelui avantaj pe care îl prezintă o astfel de situaţie, unui monarh nu i-ar fi de loc greu să supună orice ţară care s-ar găsi în raza de atracţie a acestui magnet.

Atunci cînd magnetul se află aşezat paralel cu linia orizontului, insula stă nemişcată, deoarece în acest caz extremităţile lui, aflîndu-se la o egală depărtare de pămînt, acţionează cu forţe egale, una trăgînd insula în jos, cealaltă împingînd-o în sus şi, în consecinţă, nu rezultă nici o mişcare.

Magnetul acesta este încredinţat unor astronomi care, din timp în timp, îndreaptă insula după cum porunceşte regele. Ei îşi petrec cea mai mare parte a vieţii cercetînd corpurile cereşti cu ajutorul unor lunete ce le întrec cu mult pe ale noastre. Căci, deşi cele mai mari telescoape ale lor nu sînt mai lungi de trei picioare, totuşi ele măresc mult mai mult decît telescoapele noastre de o sută de yarzi şi arată stelele cu o mai mare claritate. Lucrul acesta le-a îngăduit să-şi extindă descoperirile mult mai departe decît astronomii

noştri din Europa. Ei au alcătuit un catalog cuprinzînd zece mii de stele fixe, pe cîtă vreme cele mai mari cataloage ale noastre nu cuprind mai mult de o treime din acest număr. Ei au descoperit de asemenea două stele mai mici sau sateliţi care se învîrtesc în jurul lui Marte. Cel mai apropiat se află la o distanţă egală cu trei diametre ale lui Marte de centrul planetei principale, iar cel mai îndepărtat, la o distanţă de cinci diametre. Primul satelit are o mișcare de rotaţie de zece ore, iar al doilea de douăzeci și una de ore și jumătate. Astfel, pătratele epocilor lor periodice cresc aproximativ în aceeași proporţie cu cuburile distanţelor de la centrul lui Marte, ceea ce dovedește, indiscutabil, că ele sînt guvernate de aceeași lege a gravităţii care influenţează celelalte corpuri cerești.

Ei au descoperit nouăzeci și trei de comete diferite, stabilind cu multă exactitate perioadele lor. Dacă într-adevăr așa stau lucrurile (ceea ce ei afirmă cu multă tărie), ar fi de dorit ca observaţiile lor să fie date publicităţii și, prin aceasta, teoria cometelor, care în momentul de faţă este foarte șubredă și defectuoasă, ar putea fi adusă la nivelul celorlalte părţi ale astronomiei, care au atins desăvîrșirea.

Regele ar fi monarhul cel mai absolut din lume, dacă ar putea cîștiga pe miniștri de partea lui. Aceștia însă, întrucît își au moșiile lor jos, pe continent, și socotesc că slujba de curtean este cît se poate de nesigură, n-ar consimţi în ruptul capului la înrobirea ţării lor.

Dacă se întîmplă ca vreun oraș să se răzvrătească, să fie sfîșiat de lupte interne sau să refuze plata tributului obișnuit, regele are la îndemînă două mijloace pentru a-l readuce la ordine.

Primul și cel mai blînd este de a ține insula nemișcată deasupra orașului și a ținutului din jur, ceea ce îi lipsește pe locuitori de binefacerile soarelui și ale ploii și, în consecință, aceștia sînt amenințați de foamete și molime. Dacă abaterile sînt mai grave, de pe insulă se aruncă asupra lor bolovani de piatră, de care nu se pot apăra decît ascunzîndu-se în pivnițe sau peșteri, în timp ce casele lor sînt prefăcute în ruine. Dacă și atunci ei continuă să se încăpățîneze în fărădelegile lor sau organizează răscoale, regele recurge la ultima măsură, lăsînd insula să cadă drept peste capetele lor, ceea ce duce la pieirea oamenilor și la nimicirea caselor lor. Totuși, aceasta este o măsură extremă, la care monarhul recurge arareori, și atunci o face fără nici o tragere de inimă. De altfel, nici miniștrii săi nu-l îndeamnă să ia asemenea hotărîri care, pe de o parte, le-ar atrage ura poporului, iar pe de altă parte ar aduce foarte multe pagube propriilor lor moșii, aflate jos, pe continent, deoarece insula este un bun ce aparține numai regelui.

Există totuși și un alt motiv mai temeinic, pentru care cîrmuitorii acestei țări s-au ferit întotdeauna să recurgă la mijloace atît de cumplite, în afara cazurilor cu totul excepționale. Dacă, de pildă, orașul sortit pieirii este așezat pe stînci înalte (și, de fapt, mai toate orașele lor mari se bucură de o astfel de așezare, tocmai pentru a preîntîmpina asemenea nenorociri), dacă are multe turle ascuțite sau stîlpi de piatră, căderea vertiginoasă ar putea primejdui fundul sau suprafața inferioară a insulei care, deși este formată, după cum am mai spus, dintr-un singur diamant gros de două sute de yarzi, ar putea să crape din pricina izbiturii prea puternice sau să plesnească

din pricina apropierii prea mari de focurile din casele de jos, de pe pămînt, așa cum se întîmplă uneori cu pereții de piatră sau de fier ai coșurilor noastre. Poporul știe prea bine acest lucru și își dă seama pînă unde poate merge cu încăpățînarea, atunci cînd e în joc libertatea și avutul său. Iar regele, cînd e foarte mînios și hotărît să preface orașul în praf și pulbere, poruncește ca insula să coboare cît se poate de domol, căutînd parcă să-și arate blîndețea față de poporul său, dar, de fapt, temîndu-se să nu spargă fundul de diamant al insulei ; în care caz, după părerea tuturor învățaților lor, magnetul nu ar mai putea susține insula și întreaga masă s-ar prăbuși la pămînt.

Potrivit unei legi fundamentale, nici regele, nici vreunul din cei doi fii ai săi mai mari nu au voie să părăsească insula ; de asemenea nici regina nu se bucură de acest drept, pînă ajunge la vîrsta cînd nu mai poate avea copii.

CAPITOLUL IV

Autorul părăsește Laputa. Este dus în Balnibarbi. Sosește în capitală. O descriere a capitalei și a ținutului înconjurător. Primirea ospitalieră de care se bucură autorul din partea unui înalt dregător. Convorbirea lui cu dregătorul.

Departe de mine gîndul de a spune că am fost prost tratat pe insula aceasta. Totuși, trebuie să mărturisesc, mă socoteam neglijat, ba, într-o oarecare măsură, chiar disprețuit. Nici monarhul, nici ceilalți nu păreau să manifeste vreun interes față de altceva în afară de matematică și muzică, domenii în care eu le eram mult inferior și, din

această pricină, băgat foarte puțin în seamă. Pe de altă parte, după ce am văzut toate ciudățeniile insulei, ardeam de dorința de a o părăsi, căci oamenii aceia mă plictiseau de moarte. E adevărat că erau neîntrecuți în două domenii, față de care am un mare respect și în care n-aș putea spune că nu mă pricep chiar de loc; dar erau atît de absorbiți în meditațiile lor, că n-am întîlnit niciodată tovarăși mai plictisitori. În timpul celor două luni cît am stat acolo, am discutat numai cu femeile, cu negustorii, cu pocnitorii și cu pajii de la curte, ceea ce, pînă la urmă, m-a coborît și mai mult în ochii lor. Totuși, aceștia au fost singurii de la care am putut primi răspunsuri ca lumea.

În urma unui studiu stăruitor începusem să le cunosc destul de bine limba, dar cum nu mă mai puteam împăca cu gîndul să fiu prizonier într-o insulă unde mi se dădea atît de puțină atenție, m-am hotărît s-o părăsesc cu primul prilej. La curte se afla un mare dregător, înrudit îndeaproape cu regele, și, datorită acestui singur motiv, era privit cu respect, deși toți, în sinea lor, îl socoteau persoana cea mai ignorantă și mai stupidă din Laputa. Adusese mai multe servicii coroanei și era un om înzestrat de la natură, cultivat, integru și cinstit; dar avea o ureche atît de nemuzicală, încît răuvoitorii lui spuneau că adeseori bătea greșit măsura, iar pe de altă parte, profesorii lui numai cu mare greutate reușiseră să-l învețe cum se demonstrează cele mai ușoare teoreme în matematică. Dregătorul acesta mi-a arătat întotdeauna multă bunăvoință, mi-a făcut adesea cinstea de a mă vizita, a ținut să-l informez despre cele ce se întîmplă în Europa, despre legile, despre obiceiurile și învățătura diferitelor țări pe unde călătorisem. Mă asculta întotdeauna cu multă luare-aminte și

făcea remarci foarte înțelepte cu privire la tot ce spuneam. Doi pocnitori îl însoțeau întotdeauna, dar el nu recurgea la ajutorul lor decît la curte și în timpul vizitelor oficiale ; cînd eram numai noi doi, le poruncea să se retragă.

L-am rugat stăruitor pe acest ilustru personaj să intervină pentru mine pe lîngă Majestatea-sa, ca să-mi dea voie să plec, lucru la care monarhul a consimțit cu părere de rău, după cum a binevoit să-mi spună. Adevărul este că-mi făcuse mai multe propuneri avantajoase, pe care, totuși, le-am refuzat, exprimîndu-mi toată recunoștința.

La 16 februarie mi-am luat rămas bun de la Majestatea-sa și de la toți curtenii. Regele mi-a făcut un dar în valoare de două sute de lire engleze, iar protectorul meu, ruda lui, un altul la fel, împreună cu o scrisoare de recomandare către un prieten al său din Lagado, capitala țării. Cum insula plutea tocmai atunci deasupra unui munte, la vreo două mile de capitală, am fost coborît în galeria inferioară în același chip în care fusesem ridicat.

Continentul, adică ținuturile aflate sub stăpînirea monarhului de pe insula zburătoare, este cunoscut sub numele general de *Balnibarbi*, iar capitala, după cum am mai amintit, se numește *Lagado*. Nu mică mi-a fost mulțumirea cînd m-am văzut din nou cu picioarele pe pămînt solid. M-am îndreptat liniștit spre oraș, fiind îmbrăcat ca oricare din locuitori și cunoscînd îndeajuns limba pentru a putea sta de vorbă cu ei. Am găsit curînd casa persoanei căreia îi fusesem recomandat ; ajuns aici, mi-am prezentat scrisoarea de recomandație a prietenului meu, dregătorul de pe insulă, și am fost primit cu multă bunăvoință. Acest înalt dregător, pe nume Munodi, m-a găzduit chiar în

casa lui, unde am locuit tot timpul petrecut în țara aceea, bucurîndu-mă de o primire prietenească.

A doua zi dimineață, după sosirea mea, el m-a dus cu trăsura să-mi arate orașul, care era cam jumătate din Londra ; casele însă aveau o construcție ciudată și cele mai multe se aflau într-o stare de plîns. Trecătorii umblau grăbiți, mai toți în zdrențe, și aveau o înfățișare de ființe înnebunite, privind mereu țintă. Am ieșit prin una din porțile orașului și am mers vreo trei mile pe cîmp, unde am văzut o mulțime de oameni lucrînd pămîntul cu fel și fel de unelte, dar nu am fost în stare să ghicesc ce făceau anume. Nicăieri nu am zărit un fir de grîu sau de iarbă, cu toate că pămîntul părea foarte bun. Nu m-am mai putut opri să nu mă minunez în fața unor astfel de ciudățenii, care mă întîmpinau la tot pasul, atît în oraș, cît și în afara lui. În cele din urmă am îndrăznit să-l rog pe însoțitorul meu să binevoiască să-mi explice care era rostul strădaniilor și frămîntărilor acestor oameni, în oraș și pe ogoare, deoarece eu nu văzusem roadele activității lor. Ba, dimpotrivă, nicicînd nu-mi fusese dat să văd un pămînt mai prost lucrat, case mai prost construite și mai dărăpănate și un popor a cărui înfățișare și îmbrăcăminte să trădeze atîta mizerie și lipsuri.

Munodi era de neam mare și fusese cîțiva ani guvernatorul capitalei, însă, datorită intrigilor urzite de miniștri, fusese îndepărtat din slujbă pentru nepricepere. Totuși regele îl trata cu bunăvoință ca pe un om plin de intenții bune, dar cu o inteligență mărginită și vrednică de dispreț.

Auzindu-mă criticînd fățiș țara și locuitorii acestei țări, se mulțumi să-mi răspundă că nu am stat îndeajuns de mult printre ei ca să-mi formez o părere, că diferitele popoare ale lumii au obi-

ceiuri diferite, precum şi altele de felul acesta. Cînd ne-am înapoiat însă la palatul său, el m-a întrebat cum îmi place clădirea, ce lucruri fără rost am observat şi ce mă supără în îmbrăcămintea sau înfăţişarea servitorilor săi. Putea pune fără teamă asemenea întrebări, deoarece totul în jurul lui era minunat, bine orînduit şi cuviincios. I-am răspuns că înţelepciunea, rangul şi averea Excelenţei-sale l-au ferit de cusururile pe care prostia şi sărăcia crîncenă le zămislesc în ceilalţi. El mi-a spus că dacă l-aş însoţi la conacul său de la ţară, la vreo douăzeci de mile de oraş, unde se afla şi moşia lui, am avea acolo mai mult răgaz pentru a discuta aceste probleme. I-am răspuns Excelenţei-sale că-i stau cu totul la dispoziţie şi, fără să mai zăbovim, am plecat a doua zi dimineaţa.

În timpul călătoriei noastre, el mi-a atras atenţia asupra diferitelor metode folosite de fermieri pentru cultivarea pămîntului, metode care mie mi s-au părut cu totul de neînţeles, deoarece, în afară de cîteva petice de pămînt, foarte puţine la număr, nu am reuşit să descopăr nicăieri un singur spic de grîu sau măcar un fir de iarbă. Dar după trei ore de mers, peisajul se schimbă cu desăvîrşire ; ajunsesem într-un ţinut încîntător. Căşuţe ţărăneşti construite cu grijă şi aşezate la o mică distanţă unele de altele, vii, ţarini şi livezi îngrădite. Nu-mi aduc aminte să fi văzut vreodată privelişti mai fermecătoare. Excelenţa-sa, băgînd de seamă că m-am luminat la faţă, îmi spuse, cu un oftat, că de-acolo începe moşia lui, iar priveliştea ne va însoţi pînă vom ajunge la conac ; îmi mai spuse că cei din ţara sa îl batjocoresc şi-l dispreţuiesc din pricină că nu se pricepe să-şi conducă treburile gospodăriei, fiind un prost exemplu pentru popor. Totuşi

exemplul lui e imitat de foarte puţini, doar de cîţiva oameni bătrîni, îndărătnici şi ramoliţi ca el.

În cele din urmă am ajuns la conac, o clădire cu adevărat impresionantă, construită după cele mai desăvîrşite reguli ale arhitecturii. Fîntînile, grădinile, aleile, cărările şi boschetele erau toate aranjate cu mult gust şi pricepere. Excelenţa-sa nici nu mă luă în seamă, pînă după cină, cînd, între patru ochi, îmi spuse cu glas plin de tristeţe că va trebui să-şi dărîme conacul şi casa de la oraş pentru a le reclădi după moda zilei ; de asemenea va fi nevoit să-şi distrugă toate plantaţiile şi să facă altele luînd pildă de la ceilalţi, ba mai mult, să-şi povăţuiască şi arendaşii să facă acelaşi lucru, de nu, va fi socotit un om îngîmfat, plin de ciudăţenii, prefăcut, prost şi capricios, riscînd să-l supere şi mai mult pe rege. Nu uită să adauge că uimirea ce mă cuprinsese va înceta sau va scădea simţitor cînd îmi va da unele amănunte despre care, pesemne, nu auzisem niciodată vorbindu-se la curte, întrucît cei de acolo erau prea absorbiţi de propriile lor speculaţii, ca să se mai preocupe de cele ce se petreceau jos pe pămînt.

Pe scurt, iată ce mi-a spus : cu vreo patruzeci de ani în urmă, cîteva persoane au plecat în Laputa, fie cu treburi, fie să se plimbe. După o şedere de cinci luni acolo, s-au întors cu oarecare cunoştinţe de matematică, un fel de spoială mai degrabă, însă plini de fumuri dobîndite în regiunile acelea aeriene. La întoarcere, acestor persoane a început să nu le mai placă felul în care erau conduse treburile ţării aici, jos, şi s-au apucat să făurească planuri pentru a îndruma artele, ştiinţa, studiul limbilor şi tehnica pe un nou făgaş. În acest scop ei au căpătat îngăduinţa de a înfiinţa în Lagado o academie a inventatorilor. Această stare de spirit a influen-

țat atît de mult poporul, că nu mai există un oraș, cît de cît însemnat, care să nu aibe o astfel de academie. În aceste instituții de învățămînt, profesorii născocesc noi reguli și metode în domeniul agriculturii și arhitecturii, precum și noi unelte pentru toate meșteșugurile. Cu ajutorul acestora, spun ei, un singur om va putea îndeplini munca a zece oameni, iar un palat va putea fi construit într-o săptămînă, din materiale atît de trainice, încît să dureze o veșnicie fără a avea nevoie de reparații. Toate roadele pămîntului se vor coace în anotimpurile pe care le vom socoti noi potrivite și vor spori însutit față de prezent ; ca să nu mai vorbim și de alte planuri mărețe. Singurul neajuns este că nici unul din aceste proiecte n-a fost dus încă la bun sfîrșit ; iar deocamdată, întreaga țară se află într-o stare de plîns, casele se năruie, iar poporul e lipsit de hrană și îmbrăcăminte. Toate acestea, în loc să-i descurajeze, i-au îndîrjit și mai mult : ei vor cu orice preț să-și ducă planurile la îndeplinire, îmboldiți fiind în egală măsură cînd de nădejde, cînd de desperare.

În ceea ce-l privea pe el, nefiind un spirit întreprinzător, era mulțumit să rămînă la vechile obiceiuri, să trăiască în casele construite de strămoșii lui și să se descurce în viață fără ajutorul vreunei înnoiri, întocmai ca și străbunii săi. Alte cîteva persoane cu vază și cîțiva nobili făcuseră la fel, dar erau priviți cu dispreț și reavoință, ca dușmani ai artei, ca oameni ignoranți și cetățeni netrebnici, care puneau buna lor stare și lenea mai presus de progresul general al țării.

Excelența-sa adăugă că n-o să-mi mai dea și alte amănunte, ca să nu-mi strice plăcerea pe care aveam s-o încerc cu siguranță vizitînd marea academie, unde mă sfătui să mă duc neapărat. Mă

rugă doar să-mi arunc privirea asupra unei clădiri ce zăcea în ruină, pe o coastă de munte, cam la trei mile de noi. El îmi istorisi următoarele : la vreo jumătate de milă de conac, Excelența-sa avusese o moară, pusă în mişcare de apele bogate ale rîului ce trecea pe acolo. Moara îndestula nevoile casei și era de ajutor și multora din arendașii săi. Cu vreo șapte ani în urmă, o delegație de inventatori veniră la el ca să-i propună să dărîme moara și să construiască alta pe coasta muntelui. Sus, pe creastă, urma să fie săpat un rezervor de apă, iar apa adusă prin țevi cu ajutorul mașinilor ca să lumineze moara. Ei susțineau că vîntul și aerul înălțimilor vor învolbura apele, iar șuvoiul coborînd năvalnic pe povîrniş va învîrti roata morii numai cu jumătate din cantitatea de apă a unui rîu care curge la şes. Excelența-sa adăugă că, întrucît în vremea aceea nu era prea bine văzut la curte, iar mulți din prietenii lui stăruiră să accepte o astfel de propunere, n-a mai avut încotro. Și după doi ani de zile, în care timp a plătit o sută de oameni, proiectul a dat greș, iar inginerii și-au luat tălpășița, aruncînd toată vina în spinarea lui ; și de atunci își bat mereu joc de el ; ba mai mult, îi îndeamnă și pe alții să repete experiența, asigurîndu-i de succes și dezamăgindu-i apoi întocmai ca și pe el.

Peste cîteva zile ne-am înapoiat în oraș, iar Excelența-sa, întrucît nu era văzut cu ochi buni la academie, n-a vrut să mă însoțească, recomandîndu-mă unui prieten al său care urma să mă conducă acolo. A binevoit să mă prezinte acestui prieten ca pe un mare admirator de proiecte, ca pe un om foarte curios şi credul, ceea ce, de fapt, era în parte adevărat, deoarece în tinerețea mea fusesem şi eu un făuritor de planuri.

CAPITOLUL V

Autorul capătă permisiunea de a vizita marea academie din Lagado. Descrierea pe larg a academiei. Preocupările profesorilor de acolo.

Întrucît îmi închipui că cititorii mei ar dori să cunoască amănunte despre academia din Laputa, voi trece acum la descrierea ei. Academia nu este alcătuită dintr-o singură clădire, ci din mai multe construcții, așezate una lîngă alta de ambele părți ale unei străzi care, fiind lăsate în părăsire, fuseseră cumpărate și folosite în acest scop.

Am fost foarte bine primit de către președinte și am vizitat academia timp de mai multe zile. În fiecare cameră se afla unul sau mai mulți inventatori, și cred că nu erau mai puțin de cinci sute de încăperi. Primul academician pe care l-am văzut era un om uscățiv, cu mîinile și fața murdară de funingine, cu părul lung și barba mare, nepieptănate și pîrlite pe alocurea. Hainele, cămașa și pielea aveau aceeași culoare. De opt ani de zile învățatul acesta lucra la un proiect de extragere a razelor de soare din castraveți. Razele astfel extrase urmau să fie puse în fiole închise ermetic, iar fiolele lăsate afară pentru a încălzi aerul în timpul verilor aspre și reci. El mi-a spus că peste opt ani va putea furniza lumină solară pentru grădinile guvernatorului, la un preț convenabil ; dar mi se plînse că nu prea are bani și mă rugă să-i dau ceva ca o încurajare a ingeniozității lui, mai ales că în anul acela castraveții erau foarte scumpi. I-am făcut un mic cadou, întrucît gazda mea avusese grijă să-mi dea bani, cunoscînd prea bine obiceiul acestor savanți de a cerși de la toți cei care veneau să-i vadă.

Am intrat într-o altă cameră, dar n-am nimerit ușa să ies mai repede, neputînd îndura duhoarea. Însoțitorul meu a stăruit totuși să intru, implorîndu-mă la ureche să nu le aduc oamenilor o jignire ce n-ar putea fi uitată ușor; de aceea n-am mai îndrăznit nici măcar să-mi astup nasul. Inventatorul din această încăpere era cel mai vechi cercetător al academiei. Fața și barba lui erau galbene, iar mîinile și hainele pline de murdărie. Cînd i-am fost prezentat, m-a îmbrățișat cu căldură, un gest de care m-aș fi putut lipsi bucuros. De cînd venise în academie, singura lui îndeletnicire fusese de a transforma excrementele omenești în hrana din care proveniseră, separînd elementele, îndepărtînd culoarea pe care le-o dă fierea, făcînd să dispară mirosul și înlăturînd saliva. Orașul îi trimitea în fiecare săptămînă un vas cam de mărimea unui butoi de Bristol, plin de excremente.

Am văzut, de asemenea, un alt învățat care căuta să prefacă gheața în praf de pușcă și care ne-a arătat un tratat alcătuit de el, cu privire la maleabilitatea focului, tratat ce avea de gînd să-l publice.

Am mai văzut un arhitect ingenios care născocise un nou sistem de a construi casele, începînd cu acoperișul și mergînd spre temelie, sistem pe care mi l-a justificat amintind de procedeele asemănătoare ale celor două insecte înțelepte : albina și păianjenul.

Se mai afla acolo un orb din naștere, înconjurat de mai mulți ucenici, orbi ca și el. Sarcina lor era de a amesteca culori pentru pictori, profesorul lor învățîndu-i cum să le distingă prin pipăit și miros. Am avut însă nenorocul de a-i găsi într-o perioadă cînd lecțiile lor nu erau la înălțimea cuvenită ; de altfel, chiar profesorul se întîmpla să greșească

mereu. Oricum, acest artist este foarte încurajat și stimat de întreaga obște.

Într-o altă încăpere am avut plăcerea să fac cunoștința unui inventator care descoperise un nou mijloc de a ara pămîntul cu ajutorul porcilor, scăpîndu-i în felul acesta pe țărani de trudă, precum și de grija vitelor și a plugului. Metoda e următoarea : pe un pogon de pămînt îngropi, la o distanță de șase incii și la o adîncime de opt, o cantitate de ghindă, curmale, castane și alte fructe sau legume după care animalele astea se dau în vînt ; aduci apoi șase sute de porci sau chiar mai mulți ; în cîteva zile ei vor rîma tot pămîntul în căutarea hranei și-l vor face numai bun pentru semănat, îngrășîndu-l totodată cu excrementele lor. E drept că experiența a dovedit că bătaia de cap și cheltuielile sînt foarte mari, iar recolta obținută este slabă sau inexistentă. Nu încape totuși îndoială că născocirea aceasta poate fi mult îmbunătățită.

M-am dus într-o altă cameră al cărei tavan și pereți erau numai fire de păianjen, cu excepția unui coridor foarte îngust, pe unde intra și ieșea cercetătorul. Cînd să intru, el îmi strigă să umblu binișor să nu-i stric pînzele. Savantul acesta se plîngea de „greșeala fatală" în care de atîta timp stăruie omenirea de a folosi viermi-de-mătase, în vreme ce are la îndemînă un număr atît de mare de insecte domestice, care le întrec cu mult pe cele dintîi, deoarece se pricep să toarcă și să țeasă. În continuare, el susținea că întrebuințarea păianjenilor în locul viermilor-de-mătase ar scuti toate cheltuielile legate de vopsitul mătăsurilor, lucru de care m-am convins pe deplin cînd mi-a arătat nenumărate muște foarte frumos colorate cu care își hrănea păianjenii, asigurîndu-ne că aceste muște le vor împrumuta firelor culoarea, și cum pe

lume sînt muşte de toate culorile, spera să mulţumească toate gusturile de îndată ce va putea găsi o hrană potrivită pentru aceste insecte — anumite răşini, uleiuri şi alte materii lipicioase care să dea tărie firului.

Am văzut un astronom preocupat să aşeze un cadran solar în vîrful moriştii de vînt de pe acoperişul primăriei şi încercînd să potrivească mişcările anuale şi diurne ale pămîntului şi ale soarelui în aşa fel, încît să corespundă şi să coincidă cu toate schimbările întîmplătoare ale vîntului.

Cum mă plîngeam de o uşoară durere de stomac, însoţitorul meu m-a condus într-o cameră unde lucra un medic vestit pentru vindecarea unor astfel de boli, prin operaţiuni contrare executate cu acelaşi instrument. Avea nişte foale mari terminate printr-o ţeavă lungă şi subţire de fildeş pe care o introducea la opt incii adîncime în anusul pacientului ; trăgînd vînturile în foale, afirma că intestinele rămîn netede ca o băşică uscată. Cînd însă boala se manifesta mai violent, el introducea ţeava şi mai adînc, iar foalele fiind umplute cu aer, îl pompa în corpul pacientului ; apoi scotea instrumentul ca să-l umple iar, apăsînd puternic orificiul şezutului cu degetul cel mare. Repetînd operaţiunea de trei-patru ori, aerul ieşea afară, scoţînd cu sine şi vînturile otrăvitoare (cum se întîmplă cu apa într-o pompă) şi pacientul se însănătoşea. L-am văzut încercînd amîndouă metodele asupra unui cîine, dar nu am observat nici un efect în urma celei dintîi. În schimb, la cea de a doua, animalul era cît pe ce să plesnească, descărcîndu-se într-un chip atît de năprasnic, încît eu şi însoţitorul meu de-abia am putut rezista. Cîinele muri pe loc, iar noi l-am lăsat pe doctor căznindu-se să-l readucă la viaţă, cu ajutorul aceluiaşi procedeu.

Am mai vizitat alte încăperi, dar cum doresc să fiu scurt, nu-l voi plictisi pe cititor cu toate ciudățeniile la care am fost martor.

Pînă acum văzusem numai o parte a academiei, cealaltă fiind rezervată teoreticienilor, despre care voi spune cîte ceva, după ce voi fi amintit încă un personaj ilustru, cunoscut sub numele de „artistul universal". Acesta mi-a spus că de treizeci de ani cugetă într-una la îmbunătățirea vieții omenești. Avea la dispoziția sa două camere încăpătoare, pline cu fel de fel de obiecte ciudate, și cincizeci de oameni care lucrau pentru el. Unii condensau aerul, transformîndu-l într-o substanță uscată și tangibilă, extrăgînd azotul și lăsînd particulele apoase sau fluide să se evapore ; alții muiau marmura spre a face din ea perne și pernițe pentru ace ; alții pietrificau copitele unui cal viu, pentru a nu mai fi nevoie să-l potcovească. Artistul însuși era în clipa aceea preocupat de două mărețe planuri ; primul, să însămînțeze pămîntul cu pleavă, care, după cum afirma el, conținea adevărata putere germinativă (omul și-a întărit spusele prin mai multe experiențe pe care însă nu am fost destul de ager ca să le înțeleg) ; celălalt, să împiedice creșterea lînii pe doi miei, cu ajutorul unei compoziții de uleiuri minerale și vegetale aplicate pe piele ; el nădăjduia că într-un timp foarte scurt să răspîndească soiul acesta de oi fără lînă, pe întreg cuprinsul țării.

Am străbătut o alee spre cealaltă parte a academiei, unde, după cum am mai spus, locuiau teoreticienii.

Primul profesor pe care l-am văzut stătea într-o cameră foarte încăpătoare, înconjurat de vreo patruzeci de elevi. După ce ne-am salutat, băgînd de seamă că mă uit nedumerit la un fel de cadru care ocupa cea mai mare parte din lungimea și

lățimea camerei, mi-a spus că s-ar putea să fiu surprins văzîndu-l preocupat de un proiect pentru perfecționarea cunoștințelor speculative, cu ajutorul unor operații practice și mecanice. În curînd însă lumea își va da seama de utilitatea acestui proiect ; și-l măgulea gîndul că o idee mai nobilă și mai înaltă n-a trecut nicicînd prin mintea vreunui muritor. Toată lumea știe cît de anevoioasă este metoda obișnuită prin care poți ajunge să-ți însușești arta și știința ; pe cîtă vreme, cu ajutorul născocirii sale, omul cel mai neștiutor va putea, cu minimum de cheltuială și de efort fizic, să scrie cărți de filozofie, poezii, tratate de politică, de drept, cărți de matematică și de teologie, fără să fie neapărat un geniu și fără să aibă nevoie de studii speciale. M-a dus apoi lîngă cadru, în jurul căruia stăteau înșirați elevii. Așezat în mijlocul camerei, cadrul avea douăzeci de picioare pătrate. Suprafața lui era alcătuită din mai multe bucățele de lemn semănînd ca niște zaruri, dintre care unele mai mari, altele mai mici. Fire subțiri de sîrmă le legau între ele. Pe suprafața fiecărei bucățele de lemn se afla lipită o hîrtie, iar pe aceste hîrtii erau scrise toate cuvintele din limba lor, la diferite moduri, timpuri și declinări, însă fără a urmări o ordine anumită. Profesorul m-a rugat să fiu atent, deoarece avea de gînd să-și pună în funcție mașina. La comanda lui, fiecare elev puse mîna pe unul din cele patruzeci de mînere de fier fixate de jur împrejurul cadrului și, învîrtindu-le toți odată, ordinea cuvintelor se schimbă cu desăvîrșire. Apoi el spuse la treizeci și șase de elevi să citească încet diferite rînduri care apăreau pe cadru. Cînd găseau trei sau patru cuvinte alăturate ce ar fi putut face parte dintr-o propoziție, ei le dictau celorlalți patru băieți care îndeplineau rolul de scribi. Ope-

rația aceasta fu repetată de vreo trei, patru ori. Și de fiecare dată, mulțumită construcției cadrului, cuvintele își schimbau locul pe măsură ce cuburile de lemn se răsturnau.

Timp de șase ore pe zi elevii îndeplineau această muncă, și profesorul mi-a arătat mai multe volume conținînd fragmente de propoziții astfel alcătuite, pe care avea de gînd să le pună cap la cap, iar din acest bogat material să ofere lumii o enciclopedie completă a tuturor artelor și științelor. Îmi mai spuse că sistemul acesta ar putea fi îmbunătățit și timpul de învățătură scurtat, dacă oamenii ar strînge un fond pentru fabricarea și folosirea a cinci sute de cadre în Lagado, obligîndu-i și pe directorii instituțiilor să-și dea obolul cu colecțiile lor.

El m-a încredințat că această născocire îi absorbise toate gîndurile încă din tinerețe, că acest cadru cuprindea toate cuvintele din limba lor, pe care el le introdusese în urma unui calcul strict al proporției dintre numărul substantivelor, verbelor și al celorlalte părți de vorbire aflate în cărți.

Am mulțumit plin de umilință acestui mare om pentru bunăvoința de a-mi fi împărtășit atîtea lucruri și i-am făgăduit că, dacă vreodată voi avea norocul să mă întorc în patria mea, îi voi face dreptate ca unic inventator al acestei minunate mașini, a cărei formă și alcătuire i-am cerut voie să le schițez pe hîrtie. I-am spus că, deși în Europa învățații practică obiceiul de a-și fura invențiile unul altuia, ceea ce aruncă întotdeauna o umbră de îndoială asupra adevăratului inventator, voi avea grijă ca întreaga cinste să-i revină în întregime numai lui.

Ne-am dus apoi la școala de filologie, unde trei profesori se consultau cu privire la perfecționarea limbii vorbite în țara lor.

Primul proiect propunea să se scurteze vorbirea, reducînd polisilabele la una singură și renunțînd la verbe și la participii, căci, de fapt, toate lucrurile care se pot imagina nu sînt decît substantive.

Celălalt proiect propunea, pur și simplu, desființarea tuturor cuvintelor, ceea ce, după cum se arăta, ar fi foarte prielnic sănătății și ar însemna o mare economie de timp. Se știe că fiecare cuvînt pe care-l rostim micșorează într-o oarecare măsură plămînii prin roadere, și în felul acesta ne grăbește sfîrșitul. Or, cum cuvintele nu sînt decît „nume ale lucrurilor", „ar fi mult mai potrivit ca toți oamenii să poarte la ei lucrurile de care au nevoie pentru a se face înțeleși". Această născocire ar fi fost cu siguranță aplicată spre a ușura viața și a ocroti sănătatea supușilor, dacă femeile, în înțelegere cu oamenii de rînd și cu cei neînvățați, nu ar fi amenințat că se vor răscula în cazul cînd nu li se va mai da voie să vorbească pe limba lor așa cum au pomenit din moși-strămoși ; ceea ce arată cît de înverșunați dușmani ai învățăturii sînt oamenii de rînd. Cu toate acestea, mulți învățați și înțelepți se folosesc de noua metodă de a se exprima cu ajutorul lucrurilor, metodă care are un singur neajuns, și anume acela că atunci cînd cineva trebuie să rezolve o chestiune foarte importantă și variată în aspectele ei, e nevoit să poarte în spate o legătură mult prea mare, afară doar dacă își poate îngădui să umble cu cîțiva servitori după ei. Nu o dată mi-a fost dat să văd doi din acești înțelepți aproape striviți sub greutatea poverilor lor, de ziceai că sînt niște boccegii de-ai noștri. Cînd se întîlneau pe stradă, își puneau jos povara, deschideau sacii și discutau ceasuri în șir ; apoi își vîrau lucrușoarele la loc, se ajutau unul pe altul să-și ia sacul în spinare și-și vedeau de drum.

Cînd e vorba însă de conversații mai scurte, un om își poate duce lucrurile de care are nevoie în buzunare sau sub braț; acestea îi sînt de ajuns, iar atunci cînd e la el acasă, se descurcă de minune. De aceea încăperea unde își dau întîlnire cei ce se îndeletnicesc cu această artă e ticsită cu fel de fel de lucruri așezate la îndemîna oricui spre a înlesni atari convorbiri iscusite.

Născocirea mai are și un alt mare avantaj, și anume acela că ea poate sluji ca limbă universală, înțeleasă de toate popoarele civilizate, ale căror bunuri și unelte sînt îndeobște aceleași sau îndeajuns de asemănătoare, astfel că întrebuințarea lor poate fi înțeleasă cu ușurință. În felul acesta ambasadorii ar putea duce tratative cu monarhul sau cu miniștrii străini a căror limbă nu o cunosc.

Am văzut și școala de matematică, unde profesorul le preda elevilor după o metodă pe care noi, cei din Europa, cu greu ne-am putea-o închipui. Fiecare problemă și demonstrație era scrisă pe o azimă, cu cerneală făcută din tinctură cefalică. Școlarul trebuia să înghită azima pe stomacul gol și în următoarele trei zile să nu mănînce nimic, decît pîine și apă. Pe măsură ce azima era mistuită, tinctura i se urca la creier, ducînd și problema cu sine. Deocamdată, succesul acestei metode nu dăduse rezultatele dorite, în parte datorită unei erori în *quantum satis* [1] sau în compoziția dozelor, parte din pricina ticăloșiei școlarilor, cărora acest hap li se pare atît de grețos, încît de obicei se furișează binișor afară și-l varsă înainte de a-și fi făcut efectul; în afară de asta nici nu sînt în stare să rabde de foame atîtea zile.

---

[1] *Quantum satis* — expresie latinească. Se întrebuințează ca formulă farmaceutică și înseamnă „cît trebuie" (n.r.).

CAPITOLUL VI

Autorul continuă să zugrăvească cele văzute la academie. El propune cîteva îmbunătățiri, primite cu multă bunăvoință.

La școala de proiectanți politici, unde nu m-am simțit de loc la largul meu, judecata nu pare să fie la loc de cinste. Profesorii mi s-au înfățișat ca niște oameni scrîntiți de-a binelea, și asemenea priveliști au darul să mă întristeze întotdeauna. Nenorociții aceștia propuneau fel și fel de planuri, potrivit cărora monarhii urmau să fie convinși să-și aleagă favoriții ținînd seama de înțelepciunea, capacitatea și virtuțile lor ; planuri pentru a-i învăța pe miniștri să aibă întotdeauna în vedere numai binele obștesc ; pentru a răsplăti meritele, virtutea, precum și serviciile aduse țării ; planuri pentru a-i deprinde pe principi să-și cunoască adevăratele lor interese, punîndu-le de acord cu interesele poporului lor ; pentru a numi în diferite slujbe oameni capabili să le îndeplinească, și multe alte asemenea himere, care nu i-au trecut niciodată prin minte vreunui om, adeverind în felul acesta vechea mea părere că „nu există nimic fără noimă sau absurd pe care filozofii să nu-l fi înfățișat ca adevăr".

Totuși trebuie să fiu drept și să recunosc că nu toți erau atît de smintiți. Așa, de pildă, se afla acolo un doctor foarte iscusit care părea atotcunoscător în ceea ce privește natura și sistemul de guvernare. Acest personaj ilustru își întrebuințase cunoștințele în chipul cel mai folositor, găsind leacuri uimitoare pentru toate bolile și corupțiile de care s-au molipsit departamentele administrației publice, datorită viciilor sau cusururilor celor

care cîrmuiesc, precum și destrăbălării de care dau dovadă cei ce trebuie să se supună. De pildă : toți scriitorii și filozofii au căzut de acord că există o asemănare universală și de netăgăduit între corpul omenesc și politică ; poate fi oare ceva mai limpede decît faptul că sănătatea amîndurora trebuie păstrată, și bolile amîndurora tămăduite cu ajutorul acelorași prescripții ? E un lucru știut de toată lumea că senaturile și marile consilii sînt adesea tulburate de umori morbide, pletorice, ebuliente și altele ; de asemenea suferă de nenumărate boli de cap și mai cu seamă de inimă, de convulsii puternice, cu contracții dureroase ale nervilor și tendoanelor la ambele mîini, dar mai ales la mîna dreaptă, de dureri de splină, gaze îngrămădite în pîntece, amețeli și delir, de tumori scrofuloase, pline de materie purulentă, rău mirositoare, de rîgîieli, de o foame de lup sau digestii proaste, precum și de multe altele pe care nu le mai aminti. Doctorul acesta propunea, așadar, ca la întrunirea senatului, anumiți doctori să fie de față la dezbaterile din primele trei zile, iar la sfîrșitul fiecărei zile să ia pulsul fiecărui senator. Apoi, după ce vor fi chibzuit îndelung și se vor fi consultat asupra bolilor de care suferă senatorii, precum și asupra mijloacelor de vindecare, în cea de a patra zi să vină în senat însoțiți de farmaciști care să aibă la ei medicamentele necesare ; și înainte ca senatorii să-și reia locurile, să li se administreze lenitive, aperitive, abstersive, corosive, restringente, paleative, laxative, cefalalgice, icterice, apoflegmatice, acustice, după cum cere fiecare caz în parte ; și, potrivit efectului acestor medicamente, să le repete, să le modifice sau să le înlăture la următoarea ședință.

Proiectul acesta nu putea fi prea costisitor şi, după umila mea părere, ar putea fi de mare folos pentru a grăbi luarea de hotărîri în ţările unde senatul are un cuvînt de spus în ceea ce priveşte puterea legislativă : ar face cu putinţă unanimitatea voturilor, ar scurta dezbaterile, ar deschide unele guri care sînt acum zăvorite, ar închide multe altele care sînt acum deschise ; ar domoli neastîmpărul celor tineri şi ar mai muia încăpăţînarea celor bătrîni, i-ar struni pe cei proşti şi i-ar potoli pe cei obraznici.

Şi deoarece toată lumea se plînge că favoriţii monarhilor au o memorie slabă, acelaşi doctor propunea ca „oricine e primit de un prim-ministru, după ce şi-a spus păsul cît mai pe scurt şi în cuvinte cît mai limpezi, la plecare să-l ciupească pe sus-amintitul ministru de nas, să-i tragă un picior în pîntec, să-l calce pe bătături, să-l tragă de urechi de trei ori, să-i înfigă un ac în partea posterioară sau să-l pişte de braţ pînă îl face numai vînătăi, ca să-l împiedice să uite cele discutate ; şi la fiecare audienţă să repete toate acestea pînă cînd cererea i se va îndeplini sau îi va fi refuzată categoric".

Doctorul mai cerea, printre altele, „ca fiecare senator din marele consiliu al unei naţiuni, după ce îşi expune punctul său de vedere şi-l sprijină cu argumente, să fie obligat să voteze împotriva propriei sale păreri : în felul acesta rezultatul nu ar putea fi decît prielnic pentru binele obştesc".

Împotriva ciocnirilor prea violente dintre partide, doctorul propunea un leac minunat de împăcare. Iată-l : iei o sută de conducători ai fiecărui partid, îi aşezi perechi-perechi pe cei ale căror capete sînt cam de aceeaşi mărime, apoi pui doi meşteri inde-

mînateci să le reteze căpățînile cu fierăstrăul, în același timp, în așa fel, încît creierii să fie împărțiți în două jumătăți egale. Jumătățile astfel obținute să fie schimbate între ele, fiecare fiind așezată în țeasta potrivnicului. Operația aceasta, ce-i drept, cere oarecare precizie, dar profesorul ne încredință că, „dacă e făcută cu îndemînare, vindecarea e sigură". El judeca în felul următor: „Cele două jumătăți de creier fiind lăsate să se ciorovăiască între ele în aceeași țeastă nu vor întîrzia să ajungă la o înțelegere, aducînd în cele din urmă cumpătare și gîndire logică, lucru ce ar fi de dorit să existe în mințile tuturor acelora care își închipuie că menirea lor pe lumea asta este numai de a supraveghea și a conduce". Cît privește deosebirea cantitativă și calitativă dintre creieri, doctorul m-a asigurat că atunci cînd e vorba de șefii partidelor, lucrul acesta nu are nici o importanță.

Am ascultat o discuție foarte aprinsă între doi profesori cu privire la cele mai lesnicioase și mai eficace mijloace de a lua bani de la supuși, fără a-i supăra cu ceva. Primul afirma că cel mai strașnic mijloc ar fi să se pună un anumit impozit pe viciu și pe nebunie, iar suma ce ar urma s-o plătească fiecare om să fie hotărîtă în chipul cel mai nepărtinitor, de un juriu compus din vecinii lui. Celălalt era de părerea contrară; să fie impuse însușirile trupești și sufletești pe care oamenii le prețuiesc în chip deosebit, iar impozitul să fie mai mare sau mai mic, după gradul de desăvîrșire. Cît privește aprecierea, să fie lăsată întru totul pe seama fiecăruia. Cele mai ridicate impozite urmau să le plătească bărbații care se bucură de cea mai mare trecere în ochii femeilor, iar suma, fixată după numărul și felul dovezilor primite; asupra acestor lucruri trebuiau să hotărască singuri. Mai

propunea ca inteligența, vitejia și buna-cuviință să fie de asemenea supuse la impozite mari, plătite în același chip, adică în baza declarației fiecăruia cu privire la măsura în care se bucură de aceste însușiri. Cît despre cinste, dreptate, înțelepciune și învățătură să nu fie impuse la nici un fel de impozit, deoarece acestea sînt însușiri atît de rare, încît nici un om nu le va recunoaște vecinului său și nu le va prețui el însuși.

Se mai propune ca femeile să fie impuse după frumusețe și după găteli, bucurîndu-se și ele de privilegiul acordat bărbaților de a se judeca singure. Statornicia, castitatea, bunul-simț și bunătatea nu urmau să fie impozabile, deoarece veniturile nu ar fi acoperit cheltuielile cerute de strîngerea impozitelor.

Pentru ca senatorii să rămînă credincioși intereselor coroanei, profesorul propunea ca marile dregătorii să fie cîștigate la loterie, fiecare senator trebuind să depună în prealabil jurămînt și garanție că va vota pentru curte, fie că va cîștiga sau nu; cei care pierdeau aveau libertatea să joace la loterie pentru următorul post vacant. În felul acesta speranța și probabilitatea erau veșnic vii, nimeni nu putea să se plîngă de făgăduieli ce nu fuseseră ținute, ci punea dezamăgirile numai pe seama sorții, ai cărei umeri sînt mai largi și mai zdraveni decît cei ai unui ministru.

Un alt profesor mi-a arătat o foaie mare de hîrtie cuprinzînd mijloace prin care puteau fi descoperite comploturile și conspirațiile împotriva cîrmuirii. El îi sfătuia pe marii bărbați de stat să cerceteze mîncarea tuturor persoanelor suspecte, orele cînd luau masa, pe care parte dormeau, cu care mînă își ștergeau posteriorul. De asemenea,

ei trebuiau să le examineze cu multă atenție excrementele și după culoare, miros, gust, tărie și vechimea acestora, să le judece gîndurile și țelurile, deoarece, spunea profesorul, niciodată nu sînt oamenii mai serioși, mai meditativi, mai gravi, ca atunci cînd stau pe scaun — lucru constatat de el din propria-i experiență ; de pildă, atunci cînd se gîndea într-o doară cum ar putea mai bine să-l ucidă pe rege, excrementele lui căpătau o culoare verzuie, și cu totul alta cînd se gîndea să pună la cale doar o răscoală sau să incendieze capitala.

Textul era scris cu multă pricepere, cuprinzînd multe observații ciudate și în același timp folositoare pentru politicieni, dar, după cîte mi-am putut da eu seama, lucrarea nu era completă. Nu m-am sfiit să-mi spun părerea autorului și m-am oferit să vin cu unele adăugiri. Mi-a primit propunerea cu mai multă bunăvoință decît arată de obicei scriitorii, mai ales cei din tagma teoreticienilor, susținînd că ar fi bucuros să afle lucruri noi.

I-am spus că în împărăția Trbnia[1], numită de băștinași Langden[2], unde poposisem cîtva vreme în timpul călătoriilor mele, sînt foarte mulți denunțători, martori, informatori, acuzatori, reclamanți, mincinoși și sperjuri, cu toate slugile și uneltele lor, toți folosiți și plătiți de miniștri și de locțiitorii lor. În împărăția aceea, comploturile sînt de obicei opera persoanelor care doresc să-și cîștige faima de politicieni iscusiți, care vor să înviorează o administrație capie, să înăbușe sau să abată pe alte făgașuri nemulțumirea unanimă, să-și umple lăzile cu amenzi și să determine creșterea sau scăderea încrederii publicului, potrivit cu

[1] Britain (nota red. engleze).
[2] England (nota red. engleze).

propriile lor interese. Din capul locului, ei se înțeleg între dînșii asupra oamenilor care urmează să fie învinovățiți de complot ; apoi au grijă să pună mîna pe toate scrisorile și hîrtiile acestora, iar pe autorii lor — în lanțuri. Aceste hîrtii sînt încredințate unor artiști foarte pricepuți în descifrarea înțelegerilor ascunse ale cuvintelor, silabelor și literelor.

Așa de pildă, ei știu că „scaun găurit" înseamnă consiliu privat ; „cîrd de gîște", senatul ; „cîine șchiop", un năvălitor ; „ciuma", armată permanentă ; „cărăbuș", prim-ministru ; „gută", mare prelat ; „spînzurătoare", secretar de stat ; „oală de noapte", consiliul marilor dregători ; „sită", doamnă de la curte ; „mătură", revoluție ; „cursă de șoareci", slujbă publică ; „prăpastie fără fund", vistierie ; „canal", curte ; „tichie de bufon cu clopoței", favorit ; „trestie ruptă", curte judecătorească ; „butoi gol", general ; „rană cu puroi", administrație.

Atunci cînd această metodă dă greș, au alte două mai eficace, pe care cei mai învățați dintre ei le numesc acrostihuri și anagrame. Potrivit celei dintîi, ei pot descifra toate inițialele, dîndu-le tîlcuri politice. Astfel, N. înseamnă complot ; B., regiment de cavalerie ; L., flotă. Potrivit celei de a doua metode, prin rearanjarea literelor alfabetului dintr-un text suspect, ei pot da în vileag cele mai ascunse țeluri ale unui partid nemulțumit. Așa, de pildă, dacă într-o scrisoare către un prieten, eu i-aș scrie acestuia : „Fratele nostru Tom a căpătat trînji", un specialist în arta descifrării își va da seama numaidecît că aceleași litere care alcătuiesc propoziția aceasta pot forma următoarele cuvinte :

„rezistați, se pune la cale un complot“ [1]. Aceasta e metoda anagramatică.

Profesorul s-a arătat recunoscător pentru aceste informații și mi-a făgăduit că numele meu va fi trecut cu cinste în tratatul lui. Cum nu mai găseam nimic în țara aceea care să mă îndemne să rămîn am început să mă gîndesc la întoarcerea în Anglia.

CAPITOLUL VII

Autorul părăsește Lagado. Sosește la Maldonado. Nu găsește nici o corabie. Face o scurtă călătorie la Glubbdubdrib. Primirea pe care i-o face guvernatorul.

Laputa și ținuturile înconjurătoare fac parte dintr-un continent care, am toate motivele să cred, se întinde spre răsărit către acea parte necunoscută a Americii situată la vest de California, și spre nord de Oceanul Pacific, aflat la o distanță nu mai mare de o sută cincizeci de mile de Lagado. Acolo se găsește un port care face negoț cu marea insulă Luggnagg, așezată spre nord-vest la 29 grade latitudine nordică și la 140 grade longitudine. Această insulă Luggnagg este situată la sud-est de Japonia, cam la aproximativ o sută de leghe. Între împăratul Japoniei și regele din Luggnagg există o strînsă prietenie, și datorită acestui lucru navigația între o insulă și cealaltă este foarte intensă. M-am hotărît, așadar, să mă îndrept într-acolo, cu gîndul de a mă întoarce în Europa. Am închiriat doi catîri și o călăuză care să-mi arate drumul și să-mi

[1] Mutînd literele în propozițiunea englezească se obțin exact cuvintele acestea (n.r.).

aducă bruma de bagaj ce aveam. Mi-am luat rămas bun de la nobilul meu protector, care îmi arătase atîta bunăvoinţă şi care, la despărţire, mi-a făcut un dar mărinimos.

Călătoria mea s-a desfăşurat fără peripeţii vrednice de a fi amintite. Cînd am sosit în portul Maldonada (aşa se numea), n-am găsit nici o corabie care să plece la Luggnagg şi se părea că nici nu va fi vreuna prea curînd. Oraşul e cam tot atît de mare cît Portsmouth. N-a trecut mult şi am cunoscut cîţiva oameni care m-au primit cu multă ospitalitate. Un gentilom cu vază îmi spuse că, de vreme ce spre Luggnagg nu va pleca nici un vas pînă într-o lună de zile, mi-aş putea omorî timpul făcînd o plimbare spre mica insulă Glubbdubdrib, aşezată la vreo cinci leghe depărtare spre sud-vest. Se oferi să mă însoţească împreună cu un prieten de-al lui, făgăduindu-mi că îmi va face rost de o barcă în vederea acestei călătorii.

Glubbdubdrib, în măsura în care pot tălmăci acest cuvînt, înseamnă *Insula Vrăjitorilor* sau *Magicienilor*. E cam cît o treime din insula *Wight* şi pămîntul ei este foarte roditor ; triburile sînt conduse de căpetenia unui trib alcătuit din magicieni. Membrii acestui trib se căsătoresc numai între ei, iar cel mai bătrîn dintre dînşii le este principe sau guvernator. Are un palat măreţ şi un parc de vreo trei mii de pogoane, înconjurat de un zid de piatră cioplită, înalt de douăzeci de picioare. În acest parc se află mai multe ţarcuri mici pentru vite, precum şi semănături şi grădini de zarzavat, împrejmuite cu gard.

Guvernatorul şi familia lui sînt slujiţi de nişte servitori cam neobişnuiţi. Datorită cunoştinţelor sale în arta necromanţiei, el are puterea de a chema sufletele celor morţi şi de a le cere să-l

slujească vreme de douăzeci și patru de ore, dar nu mai mult. Pe de altă parte, el nu poate chema aceleași suflete înainte de a fi trecut trei luni de zile, decît în cazuri cu totul neobișnuite.

Cînd am sosit în insulă — pe la ora unsprezece dimineața — unul din domnii care mă însoțea se duse la guvernator și-l rugă să binevoiască a primi pe un străin venit anume spre a avea cinstea să vadă pe Înălțimea-sa. Cererea fu încuviințată numaidecît, așa că am intrat toți trei pe poarta palatului, trecînd printre două șiruri de străji înarmate și îmbrăcate după o modă foarte veche. Străjerii aveau ceva în înfățișarea lor care mă umplea de groază ; mi se făcuse părul măciucă. Am străbătut mai multe apartamente și pretutindeni am fost întîmpinați de slujitori la fel de stranii, așezați de o parte și de alta a încăperilor asemenea străjilor, pînă cînd am ajuns în camera guvernatorului. Aici, după ce am făcut trei plecăciuni adînci și am răspuns la cîteva întrebări generale, ni s-a dat voie să ne așezăm pe trei scaune lîngă treapta cea mai de jos a tronului Înălțimii-sale. Guvernatorul înțelegea limba din Balnibarbi, cu toate că se deosebea de limba vorbită pe insulă. Mă rugă să-i povestesc cîte ceva despre călătoriile mele și, pentru a-mi arăta că voi fi tratat fără nici un fel de ceremonie, le făcu semn cu degetul tuturor însoțitorilor săi să părăsească încăperea ; spre marea mea uimire, au dispărut într-o clipă asemenea arătărilor din vis cînd ne deșteptăm. Nu mi-am putut veni în fire cîtăva vreme, pînă ce guvernatorul mă încredință că nu mi se va întîmpla nimic rău ; și dacă am văzut că cei doi tovarăși ai mei nu se sinchisesc cîtuși de puțin (pasămite fuseseră adesea primiți în felul acesta), am început să prind curaj și i-am povestit Înălțimii-sale pe scurt cîteva din peripețiile

mele, uitîndu-mă mereu înapoi, înspre locul unde văzusem nălucile acelea. Am avut cinstea să iau masa cu guvernatorul, o nouă ceată de fantome aducîndu-ne mîncarea și servindu-ne. Mi-am dat seama că sînt mai puțin îngrozit decît fusesem în cursul dimineții. Am rămas pînă la asfințitul soarelui, dar l-am rugat cu umilință pe Înălțimea-sa să mă ierte că nu pot primi invitația de a locui la palat. Cei doi prieteni ai mei și cu mine am închiriat o casă în orașul vecin, care este capitala acestei insulițe, iar a doua zi de dimineață ne-am întors pentru a aduce omagiile noastre guvernatorului, cinste pe care el binevoise să ne-o îngăduie.

În felul acesta am zăbovit în insulă zece zile, petrecîndu-ne cea mai mare parte a timpului în tovărășia guvernatorului și dormind la locuința noastră. În curînd m-am obișnuit într-atîta cu prezența duhurilor, încît a treia sau a patra oară n-am mai încercat nici o emoție, sau, chiar dacă mă mai stăpînea un oarecare simțămînt de teamă, curiozitatea mea biruia frica. Înălțimea-sa guvernatorul m-a poftit să invoc orice spirit doresc — ba chiar cete întregi dacă vreau — spiritul oricărui mort de la facerea lumii și pînă în clipa de față, și să le cer să-mi răspundă la orice întrebare aș socoti eu cu cale să pun, cu condiția ca întrebările mele să privească numai epoca în care au trăit ei. Puteam fi încredințat de un lucru, și anume că îmi vor spune adevărul adevărat, deoarece minciuna era un talent fără noimă în lumea de dincolo.

Mi-am exprimat nemărginita mea recunoștință față de Înălțimea-sa pentru o atare cinste. Ne aflam într-o încăpere unde aveam o frumoasă priveliște asupra parcului. Și cum primul meu îndemn a fost de a vedea cîteva scene pline de strălucire

și măreție, am dorit să-l văd pe Alexandru cel Mare în fruntea oștirilor, îndată după bătălia de la Arbela ; scenă care, la un semn al guvernatorului, se înfățișă de îndată ochilor noștri, pe un cîmp întins, chiar sub fereastra unde ne aflam. Alexandru fu chemat în cameră și numai cu multă greutate am izbutit să înțeleg greceasca lui, întrucît cunoșteam prea puțin această limbă. Împăratul mă asigură pe cuvînt de cinste că nu fusese otrăvit, ci murise de friguri, deoarece se îmbăta prea des.

L-am văzut apoi pe Hannibal trecînd Alpii ; acesta îmi spuse că nu avea strop de oțet în toată tabăra.

Veniră apoi Cezar și Pompei în fruntea armatelor lor, gata de luptă. Cel dintîi își trăia ultimul mare triumf. Mi-am exprimat dorința de a vedea senatul Romei, adunat într-o sală mare, și o adunare legislativă modernă (pentru comparație), în altă sală. Senatul părea o adunare de eroi și semizei. Ceilalți, o adunătură de boccegii, hoți de buzunare, tîlhari și fanfaroni.

La rugămintea mea, guvernatorul îi făcu semn lui Cezar și lui Brutus să se apropie de noi. M-a cuprins o adîncă venerație la vederea lui Brutus și mi-am dat lesne seama de virtutea-i desăvîrșită, de neobositul său avînt și tăria lui sufletească, de dragostea sa curată pentru patrie și de bunăvoința față de întregul neam omenesc, zugrăvite în fiecare trăsătură a chipului său. Am observat cu multă plăcere că acești doi oameni se înțelegeau de minune, iar Cezar îmi mărturisi fără înconjur că cele mai mari fapte din viața lui nu erau nici pe departe atît de strălucite ca omorul comis de Brutus. Am avut cinstea de a discuta mult cu Brutus, și mi-a spus că străbunul său Junius,

Socrate, Epaminonda [1], Caton cel tînăr [2], Sir Thomas More [3] și el însuși erau veșnic împreună ; iată un sextumvirat la care toate veacurile lumii nu ar mai putea adăuga pe al șaptelea.

Dar nu vreau să-l plictisesc pe cititor înșirîndu-i toți oamenii vestiți al căror spirit a fost invocat spre a-mi potoli setea de a vedea lumea din veacurile antichității perindîndu-se prin fața mea. Mi-am desfătat îndeosebi ochii, privind pe ucigașii tiranilor și ai uzurpatorilor și pe acei care au redat libertatea popoarelor asuprite și nedreptățite. Dar e cu neputință să zugrăvesc mulțumirea pe care am încercat-o, în așa fel încît cititorul să trăiască și el, la rîndul lui, astfel de clipe.

CAPITOLUL VIII

Autorul descrie în continuare insula Glubbdubdrib. Cîteva îndreptări aduse istoriei antice și moderne.

Deoarece doream nespus să-i văd pe învățații și pe înțelepții vremurilor de altă dată, mi-am rezervat o zi în acest scop. Am propus ca Homer și Aristotel să apară în fruntea comentatorilor lor, dar aceștia erau atît de numeroși, încît cîteva sute din ei au fost nevoiți să aștepte în curte și în camerele exterioare ale palatului. I-am re-

---

[1] Celebru general teban (420—362 î.e.n.), orator vestit, unul din cei mai compleți reprezentanți ai elenismului (n.r.).

[2] *Caton din Utica*, fiul lui *Caton cel Bătrîn, Cenzorul.* A luptat împotriva lui Cezar (n.r.).

[3] Mare cancelar al Angliei în timpul domniei lui Henric al VIII-lea, autorul *Utopiei*, celebru roman politic și social. A fost decapitat (n.r.).

cunoscut pe cei doi eroi de la prima vedere, deosebindu-i nu numai de celelalte duhuri din mulțime, ci și unul de altul. Homer era mai înalt și mai arătos ; se ţinea foarte drept pentru vîrsta lui, iar ochii îi erau vioi și pătrunzători, cum nu mi-a fost dat să văd vreodată. Aristotel umbla gîrbovit și se sprijinea într-un toiag. Era tras la faţă, cu părul rar și lins, iar vocea-i suna a gol. Mi-am dat seama numaidecît că amîndoi erau cu desăvîrșire străini de cei din jurul lor, că nu-i văzuseră și nu auziseră niciodată de ei. Iar un duh al cărui nume nu-l voi da în vileag mi-a şoptit că acolo, pe tărîmurile acelea ale morţilor, aceşti comentatori se ţineau cît mai departe de autorii lor, încercînd un simţămînt de rușine și de vină pentru că răstălmăciseră în faţa posterității spusele acestor învățați. I-am prezentat pe Didymus [1] și pe Eustatius [2] lui Homer și l-am făcut pe acesta să-i trateze mai bine decît o meritau poate, deoarece Homer își dădu seama îndată că le lipsea geniul de care e nevoie pentru a pătrunde spiritul unui poet. Aristotel își ieși însă rău din sărite cînd îi vorbii despre Scotus și Ramus [3] și îi făcui cunoștință cu ei, ba chiar îi întrebă dacă și ceilalți din tagma lor erau la fel de nătîngi ca ei.

L-am rugat apoi pe guvernator să-l cheme pe Descartes și pe Gassendi, cărora le-am cerut să-și lămurească sistemele în fața lui Aristotel. Marele filozof își recunoscu bucuros propriile sale greșeli

[1] Gramatician al Alexandriei, contemporan cu Cicero (n.r.).

[2] Gramatician și retor bizantin din sec. al XII-lea, autor al unor prețioase comentarii asupra lui Homer și Pindar (n.r.).

[3] Filozof și gramatician francez (1515—1572), adversar al doctrinei aristotelice, precursor al lui Descartes (n.r.).

în domeniul filozofiei naturale, deoarece se bizuise doar pe ipoteze și-și dădu seama că părerile lui Gassendi, care făcuse doctrina lui Epicur cît mai accesibilă cu putință, ca de altfel și sistemul lui Descartes, urmau să-și piardă în curînd orice însemnătate. Aceeași soartă o prezise el atracției corpurilor, teorie ai cărei apărători atît de zeloși sînt învățații din vremea noastră.

Mi-am petrecut cinci zile stînd de vorbă cu mulți alți învățați ai lumii vechi. De asemenea i-am văzut pe cei mai mulți dintre primii împărați romani. Am stăruit pe lîngă guvernator să cheme bucătarii lui Heliogabalus[1] ca să ne pregătească o masă, dar aceștia nu și-au putut arăta dibăcia, lipsindu-le materialele trebuitoare. Un ilot al lui Agesilau[2] ne-a pregătit o ciorbă spartană, dar mărturisesc că n-am fost în stare să înghit mai mult de o lingură.

Cei doi domni care mă însoțiseră pe insulă trebuiau să se întoarcă peste trei zile, din pricina unor treburi grabnice. Am petrecut aceste zile chemînd pe unii morți din veacuri mai moderne, care fuseseră oameni mari în ultimele două-trei sute de ani, fie în Anglia, fie în alte țări ale Europei ; și cum am fost întotdeauna un mare admirator al vechilor familii ilustre, l-am rugat pe guvernator să invoce cîteva zeci de regi, împreună cu strămoșii acestora din ultimile opt-nouă generații. Neașteptată și dureroasă mi-a fost dezamăgirea, căci în locul unui șir nesfîrșit de diademe regale, mi-a fost dat să văd numai într-o singură familie doi scripcari, trei curteni neînsemnați și un prelat italian.

---

[1] *Virius Avitus Bassianus,* zis și *Elagabal* — împărat roman de origine siriană. A rămas celebru prin nesăbuințele și dezmățurile sale (n.r.).

[2] Rege al Spartei (prin anul 400 î.e.n.).

În alta — un bărbier, un abate și doi cardinali. Nutresc o venerație prea mare pentru capetele încoronate, ca să mai stărui asupra unui subiect atît de delicat. Cît despre conți, marchizi, duci și alții asemenea lor, nu mi-am făcut nici un fel de scrupule. Ba trebuie să mărturisesc că am simțit oarecare plăcere să descopăr obîrșia unor trăsături caracteristice prin care se deosebesc anumite familii. Mi-am dat seama numaidecît de unde anume își trage una din familii bărbia ascuțită ; de ce a doua a numărat un șir de ticăloși vreme de două generații și de nebuni în următoarele două : de ce a treia era smintită, iar a patra neam de escroci ; abia acum am înțeles vorbele lui Polydore Virgil [1] care spune despre o mare familie : *Nec vir fortis, nec femina casta* [2] ; mi-am dat în sfîrșit seama în ce fel cruzimea, fățărnicia și lașitatea au devenit caracteristice anumitor familii, poate în aceeași măsură în care le sînt caracteristice blazoanele lor ; am aflat cine a adus frențea într-o familie de viță veche, boală ce a fost transmisă urmașilor sub forma de tumori scrofuloase. Și nu m-am mirat prea mult de toate acestea, cînd am văzut cum se spurcă stirpea datorită pajilor, lacheilor, valeților, vizitiilor, cartoforilor, scripcarilor, actorilor, căpitanilor și hoților de buzunare.

Cel mai mult m-a scîrbit istoria modernă, deoarece, după ce am cercetat cu luare-aminte toți oamenii de rang mare de la curțile monarhilor din ultimul veac, am înțeles cum a fost înșelată lumea de scriitorii care s-au prostituat, punînd cele mai mari fapte vitejești pe seama lașilor ; sinceritatea,

---

[2] Fiul lui Priam și al Hecubei, ucis de Polymnestor, rege al Traciei (n.r.).

[2] Nici bărbații nu sînt puternici, și nici femeile nu sînt caste (lat.).

pe seama lingușitorilor : virtutea romană, pe seama trădătorilor de patrie ; cucernicia, pe seama ateilor ; adevărul, pe seama denunțătorilor ; am înțeles cîți oameni nevinovați și fără cusur au fost osîndiți la moarte sau trimiși în surghiun, datorită înrîuririi pe care o aveau miniștrii asupra judecătorilor corupți, precum și datorită dihoniilor ; cîți netrebnici au fost ridicați la locuri de cinste, dîndu-li-se astfel putere, demnitate și bani ; ce rol însemnat au jucat curtezanele, prostituatele și mijlocitorii, paraziții și bufonii în toate întîmplările petrecute la curte, în consilii și în senat. Ce părere proastă mi-am făcut despre înțelepciunea și integritatea omenească în clipa cînd am aflat adevăratele izvoare și motive ale marilor fapte și războaie petrecute în lume, precum și întîmplările vrednice de dispreț cărora ele și-au datorat izbînda !

Aici mi-a fost dat să descopăr ticăloșia și neștiința celor care pretind că scriu memorii sau istorie secretă, a celor care trimit atîția regi în mormînt cu ajutorul unei cupe de otravă, care repetă discuțiile dintre un monarh și sfetnicul său, cînd nimeni nu a fost de față, sau a celor care dezvăluie gîndurile și deschid cabinetele ambasadorilor și secretarilor de stat, dar care au nenorocul să greșească mereu. Aici mi-a fost dat să descopăr cauzele adevărate ale multor evenimente mari care au umplut lumea de uimire ; de pildă, cum o prostituată poruncește pe scara de serviciu, cum porunca ei se răsfrînge asupra hotărîrii consiliului, iar hotărîrea consiliului asupra senatului. Un general a mărturisit în prezența mea că a repurtat victoria numai datorită lașității și neascultării, iar un amiral arăta că l-a bătut pe inamic, căruia avea de gînd să-i predea flota, mulțumită nepriceperii

sale. Trei regi m-au asigurat că de-a lungul domniei lor nu au înțeles niciodată să prețuiască un om de merit și dacă totuși acest lucru s-a întîmplat se datorește de bună seamă unei greșeli sau trădării vreunui ministru în care ei avuseseră încredere ; și de-ar fi să mai trăiască o dată, ar face la fel, demonstrînd cu argumente puternice că tronul regal nu se poate sprijini decît pe corupție, deoarece caracterul hotărît, încrezător și liniștit al omului virtuos este o piedică veșnică pentru treburile obștești.

Am avut curiozitatea să iscodesc prin ce anume mijloace izbutiseră foarte mulți oameni să dobîndească titluri de noblețe și moșii întinse. Întrebările mele s-au referit la vremurile cele mai noi, totuși nu m-am legat de zilele noastre, deoarece voiam să fiu sigur că nu voi jigni pe nimeni, nici măcar pe străini. Nădăjduiesc că nu-i nevoie să-i spun cititorului că nu mă gîndesc cîtuși de puțin la țara mea cînd scriu toate acestea. Au fost chemați mulți oameni, și chiar în urma unei cercetări superficiale am descoperit atîta murdărie, încît mă simt copleșit de mîhnire cînd mă gîndesc la spusele lor. Sperjurul, asuprirea, corupția, frauda, lingușirea și alte metehne de felul acesta se numărau printre cele mai scuzabile meșteșuguri, și după cum se și cuvenea, am fost plin de îngăduință față de ele. Cînd însă unii au mărturisit că-și datorează mărirea și bogăția desfrîului sau incestului ; alții, prostituării soțiilor și fiicelor lor ; alții, trădării de țară și rege ; alții, otrăvirii ; cei mai mulți, strîmbătății pentru a-i nimici pe cei nevinovați — să fiu iertat dacă toate acestea au făcut să scadă adînca mea venerație pe care dintotdeauna am nutrit-o față de persoanele de rang înalt, persoane care ar trebui, datorită sublimei lor demnități, să fie

tratate cu cel mai mare respect de către noi, inferiorii lor.

Citisem adesea despre mari servicii pe care unii oameni le aduseseră cîrmuitorului și țării lor și mi-am exprimat dorința să-i văd pe acești oameni. La întrebările mele mi s-a răspuns că numele lor nu sînt trecute nicăieri, cu excepția cîtorva, pe care istoria îi înfățișează ca pe cei mai ticăloși și trădători. Cît despre ceilalți, pot spune că nu auzisem vreodată de ei. S-au înfățișat cu toții, umili și prost îmbrăcați ; cei mai mulți mi-au spus că au murit în sărăcie și în dizgrație, iar ceilalți pe eșafod sau spînzurați.

Printre alții se afla un om al cărui caz părea întrucîtva ciudat. Alături de el stătea un tînăr de vreo optsprezece ani. Bătrînul mi-a spus că fusese timp de mai mulți ani comandant de vas ; în bătălia navală de la Actium avusese norocul să străpungă liniile dușmanului, să-i scufunde trei corăbii mari și să captureze o a patra, ceea ce pricinuise fuga lui Antoniu, iar lor le adusese victoria. Tînărul care stătea alături de el, unicul său fiu, căzuse în luptă. Îmi mai spuse că datorită unor merite ale sale, se dusese la Roma la sfîrșitul războiului, spre a cere lui Augustus să-i dea comanda unei corăbii mai mari, al cărui comandant fusese ucis ; totuși, fără să se țină seama de cererea lui, comanda fu dată unui băiețandru care în viața lui nu văzuse marea ; acesta era fiul Libertinei, slujitoarea uneia din amantele împăratului. Înapoindu-se pe vasul lui, bătrînul fu învinuit că nu-și făcuse datoria, iar corabia fu încredințată unui paj, favorit al viceamiralului Publicola ; atunci el se retrase la o fermă sărăcăcioasă, departe de Roma, unde își sfîrși zilele. Eram atît de curios să aflu adevărul cu privire la această poveste, în-

cît am dorit să fie chemat Agrippa, care fusese amiral în acea bătălie. Agrippa se înfățișă îndată și întări întru totul spusele celuilalt, ba chiar prezentă lucrurile și mai mult în favoarea comandantului, care, din pricina modestiei, ascunsese o bună parte din meritele sale.

Am fost cuprins de adîncă uimire cînd mi-am dat seama cît de mare era corupția în imperiul acela și cît de repede prinsese rădăcini, datorită desfrîului ce domnea pretutindeni în ultima vreme. Aceasta m-a făcut să mă mir mai puțin de multe cazuri asemănătoare privind alte țări, unde vicii de tot felul au stăpînit mai multă vreme și unde toată gloria, precum și prăzile de război și le-a însușit comandantul-șef, care era poate cel mai puțin îndrituit la una sau cealaltă.

Cum fiecare duh chemat apărea întocmai cu înfățișarea pe care o avusese în viață, am constatat cu multă stringere de inimă că neamul omenesc degenerase în ultimele sute de ani, că frențea, sub toate formele și cu toate urmările ei, schimbase cu desăvîrșire înfățișarea englezilor, chircise trupul, slăbise nervii, tendoanele și mușchii, îngălbenise fețele și fleșcăise carnea.

Am mers pînă acolo, încît am rugat să fie chemați cîțiva plugari englezi de altă dată, vestiți pe vremuri pentru traiul, purtările și îmbrăcămintea lor simplă, pentru felul lor drept, pentru dragostea de libertate, pentru vitejia și dragostea de țară. Și iarăși n-am putut să rămîn nepăsător cînd, asemuindu-i pe cei vii cu cei morți, am constatat cum urmașii au terfelit de dragul banilor aceste simple virtuți strămoșești, urmași, care, vînzîndu-și voturile și trăgînd sforile la alegeri, și-au însușit toate viciile și metehnele ce pot fi învățate la curtea unui rege.

CAPITOLUL IX

Autorul se întoarce la Maldonada. Pleacă în împărăţia Luggnagg. Autorul e închis şi apoi chemat la curte. Cum a fost primit. Îngăduinţa regelui faţă de supuşi.

Sosind ziua plecării am căpătat încuviinţarea Înălţimii-sale guvernatorul din Glubbdubdrib şi m-am înapoiat cu cei doi însoţitori ai mei la Maldonada, unde după o aşteptare de două săptămîni, am găsit o corabie gata să ridice pînzele pentru a porni spre Luggnagg. Cei doi domni şi alţi cîţiva au avut marea bunătate de a mă aproviziona cu merinde şi de a mă conduce pe bord. Călătoria a ţinut o lună de zile. Am avut de înfruntat o furtună cumplită şi am fost nevoiţi să cîrmim înspre vest pentru a intra în bătaia alizeului, care sufla pe o întindere de mai mult de şaizeci de leghe. La 21 aprilie 1708 am intrat în apele fluviului care curge spre Clumegrig, un port la mare, aşezat în partea de sud-est a împărăţiei Luggnagg. Am aruncat ancora la o leghe depărtare de oraş şi am semnalizat cerînd un pilot. În mai puţin de o jumătate de oră veniră pe bord doi piloţi care ne-au condus printre bancuri şi stînci foarte periculoase pentru corăbii, pînă la un bazin mare, unde o flotă întreagă poate pluti în siguranţă, la o depărtare de o ancablură de zidurile oraşului.

Cîţiva din marinarii noştri, fie din răutate, fie din neştiinţă, au informat pe piloţi că eu sînt străin şi că am călătorit mult; aceştia s-au grăbit să-l înştiinţeze pe vameş, care m-a cercetat cu de-amănuntul la debarcare. Vameşul îmi vorbi în limba din Balnibarbi, care datorită negoţului întins, e în general înţeleasă în oraşul acela, mai ales de către marinari şi de funcţionarii de la vamă.

I-am istorisit cîteva din peripeţiile mele, căutînd să-mi fac povestea cît mai vrednică de crezare ; dar am socotit cu cale să-i tăinuiesc numele patriei mele adevărate și să le spun că sînt olandez, deoarece intenţia mea era să plec în Japonia și știam că olandezii sînt singurii europeni cărora le este îngăduită intrarea în împărăţia aceea. I-am spus, așadar, vameșului că, naufragiind pe coasta din Balnibarbi și fiind aruncat pe o stîncă, am fost primit în Laputa sau insula zburătoare (despre care el auzise adesea) și acum mă străduiam să ajung în Japonia, unde aș putea găsi vreun mijloc de a mă reîntoarce în patrie. Vameșul îmi spuse că va trebui să fiu închis pînă cînd va primi ordin de la curte, în care scop el va scrie numaidecît, cu nădejdea că îi va sosi un răspuns pînă în două săptămîni. Am fost dus într-o locuinţă destul de confortabilă și o santinelă fu așezată la ușă. Totuși mi-era îngăduit să mă plimb printr-o grădină mare, fiind tratat cu destulă omenie și întreţinut în tot acest răstimp pe socoteala regelui. Am fost vizitat de mai multe persoane mai ales din curiozitate, căci se răspîndise zvonul că vin de peste mări și ţări, despre care ei nici nu auziseră vreodată.

Am angajat ca tîlmaci pe un tînăr care călătorise pe aceeași corabie cu mine ; era de fel din Luggnagg, dar trăise cîţiva ani la Maldonada și cunoștea perfect amîndouă limbile. Cu ajutorul lui am putut să stau de vorbă cu cei care mă vizitau ; dar convorbirile acestea se mărgineau la întrebări din partea lor și răspunsuri din partea mea.

Răspunsul curţii nu întîrzie să sosească. Cuprindea un mandat de arestare și ordinul de a fi dus la Traldragdubh sau Trildrogdrib (deoarece, dacă îmi aduc bine aminte, se pronunţă în ambele

feluri), de un detașament de zece călăreți. Singurul meu însoțitor era bietul tîlmaci, pe care-l convinsesem să intre în slujba mea ; în urma cererii mele umile ni s-a dat la fiecare cîte un catîr pe care să călărim. Cu o jumătate de zi înaintea noastră, fu trimis un sol, ca să-l înștiințeze pe rege de venirea mea și să-l roage să binevoiască a hotărî ziua și ora cînd va avea plăcerea de a-mi îngădui cinstea *să ling praful din fața tronului său*. Acesta este stilul curții, despre care mi-am dat seama că e ceva mai mult decît o chestiune de formă, deoarece, la două zile după sosirea mea, cînd am fost primit la palat, mi s-a poruncit să mă tîrăsc pe burtă și să ling dușumeaua pe măsură ce înaintam. Datorită faptului că eram străin, dușumeaua fusese curățată, astfel că praful nu mă supără cîtuși de puțin. Totuși, aceasta este o favoare deosebită care nu se acordă decît persoanelor suspuse cînd cer să fie primite de rege. Ba, uneori se presară dinadins praf pe jos, atunci cînd cel care trebuie să fie primit se întîmplă să aibă dușmani puternici la curte. Mi-a fost dat să văd un mare dregător cu gura atît de năclăită de praf, încît, după ce s-a tîrît pînă aproape de tron, n-a fost în stare să rostească un singur cuvînt. Leac nu există, pentru că cei care scuipă sau își șterg gura în fața Majestății-sale se fac vinovați de o crimă capitală. Mai există și un alt obicei, cu care nu sînt întru totul de acord : atunci cînd regele își pune în gînd să condamne pe vreunul din nobilii săi la o moarte blîndă, el poruncește să se presare pe dușumea un anumit praf negricios și otrăvitor care, dacă e lins, omoară fără greș omul în douăzeci și patru de ore. Totuși, ca să fiu drept cu acest cîrmuitor care vădește atîta îndurare și grijă pentru viața supușilor săi (ar fi de dorit ca monarhii din

Europa să-l imite), trebuie să amintesc un lucru care-i face cinste, și anume că, după executarea unei astfel de pedepse, se dau porunci strașnice ca dușumeaua să fie bine spălată, iar dacă slujitorii nesocotesc porunca, sînt în primejdie de a-și atrage mînia regelui. Eu însumi l-am auzit dînd poruncă să fie biciuit unul din paji, care, nutrind gînduri ascunse, nu se îngrijise ca podelele să fie spălate după osîndă, deși primise această însărcinare. Din pricina nepăsării lui, un tînăr nobil în fața căruia se deschidea un viitor plin de nădejdi, venind în audiență, a fost din nenorocire otrăvit, cu toate că în perioada aceea regele nu-i pusese gînd rău. Dar bunul rege avu mărinimia să-l ierte pe bietul paj, așa că acesta n-a mai fost biciuit, făgăduind că nu va mai face așa ceva fără să primească poruncă.

Dar să ne întoarcem acolo de unde am plecat : după ce m-am tîrît pînă la vreo patru yarzi de tron, m-am săltat ușor în genunchi și apoi, lovind dușumeaua de șapte ori cu fruntea, am rostit următoarele cuvinte, așa cum fusesem învățat în ajun : *„Ickpling golffthrobb squut serumm blhiop mlashnalt zwin tnodbalkufth slhiophad gurdlubh asht"*. Aceasta e formula stabilită de legile țării, pe care trebuie s-o rostească toți cei ce sînt primiți de monarh. Traducerea ei sună cam așa : „Fie ca cereasca făptură a Majestății-voastre să trăiască cu unsprezece luni și jumătate mai mult decît soarele !" Regele mi-a dat un răspuns, pe care, bineînțeles, nu l-am priceput ; totuși, după cum fusesem învățat, am rostit : *„Fluft drin valerick dwuldom prastrad mirpush"*, ceea ce înseamnă : „Limba mea e în gura prietenului meu" ; această expresie voia să spună că îi cer îngăduința de a-mi aduce tîlmaciul. Și într-adevăr, tînărul de care

am amintit a fost adus înăuntru. Cu ajutorul lui am răspuns la toate întrebările pe care mi le-a pus Majestatea-sa vreme de o oră și mai bine. Eu vorbeam în limba din Balnibarbi, iar tîlmaciul meu îmi traducea spusele în limba din Luggnagg.

Regele se arătă cît se poate de încîntat de tovărășia mea și îi porunci *bliffmarklub*-ului sau marelui său șambelan, să ne dea o locuință, mie și tîlmaciului meu, chiar acolo la palat ; de asemenea fixă o sumă importantă pentru hrana noastră, ba îmi dădu și bani de cheltuială.

Am rămas trei luni de zile în această țară spre a-mi dovedi supunerea față de Majestatea-sa, care binevoi să-mi arate cele mai înalte favoruri, făcîndu-mi și unele propuneri cît se poate de ademenitoare. Totuși am socotit că e mai înțelept și mai cu cale să-mi petrec restul zilelor alături de soția mea în mijlocul familiei.

CAPITOLUL X

Laudele aduse luggnaggienilor de către autor. O descriere amănunțită a struldbrugilor. Discuții cu privire la acest subiect între autor și cîteva fețe simandicoase.

Luggnaggienii sînt oameni curtenitori și mărinimoși și, cu toate că nu le lipsește cu desăvîrșire trufia, caracteristică în toate țările răsăritene, totuși se arată binevoitori față de străini, mai ales față de cei care au trecere la curte. Am cunoscut mulți oameni, îndeosebi printre cei cu vază ; și cum pretutindeni mergeam însoțit de tîlmaci, convorbirile noastre nu erau plictisitoare.

Într-o zi, pe cînd mă aflam în mijlocul unor astfel de fețe alese, un mare dregător m-a întrebat

dacă am văzut vreun struldbrug sau nemuritor de al lor. „Nu", i-am răspuns și l-am rugat să mă lămurească ce înseamnă acest nume dat unei ființe muritoare. Mi-a răspuns că uneori — foarte rar, de altfel — se întîmplă ca într-o familie să se nască un copil cu o pată rotundă și roșie pe frunte, chiar deasupra sprîncenei stîngi, semn sigur că nu va muri niciodată. Pata aceasta, după cum spunea dînsul, era cam de mărimea unei monede de argint de trei penny, dar cu timpul creștea și-și schimba culoarea ; la vîrsta de doisprezece ani devenea verde, rămînînd astfel pînă la douăzeci și cinci de ani, cînd se făcea albastră, un albastru-închis ; la patruzeci și cinci era neagră ca tăciunele și avea mărimea unui șiling englez ; de aici încolo rămînea neschimbată. Mi-a mai spus că lucrul acesta se întîmpla atît de rar, încît, după părerea lui, nu puteau fi mai mult de o mie o sută de struldbrugi, bărbați și femei, în toată țara ; socotea că vreo cincizeci se aflau în capitală, între care și o fetiță născută cu trei ani în urmă ; tot el îmi spuse că struldbrugii nu se nasc numai în anumite familii, ci la întîmplare, printr-un capriciu al sorții, iar copiii lor sînt muritori ca toți ceilalți oameni.

Mărturisesc cinstit că cele auzite m-au încîntat nespus, și cum povestitorul înțelegea întîmplător limba din Balnibarbi, pe care eu o vorbeam foarte bine, nu m-am putut stăpîni și am izbucnit în cuvinte cam nelalocul lor. Am strigat, cuprins de nespusă încîntare : „Fericit popor, unde orice copil poate avea sorții de a-i fi hărăzită nemurirea ! Fericit popor, în mijlocul căruia dăinuiesc pilde vii ale virtuții strămoșești, și care are dascăli ce-l pot învăța înțelepciunea veacurilor apuse ! Dar mai fericiți încă, fără asemănare, sînt acești

minunați struldbrugi care, ca unii ce se nasc fără a cunoaște blestemul ce apasă asupra neamului omenesc, au mintea slobodă și nu simt povara și amărăciunea pricinuită de veșnica teamă de moarte." M-am arătat mirat că la curte nu am întîlnit nici una din aceste ființe vestite ; doar pata neagră din frunte s-ar fi văzut atît de bine, încît nu putea să-mi scape cu una, cu două, și mă-ntrebam cum de era cu putință ca un rege înțelept ca Majestatea-sa să nu se înconjoare cu o seamă de sfetnici atît de pricepuți și de destoinici. Totuși, poate că virtutea acestor venerabili înțelepți era prea severă pentru moravurile corupte și dezmățul de la curte. Toată lumea știe că tinerii sînt prea încrezători în sine și ușuratici ca să se lase îndrumați de sfaturile celor mai mari. Cum însă regele, în nemărginita-i bunătate, îmi îngăduise să mă apropii de augusta lui persoană, eram hotărît ca la primul prilej să-i spun fără înconjur și pe larg ce cred despre toate acestea, bineînțeles cu ajutorul tîlmaciului ; și fie că ar fi binevoit să ia în seamă sfatul meu, fie că nu, eu totuși mă hotărîsem asupra unui lucru, și anume : deoarece Majestatea-sa mă poftise în nenumărate rînduri să rămîn în țară, eram gata să primesc plin de recunoștință acest semn al bunăvoinței sale și să-mi petrec zilele stînd de vorbă cu ființele acelea superioare, struldbrugii, dacă vor binevoi să mă primească în mijlocul lor.

Domnul căruia îi vorbeam — după cum am mai arătat, cunoștea limba din Balnibarbi — mi-a răspuns cu un zîmbet plin de îngăduință, așa cum ai îndeobște față de neștiutori, că „e bucuros de a mă avea în mijlocul lor și ar dori, cu încuviințarea mea, să tălmăcească și celor de față spusele mele". Cîtăva vreme, oamenii stătură de vorbă între ei,

fără ca eu să înțeleg o iotă ; las'că nici după chipurile lor nu mi-am putut da seama ce gîndeau despre tot ce înșirasem pînă atunci. După o clipă de tăcere, aceeași persoană îmi arătă că prietenii lui și ai mei (așa găsi el cu cale să se exprime) erau încîntați de observațiile judicioase pe care le făcusem asupra neasemuitei fericiri și a foloaselor legate de nemurire și ar dori să afle, mai ales, ce fel de viață aș înțelege să duc dacă mi-ar fi hărăzit să mă nasc struldbrug.

Am răspuns că nimic nu-i mai ușor decît să vorbești despre un subiect atît de vast și de plăcut, mai ales pentru mine, care de atîtea ori mă desfătasem închipuindu-mi ce aș face dacă aș fi vreodată rege, general sau mare dregător ; cît privește nemurirea, mă gîndisem adesea în fel și chip cu ce m-aș îndeletnici și cum mi-aș petrece timpul dacă aș fi sigur că voi trăi veșnic.

Așadar, dacă aș avea norocul să vin pe lume ca struldbrug, de îndată ce aș descoperi această fericire, aș căuta în primul rînd, înțelegînd deosebirea dintre viață și moarte, să mă chivernisesc cît mai bine și cu orice preț ; făcînd economii și gospodărindu-mi averea cum trebuie, sînt îndreptățit să cred că în vreo două sute de ani aș fi cel mai bogat om din țară. În al doilea rînd, încă din primii ani ai tinereții aș începe să studiez artele și știința și în scurtă vreme i-aș întrece pe toți, ajungînd cel mai învățat om. În sfîrșit mi-aș însemna cu grijă toate faptele și întîmplările de seamă din viața obștească și, cu ajutorul acestor însemnări, aș zugrăvi în chip nepărtinitor figurile cîtorva generații de regi și mari dregători, adăugînd și propriile mele observații. De asemenea aș nota cu luare-aminte diferitele schimbări ce ar surveni în obiceiuri, limbă, îmbrăcăminte, hrană

și distracții. Mulțumită acestui fapt, aș fi o adevărată comoară de știință și înțelepciune și, de bună seamă, aș deveni oracolul poporului.

Nu m-aș căsători niciodată după vîrsta de șaizeci de ani, ci aș înțelege să duc o viață îndestulată, dar totuși plină de cumpătare. M-aș strădui să plămădesc și să îndrumez mințile tinerilor înzestrați și, pe baza propriilor mele amintiri, experiențe și observații, întărite de nenumărate pilde, m-aș osteni să-i conving de foloasele virtuții atît în viața publică cît și în cea privată. Dar, prietenii mei cei mai apropiați și mai statornici ar fi cei nemuritori ca și mine; dintre aceștia mi-aș alege vreo zece-doisprezece, începînd cu cei mai bătrîni și sfîrșind cu cei de o seamă cu mine. Dacă vreunul din ei ar avea de îndurat lipsuri, eu i-aș găsi o locuință frumoasă în apropierea moșiei mele și ar fi nelipsit de la masa mea; iar dintre voi, muritorii, aș alege doar cîțiva din cei mai vrednici, și vremea ce se deapănă fără încetare mă va face să vă uit fără prea multe păreri de rău; iar cu urmașii voștri s-ar întîmpla întocmai, așa cum un om privește cu bucurie garoafele și lalelele ce răsar în fiece an în grădina lui, fără să-i pară rău de cele care s-au veștejit cu un an în urmă.

Struldbrugii aceștia laolaltă cu mine ne-am împărtăși unii altora observațiile și însemnările adunate de-a lungul veacurilor; am urmări în ce chip corupția se strecoară zi de zi în lume și ne-am împotrivi ei la fiecare pas, prevenind și învățînd omenirea fără încetare. Datorită acestui fapt, precum și puternicei înrîuriri a propriului nostru exemplu, am izbuti, poate, să preîntîmpinăm continua degenerare a naturii omenești, de care, pe drept cuvînt, s-au plîns toate veacurile.

Să adăugăm la acestea plăcerea de a vedea nenumăratele revoluţii din atîtea ţări şi împărăţii, schimbările petrecute în clasele de jos şi de sus, cetăţi străvechi năruindu-se şi biete sătucuri devenind reşedinţe regale, fluvii vestite prefăcîndu-se în pîrîiaşe, o nouă fîşie de uscat răsărind din apele oceanului, iar alta înghiţită de valuri; meleaguri necunoscute pînă atunci, descoperite de oameni; barbarii cotropind ţările cele mai civilizate şi popoarele cele mai barbare civilizîndu-se. Aş vedea apoi cum omenirea descoperă longitudinea, perpetuum mobile, panaceul universal, precum şi alte născociri de seamă ce vor fi duse la desăvîrşire.

Ce descoperiri minunate am face noi în astronomie, trăind dincolo de sorocul propriilor noastre prorociri şi adeverindu-le, urmărind mişcarea şi reîntoarcerea cometelor, dimpreună cu schimbările petrecute în mişcarea soarelui, a lunii şi a stelelor!

Am vorbit amănunţit despre multe alte lucruri, pe care dorinţa firească de a trăi o viaţă fără de moarte şi într-o veşnică stare de fericire pămîntească mi le punea lesne la îndemînă. După ce am isprăvit şi spusele mele au fost tălmăcite, ca şi mai înainte, celorlalţi, oamenii începură să discute între ei cu vie însufleţire, făcînd haz uneori pe socoteala mea. În cele din urmă, acelaşi gentilom care fusese tîlmaciul meu îmi spuse că toţi ceilalţi l-au rugat să îndrepte cîteva din greşelile pe care le făcusem, datorită prostiei obişnuite a firii omeneşti, din care pricină nici nu eram chiar atît de vinovat. Aşadar, omul mi-a spus că struldbrugii se nasc numai în ţara lor, că asemenea făpturi nu întîlneşti nici în Balnibarbi, nici în Japonia, unde el avusese cinstea să fie ambasadorul Majestăţii-sale şi unde aflase că

băştinaşii celor două împărăţii nu voiau să creadă în ruptul capului că aşa ceva ar fi cu putinţă. De altfel şi eu, cînd am auzit pentru prima oară despre aceşti struldbrugi, am rămas atît de uimit, încît toţi cei de faţă şi-au dat seama numaidecît că este ceva cu desăvîrşire nou şi aproape de necrezut pentru mine. În cele două împărăţii amintite mai sus, unde în timpul şederii sale discutase adesea cu băştinaşii, observase că dorinţa lor cea mai fierbinte era să trăiască mult, cît de mult, că cel care se afla cu un picior în groapă căuta să se sprijine din răsputeri pe piciorul rămas încă afară, iar cei bătrîni trăgeau nădejde să mai trăiască măcar o zi, considerînd moartea drept cea mai mare pacoste de care natura îi îndeamnă veşnic să se ferească. Numai în această insulă a Luggnaggului setea de viaţă nu era chiar atît de arzătoare, datorită struldbrugilor pe care îi aveau sub ochii lor.

Îmi mai spuse că viaţa aşa cum o imaginasem eu, era un lucru iraţional şi fals, deoarece presupunea că omul să se bucure de tinereţe, sănătate şi vigoare veşnică, ceea ce nici o fiinţă cu mintea întreagă nu putea nădăjdui, oricît de nesăbuite i-ar fi fost dorinţele. Că prin urmare nu se punea problema dacă omul are de ales între o tinereţe veşnică, prosperă şi plină de vigoare, ci cum să-şi ducă această viaţă veşnică, îndurînd neajunsurile pe care le aduce cu sine bătrîneţea; şi deşi sînt puţini aceia care să dorească nemurirea în atari condiţii, totuşi, în cele două ţări amintite mai înainte, în Balnibarbi şi Japonia, el constatase că fiecare om voia să-şi amîne moartea cît mai mult cu putinţă, ceasul din urmă să sune cît mai tîrziu. De asemeni, rareori i-a fost dat să audă din gura vreunui om că ar muri bucuros, afară doar dacă

era chinuit de dureri sau suferințe cumplite. Apoi m-a întrebat dacă în țările prin care călătorisem, precum și în țara mea, nu observasem aceeași stare de spirit.

După această introducere mi-a făcut o descriere amănunțită a struldbrugilor. Mi-a spus că, de obicei, aceștia sînt aidoma muritorilor de rînd pînă la vîrsta de treizeci de ani, dar, încet-încet, ei devin din ce în ce mai melancolici și mai abătuți, stare sufletească ce se accentuează pe măsură ce se apropie de vîrsta de optzeci de ani. Toate acestea le aflase din propriile lor mărturisiri, deoarece într-un veac se nasc doi sau trei struldbrugi, deci ar fi imposibil să se poată trage o concluzie. La optzeci de ani, vîrsta maximă din această țară, ei nu au numai smintelile și metehnele altor moșnegi, ci mult mai multe, pricinuite de îngrozitoarea perspectivă de a nu muri niciodată. Nu sînt numai încăpățînați, arțăgoși, lacomi, îmbufnați, vanitoși și guralivi, ci incapabili de orice simțămînt de prietenie și lipsiți de orice afecțiune, care se oprește la nepoții lor. Pizma și dorințele deșarte sînt cele mai mari păcate ale lor. Dar ceea ce invidiază cu deosebire sînt viciile tinerilor și moartea bătrînilor. Cînd se gîndesc la cei dintîi, își dau seama că ei nu se vor mai bucura niciodată de plăcerile vieții, iar cînd văd o înmormîntare, plîng și se bocesc că alții au plecat înspre limanul păcii, în timp ce ei nu-l vor putea atinge niciodată. Nu-și aduc aminte de nimic în afară de ceea ce au învățat și au văzut în tinerețe sau pe cînd erau oameni în puterea vîrstei, și chiar aceste aduceri-aminte sînt foarte nelămurite. Cît privește autenticitatea sau amănuntele unui fapt oarecare e mult mai bine să te încrezi în tradiție decît în cele mai vii amintiri

ale lor. Cei mai puţin nenorociţi dintre ei par să fie cei care dau în mintea copiilor şi-şi pierd cu desăvîrşire memoria. Aceştia se bucură de mai multă milă şi ajutor, căci sînt scutiţi de o seamă de cusururi de care ceilalţi sînt plini.

Dacă un struldbrug se căsătoreşte cu o femeie din neamul struldbrugilor, căsătoria e desfăcută fără zăbavă, potrivit prevederii înţelepte a legii, de îndată ce struldbrugul mai tînăr atinge vîrsta de optzeci de ani, căci legea socoteşte că nu trebuie să îngăduie ca acei care fără nici o vină sînt osîndiţi la viaţă veşnică, să sufere îndoit, avînd de îndurat şi povara unei neveste.

De îndată ce au ajuns la vîrsta de optzeci de ani, legea ii socoteşte ca şi morţi, moştenitorii devin de îndată stăpînii averii lor, iar ei se aleg numai cu o pensie de nimic, ca să aibă din ce trăi. Cei săraci sînt întreţinuţi pe socoteala statului. După această vîrstă ei sînt consideraţi incapabili de orice slujbă onorifică sau care le-ar aduce un cîştig. Nu au voie să cumpere sau să ia pămînt în arendă ; de asemenea nu li se îngăduie să fie martori la vreun proces civil sau penal, nici chiar atunci cînd e vorba de stabilirea hotarelor.

La vîrsta de nouăzeci de ani începe să le cadă dinţii şi părul ; îşi pierd simţul gustului şi beau şi mănîncă tot ce li se dă, fără nici un fel de poftă sau plăcere. Bolile de care sufereau continuă să-i chinuie, fără ca starea lor să se agraveze, dar nici să se îmbunătăţească. Cînd stau de vorbă cu cineva, ei uită numele obişnuite ale lucrurilor şi persoanelor, chiar numele celor mai apropiaţi prieteni şi rude. Pentru acelaşi motiv, ei nu-şi pot petrece timpul citind, deoarece memoria nu-i mai ajută să ţină minte o propozi-

ţiune de la început pînă la sfîrşit ; datorită acestui neajuns, ei sînt lipsiţi de unica plăcere care, de altminteri, şi-ar mai putea-o îngădui.

Limba acestei ţări fiind în continuă schimbare, struldbrugii unui veac nu-i mai pot înţelege pe cei dintr-un alt veac şi, după două sute de ani de la naştere, ei nu mai sînt în stare să închege o convorbire (afară doar de cîteva cuvinte) cu semenii lor muritori, şi astfel bieţii struldbrugi trăiesc ca nişte străini în propria lor ţară.

Acestea mi s-au spus despre struldbrugi, după cîte îmi amintesc eu. Am văzut mai tîrziu cinci sau şase struldbrugi de vîrste deosebite, dintre care cel mai tînăr nu avea mai mult de două sute de ani. Mi-au fost prezentaţi în diferite rînduri de cîţiva dintre prietenii mei ; dar cu toate că li s-a spus că sînt un călător şi că am văzut lumea întreagă, nu au avut cea mai mică curiozitate de a-mi pune vreo întrebare ; m-au rugat numai să le dau un slumskudasc sau o amintire, ceea ce este un fel mai cuviincios de a cerşi pentru a scăpa de asprimea legii, care interzice acest lucru, deoarece ei sînt întreţinuţi pe socoteala statului, ce-i drept, dîndu-li-se o pensie de nimic.

Aproape toţi oamenii îi urăsc şi îi dispreţuiesc. Naşterea lor este socotită de rău augur şi e înregistrată cu toate amănuntele, aşa încît poţi afla vîrsta lor, cercetînd un catastif ; astfel de catastife nu se ţin decît de o mie de ani încoace sau poate că celelalte au fost distruse de vreme ori de războaie civile. Totuşi, cînd cineva doreşte să afle vîrsta unui struldbrug, îl întreabă de obicei despre ce regi sau persoane de vază îşi poate aminti, consultînd după aceea cărţile de istorie, deoarece, fără doar şi poate, ultimul monarh

de care își aduce aminte s-a urcat pe tron înainte ca struldbrugul să fi împlinit optzeci de ani.

O priveliște mai jalnică decît a struldbrugilor nu mi-a fost dat să văd, iar femeile erau și mai înspăimîntătoare decît bărbații. Pe lîngă urîțenia obișnuită la adînci bătrînețe, pe măsură ce treceau anii, ele căpătau o înfățișare și mai hidoasă încă, pe care nu am cuvinte să o zugrăvesc. Mi-a fost destul de ușor să deosebesc din vreo șase femei pe cea mai bătrînă, cu toate că nu era o diferență mai mare decît un secol-două, între ele.

Lesne își poate închipui cititorul că, din cele ce am auzit și văzut, îmi cam trecuse pofta de nemurire. Mărturisesc cinstit că mi-a fost tare rușine de îmbătătoarele viziuni pe care le plăsmuisem, și mi-am spus că nici un tiran n-ar putea să născocească o moarte pe care să nu o primesc cu bucurie mai degrabă decît să duc o astfel de viață.

Regele auzi despre cele petrecute între mine și prietenii mei cu acest prilej și mă cam luă peste picior, propunîndu-mi chiar să trimită cîțiva struldbrugi în propria mea țară pentru a-i scăpa pe oameni de frica morții. Se pare totuși că lucrul acesta este interzis de legile fundamentale ale regatului, deoarece altfel aș fi fost gata să iau asupra mea greutățile și cheltuielile transportului.

N-am putut să nu fiu de acord că legile acestui regat privitoare la struldbrugi se întemeiau pe motive foarte puternice, și oricare altă țară în împrejurări asemănătoare ar fi fost silită să le adopte. Altfel, întrucît zgîrcenia este o urmare firească a bătrîneții, nemuritorii aceia ar deveni cu timpul stăpînii întregii țări și ar avea în mîna lor toată puterea, ceea ce, datorită lipsei lor de pricepere, ar atrage după sine ruina întregului popor.

CAPITOLUL XI

Autorul părăsește insula Luggnagg și pleacă în Japonia. De acolo, pe bordul unui vas olandez, pornește spre Amsterdam și din Amsterdam, spre Anglia.

Am socotit că această descriere a struldbrugilor ar putea interesa pe cititor, deoarece e un lucru care iese oarecum din comun. Eu, unul, cel puțin, nu-mi amintesc să fi întîlnit lucruri asemănătoare în vreuna din cărțile de călătorii ce mi-au căzut în mînă, iar dacă mă înșel, trebuie să fiu iertat, căci este neapărat necesar ca toți călătorii care zugrăvesc aceeași țară să stăruie asupra acelorași amănunte, fără a putea fi învinovățiți că au împrumutat sau au copiat de la cei ce au scris înaintea lor.

Între acest regat și marea împărăție a Japoniei există strînse legături comerciale și este foarte probabil ca scriitorii japonezi să fi făcut și ei o descriere a struldbrugilor. Dar șederea mea în Japonia a fost atît de scurtă, iar, pe de altă parte, nici măcar nu cunoșteam limba lor, încît nu am avut cîtuși de puțin căderea să întreprind oarecari cercetări. Nădăjduiesc însă că olandezii, luînd cunoștință de aceste rînduri, vor fi îndeajuns de curioși să cerceteze și deci în măsură să întregească spusele mele.

Majestatea-sa mă îndemnase adesea să primesc o slujbă oarecare la curte, dar, văzînd că sînt hotărît să mă înapoiez în patrie, a binevoit să-mi dea încuviințarea să plec, onorîndu-mă totodată cu o scrisoare de recomandație scrisă chiar de mîna sa către împăratul Japoniei. De asemenea el îmi dărui patru sute patruzeci și patru de galbeni (poporului acestuia îi plăceau foarte mult cifrele

de același fel), precum și un diamant roșu pe care l-am vîndut în Anglia cu o mie o sută de lire.

La 6 mai 1709 m-am despărțit solemn de Majestatea-sa și de toți prietenii mei. Monarhul binevoi să poruncească unei gărzi să mă conducă până la Glanguenstald, un port așezat în partea de sud-vest a insulei. Peste șase zile am găsit o corabie care să mă ducă în Japonia; călătoria noastră a durat cincisprezece zile. Am debarcat într-un port numit Xamoschi, situat în partea de sud-est a Japoniei. Orașul e așezat în regiunile apusene ale insulei, pe țărmul unei strîmtori care la nord duce spre o fîșie de apă; în partea de nord-vest se află Yedo, capitala țării. La debarcare le-am arătat vameșilor scrisoarea adresată de regele din Luggnagg Majestății-sale împăratul. Vameșii cunoșteau sigiliul foarte bine — era cît palma mea. Pe sigiliu se putea vedea „Un rege ridicînd de jos un cerșetor olog". Magistrații orașului auzind despre scrisoarea mea, m-au primit ca pe un ministru; mi-au pus la dispoziție trăsuri și slujitori care mi-au dus bagajele la Yedo, unde am fost primit în audiență, prezentînd scrisoarea împăratului. Scrisoarea a fost deschisă cu mare pompă și un tîlmaci i-a tradus-o împăratului. Din porunca Majestății-sale am fost înștiințat că e de ajuns să cer ceva și dorința îmi va fi îndeplinită, oricare ar fi ea, de dragul fratelui său, împăratul din Luggnagg. Tîlmaciul era un om care mijlocea încheierea tîrgurilor cu olandezii; el își închipui, după înfățișarea mea, că sînt european și de aceea repetă porunca Majestății-sale în olandeza de jos, pe care o vorbea foarte bine. Am răspuns, așa cum îmi pusesem în gînd, că sînt un negustor olandez, naufragiat pe meleaguri foarte îndepărtate, de unde călăto-

risem pe mare și pe uscat pînă cînd ajunsesem la Luggnagg ; de aci mă îmbarcasem pentru Japonia. Știam că mulți compatrioți de-ai mei fac negoț în părțile acestea și trăgeam nădejde să mă pot înapoia în Europa cu ajutorul lor ; de aceea îl rugam cu umilință pe împărat să dea poruncă să fiu condus în siguranță la Nangasac. Pe lîngă aceasta, i-am mai făcut o rugăminte în numele protectorului meu, regele din Luggnagg, cerînd Majestății-sale să mă scutească de a îndeplini ceremonia impusă compatrioților mei, și anume aceea de a călca crucea în picioare ; deoarece numai nenorocirile care se țineau lanț de capul meu mă aruncaseră pe țărmul împărăției lui și niciodată nu-mi trecuse prin minte să fac negoț. Cînd rugămintea i-a fost tălmăcită, împăratul se arătă întrucîtva surprins. El îmi spuse că, după cîte știe, sînt primul dintre compatrioții mei care își face scrupule în această privință și adăugă că începe să se îndoiască dacă sînt într-adevăr olandez. Bănuia mai degrabă că trebuie să fiu creștin. Totuși, ținînd seama de motivele arătate de mine și mai ales pentru a-i da regelui din Luggnagg o dovadă neobișnuită de înalta sa prețuire, îmi spuse că e gata să încuviințeze această ciudată toană, dar totul trebuia tăinuit cu grijă, iar ofițerilor să li se dea poruncă să mă lase să trec ca și cum ar fi uitat, deoarece, mă încredință el, dacă acest secret ar fi aflat de compatrioții mei olandezi, ei mi-ar tăia gîtul în timpul călătoriei. Cu ajutorul tîlmaciului meu, i-am mulțumit de mii de ori pentru un hatîr atît de neobișnuit și, cum în timpul acela niște trupe se îndreptau în marș spre Nangasac, ofițerul comandant primi ordinul să mă ducă teafăr pînă acolo, împreună cu instrucțiuni speciale privind chestiunea cu crucea.

La 9 iunie 1709 am sosit la Nangasac, după o călătorie foarte lungă și plină de necazuri. Nu trecu mult și m-am pomenit în tovărășia cîtorva marinari olandezi de pe vasul *Amboyna* din Amsterdam, cu o deplasare de 450 tone. Trăisem multă vreme în Olanda, în timp ce studiam la Leyda, și vorbeam bine limba olandeză. Marinarii aflară în curînd de unde anume veneam; erau foarte curioși să cunoască amănunte în legătură cu călătoriile și viața mea. Am întocmit o poveste cît am putut mai scurtă și mai demnă de crezare, dar am ascuns cea mai mare parte a peripețiilor mele. Cunoșteam mulți oameni în Olanda și am născocit nume pentru părinții mei, despre care le-am spus că sînt niște oameni modești din provincia Guelderland. Eram gata să-i dau căpitanului (un oarecare Theodorus Vangrult) oricît ar fi cerut pentru călătoria mea în Olanda, dar, aflînd că sînt chirurg, el se mulțumi numai cu jumătate din preț, cerîndu-mi în schimb să-mi exercit profesiunea pe vas. Înainte de a ne îmbarca, am fost adeseori întrebat de oamenii din echipaj dacă am îndeplinit ceremonia amintită mai sus. Am ocolit întrebarea, dînd răspunsuri foarte generale, de pildă, că „l-am mulțumit pe împărat și întreaga curte în toate privințele". Totuși un marinar răutăcios se duse la un ofițer și, după ce mă arătă cu degetul, îi spuse că nu am călcat crucea în picioare; ofițerul însă, care primise instrucțiuni să mă lase să trec, îi dădu ticălosului douăzeci de lovituri pe spinare cu un băț de bambus; în urma acestui fapt, nimeni nu m-a mai plictisit cu asemenea întrebări.

În timpul călătoriei nu s-a mai întîmplat nici un lucru vrednic de a fi amintit. Am navigat pe un vînt prielnic pînă la Capul Bunei Speranțe,

unde ne-am oprit pentru a lua apă de băut. La 10 aprilie 1710 am sosit cu bine la Amsterdam după ce, între timp, pierdusem trei oameni care se îmbolnăviseră pe drum și un al patrulea care căzuse în valuri de pe catargul cel mare, nu departe de coasta Guineei. În curînd am plecat din Amsterdam spre Anglia, pe un vas mic care aparținea orașului.

La 16 aprilie am sosit la Downs. Am debarcat a doua zi dimineața, revăzîndu-mi patria după o absență de cinci ani și șase luni. Am pornit direct spre Redriff, unde am sosit în aceeași zi la ora două după-amiază și unde mi-am găsit soția și copiii sănătoși cu toții.

PARTEA A PATRA

Călătoria în ţara houyhnhnmilor

CAPITOLUL I

Autorul devine căpitan de vas și pleacă în călătorie. Marinarii uneltesc împotriva lui, îl țin închis multă vreme în cabină și-l debarcă pe țărmul unei țări necunoscute. Călătorește spre interiorul țării. Descrierea yahooilor, niște animale foarte ciudate.

Cu toate că aș putea fi învinuit, și pe drept cuvînt, că-mi place nespus de mult aventura, trebuie totuși să mărturisesc cinstit că această patimă a mea nu a putut fi înăbușită de primejdiile prin care am trecut de-a lungul primelor mele călătorii.

Am rămas acasă alături de soția și copiii mei vreo cinci luni de zile, clipe cu adevărat fericite, dacă aș fi știut să prețuiesc cum se cuvine traiul tihnit și îndestulat. Am lăsat-o pe biata mea soție așteptînd un copil și am primit propunerea avantajoasă ce mi s-a făcut, și anume de a deveni căpitanul *Adventurei,* un mare vas comercial de 350 de tone. Cunoșteam bine tainele navigației și cum mă cam săturasem să tot fiu chirurg pe bord (firește, la nevoie aș fi dat o mînă de ajutor), am luat pe vas un tînăr priceput în această meserie,

un oarecare Robert Purefoy. Am ridicat pînzele în Portsmouth la 7 august 1710 ; în cea de a patrusprezecea zi ne-am întîlnit la Teneriffe cu căpitanul Pocock din Bristol, care se îndrepta spre golful Campechy ca să încarce băcan. În șaisprezece ale lunii ne-a despărțit o furtună ; cînd m-am întors, am aflat că vasul lui se scufundase și că din tot echipajul n-a scăpat decît un mus. Căpitanul era un om de treabă și un bun marinar, însă cam încăpățînat ; de aici i s-a tras moartea, și după cum s-a mai întîmplat cu mulți alții, căci, dacă ar fi dat ascultare sfaturilor mele, astăzi s-ar afla în sînul familiei lui, așa cum eu mă aflu în sînul familiei mele.

Cum pierdusem mai mulți oameni din echipaj din pricina frigurilor tropicale. am fost nevoit să angajez marinari în Barbados și în Antilele mici, unde m-am oprit ascultînd de sfatul negustorilor în slujba cărora mă aflam. Dar în curînd m-am căit amarnic, deoarece am aflat că cei mai mulți dintre oamenii tocmiți de mine fuseseră odinioară pirați. Aveam cincizeci de oameni pe bord și primisem poruncă să fac negoț cu indienii din Mările Sudului și, pe cît îmi stătea în putință, să fac și descoperiri. Nemernicii aceia pe care i-am cules de pe drumuri i-au îndemnat și pe oamenii mei să se răzvrătească și pînă la urmă s-au înțeles cu toții să pună mîna pe corabie, iar pe mine să mă închidă. Așa s-a și întîmplat : într-o bună dimineață au dat buzna în cabina mea și m-au legat de mîini și de picioare, amenințîndu-mă că mă vor azvîrli peste bord dacă mă voi împotrivi. Le-am spus că sînt prizonierul lor și deci mă voi supune. M-au pus să jur, apoi m-au dezlegat, prinzîndu-mi doar un lanț de picior și legîndu-mă de pat. La ușa cabinei fu așezată o santinelă cu arma încăr-

cată, care primise ordinul să tragă în cazul cînd aș fi încercat să-mi recapăt libertatea. Mi-au trimis mîncare și băutură și au preluat comanda vasului. Își puseseră în gînd să devină pirați și să-i jefuiască pe spanioli — plan ce nu putea fi adus la îndeplinire pînă nu mai făceau rost de oameni. Așa că hotărîră mai întîi să vîndă mărfurile de pe corabie și apoi să se îndrepte spre Madagascar ca să recruteze noi oameni, întrucît mulți muriseră în timpul cît fusesem încarcerat. Călătoria a durat săptămîni în șir, în timpul cărora au făcut negoț cu indienii, eu însă nu știam încotro plutim, căci eram păzit cu strășnicie și așteptam din clipă în clipă să fiu omorît, așa cum mă amenințau adeseori.

În cea din urmă zi a lunii mai 1711, un anume James Welch coborî în cabina mea, spunîndu-mi că primise ordin de la căpitan să mă debarce pe țărm. În zadar am căutat să-l înduplec, el nici măcar n-a catadicsit să-mi spună cine era noul lor căpitan. M-au vîrît cu de-a sila într-o șalupă, după ce mai întîi îmi îngăduiseră să mă îmbrac cu hainele mele cele mai bune, aproape noi, și să-mi iau o legăturică de rufe, însă nici o armă în afară de pumnal; au mers cu polițeța pînă acolo, încît nu mi-au cercetat buzunarele în care băgasem toți banii ce-i aveam, împreună cu alte lucruri trebuincioase. După ce au vîslit cam o leghe, m-au debarcat pe un țărm necunoscut. I-am rugat să-mi spună în ce țară mă aflu, dar ei se jurară că nu știu nimic mai mult decît mine. Căpitanul (așa-i spuneau ei) luase hotărîrea să se descotorosească de mine, aruncîndu-mă pe primul petic de pămînt întîlnit, îndată ce vor fi vîndut toată marfa. Marinarii o porniră imediat în larg, sfătuindu-mă să

mă grăbesc ca nu cumva să fiu surprins de flux și astfel își luară rămas bun de la mine.

În această stare deznădăjduită am mers pînă cînd am simțit pămînt solid sub picioare; m-am așezat pe un dîmb ca să mă odihnesc și să văd ce am de făcut. După ce mi-am mai venit puțin în fire, am pornit către interiorul insulei, hotărît să-mi încredințez soarta primilor sălbatici ce mi-ar fi ieșit în cale și să-mi răscumpăr viața dîndu-le brățări, inele de sticlă și alte nimicuri pe care marinarii nu uită să le ia cu ei în călătoriile lor și din care aveam și eu cîteva. Ținutul era străbătut de șiruri lungi de copaci, nu sădiți regulat, ci crescînd astfel de la natură; iarbă era din belșug și ici-colo se vedeau mai multe lanuri de ovăz. Înaintam cu multă băgare de seamă, ca să nu fiu luat prin surprindere sau omorît de vreo săgeată aruncată din spate sau dintr-o parte. Am dat apoi de un drum bătătorit de picior omenesc, de copite de vaci și mai ales de cai. În cele din urmă am văzut mai multe animale pe un cîmp și vreo două din același soi cocoțate în copaci. Aveau o înfățișare foarte ciudată și pocită, ceea ce m-a tulburat și m-a făcut să mă adăpostesc în dosul unui tufiș, ca să le văd mai bine. Cîteva din ele s-au apropiat de locul unde mă aflam și cu acest prilej am putut să le cercetez mai amănunțit. Aveau capul și pieptul acoperit cu păr des, creț la unele și lins la altele; aveau bărbi ca niște țapi și cîte o șuviță de păr de-a lungul spinării și picioarelor din față; restul corpului era gol, astfel că le-am putut vedea pielea, cafenie ca a bivolilor. Nu aveau coadă, nici păr pe crupă, în afară de anus, și bănuiesc că natura i-a înzestrat cu păr în locul acela, ca să-i apere cînd stăteau jos, căci le plăcea să stea jos, de asemenea culcați sau așezați pe pi-

cioarele dinapoi. Se cățărau în copaci înalți cu agilitatea veverițelor, deoarece atît picioarele din față, cît și cele din spate erau înzestrate cu ghiare ascuțite și încovoiate. Din cînd în cînd săreau și țopăiau de colo-colo cu o sprinteneală de necrezut. Femelele erau mai mici decît bărbații ; aveau capul acoperit cu păr lung și lins, fața însă le era curată, și în afară de anus și pudenda, tot restul corpului era acoperit doar cu un fel de puf. Mamelele le atîrnau între picioarele din față și cînd mergeau, puțin lipsea uneori să n-atingă pămîntul. Părul ambelor sexe era de mai multe culori : cafeniu, roșu, negru și galben. În general pot spune că în nici una din călătoriile mele nu-mi fusese dat să văd dihănii atît de hidoase, față de care să nutresc atîta scîrbă. Așa că, făcîndu-mi socoteala că-mi ajunge cît am văzut, plin de dispreț și cutremurat de silă, m-am sculat și am ținut drumul bătut, în nădejdea că m-ar putea duce la coliba vreunui indian. De-abia făcusem cîțiva pași, cînd mă pomenii față în față cu una din aceste lighioane. Văzîndu-mă, dihania începu să facă niște strîmbături care îi schimbară cu totul trăsăturile feței. Se holbă la mine de parcă aș fi fost altă arătare, apoi, apropiindu-se mai mult, ridică laba din față, fie a rîcă, fie din pricina uimirii — n-aș putea spune. Mi-am scos atunci pumnalul și l-am atins zdravăn cu latul ; n-am îndrăznit să-l pălesc cu tăișul, ca nu cumva să-i stîrnesc pe localnici împotriva mea dacă s-ar fi întîmplat să afle că le-am omorît sau schilodit o vită. Lovit, animalul se trase îndărăt și scoase un muget atît de puternic, încît o cireadă de cel puțin alți patruzeci ca el dădură năvală dinspre pajiștea vecină, urlînd și strîmbîndu-se îngrozitor. Am alergat atunci spre un copac și, rezemîndu-mă cu spatele

de trunchi, i-am ținut la distanță fluturînd pumnalul. Mai multe jivine s-au cățărat în pom, de unde au început să mă împroaște cu excrementele lor. Totuși pot spune că am scăpat destul de ieftin, lipindu-mă strîns de trunchiul copacului, deși puțin a lipsit să nu fiu înăbușit de murdăria ce ploua de sus.

Deodată, cînd nu mai vedeam nici o ieșire din această jalnică situație, au luat-o cu toții la goană cît îi țineau picioarele. Abia atunci m-am încumetat să mă desprind de copac și să pornesc mai departe, întrebîndu-mă ce anume a putut să-i sperie într-atîta. Dar uitîndu-mă în stînga mea, am văzut un cal mergînd agale pe cîmp; dușmanii mei îl zăriseră înaintea mea și de aceea o luaseră la sănătoasa. Calul tresări puțin cînd se apropie de mine, dar își veni în fire numaidecît și mă privi drept în față, dînd semne de vădită mirare; se uită la mîinile și picioarele mele și mă ocoli de mai multe ori. Mi-aș fi văzut de drum, dar el îmi tăie calea, privindu-mă totuși cu ochi foarte blînzi, fără să trădeze nici cel mai mic gînd rău. Am stat și ne-am uitat unul la celălalt cîtva timp. În cele din urmă m-am încumetat să întind mîna spre gîtul lui cu gînd să-l mîngîi, fluierînd și făcînd cîteva din gesturile obișnuite ale jocheilor atunci cînd vor să îmblînzească un cal pe care nu-l cunosc. Animalul însă păru să se arate disprețuitor față de bunăvoința mea, clătină din cap, se încruntă și ridică ușor piciorul drept din față ca să-mi îndepărteze mîna. Necheză după aceea de trei-patru ori, dar într-un chip atît de ciudat, încît mi-a venit să cred că vorbește cu sine însuși într-o limbă a lui.

În timp ce ne cercetam astfel unul pe celălalt, se apropie un alt cal. După ce acesta făcu mai

multe mișcări curtenitoare în fața celui dintîi, amîndoi își ciocniră ușor copitele piciorului drept, nechezînd pe rînd de cîteva ori în diferite feluri, sunetele făcînd impresia că sînt aproape articulate. După aceea s-au îndepărtat cîțiva pași, de parcă ar fi vrut să se sfătuiască, plimbîndu-se încoace și încolo ca niște persoane care deliberează asupra unei chestiuni importante și întorcîndu-și adesea ochii înspre mine, de parcă s-ar fi temut să nu le scap. Am fost uluit văzînd o purtare atît de ciudată la niște animale și mi-am spus în sinea mea că, dacă locuitorii acestei țări sînt înzestrați în aceeași măsură cu înțelepciune, atunci de bună seamă sînt cei mai inteligenți oameni de pe pămînt. Acest gînd m-a liniștit într-atîta, încît m-am hotărît să merg mai departe pînă cînd voi da peste o casă sau un sat, sau voi întîlni pe vreunul din băștinași, lăsîndu-i pe cei doi cai să stea de vorbă după pofta inimii. Cel dintîi însă, un cal sur, văzînd că am de gînd să plec, necheză după mine într-un fel atît de grăitor, încît mi s-a părut că înțeleg ce vrea să spună. M-am întors imediat și m-am apropiat de el așteptînd noi porunci și ascunzîndu-mi temerile cît mai bine, deoarece începusem să mă neliniștesc neștiind cum se vor sfîrși toate acestea ; cititorul își poate lesne închipui că nu eram prea încîntat de situația în care mă găseam.

Cei doi cai se apropiară de mine, cercetîndu-mi fața și mîinile cu multă luare-aminte. Surul își frecă copita de pălăria mea și mi-o turti în așa hal, încît am fost nevoit s-o scot și s-o îndrept, apoi s-o pun din nou în cap — lucrul acesta îi uimi nespus, atît pe el cît și pe tovarășul lui (un cal murg) ; acesta din urmă îmi pipăi pulpana hainei și, cînd văzură că se desprinde de trup, se

uitară din nou nedumeriţi unul la altul. Murgul îmi mîngîie mîna dreaptă, părînd să-i admire moliciunea şi culoarea; apoi mi-o strînse atît de tare între copită şi chişiţă, că am ţipat fără să vreau, ceea ce i-a făcut să mă atingă cu cea mai mare gingăşie. Erau grozav de nedumeriţi de pantofii şi ciorapii mei, pe care-i pipăiau de zor, nechezînd şi făcînd fel de fel de gesturi asemănătoare cu cele ale unui filozof cînd încearcă să desluşească rostul vreunui fenomen nou şi greu de înţeles.

În general, comportarea acestor animale era atît de la locul ei şi conformă cu legile raţiunii, atît de inteligentă şi de înţeleaptă, încît pînă la urmă mi-am spus că sînt nişte vrăjitori care s-au prefăcut în cai cu vreun scop oarecare şi, întîlnind un străin, şi-au pus în gînd să petreacă pe socoteala lui; sau poate că erau într-adevăr uimiţi la vederea unui om care se deosebea atît de mult la îmbrăcăminte, înfăţişare şi culoarea pielii de cei care locuiau probabil pe meleagurile acelea îndepărtate. După ce mi-am făcut această socoteală, m-am încumetat să le vorbesc cam în felul următor: „Domnilor, dacă sînteţi vrăjitori, după cum am temeiuri să cred, puteţi înţelege orice limbă; de aceea îndrăznesc să vă spun că sînt un biet englez pe care nenorocirea l-a aruncat pe ţărmul vostru şi rog pe unul din voi să mă lase să-l încalec, ca să mă ducă, asemenea unui cal adevărat, la vreo casă sau în vreun sat unde m-aş putea adăposti. Pentru această bunăvoinţă vă voi dărui cuţitul şi brăţara aceasta" (le-am scos în clipa aceea din buzunar).

Cele două făpturi au stat tăcute tot timpul cît am vorbit, părînd să mă asculte cu deosebită luare-aminte, iar cînd am isprăvit, au nechezat de mai multe ori unul către celălalt, de parcă s-ar fi

sfătuit într-o chestiune importantă. Am băgat de seamă că graiul lor exprima foarte bine ceea ce simțeau și cuvintele puteau fi înșirate într-un alfabet, cu oarecare greutate, dar mult mai ușor decît cele chinezești.

Deslușeam mereu cuvîntul *yahoo*, care fu rostit de mai multe ori de fiecare din ei; și cu toate că mi-era cu neputință să-mi dau seama ce înseamnă, am încercat să-l rostesc și eu în timp ce caii discutau între ei. Cînd au tăcut, m-am încumetat să spun cu voce tare „yahoo", încercînd să imit cît mai bine nechezatul unui cal. Acest lucru i-a surprins în chip vădit, iar surul repetă cuvîntul de două ori, ca și cum ar fi vrut să mă învețe cum să-l accentuez corect. Eu am încercat să-l imit, și de fiecare dată cînd îl rosteam, mă apropiam tot mai mult de pronunțarea adevărată, deși eram încă departe de desăvîrșire. Apoi murgul mă puse la încercare cu un al doilea cuvînt, mult mai greu de rostit. Dacă l-aș transcrie în limba engleză, cred c-ar suna cam așa: *houy-hnhnm*. De data asta a mers ceva mai greu, dar după vreo două-trei încercări am izbutit să-l rostesc cum trebuie, iar caii rămaseră uluiți de istețimea mea.

După ce-au mai vorbit despre mine (așa mi s-a părut), cei doi prieteni și-au luat rămas bun, lovindu-și copitele. Apoi surul îmi făcu semn s-o pornesc înaintea lui, iar eu am socotit că cel mai înțelept lucru e să mă supun, pînă ce îmi voi găsi o călăuză mai potrivită. Cînd am încercat să încetinesc pasul, însoțitorul meu mi-a strigat: *hhuun, hhuun*. Am priceput ce vrea să spună și i-am dat să înțeleagă cum am putut mai bine că sînt ostenit și nu pot merge prea repede; atunci el s-a oprit puțin ca să-mi îngăduie să mă odihnesc.

CAPITOLUL II

Autorul este condus de un houyhnhnm în casa acestuia. Descrierea casei. Primirea făcută autorului. Ce mănîncă houyhnhnmii. Autorul suferă din pricina lipsei de mîncare, dar pînă la urmă lucrurile se îndreaptă. Felul în care se hrănește el în țara aceea.

După ce am tot mers vreo trei mile, am ajuns în dreptul unei clădiri lunguiețe, făcută din pari înfipți în pămînt și împletiți cu nuiele ; acoperișul din paie, era foarte jos. Cum îmi mai venise inima la loc, am scos cîteva nimicuri pe care călătorii le iau de obicei cu ei spre a le dărui sălbaticilor indieni din America și din alte ținuturi, în nădejdea că ai casei se vor simți în felul acesta îndemnați să mă primească cu bunăvoință. Calul îmi făcu semn să intru eu primul. Mă pomenii într-o odaie încăpătoare cu lut pe jos și cu un jgheab și o iesle ce se întindeau de-a lungul unui perete întreg. În încăpere se aflau trei cai și două iepe. Nu mîncau, dar unii dintre ei ședeau ca oamenii, ceea ce m-a minunat foarte ; dar și mai mult m-am minunat cînd i-am văzut pe ceilalți trebăluind prin casă ; și doar nu păreau decît niște animale obișnuite. Toate acestea nu au făcut decît să-mi întărească primul meu gînd, și anume că un popor care a izbutit să domesticească într-atîta niște biete dobitoace întrece de bună seamă toate celelalte popoare de pe fața pămîntului. Surul intră îndată după mine, împiedicîndu-i astfel pe ceilalți să-mi facă vreun rău. Necheză de mai multe ori în chip poruncitor și primi răspunsurile cuvenite.

Dincolo de odaia aceasta se înșirau alte trei încăperi, cu uși între ele, așezate una în fața celeilalte. Străbătusem două camere și tocmai ne în-

dreptam spre a treia ; aici, surul mi-o luă înainte, făcîndu-mi semn să aştept. M-am oprit, aşadar, şi mi-am pregătit darurile pentru stăpînul şi stăpîna casei : două cuţite, trei brăţări de perle false, o oglinjoară şi o salbă de mărgele. Calul necheză de cîteva ori, dar, cu toate că mă aşteptam să aud o voce omenească, n-am desluşit decît un nechezat asemănător, doar ceva mai ascuţit. Mi-am spus atunci că această casă aparţine de bună seamă unui om cu vază, de vreme ce era nevoie de atîtea ceremonii ca să pot fi primit.

Dar ca un om cu vază să fie slujit numai de cai, asta întrecea orice închipuire. Mă temeam că atîtea suferinţe şi nenorociri ce se abătuseră asupra mea îmi tulburaseră minţile. M-am sculat şi am cercetat încăperea în care fusesem lăsat singur ; era mobilată ca şi prima, însă ceva mai elegant. M-am frecat la ochi de cîteva ori, dar am văzut aceleaşi lucruri. Atunci mi-am pişcat braţele şi coapsele ca să mă trezesc, sperînd că totul s-ar putea să fie numai un vis. În cele din urmă mi-am spus în chipul cel mai hotărît că e vorba de o vrăjitorie. Dar n-am mai avut timp să-mi urmez astfel şirul gîndurilor, că surul se ivi în uşă, făcîndu-mi semn să-l urmez în cea de a treia încăpere : aici mi-a fost dat să văd o iapă tare frumoasă, un cîrlan şi un mînz, stînd toţi trei într-o rînă pe nişte rogojini împletite cu destul meşteşug şi foarte curate.

Cînd am intrat în odaie, iapa s-a sculat de pe rogojina ei, s-a apropiat de mine şi, după ce mi-a cercetat cu băgare de seamă mîinile şi faţa, mi-a aruncat o privire plină de dispreţ ; apoi, întorcîndu-se către sur, i-am auzit pe amîndoi rostind de mai multe ori cuvîntul *yahoo*. Nu ştiam atunci ce înseamnă cuvîntul acesta, cu toate că a fost primul pe care am învăţat să-l rostesc, dar n-a

trecut mult și, spre veșnica mea obidă, am aflat. Calul mi-a făcut semn cu capul și, tot repetînd cuvîntul *huhuun*, așa cum făcuse pe drum cînd am priceput că trebuie să-l urmez, m-a dus într-un fel de curte, unde se găsea o altă clădire la o oarecare depărtare de casă. Intrînd aici, am văzut trei din acele făpturi dezgustătoare pe care le întîlnisem pentru prima oară după debarcarea mea, înfulecînd de zor rădăcini și carnea unor animale despre care am aflat mai tîrziu că sînt măgari și cîini, ba uneori și cîte o vacă moartă, datorită fie vreunui accident, fie din pricina vreunei boli. Dobitoacele erau legate de gît cu funii trainice prinse de o grindă și-și țineau hrana în ghearele picioarelor din față, sfîșiind-o cu dinții.

Calul stăpîn porunci unui căluț murg, unul din servitorii săi, să dezlege pe cea mai mare dintre cele trei lighioane și s-o ducă în curte. Animalul fu așezat alături de mine, iar stăpînul și servitorul, comparînd cu grijă chipurile noastre, repetară de mai multe ori cuvîntul *yahoo*. Nu pot zugrăvi scîrba și uimirea ce m-a cuprins cînd am băgat de seamă că acest animal hidos avea o înfățișare întru totul asemenea oamenilor. Este adevărat că obrazul îi era teșit și lătăreț, nasul turtit, buzele groase și gura mare, dar trăsăturile acestea se întîlnesc în mod obișnuit la toate popoarele înapoiate, căci sălbaticii își lasă copiii să se tîrîie cu fața prin țărînă sau să-și turtească nasul de umărul mamei cînd aceasta îl duce în cîrcă. Picioarele din față ale yahooului nu se deosebeau de mîinile mele decît prin lungimea ghearelor, asprimea și culoarea cafenie a palmelor, precum și părul de pe dosul palmelor. Picioarele noastre prezentau aceleași asemănări și deosebiri, lucru pe care eu îl știam foarte bine, deși caii nu-și puteau da seama

din pricina pantofilor și ciorapilor mei ; de asemenea, aceleași asemănări existau și în privința tuturor celorlalte părți ale trupurilor noastre, cu excepția părului și a culorii pielii despre care am mai pomenit.

Ceea ce îi nedumerea respus pe cei doi cai era faptul că în rest trupul meu se deosebea atît de mult de acela al unui yahoo, lucru pentru care rămîneam îndatorat hainelor mele, al căror rost le era cu desăvîrșire necunoscut. Calul murg îmi întinse o rădăcină pe care o ținea între copită și chișiță (așa cum țineau ei toate lucrurile, după cum voi arăta la timpul cuvenit). Am luat-o în mînă și, după ce am mirosit-o, i-am înapoiat-o cît se poate de curtenitor. Atunci el scoase din coliba yahooilor o bucată de carne de măgar, care duhnea atît de îngrozitor, încît am întors capul cu scîrbă ; o aruncă atunci yahooului, care se repezi și o înfulecă lacom. Îmi arătă după aceea o mînă de fîn și niște ovăz ; eu însă am clătinat din cap spre a-l face să priceapă că nu puteam mînca nici una nici alta. Începui să mă tem că voi muri de foame, dacă nu voi întîlni făpturi asemenea mie. Cît despre yahoo-ii aceia scîrboși, trebuie să mărturisesc că, deși în clipele acelea erau puține ființe în lume care să iubească oamenii cu mai multă ardoare ca mine, totuși mi se părea că niciodată nu-mi fusese dat să văd creaturi mai nesuferite ; și cu cît mă apropiam mai mult de ele, cu atît mi se păreau mai respingătoare, cum s-a întîmplat de altfel în tot timpul șederii mele în țara aceea. Stăpînul casei, calul, văzînd cum mă comport, îl trimise pe yahoo înapoi în colibă. Apoi, spre marea mea uimire, își duse copita la gură, cu o ușurință surprinzătoare, ca și cum gestul i-ar fi fost firesc, căutînd să-mi arate în felul acesta,

precum și cu ajutorul altor semne, că vrea să știe ce aș dori să mănînc. Eu însă n-am izbutit să-i dau un răspuns pe care să-l priceapă ; și chiar de m-ar fi înțeles, tot nu vedeam cum ar fi fost cu putință să-mi facă rost de mîncare. Între timp am zărit o vacă trecînd pe lîngă noi ; am arătat cu degetul spre ea și mi-am exprimat dorința să mă duc s-o mulg. Gesturile mele nu au fost în zadar. Calul mă conduse în casă și îi porunci unei slujnice, o iapă, să deschidă cămara, unde se găseau vase de lut și de lemn, foarte curate și așezate în ordine, toate pline cu lapte. Ea îmi dădu o oală plină, pe care o băui cu nesaț, simțind că-mi vin în fire.

Pe la amiază am văzut apropiindu-se de casă un fel de căruță fără roți, ca o sanie, trasă de patru yahooi. În căruță adăsta un cal bătrîn ce părea să fie un personaj de seamă ; el coborî pe picoarele din spate, căci își rănise piciorul stîng dinainte. Venea să ia masa cu calul nostru, care-l primi cu multă curtenie. Au prînzit în cea mai frumoasă dintre încăperi, mîncînd ovăz fiert în lapte ; calul cel bătrîn servi ovăzul cald, iar ceilalți rece. Ieslele erau așezate în cerc în mijlocul camerei și aveau mai multe despărțituri, în jurul cărora ședeau caii pe snopi de paie. În mijloc se afla un jgheab mare, ce se deschidea înspre fiecare despărțitură a ieslelor, astfel încît fiecare cal și iapă își mînca porția de fîn și ovăz cu lapte, foarte cuviincios și fără să-și stînjenească vecinul. Mînzul și cîrlanul se purtau cu sfiiciune, în timp ce stăpîna și stăpînul erau foarte veseli și drăguți cu oaspetele lor. Surul îmi porunci să stau lîngă el, apoi începu să discute despre mine cu prietenul său și tăifăsuiră așa vreme îndelungată ; străinul mă privea mereu și rostea cuvîntul *yahoo*.

Cum îmi pusesem mănușile, stăpînul meu, calul cel sur, se arătă foarte nedumerit, întrebîndu-se pe semne ce au pățit picioarele mele din față. De vreo trei-patru ori îmi atinse mîinile cu copita, de parcă ar fi vrut să-mi spună să le aduc la forma dinainte, ceea ce m-am și grăbit să fac, scoțîndu-mi mănușile și vîrîndu-le în buzunar. Cu acest prilej se iscă o nouă discuție și mi-am dat seama că cei de față erau mulțumiți de purtarea mea; de altfel nu trecu mult și am putut să constat rezultatele. Mi s-a poruncit să rostesc cele cîteva cuvinte pe care le știam, iar în timpul mesei, stăpînul m-a învățat cum se spune în limba lor ovăz, lapte, foc și alte cîteva lucruri. Nu mi-a fost greu să le rostesc după el, deoarece din tinerețe vădisem o deosebită ușurință pentru limbi.

Cînd se sfîrși masa, stăpînul mă luă deoparte și prin semne și vorbe mă făcu să înțeleg că e îngrijorat deoarece nu aveam ce mînca. În limba lor, ovăz se spune *hlunnh*. Am rostit de două, trei ori acest cuvînt, căci, deși la început refuzasem să m-ating de ovăz, totuși, după ce m-am gîndit mai bine, mi-am spus că aș putea să fac un fel de pîine pe care s-o mănînc cu lapte și să-mi țin zilele pînă cînd voi izbuti să plec într-altă țară unde să întîlnesc ființe omenești. Calul porunci imediat unei iepe albe să-mi aducă o porție bună de ovăz pe un fel de tavă de lemn. Am încălzit ovăzul la foc și l-am frecat pînă s-a cojit și am putut alege bobul de pleavă; cu ajutorul a două pietre am pisat grăunțele, apoi cu puțină apă am făcut un aluat; am vîrît turta în foc și, după ce s-a copt, am mîncat-o așa caldă cu lapte. La început mi s-a părut că n-are nici un gust, cu toate că în multe părți ale Europei e o mîncare destul de obișnuită;

dar cu timpul m-am învăţat şi, cum adeseori în viaţă fusesem nevoit să îndur tot felul de lipsuri, nu era prima oară cînd constatam cît de uşor poate fi mulţumită firea omenească. Aş vrea să subliniez, de altfel, că în tot timpul şederii mele pe insula aceea nu am fost niciodată bolnav. Nu e mai puţin adevărat că uneori izbuteam să prind cîte un iepure sau o pasăre cu ajutorul laţurilor făcute din păr de yahoo, iar alteori culegeam buruieni pe care le fierbeam sau le mîncam cu pîine în chip de salată ; din cînd în cînd făceam puţin unt şi beam zerul. La început mi-a lipsit foarte mult sarea, dar m-am deprins şi cu asta şi sînt încredinţat că întrebuinţarea sării la noi este o urmare a necumpătării, deoarece a fost introdusă numai ca să stîrnească pofta de băutură, dacă nu ţinem seama de faptul că este necesară pentru conservarea cărnii în călătoriile lungi sau în locurile depărtate de pieţele mari. Se ştie că nici unui animal nu-i place sarea în afară de om ; în ceea ce mă priveşte, după ce am părăsit ţara aceea, a trebuit să treacă multă vreme pînă cînd să mă obişnuiesc din nou cu gustul ei.

Am stăruit îndeajuns asupra felului cum mă hrăneam, subiect cu care alţi călători îşi umplu cărţile, de parcă cititorilor le-ar păsa dacă nouă ne merge bine sau rău. Totuşi era nevoie să amintesc şi despre acestea, ca nu cumva lumea să-şi închipuie că ar fi fost cu neputinţă să trăiesc trei ani într-o astfel de ţară şi în mijlocul unor astfel de locuitori.

Către seară, stăpînul meu porunci să mi se pregătească un loc unde să mă adăpostesc. Locuinţa mea se afla la o depărtare de numai şase yarzi de casă, fiind despărţită de grajdul yahooilor. Am

făcut rost de niște paie și, învelindu-mă cu hainele, am dormit buștean. Ceva mai tîrziu am avut parte de o locuință mai bună, după cum va afla cititorul cînd mă voi ocupa mai pe larg de felul meu de viață.

CAPITOLUL III

Autorul se străduiește să învețe limba țării. Stăpînul său houyhnhnm îl ajută. Descrierea limbii. Împinși de curiozitate, mai mulți houyhnhnmi de vază vin să-l vadă pe autor. Autorul povestește pe scurt stăpînului călătoriile sale.

Îmi dădeam toată silința să deprind limba țării, pe care stăpînul meu (așa îl voi numi de acum înainte), copiii lui și toți servitorii din casă căutau cu tot dinadinsul să mă învețe. Pentru ei era o adevărată minune să vadă un biet animal dînd dovadă că este o ființă rațională. Arătam spre fiecare lucru și-i întrebam cum se numește, apoi cînd eram singur îmi însemnam totul în caietul meu; iar dacă rosteam cuvintele greșit, îi rugam pe cei ai casei să le repete de mai multe ori. Căluțul roib — una din slugile casei — era oricînd gata să-mi dea ajutor în privința aceasta.

Houyhnhnmii vorbesc pe nas și din gîtlej și limba lor se apropie mai mult de olandeza de sus și de germană decît de oricare altă limbă europeană, cu singura deosebire că e mult mai plăcută și mai expresivă. Împăratul Carol Quintul a făcut o observație asemănătoare cînd a spus că, dacă ar fi să-i vorbească vreodată calului său, ar face-o în olandeza de sus.

Curiozitatea și nerăbdarea stăpînului meu erau atît de mari, încît își petrecea ore întregi ca să mă învețe. Era încredințat (după cum mi-a mărturisit mai tîrziu) că trebuie să fiu un yahoo, dar ușurința cu care învățam, purtarea mea plină de respect și curățenia de care dam dovadă îl uimeau peste măsură ; toate acestea erau însușiri necunoscute celorlalte animale. Îl nedumereau nespus hainele mele, întrebîndu-se uneori dacă nu cumva sînt una cu trupul, căci eu nu mă dezbrăcasem niciodată pînă ce toți ai casei nu mergeau la culcare, iar dimineața mă îmbrăcam înainte ca ei să se scoale. Stăpînul meu dorea nespus de mult să afle de pe ce meleaguri vin, să știe cărei întîmplări datorez faptul că sînt înzestrat cu rațiune, lucru ce se vedea în toate acțiunile mele, și să m-audă povestindu-i întîmplările prin care trecusem în viață. Văzînd cum mă străduiesc să învăț și să pronunț cuvinte și propozițiuni întregi în limba lor, nădăjduia să-i pot satisface în curînd această curiozitate. Ca să țin minte ceea ce învățam, transcriam cuvintele, folosind alfabetul limbii engleze și totodată le și tălmăceam. În cele din urmă m-am încumetat să fac acest lucru de față cu stăpînul meu. Am avut destulă bătaie de cap pînă să-l fac să priceapă cu ce anume mă îndeletniceam, căci băștinașii acestei țări habar n-aveau de cărți sau de literatură.

După vreo zece săptămîni izbutisem să înțeleg cele mai multe din întrebările lui, iar după trei luni eram în stare să răspund destul de binișor. Stăpînul era curios din cale-afară să afle din ce parte a țării vin și cine m-a învățat să imit o creatură rațională, deoarece yahoo-ii (cu care el observase că semăn întocmai la cap, mîini și chip — singurele părți ale trupului ce se vedeau la

mine), cu toate că păreau vicleni și erau foarte răi din fire, dăduseră dovadă că sînt dobitoacele cele mai greu de educat. I-am răspuns că vin de peste mări și țări, de pe meleaguri foarte îndepărtate, că am călătorit împreună cu mulți semeni de ai mei, într-un vas mare făcut din trunchiuri de copaci ; că tovarășii mei m-au silit să debarc pe coasta țării lor și-apoi m-au părăsit, lăsîndu-mă să mă descurc singur. Toate acestea le-am rostit cu destulă greutate, și numai cu ajutorul a nenumărate semne am izbutit să-l fac să mă înțeleagă. Mi-a răspuns că greșesc, pesemne, sau că spun *lucruri care nu sînt* (din vocabularul lor lipsește orice cuvînt care să exprime minciuna sau prefăcătoria). Știa că e cu neputință ca dincolo de mare să se afle o țară sau ca o ceată de dobitoace să poată urni pe apa mării un vas de lemn încotro le-ar fi plăcut lor. Era sigur că nici un houyhnhnm n-ar putea construi un astfel de vas și nici nu ar încredința vreodată unui yahoo conducerea lui.

În limba lor cuvîntul *houyhnhnm* înseamnă *cal*, iar dacă îl tălmăcim din punct de vedere etimologic, *desăvîrșirea naturii*. I-am spus stăpînului meu că-mi vine greu să mă exprim, dar mă voi strădui să învăț cît mai repede cu putință, nădăjduind că în scurtă vreme să-i pot povesti lucruri dintre cele mai minunate ; iar el avu bunăvoința s-o roage pe iapa lui, pe mînji și slugile din casă să se folosească de orice prilej pentru a mă instrui. Pe de altă parte, el însuși se ostenea cu mine două-trei ceasuri în fiecare zi. Mai mulți cai și iepe cu vază din vecini veneau adesea în casa noastră, căci se dusese vestea despre un yahoo măiestru ce putea glăsui ca un houyhnhnm și în ale cărui vorbe și fapte se puteau desluși licăriri de rațiune.

Oaspeții erau încîntați că pot sta de vorbă cu mine. Ei îmi puneau nenumărate întrebări, primind răspunsurile pe care eram în stare să le dau. Mulțumită tuturor acestor împrejurări prielnice, am făcut progrese atît de uimitoare, încît cinci luni după sosirea mea, înțelegeam tot ce se vorbea în juru-mi și mă puteam exprima binișor.

Houyhnhnmii care-l vizitau pe stăpînul meu din dorința de a mă vedea și de a sta de vorbă cu mine nu prea erau înclinați să creadă că aș fi un yahoo adevărat, deoarece trupul meu avea alt înveliș decît acela al semenilor mei. Faptul că părul și pielea mea nu erau la fel cu ale lor decît numai la cap, pe față și pe mîini îi mira nespus, dar taina aceasta o dezvăluisem stăpînului meu în urma unei întîmplări petrecute cu vreo două săptămîni înainte.

I-am mai spus cititorului că, în fiecare seară, după ce toți ai casei se duceau la culcare, obișnuiam să mă dezbrac și să mă învelesc cu hainele. Într-o zi, dis-de-dimineață, s-a întîmplat ca stăpînul să trimită după mine pe călutul murg — valetul său. Cînd acesta intră în cameră, eu dormeam buștean, iar hainele alunecaseră de pe mine și cămașa mi se ridicase mai sus de mijloc. M-am deșteptat din pricina zgomotului și am băgat de seamă că murgul era cam tulburat în timp ce-mi vorbea ; se întoarse apoi în grabă la stăpînul său și, înspăimîntat, îi înșiră o poveste cam încîlcită despre cele ce văzuse. M-am îmbrăcat îndată și m-am dus să-l salut pe preacinstitul meu domn ; ajuns aici, mi-am dat seama numaidecît de cele petrecute, căci stăpînul mă întrebă ce înseamnă toate cîte îi povestise sluga și, cum se face că atunci cînd dorm nu sînt același ca de obicei ; servitorul îl încredințase că în unele părți trupul

meu este alb, în altele galben — sau, în orice caz, nu atît de alb — iar pe alocuri cafeniu.

Pînă atunci ascunsesem cu grijă taina hainelor mele, ca să mă deosebesc cît mai mult de blestematul neam al yahooilor ; acum însă îmi dădeam seama că nu mai are nici un rost. Pe de altă parte, mă gîndeam că atît îmbrăcămintea și încălțămintea se vor rupe într-o bună zi, căci și așa erau într-o stare de plîns, și trebuiau înlocuite într-un fel sau altul cu piei de yahoo sau alte dobitoace ; astfel, odată și odată taina mea tot ar fi fost dată în vileag. De aceea nu m-am sfiit să-i spun stăpînului că în țara de unde veneam eu cei din neamul meu își acoperă trupurile cu părul anumitor animale, lucrat cu meșteșug, și asta o fac atît de dragul bunei-cuviințe cît și pentru a se feri de asprimea vremii, uneori prea blîndă, alteori prea aspră. De voia să se încredințeze de adevărul spuselor mele, eram gata să îndeplinesc orice poruncă, rugîndu-l doar să mă ierte dacă nu-i voi arăta acele părți ale trupului pe care natura ne-a învățat să le ascundem. Mi-a răspuns că vorbele mele i se par ciudate din cale-afară, și mai cu osebire ultimele cuvinte, căci el nu putea pricepe de ce ne-ar învăța natura să ascundem ceea ce tot ea ne-a dăruit ; că nici el și nici ai lui nu se rușinau de vreo parte a trupului lor, dar că totuși eu pot face cum voi crede de cuviință. Atunci mi-am descheiat haina și am dezbrăcat-o, apoi vesta. Mi-am descălțat pantofii, mi-am scos ciorapii și pantalonii, mi-am lăsat cămașa pînă în brîu, sumețind poalele și încingîndu-mă ca să-mi acopăr goliciunea.

Stăpînul meu îmi urmări mișcările, dînd semne vădite de curiozitate și uimire. El ridică în chișiță hainele mele, una cîte una, și le privi cu luare-

aminte. Apoi îmi mîngîie cu gingășie trupul și, după ce mă cercetă pe toate fețele, spuse că nu mai are nici o îndoială că sînt un adevărat yahoo, dar că mă deosebesc foarte mult de ceilalți din neamul meu, deoarece pielea mea e moale, foarte albă și netedă, de asemenea mai multe părți ale trupului meu nu sînt acoperite cu păr, iar ghearele labelor din față și din spate sînt scurte și au altă formă, în sfîrșit, prin faptul că mă căzneam să umblu mereu pe picioarele dinapoi. Cum nu dorea să vadă mai mult, îmi îngădui să mă îmbrac, căci tremuram de frig.

I-am mărturisit că mă cam supără să-mi tot spună mereu yahoo — un animal scîrbos față de care nutream doar ură și dispreț. L-am rugat să nu-mi mai spună așa și să dea poruncă în acest sens și celor din casă, precum și prietenilor cărora le îngăduia să vină să mă vadă. De asemenea l-am mai rugat ca taina pe care i-o încredințasem, și anume că am un acoperămînt fals al trupului, să n-o mai știe nimeni altul afară de el, măcar atîta timp cît aveau să mai țină hainele ; cît privește cele aflate de căluțul murg, valetul lui, Înălțimea-sa putea să poruncească să tacă.

Stăpînul încuviință toate acestea cu multă bunăvoință, și astfel taina mea fu păstrată pînă cînd hainele începură să se ponosească și m-am văzut nevoit să le înlocuiesc, recurgînd la tot felul de mijloace, lucru despre care voi vorbi mai tîrziu. Între timp, domnul și stăpînul meu ținea cu tot dinadinsul să continui să învăț limba, dîndu-mi toată silința, deoarece faptul că puteam vorbi și raționa îl uimea cu mult mai mult decît înfățișarea trupului meu, fie el acoperit sau nu, și se grăbi să adauge că așteaptă cu nerăbdare să audă minunățiile pe care făgăduisem să i le povestesc.

Din clipa aceea își dădu și mai multă osteneală să mă instruiască ; mă lua cu el peste tot și-i obliga pe houyhnhnmi să se poarte cuviincios cu mine, căci, după cum le spunea tuturor între patru ochi, lucrul acesta avea darul să mă dispună și să mă facă mai năstrușnic.

În fiece zi, cînd mă găseam în tovărășia lui, în afară de faptul că-și dădea toată silința să mă învețe limba lor, îmi punea fel de fel de întrebări cu privire la persoana mea, iar eu mă străduiam să răspund cît mai bine ; în felul acesta el izbuti să afle cîte ceva despre mine, deși destul de puțin. Ar fi plictisitor să povestesc pas cu pas cum am ajuns să înfirip o convorbire mai ca lumea. Primele lucruri pe care le-am zugrăvit mai pe larg și într-o formă mai legată au fost cam acestea : i-am arătat că vin dintr-o țară foarte îndepărtată, cum de altfel mai încercasem să-i spun, împreună cu vreo alți cincizeci de semeni ai mei ; că am călătorit pe mări într-un vas uriaș de lemn, mai încăpător decît casa Înălțimii-sale. I-am descris corabia, străduindu-mă să-mi aleg cuvintele cele mai potrivite, și, cu ajutorul batistei, am încercat să-i explic în ce fel era mînată de vînt. I-am mai spus că, în urma unei certe iscate între noi, am fost debarcat pe țărmul acestui ținut, de unde am pornit la drum fără să știu încotro mă duc, pînă ce el m-a scăpat de blestemații aceia de yahoo-i. El m-a întrebat cine a făcut corabia și cum a fost cu putință ca houyhnhnmii din țara mea să o lase pe seama unor dobitoace. I-am răspuns că nu voi continua cu povestirea dacă nu-mi dă cuvîntul de cinste că nu se va simți jignit de spusele mele ; numai atunci îi voi vorbi despre toate minunățiile pe care în atîtea rînduri i le făgăduisem. Stăpînul încuviință, iar eu am reluat firul, încredințîndu-l că vasul

fusese făcut de ființe asemănătoare mie, care, atît în țările pe care le cutreierasem cît și în țara mea de baștină, erau singurele animale raționale și conducătoare ; și că la sosirea mea pe acele meleaguri, am fost la fel de uimit văzîndu-i pe houyhnhnm-i purtîndu-se ca niște făpturi raționale, pe cît fusese el sau prietenii lui, descoperind oarecare urme de rațiune la o făptură pe care el binevoia s-o numească yahoo și cu care, mărturisesc, mă asemănam din toate punctele de vedere, deși nu-mi puteam explica degenerarea și îndobitocirea lor. Am adăugat după aceea că, dacă vreodată soarta se va milostivi să mă readucă în patrie și voi putea povesti semenilor mei peripețiile acestei călătorii, după cum eram hotărît s-o fac, lumea va crede că *spun lucruri ce nu sînt*, că totul nu-i decît o născocire a minții mele ; i-am mai spus, după ce îmi făgădui să nu se supere, că, în ciuda respectului pe care i-l purtam lui, familiei și prietenilor săi, nici unul din compatrioții mei nu-și va închipui că este cu putință ca un houyhnhnm să fie făptura cea mai de seamă în sînul unui popor, iar yahoo-ul doar un biet dobitoc.

CAPITOLUL IV

Ce cred houyhnhnmii despre adevăr și minciună. Cuvintele autorului sînt dezaprobate de stăpînul său. Autorul dă mai multe amănunte despre sine și despre peripețiile din timpul călătoriei.

Stăpînul mă ascultă stînjenit, deoarece *îndoiala* și *neîncrederea* sînt atît de puțin cunoscute în această țară, încît locuitorii nu știu cum să se

poarte în astfel de împrejurări. Îmi aduc aminte că în nenumăratele discuții pe care le-am avut împreună cu privire la firea oamenilor din celelalte părți ale lumii, venind vorba despre *minciună* și *fățărnicie*, numai cu mare greutate am izbutit să-l fac să priceapă spusele mele, cu toate că, altminteri, era foarte ager la minte. Căci iată cum judeca el : spunea că rostul vorbirii este de a ne înțelege unul cu altul și de a afla ceea ce nu știm ; ori, dacă cineva spune *ceea ce nu este*, atunci vorbirea nu mai are nici o noimă, deoarece nu mai pot spune că-l înțeleg pe cel care-mi vorbește ; și în felul acesta, în loc de a învăța lucruri pe care nu le cunosc, sînt mai rău decît un neștiutor, fiindcă ajung să cred că un lucru e negru cînd de fapt este alb, și scurt atunci cînd e lung. Acestea erau singurele lui noțiuni cu privire la *minciună*, pe care oamenii o înțeleg atît de bine și o folosesc atît de mult.

Dar să ne întoarcem de unde am plecat. Cînd i-am spus că yahooii sînt singurele animale conducătoare în țara mea — lucru care, după cum mi-a mărturisit, nu-l putea de fel pricepe — a dorit să știe dacă printre noi se găsesc houyhnhnmi și cu ce se îndeletnicesc. I-am răspuns că avem foarte mulți și vara ei pasc pe cîmp, iar în timpul iernii sînt ținuți în case și hrăniți cu fîn și ovăz, în timp ce servitori yahoo, anume tocmiți, îi perie și-i țesală, le piaptănă coama, le curăță picioarele, le dau să mănînce și le pregătesc culcușul. „Te înțeleg foarte bine — spuse stăpînul meu — e limpede acum din toate cîte mi-ai povestit că, în ciuda grăuntelui de rațiune pe care yahooii pretind că-l au, houyhnhnmii sînt adevărații voștri stăpîni. Aș dori din toată inima ca și yahoo-ii noștri să fie la fel de supuși.“ L-am rugat pe preacinsti-

tul meu stăpîn să mă ierte dacă nu voi mai continua, întrucît eram încredinţat că povestirea pe care aştepta s-o audă de la mine avea să-i displacă foarte mult. El stărui totuşi, poruncindu-mi să-i spun atît lucrurile plăcute cît și cele neplăcute ; i-am răspuns că porunca îi va fi ascultată. Aşadar, am recunoscut că houyhnhnm-ii noştri, cărora noi le spunem cai, sînt cele mai nobile și mai frumoase animale pe care le avem, neîntrecute în ceea ce priveşte puterea şi iuţeala ; că atunci cînd aparţin unor persoane de seamă, sînt folosiţi în călătorii, la curse sau înhămaţi la caleşti, că oamenii îi tratează cu multă bunăvoinţă şi grijă, pînă ce se îmbolnăvesc sau încep să șchiopăteze. Atunci sînt vînduţi sau puşi la tot felul de corvezi pînă cînd îşi dau duhul. După aceea pielea lor e jupuită şi vîndută după calitate, iar trupurile — lăsate pradă cîinilor şi păsărilor răpitoare. Caii de rînd nu sînt însă atît de norocoşi, deoarece, nimerind în slujba fermierilor, a căruţaşilor sau a altor oameni de jos, aceştia îi pun la munci grele și îi hrănesc prost. I-am zugrăvit cum m-am priceput mai bine în ce fel călărim noi, forma și întrebuinţarea căpăstrului, a şeii, a pintenilor, biciului, harnașamentului și roţilor. Am adăugat că jos la piciorul calului, prindem niște plăci dintr-o substanţă tare numită fier, care-i ferește copita pe drumurile bolovănoase ce le străbatem adesea.

După ce îşi arătă indignarea prin cîteva cuvinte, stăpînul mă întrebă cum de îndrăznim să încălecăm pe grumazul unui houyhnhnm, căci el era sigur că cel mai prizărit servitor al său ar putea să doboare pe cel mai puternic yahoo şi să-l strivească pe dobitoc, prăvălindu-se asupră-i. I-am răspuns că în ţara noastră caii sînt deprinşi cu di-

ferite munci pentru care au fost meniți, că dacă unii dintre ei se dovedesc a fi din cale-afară de nărăvași, sînt puși la ham și biciuiți crunt încă de mici pentru toate poznele pe care le fac. I-am mai spus că la noi, caii destinați călăritului sau cărăușiei sînt de obicei castrați la vîrsta de doi ani, ca să se mai domolească și să fie mai blînzi, de asemenea, că sînt foarte simțitori cînd stăpînul îi răsplătește sau cînd, dimpotrivă, îi pedepsește, dar că Înălțimea-sa trebuie să țină seama de faptul că bietele dobitoace nu au nici cea mai mică urmă de rațiune, întocmai ca și yahooii din această țară.

Pentru ca stăpînul meu să-și facă o idee cît mai exactă despre cele ce voiam să-i spun — căci limba lor nu e prea bogată în cuvinte sau nuanțe, întrucît cerințele și pasiunile lor sînt mult mai limitate decît ale noastre — mi-am dat toată osteneala să fiu foarte explicit, folosind fel de fel de circumlocuțiuni, totuși mi-e cu neputință să zugrăvesc nobila indignare ce l-a cuprins auzind cît de sălbatic ne purtăm noi cu cei din neamul houyhnhnmilor, mai cu seamă după ce i-am explicat cum castrăm caii, pentru a-i împiedica să se înmulțească și pentru a-i face mai ascultători. „Dacă e cu putință — mi-a spus el — să existe vreo țară unde numai yahooii să fie înzestrați cu rațiune, e firesc ca ei să fie singurii stăpîni, deoarece, cu timpul, rațiunea învinge întotdeauna forța brutală". Dar, ținînd seama de alcătuirea trupurilor noastre, sau mai bine zis a trupului meu, el socotea că nici o făptură în lumea asta nu e mai nepotrivită pentru a folosi rațiunea în împrejurările obișnuite ale vieții, adăugînd că dorește să știe dacă ființele în mijlocul cărora trăiam eu

semănau cu mine sau cu yahoo-ii din țara lui. L-am încredințat că sînt tot atît de bine clădit ca cei mai mulți de vîrsta mea, dar că tinerii și femeile sînt mai firavi și mai gingași, iar pielea femeilor este de obicei albă ca laptele. Mi-a răspuns că mă deosebesc într-adevăr de ceilalți yahoo-i, fiind mult mai curat și nu chiar atît de pocit, dar în ceea ce privește avantajele reale, nu eu eram cel mai cîștigat, căci unghiile mele, atît la picioarele dinainte cît și la cele dinapoi, nu-mi foloseau la nimic; cît privește picioarele din față, nici măcar nu i se părea potrivit să le numească astfel, deoarece nu mă văzuse niciodată slujindu-mă de ele. Pesemne erau prea slabe ca să mă susțină; mai băgase de seamă că de obicei le purtam descoperite, iar atunci cînd le acopeream, învelitoarea nu avea aceeași formă și nici nu era atît de solidă ca cea de la picioarele dindărăt, că mergînd, nu aveam nici un fel de siguranță, iar dacă-mi aluneca piciorul, cădeam fără doar și poate. Începu apoi să găsească fel și fel de cusururi și altor părți ale trupului meu : ba că am fața turtită, că nasul e prea scos în afară, ochii așezați drept în frunte, așa încît nu pot privi la stînga sau la dreapta fără să întorc capul, că nu sînt în stare să mănînc fără să duc unul din picioarele dinainte la gură — pesemne că de aceea natura le înzestrase cu încheieturi. Nu înțelegea rostul celor cîteva crăpături și despărțituri de la picioarele mele dinapoi, prea firave pentru ca să pot umbla pe pietre tari și ascuțite fără a fi apărate de un înveliș făcut din pielea altor animale. Îmi mai spuse că trupului meu îi lipsea un scut împotriva căldurii și a frigului, ceea ce mă silea să folosesc învelitori pe care le puneam și le scoteam în fiecare zi cu multă

osteneală și pierdere de vreme. În sfîrșit, știa că tuturor animalelor din țara lui le e scîrbă de yahoo-i, cele mai slabe fugind din calea lor, iar cele puternice ocolindu-i. Așa încît, chiar dacă am fi înzestrați cu rațiune, el nu-și putea da seama cum de izbutim să dezrădăcinăm sila firească pe care orice făptură o încearcă față de noi și, prin urmare, cum le domesticim și le luăm în slujba noastră. Totuși nu va mai stărui asupra acestor lucruri, deoarece îl interesa mai mult povestirea mea, țara unde mă născusem, precum și peripețiile prin care trecusem înainte de a ajunge pe meleagurile lor.

L-am încredințat că ard de nerăbdare să-l mulțumesc pe deplin, dar mă îndoiam că-mi va fi cu putință să-i lămuresc o seamă de lucruri pe care Înălțimea-sa nici măcar nu și le putea închipui, deoarece nu vedeam în țara lor nimic care să le semene. Că totuși mă voi strădui din răsputeri folosindu-mă de comparații, rugîndu-l, totodată, cu umilință, să mă ajute acolo unde îmi vor lipsi cuvintele ; iar el îmi făgădui tot sprijinul.

I-am spus că m-am născut din părinți cumsecade, pe o insulă numită Anglia, așezată atît de departe de țara lor, încît celui mai voinic dintre slujitorii Înălțimii-sale i-ar trebui pentru a ajunge acolo atîtea zile cîte îi trebuie soarelui în călătoria lui anuală. Că învățasem carte ca să mă fac chirurg, adică un om a cărui meserie este să vindece rănile și vătămăturile trupului, căpătate în urma accidentelor sau violenței ; că țara mea e cîrmuită de o femeie [1], căreia noi îi spunem regină. Că mi-am părăsit patria pentru a face avere, și a mă

[1] Este vorba de regina Anna Stuart, care domnea în acea vreme (n.r.).

putea astfel întreține pe mine și pe ai mei cînd mă voi întoarce acasă. Că în ultima mea călătorie am fost căpitan de vas și aveam sub comanda mea vreo cincizeci de yahooi, dintre care mulți au murit pe mare, ceea ce m-a silit să-i înlocuiesc cu alții, pe care i-am adunat de pe meleaguri străine. Că vasul nostru a fost de două ori în primejdie de a se scufunda, prima oară din pricina unei furtuni năprasnice, a doua oară izbindu-se de o stîncă. Aici stăpînul meu mă întrerupse, întrebîndu-mă cum de am putut să conving niște străini din țări necunoscute să se încumete și să pornească la drum cu mine, după ce suferisem atîtea pierderi și trecusem prin atîtea peripeții. I-am spus că aceștia erau oameni fără căpătîi, siliți să fugă din locurile lor de baștină din pricina sărăciei sau a nelegiuirilor făptuite. Pe unii îi ruinaseră procesele, alții își irosiseră averea cu băutura, cu femeile și jocurile de noroc ; alții fugiseră fiind trădători ; alții pentru că erau ucigași, tîlhari, otrăvitori, hoți, sperjuri, escroci, falsificatori de bani, risipitori, desfrînați, dezertori sau trădători de neam. Cei mai mulți evadaseră din închisoare și nici unul din ei nu s-ar fi încumetat să se reîntoarcă în patrie, de teamă să nu fie spînzurat sau să putrezească în vreo temniță ; prin urmare se văzuseră nevoiți să-și agonisească traiul pe meleaguri străine.

În timp ce vorbeam, stăpînul meu m-a întrerupt de cîteva ori. Pentru a-i zugrăvi nelegiuirile din pricina cărora cei mai mulți marinari de pe vasul nostru fuseseră siliți să-și părăsească țara, am folosit nenumărate circumlocuțiuni. A fost nevoie de mai multe zile pînă să-l fac să priceapă o serie de lucruri. Stăpînul meu nu putea înțelege de fel cu ce se aleg oamenii de pe urma acestor vicii. Ca

să-l lămuresc, m-am străduit să-i arăt ce înseamnă dorul de putere şi de bogăţie, urmările cumplite ale desfrîului, necumpătării, răutăţii şi pizmei. Toate acestea am fost nevoit să le definesc şi să le descriu, dîndu-i nenumărate pilde şi făcînd fel de fel de comparaţii. Cînd am isprăvit, stăpînul meu şi-a ridicat privirile pline de uimire şi de indignare, ca unul căruia i se spun lucruri nemaivăzute şi nemaiauzite. În limba lui nu existau cuvinte pentru putere, cîrmuire, război, lege, pedeapsă şi o mie de alte lucruri ; de aici greutatea aproape de neînvins de a-l face pe stăpînul meu să-mi priceapă spusele. Cum însă era foarte ager la minte, mulţumită în parte şi observaţiilor sau discuţiilor sale cu alţii, în cele din urmă el ajunse să cunoască destul de bine ceea ce este în stare să făptuiască firea omului în lumea noastră, rugîndu-mă să-i descriu amănunţit pămîntul acela pe care noi îl numim Europa şi mai cu seamă propria mea ţară.

CAPITOLUL V

La porunca stăpînului său, autorul vorbeşte despre starea de lucruri din Anglia. Pricinile războaielor între cîrmuitorii Europei. Autorul începe să explice constituţia engleză.

Îl rog pe cititor să ţină seama că cele ce urmează sînt doar un rezumat al convorbirilor avute cu stăpînul meu, cuprinzînd cele mai importante puncte pe care le-am dezbătut în nenumărate rînduri vreme de mai bine de doi ani, căci pe măsură ce mă perfecţionam în cunoaşterea limbii houyhnhnm, Înălţimea-sa dorea să afle tot mai

multe. Așadar, am zugrăvit cît am putut mai bine întreaga situație din Europa. I-am vorbit despre negoț și meșteșuguri, despre artă și știință, iar răspunsurile pe care le dădeam tuturor întrebărilor sale în legătură cu diferite subiecte alcătuiau un izvor nesecat de discuție. Dar nu am de gînd să aștern pe hîrtie decît miezul convorbirilor noastre privitoare la țara mea, orînduind totul cît voi putea mai bine, fără să țin seama de timp sau alte împrejurări și fără să mă abat o iotă de la adevăr. Singurul lucru care mă neliniștește este că nu-mi va fi de loc ușor să redau întocmai argumentele și cuvintele stăpînului meu ; acestea vor avea fără doar și poate de suferit din pricina lipsei mele de pricepere, precum și datorită tălmăcirii lor în barbara noastră limbă engleză.

Ascultînd, așadar, de porunca Înălțimii-sale, i-am povestit despre revoluția care a izbucnit sub prințul de Orania, despre îndelungatul război cu Franța, la care a luat parte prințul mai sus amintit. Am adăugat că succesoarea lui, regina de azi a țării, a continuat acest război care încă nu s-a sfîrșit, alături de toate marile puteri ale creștinătății. La cererea lui, am făcut socoteala că nu mai puțin de un milion de yahooi au fost probabil uciși în timpul războiului, că au fost cucerite cam o sută de cetăți și de trei ori atîtea corăbii au fost arse sau scufundate.

Stăpînul meu m-a întrebat ce anume cauze determină în mod obișnuit o țară să pornească război împotriva alteia. I-am răspuns că sînt fără de număr, dar nu voi aminti decît cîteva din cele mai însemnate. Uneori, ambiția monarhilor, care își spun veșnic că nu stăpînesc îndeajuns pămînt și oameni ; alteori, corupția miniștrilor, care caută să-și împingă stăpînul în război pentru a înăbuși

sau abate pe alte făgașe nemulțumirea supușilor împotriva proastei ocîrmuiri a țării. Deosebirile de păreri au costat și ele multe milioane de vieți omenești, ca, de pildă, întrebarea dacă trupul e pîine sau pîinea trup, dacă sucul anumitor boabe e sînge sau vin, dacă fluieratul e un păcat sau, dimpotrivă, o virtute, dacă e mai bine să săruți un stîlp sau să-l arunci pe foc, dacă mai potrivită pentru o haină este culoarea neagră, albă, roșie sau cenușie, strîmtă sau largă, murdară sau curată și altele de felul acesta.[1] Și nici un război nu este atît de cumplit, de sîngeros sau îndelungat ca acelea iscate din pricina deosebirilor de păreri, mai cu seamă dacă e vorba de lucruri fără însemnătate.

Uneori doi regi ajung să se încaiere din dorința de a hotărî care din ei trebuie să-l dezmoștenească pe un al treilea de pămînturile lui, asupra cărora, bineînțeles, nici unul, nici celălalt nu are vreun drept. Alteori, un monarh se ceartă cu altul, de teamă că celălalt s-ar putea lua la harță cu el. Se întîmplă iarăși ca un război să se iște din pricină că dușmanul e prea puternic sau, dimpotrivă, prea slab. Cîteodată, vecinii noștri rîvnesc la lucrurile pe care le avem noi, sau au ei lucrurile pe care noi le rîvnim, și atunci începem să ne măcelărim, pînă cînd ei pun mîna pe ce este al nostru sau noi pe ce este al lor. Nici că se poate închipui un lucru mai îndreptățit decît să pornești război și să cotropești un popor care se află într-o stare de plîns, sleit de foame, măcinat de ciumă sau sfîșiat de dihonii lăuntrice. Avem toate temeiurile să pornim război împotriva celui mai apropiat aliat al

[1] Autorul face aluzie la diferite controverse religioase, cu privire la dogmă și ritual (n.t.).

nostru atunci cînd un oraș sau un teritoriu de-al lui care ar rotunji stăpînirile noastre ne face cu ochiul. Dacă un monarh își trimite oștirile asupra unei țări al cărei popor e sărac și neștiutor, el poate, în chip legiuit, să ucidă jumătate din supuși și să-i robească pe ceilalți pentru a-i civiliza și a-i scoate din starea lor de înapoiere și barbarie. Un obicei cu adevărat regesc, cinstit și foarte practic, este acela potrivit căruia, atunci cînd un monarh are nevoie de ajutorul altui suveran pentru a-l apăra împotriva unui vrăjmaș, aliatul, după ce l-a alungat pe cotropitor, pune el însuși stăpînire pe țară și omoară, întemnițează sau surghiunește pe cel pe care a venit să-l scape. Înrudirile de sînge sau prin căsătorie sînt adesea pricină de război între regi, și cu cît rudenia este mai apropiată, cu atît au motive mai temeinice de ceartă ; popoarele sărace sînt flămînde, și cele bogate, trufașe, iar trufia și foamea nu vor face niciodată casă bună. Pentru aceste motive, meseria de soldat este la mare cinste, mai mult decît toate celelalte, deoarece soldatul e un yahoo plătit ca să ucidă cu sînge rece cît mai mulți semeni de ai lui, care nu i-au făcut niciodată vreun rău.

Se mai află în Europa un soi de monarhi săraci, care, nefiind în stare să ducă război pe socoteala lor, își închiriază soldații popoarelor mai cu dare de mînă pentru atîta sau atîta de cap de om pe zi. Din acești bani, ei își opresc trei sferturi, care alcătuiesc principalul lor venit ; asta se întîmplă în Germania și în multe alte țări de miazănoapte ale Europei.

„Cele ce mi-ai povestit cu privire la război — mi-a spus stăpînul meu — dovedesc în chip minunat urmările rațiunii pe care pretindeai că o

aveți. Totuși e îmbucurător faptul că rușinea e mai mare decît primejdia și că natura nu v-a dat putința să vă pricinuiți mult rău unul altuia. Gurile voastre, nefiind decît niște tăieturi de-a curmezișul feței, nu vă vine prea ușor să vă mușcați unul pe altul, afară doar dacă o faceți prin bună înțelegere. Cît privește ghearele pe care le aveți la picioarele din față și din spate, acestea sînt atît de moi și de scurte, că un yahoo de-al nostru ar pune pe goană zece de-ai voștri. De aceea, gîndindu-mă la numărul celor uciși în bătălie, tare mă tem că mi-ai spus *lucruri ce nu sînt.*"

Nu m-am putut împiedica să nu dau din cap și să nu zîmbesc puțin de neștiința lui. Și cum nu eram străin de arta războiului, i-am descris tunurile, balimezurile, muschetele, carabinele, pistoalele, gloanțele, praful de pușcă, săbiile, baionetele, bătăliile, asediile, retragerile, atacurile, minele, contraminele, bombardamentele, luptele navale, scufundarea corăbiilor împreună cu echipajele lor de o mie de oameni, morții al căror număr se ridică la cîte douăzeci de mii de soldați de o parte și de alta, gemetele muribunzilor, mădularele sfîrtecate și azvîrlite în aer, fumul, zgomotul, harababura, oamenii striviți sub copitele cailor, fuga, urmărirea, victoria ; cîmpurile presărate cu leșuri ce servesc drept hrană cîinilor, lupilor și păsărilor de pradă ; jafurile, tîlhăriile, răpirile, incendiile și distrugerile. Iar ca să-i arăt vitejia scumpilor mei compatrioți, l-am încredințat că mi-a fost dat să-i văd aruncînd în aer o sută de dușmani dintr-o dată în timpul unui asediu și cam tot atîția marinari de pe bordul unei corăbii, și că am zărit trupurile sfîrtecate căzînd bucăți-bucăți din nori, spre marea încîntare a privitorilor.

Mă pregăteam să-i mai dau și alte amănunte, cînd stăpînul meu îmi porunci să tac, spunîndu-mi că oricine cunoaște firea unui yahoo poate foarte lesne să-și închipuie că un animal atît de respingător este în stare să facă toate isprăvile amintite de mine, atîta vreme cît puterea și viclenia îi sînt pe potriva răutății. Cum însă spusele mele îi sporiseră și mai mult scîrba pentru acest soi de făpturi, își simțea cugetul tulburat, lucru pe care nu-l mai încercase vreodată. Se gîndea că urechile lui, deprinzîndu-se cu astfel de cuvinte îngrozitoare, ar putea, treptat-treptat, să le asculte cu mai puțină silă, și deși îi ura pe yahooii din țara lui, defectele lor nesuferite îl scîrbeau mai puțin decît cruzimea unui *gnnayh* (o pasăre de pradă) sau o piatră ascuțită ce-i putea răni piciorul. Dar acum, cînd vedea că o ființă care se pretinde înzestrată cu rațiune este în stare de asemenea grozăvii, se temea că degenerarea acestei facultăți ar putea să aibă urmări mult mai cumplite decît cruzimea însăși. De aceea era încredințat că în loc de rațiune noi sîntem înzestrați cu o însușire menită să sporească apucăturile rele cu care ne naștem, tot așa cum o apă tulbure, oglindind un trup pocit, nu numai că-l mărește, dar îl face și mai hidos.

Stăpînul meu se grăbi să adauge că auzise destule despre războaie, atît în această convorbire, cît și în cele dinainte. Acum însă îl nedumerea alt lucru. Eu îi spusesem că unii oameni din echipajul nostru își părăsiseră țara, *deoarece fuseseră ruinați de lege*, și deși îi explicasem tîlcul acestui cuvînt, el nu pricepea cum de era cu putință ca legea, care e menită să-i apere pe oameni, să-i ducă totuși la ruină. De aceea mă

rugă să-l lămuresc mai pe larg ce înțeleg eu prin lege și să-i spun cine anume erau scutiți de a i se supune, după obiceiul practicat atunci în țara mea ; căci el socotea că natura și rațiunea sînt călăuze îndeajuns de bune pentru un animal înzestrat cu gîndire, așa cum pretindeam noi că sîntem, călăuze care să-i arate ce trebuie să facă și ce nu trebuie să facă.

L-am încredințat pe Înălțimea-sa că legea e o știință la care nu mă pricepeam prea bine, și tot ce puteam să-i spun era că pe vremuri, făcîndu-mi-se unele nedreptăți, tocmisem niște avocați, lucru zadarnic, de altfel ; totuși mă voi strădui să-l lămuresc cît îmi va sta în putință.

I-am spus că la noi se află unii oameni care din tinerețe învață arta de a dovedi, printr-o înșiruire nesfîrșită de cuvinte meșteșugit alese, că ce este alb e negru și ce e negru e alb, după cum sînt plătiți. Toți ceilalți oameni sînt sclavii lor. De pildă, dacă vecinul a pus ochii pe vaca mea, el angajează un avocat, care dovedește că are dreptul să-mi ia vaca. La rîndul meu, eu trebuie să tocmesc un alt avocat care să-mi apere drepturile, deoarece legea nu îngăduie omului să se apere singur. Or, în acest caz, eu care sînt adevăratul proprietar trebuie să înfrunt două mari piedici. În primul rînd, avocatul meu, deprins aproape din leagăn să ia apărarea minciunii, nu se simte de loc la largul său cînd e vorba să apere dreptatea, îndeletnicire nefirească, de care se apucă întotdeauna cu foarte puțină tragere de inimă. Cea de a doua piedică constă în aceea că avocatul meu trebuie să procedeze cu multă băgare de seamă, pentru că altfel va fi dojenit de judecători și urît de confrații lui, ca unul ce vrea să știrbească au-

toritatea legii. De aceea nu-mi rămîn decît două soluţii pentru a-mi păstra vaca. Prima este de a-l cîştiga pe avocatul potrivnicului, plătindu-i un onorar dublu, ceea ce îl va face să-şi trădeze clientul, insinuînd că dreptatea e de partea lui. Potrivit celei de a doua soluţii, avocatul meu va arăta că plîngerea depusă de mine este cu totul neîntemeiată, ba chiar va încuviinţa că vaca aparţine potrivnicului meu ; iar dacă acest lucru este făcut cu multă pricepere, el îi va cîştiga fără îndoială pe judecători.

Înălţimea-voastră trebuie să ştie că aceşti judecători sînt nişte persoane care hotărăsc în toate neînţelegerile privitoare la proprietate, precum şi atunci cînd e vorba de judecarea criminalilor ; ei sînt aleşi din rîndul celor mai iscusiţi avocaţi, care, îmbătrînind, nu mai arată nici un interes faţă de meseria lor ; şi fiindcă o viaţă întreagă au luptat împotriva adevărului şi dreptăţii, sînt atît de înclinaţi să apere frauda, sperjurul şi asuprirea, încît eu, unul, am cunoscut cîţiva care mai degrabă au refuzat să primească o mită grasă de la cel de partea căruia era dreptatea decît să-şi necinstească meseria, făcînd ceva ce nu s-ar fi potrivit cu firea şi cu rostul lor pe lumea asta.

Avocaţii aceştia sînt încredinţaţi că ce s-a făcut o dată se poate face în mod legal şi a doua oară. De aceea ei se îngrijesc în chip deosebit să înregistreze toate hotărîrile luate vreodată împotriva dreptăţii şi a bunului-simţ. Aceste hotărîri, botezate *precedente*, ei le prezintă ca pe nişte acte cu mare greutate pentru a justifica cele mai strîmbe păreri, iar judecătorii ţin întotdeauna seama de ele.

Atunci cînd pledează, avocații se feresc cu grijă să atingă fondul chestiunii ; în schimb vociferează, sînt violenți și stăruie pînă la exasperare asupra tuturor împrejurărilor lipsite de însemnătate. De pildă, în cazul amintit mai sus, pe ei nu-i interesează ce drepturi are potrivnicul meu asupra vacii mele, ci faptul dacă vaca mai sus pomenită e roșie sau neagră, dacă are coarnele lungi sau scurte, dacă livada unde paște e rotundă sau pătrată, dacă o mulg acasă sau în altă parte, de ce boli suferă, și așa mai departe ; apoi încep să se consulte *precedentele*, amînă procesul de la o dată la alta, și după 10—20 sau 30 de ani, ajung la o hotărîre.

Trebuie să mai amintesc de asemenea că această tagmă de oameni folosește un limbaj sau jargon al ei propriu, pe care nici un alt muritor nu-l poate pricepe. Legile lor sînt scrise în acest limbaj, iar ei își dau toată osteneala să-l îmbogățească, și izbutesc atît de bine, încît pînă la urmă nu mai sînt în stare să deosebească adevărul de minciună, dreptatea de nedreptate. În felul acesta este nevoie de 30 de ani pentru a se hotărî dacă pămîntul pe care l-am moștenit din tată-n fiu, timp de șase generații, îmi aparține mie sau unui străin care locuiește la trei sute de mile depărtare.

Cînd însă este vorba de procesele persoanelor acuzate de crimă împotriva statului, procedeul folosit e mult mai rapid și vrednic de laudă ; judecătorul caută să afle mai întîi părerea celor ce sînt la putere, după care poate foarte ușor să-l spînzure sau să-l scape pe împricinat, respectînd cu strictețe litera legii.

Aici stăpînul meu mă opri spunînd că e păcat ca niște ființe înzestrate cu o minte atît de isteață,

cum sînt acești judecători în urma descrierii mele, să nu fie îndrumați spre a deveni dascălii altora, în ceea ce privește înțelepciunea și știința. I-am răspuns încredințîndu-l pe Înălțimea-sa că în orice altă meserie, în afară de a lor, ele sînt ființele cele mai neștiutoare și mai neghioabe, cei mai vrednici de dispreț în conversația obișnuită, dușmanii înrăiți ai științei și învățăturii, gata oricînd să îndrumeze pe căi greșite gîndirea omenească, fie că e vorba de un subiect oarecare de discuție sau de unul legat de profesiunea lor.

CAPITOLUL VI

Autorul continuă să descrie starea de lucruri din Anglia sub domnia reginei Anna. Portretul unui prim-ministru de la curțile europene.

Stăpînul meu nu putea pricepe cu nici un chip ce anume îi făcea pe acești avocați să se frămînte, să se neliniștească, să-și dea atîta osteneală și să intre într-o tagmă unde atotstăpînitoare era nedreptatea, numai de dragul de a face rău semenilor lor ; și iarăși nu putea pricepe ce anume voiam eu să spun cînd ziceam că o fac pentru bani. Nu mi-a fost de loc ușor să-l lămuresc cu privire la întrebuințarea banilor, materialul din care sînt făcuți sau valoarea metalelor. I-am arătat că atunci cînd un yahoo strînge o grămadă mare de astfel de substanțe prețioase, el poate să-și cumpere tot ce-i poftește inima ; vestmintele cele mai frumoase, casele cele mai mărețe, nesfîrșite întinderi de pămînt, cele mai costisitoare mîncăruri și băuturi și poate să-și aleagă, după plac, cele mai

frumoase femei. De aceea, atîta vreme cît numai banii sînt în stare să săvîrșească toate aceste minuni, yahoo-ii noștri socotesc că nu au niciodată cît le trebuie ca să cheltuiască, sau nu au strîns îndeajuns, fiind veșnic înclinați, prin firea lor, fie spre risipă, fie spre zgîrcenie. Bogații se bucură de roadele muncii săracilor, iar aceștia se găsesc în proporție de o mie la unu față de primii. Cei mai mulți oameni din țara noastră sînt nevoiți să ducă o viață nenorocită, muncind din greu zi de zi pentru un biet gologan, pentru huzurul cîtorva.

Am stăruit mult asupra acestor amănunte și asupra altora asemănătoare, dar Înălțimea-sa dorea mereu să afle lucruri noi, căci el socotea că toate animalele au dreptul la partea lor din roadele pămîntului, și mai ales acelea care sînt stăpînii firii. De aceea dorea să-i spun cum arată aceste mîncăruri costisitoare și cum se făcea că unii dintre noi le doream. I-am înșirat atunci toate felurile de mîncare cîte mi-au trecut prin minte și chipul în care le pregătim, lucru ce nu putea fi făcut fără a trimite corăbii pe mare în toate colțurile lumii, ca să nu mai vorbim de băuturi, mirodenii și alte nenumărate lucruri. L-am încredințat că globul nostru pămîntesc trebuie să fie înconjurat de cel puțin trei ori, pentru ca una din femeile noastre yahoo de neam ales să-și poată lua gustarea de dimineață sau să aibă o ceașcă în care să-și bea ceaiul. Stăpînul meu spuse că o țară care nu este în stare să asigure hrana locuitorilor ei trebuie să fie cu adevărat vitregită. Dar îl mira nespus de mult faptul că o întindere atît de mare de pămînt era cu totul lipsită de apă de băut, iar oamenii se vedeau nevoiți să-și trimită corăbiile peste mări ca să aibă ce bea. I-am răs-

puns că Anglia, scumpa mea țară, în care văzusem lumina zilei, produce, după calculele făcute, de trei ori mai multă hrană decît pot consuma locuitorii ei, ca să nu mai vorbim de băuturile extrase din grîne sau stoarse din fructele unor pomi, foarte plăcute la gust; la fel stăteau lucrurile cu toate celelalte trebuincioase vieții. Totuși, pentru a întreține luxul și necumpătarea bărbaților, precum și deșertăciunea femeilor, trimitem cea mai mare parte a lucrurilor ce ne sînt trebuincioase spre alte țări, de unde, în schimb, căpătăm tot felul de obiecte aducătoare de boli, sminteli și vicii care se răspîndesc în mijlocul nostru. Urmarea inevitabilă este că o mulțime de oameni sînt siliți să-și agonisească viața cerșind, jefuind, furînd, înșelînd, măsluind, jurînd strîmb, lingușind, mituind, escrocînd, jucînd jocuri de noroc, mințind, umilindu-se, intimidînd, votînd, mîzgălind, citind în stele, otrăvind, prostituîndu-se, bîrfind, defăimînd, devenind liber-cugetători și altele asemenea; m-am silit din răsputeri să-i lămuresc fiecare din aceste cuvinte.

I-am mai spus că noi aducem vinuri din țări străine nu pentru a înlocui lipsa apei sau a altor băuturi, ci pentru că vinul e o băutură care ne înveselește, scoțîndu-ne din minți, care îndepărtează toate gîndurile triste, zămislește cele mai năzdrăvane închipuiri în mintea noastră, ne umple de nădejdi, face să dispară teama, împiedică rațiunea de a ne mai sluji un timp oarecare și ne lipsește de folosința mîinilor și a picioarelor, pînă cînd, în cele din urmă, cădem într-un somn adînc; totuși trebuie să mărturisim cinstit că ne trezim întotdeauna bolnavi și mahmuri; folosind mereu această băutură, cu timpul căpătăm fel de fel de boli, care ne amărăsc viața și ne-o scurtează.

În afară de asta, cei mai mulţi dintre oamenii noştri îşi agonisesc traiul lucrînd pentru cei bogaţi sau unul pentru altul toate cele trebuincioase vieţii. De pildă, cînd sînt acasă şi umblu îmbrăcat aşa cum se cuvine, eu port pe trupul meu roadele muncii a o sută de meşteşugari. Construirea şi mobilarea casei mele are nevoie de încă pe atîta, şi un număr de cinci ori mai mare de oameni o împodobesc pe soţia mea.

M-am gîndit apoi să-i povestesc despre un alt soi de oameni, care-şi agonisesc traiul îngrijind de cei bolnavi ; în mai multe rînduri îi spusesem Înălţimii-sale că mulţi oameni din echipajul meu muriseră din pricina bolilor. De data aceasta numai cu mare greutate am izbutit pînă la urmă să-l fac să mă înţeleagă. Pentru el era destul de limpede ca un houyhnhnm să slăbească şi să se mişte anevoie cu cîteva zile înaintea morţii lui sau să se rănească la picior în urma vreunui accident ; dar ca natura, care face totul în mod desăvîrşit, să îngăduie durerii să se aciueze în trupurile noastre era un lucru de neconceput pentru el şi de aceea mă rugă să-i lămuresc pricina unui rău atît de neînţeles.

I-am spus că ne hrănim cu o mie de lucruri care au efecte contrarii ; că mîncăm atunci cînd nu ne este foame şi bem fără să ne fie sete ; că ne pierdem nopţile la chefuri, consumînd băuturi tari fără să luăm nimic altceva în gură, ceea ce ne predispune la trîndăvie, ne buhăieşte trupul şi grăbeşte sau împiedică mistuirea. Că prostituatele yahoo capătă o anumită boală, ce face să putrezească oasele acelora care le cad în braţe ; că această boală, ca şi multe altele, de altfel, se moşteneşte din tată în fiu, aşa că mulţi copii vin pe lume suferind de tot felul de boli grele ; că lista

tuturor bolilor la care este supus trupul omenesc ar fi nesfîrşită ; că nu sînt mai puţin de cinci sau şase sute, pentru fiecare mădular şi încheietură, într-un cuvînt, fiecare parte a trupului, fie pe dinafară, fie pe dinăuntru, îşi are boala ei caracteristică. Pentru vindecarea acestor boli există anumiţi oameni care învaţă meseria de a tămădui, sau de a se preface că-i tămăduiesc pe bolnavi. Şi cum mă pricepeam oarecum în această meserie, eram gata, în semn de recunoştinţă faţă de Înălţimea-sa, să-i dezvălui toate tainele şi mijloacele de care se folosesc ei.

Potrivit concepţiei lor, toate bolile provin din îmbuibare, ceea ce îi face să conchidă că este nevoie de o golire totală a corpului, fie pe calea firească, fie pe gură. Datorită acestui fapt, se pregătesc din diferite ierburi, minerale, răşini, uleiuri, scoici, săruri, sucuri, alge, excremente, scoarţă de copac, şerpi, broaşte rîioase, broaşte obişnuite, păianjeni, carne şi oase de morţi, păsări, animale şi peşti un amestec cu cel mai îngrozitor miros şi cu cel mai scîrbos gust ce se poate închipui, atît de scîrbos, încît stomacul îl dă numaidecît afară. Acest amestec ei îl numesc vomitiv ; alteori, din aceleaşi substanţe la care mai adaugă şi alte otrăvuri, ei ne silesc să introducem în corpul nostru, prin orificiul de sus sau de jos (după cum i se năzare doctorului), un leac la fel de nesuferit şi dezgustător pentru măruntaie, care, uşurînd pîntecele, scoate tot ce se află înăuntru. Acestuia îi spun purgativ sau clismă. De vreme ce natura, după cum susţin doctorii, a orînduit ca orificiul de sus să fie întrebuinţat numai pentru introducerea solidelor şi lichidelor, iar cel inferior posterior pentru darea lor afară, aceşti artişti socotesc că, în caz de boală, natura e abătută din făgaşele ei şi de aceea, pentru a fi repusă în

drepturi, trupul trebuie tratat în chip opus căilor naturale, schimbînd întrebuinţarea fiecărui orificiu ; aşadar, solidele şi lichidele vor fi introduse prin anus şi date afară pe gură.

Dar în afară de bolile adevărate, oamenii mai suferă şi de boli închipuite, pentru care doctorii au născocit leacuri închipuite ; aceste boli au fel de fel de numiri, ca şi leacurile potrivite pentru fiecare din ele ; de cele mai multe ori femeile yahooilor sînt acelea care se îmbolnăvesc de asemenea boli.

Una din însuşirile cele mai de seamă ale oamenilor din această tagmă este priceperea cu care fac pronosticuri. Aici rareori se întîmplă să dea greş, căci atunci cînd e vorba de boli adevărate, mai ales dacă acestea se prezintă sub o formă gravă, pronosticul lor este de obicei moartea, care le stă totdeauna în putere, spre deosebire de vindecare. De aceea, ori de cîte ori se ivesc semne neaşteptate de însănătoşire, după ce doctorii şi-au rostit sentinţa, pentru a nu fi învinovăţiţi că sînt prooroci mincinoşi, ei ştiu cum să-şi dovedească dibăcia în faţa lumii, administrînd o doză potrivită.

De asemenea, doctorii sînt de mare folos soţilor şi soţiilor care s-au plictisit de tovarăşii lor de viaţă, fiilor celor mai vîrstnici, miniştrilor şi adesea chiar monarhilor.

Avusesem de mai multe ori prilejul să stau de vorbă cu stăpînul meu despre cîrmuire în general, şi despre minunata constituţie în special, care, pe drept cuvînt, stîrneşte admiraţia şi invidia întregii lumi. Cum însă şi de data aceasta pomenisem întîmplător de miniştri, el m-a rugat să-i spun ce soi de yahooi aveam în vedere cînd mă refeream la acest nume.

I-am spus că un prim-ministru, adică persoana pe care aveam de gînd să i-o zugrăvesc, este o făptură lipsită cu totul de bucurie sau durere, dragoste sau ură, milă sau mînie ; cel puțin, ea nu dă dovadă de alte simțăminte decît de o dorință aprigă de avere, putere și titluri ; că folosește cuvintele pentru a spune orice altceva, dar niciodată ce gîndește cu adevărat ; că nu rostește vreodată un adevăr decît cu gîndul ca celălalt să-l ia drept minciună și, iarăși, nici o minciună decît cu scopul ca celălalt să-l ia drept adevăr ; că cei pe care îi vorbește de rău în spate sînt cu siguranță favoriții lui, și că oricînd începe să te laude în fața altora sau chiar de față cu tine ești un om pierdut. Cea mai mare pacoste este făgăduiala pe care ți-o face, mai ales dacă este întărită prin jurămînt ; auzind-o, omul înțelept n-are decît să se retragă și să renunțe de a mai trage vreo nădejde.

Există trei căi pentru ca un om să ajungă prim-ministru. Prima este să știe să se folosească cu înțelepciune de soția, fiica sau sora lui ; a doua — să-și trădeze și să-și sape înaintașul ; iar a treia — să dea dovadă de un zel furibund în adunările publice, tunînd și fulgerînd împotriva corupției de la curte. Un monarh înțelept va prefera să-i aleagă pe aceia care practică ultima din aceste metode, deoarece zeloșii aceștia se dovedesc a fi întotdeauna oamenii cei mai slugarnici și mai supuși voinței și patimilor stăpînului lor. Avînd în mîna lor toate dregătoriile, acești miniștri rămîn mereu la putere, mituind majoritatea senatorilor sau a sfetnicilor din marele consiliu ; în cele din urmă, datorită unui mijloc numit Act de indemnitate (pe care i l-am descris), ei se pun la adăpost de răfuielile de mai tîrziu și se retrag din viața publică încărcați cu bunurile luate de la popor.

Palatul unui prim-ministru este o adevărată şcoală, unde alţii învaţă şi ei meseria; pajii, lacheii şi portarul, maimuţărindu-şi stăpînul, devin şi ei miniştri în lumea lor şi ajung la o adevărată culme a desăvîrşirii în ceea ce priveşte principalele trei ştiinţe: obrăznicia, minciuna şi mita. Aşa se face că şi lor le dau tîrcoale persoanele cele mai sus-puse, iar uneori, mulţumită dibăciei şi neruşinării, ajung treptat-treptat urmaşii stăpînilor lor.

De obicei, primul-ministru se află la cheremul unei tîrfe sau al unui lacheu favorit — făgaşele prin care se scurg toate favorurile; la urma urmei, aceştia pot fi pe drept cuvînt numiţi cîrmuitorii ţării.

Într-o zi, pe cînd stăteam de vorbă, auzindu-mă pomenind de nobilii din ţara mea, stăpînul binevoi să-mi facă un compliment, pe care n-aş putea spune că-l meritam: după părerea lui, eu mă trăgeam, pesemne, dintr-o familie nobilă, deoarece îi întreceam cu mult în înfăţişare, culoarea pielii şi curăţenie pe toţi yahooii din ţara lui, cu toate că se părea că-mi lipseşte puterea şi sprinteneala. Acestea trebuiau puse pe socoteala felului meu de trai cu totul deosebit de al celorlalte dobitoace. Pe de altă parte, eram înzestrat nu numai cu darul vorbirii, ci şi cu oarecare urme de raţiune, aşa încît cunoscuţii săi mă socoteau o adevărată minune.

Pe de altă parte m-a rugat să bag de seamă că printre houyhnhnmi, bălanul, murgul şi şargul aveau altă înfăţişare decît cel sur, rotat sau negru; ei nu erau înzestraţi din născare cu aceeaşi agerime a minţii sau cu aceeaşi capacitate de a-şi ascuţi gîndirea; de aceea rămîneau să ducă o viaţă de slugi şi niciodată nu ar fi năzuit să se împerecheze

cu aceia care nu le erau pe potrivă, lucru care de altfel în țara lor ar fi fost socotit drept monstruos și nefiresc.

I-am exprimat Înălțimii-sale umila mea recunoștință pentru buna părere pe care binevoise să și-o facă despre mine ; dar l-am încredințat totodată că nu eram de neam mare, întrucît mă născusem din părinți simpli și cumsecade, care de-abia fuseseră în stare să-mi dea o creștere bună ; apoi i-am arătat că nobilimea noastră era cu totul altceva decît își închipuia el ; că tinerii noștri nobili sînt crescuți din copilărie în trîndăvie și lux ; că de îndată ce le-o îngăduie vîrsta, ei își macină puterile și se molipsesc de boli îngrozitoare în urma legăturilor cu femei destrăbălate, iar atunci cînd și-au irosit averea, ei se însoară cu o femeie de rînd, o ființă respingătoare și cu sănătatea șubredă, pe care o urăsc și o disprețuiesc ; ei se însoară numai de dragul banilor. Lăstarele unor astfel de căsătorii sînt de obicei copii scrofuloși, rahitici sau diformi. În felul acesta, rareori se întîmplă ca o familie să supraviețuiască mai mult de trei generații, afară doar dacă soția are grijă să găsească un tată sănătos pentru copiii ei printre vecini sau servitori, ca neamul să-și recapete vigoarea și să nu se stingă. Că adevăratele dovezi ale unui sînge nobil sînt un trup bolnav și slăbănog și o față pămîntie, în vreme ce o înfățișare sănătoasă și robustă este un lucru atît de rușinos pentru un om cu vază, încît lumea socotește că adevăratul lui tată trebuie să fi fost rîndaș sau vizitiu. Cusururile minții merg mînă în mînă cu cele ale trupului, iar caracterul acestor oameni este un amestec de ipohondrie, neghiobie, ignoranță, capricii, senzualitate și trufie.

Totuşi, fără aprobarea acestei ilustre adunări, nici o lege nu poate fi promulgată, abrogată sau modificată ; ea este aceea care hotărăşte, fără putinţă de apel, cu privire la soarta proprietăţilor noastre.

CAPITOLUL VII

Marea dragoste de patrie a autorului. Observaţiile stăpînului său cu privire la constituţia şi cîrmuirea Angliei, aşa cum au fost zugrăvite de autor, prin stabilirea unor cazuri paralele şi comparaţii. Reflecţiile stăpînului său asupra firii omeneşti.

Poate că cititorul se va întreba cum de am izbutit să-mi calc pe inimă şi să-mi dau drumul la gură, zugrăvindu-i pe cei de un neam cu mine unor muritori şi aşa înclinaţi să-şi formeze cea mai proastă părere despre oameni, datorită asemănării atît de perfecte dintre mine şi yahooii lor. Trebuie să mărturisesc însă că nenumăratele virtuţi ale acelor minunate patrupede, puse faţă în faţă cu stricăciunea firii omeneşti, îmi deschiseseră într-atît ochii şi-mi luminaseră într-atîta mintea, încît am început să văd faptele şi patimile omului într-o lumină cu totul nouă şi să consider că onoarea semenilor mei nu merită să fie cruţată, ceea ce, de altfel, mi-ar fi fost cu neputinţă să fac în faţa unei fiinţe înzestrate cu atîta agerime a minţii cum era stăpînul meu, care, zi de zi, îmi arăta mii de greşeli pe care le făceam, greşeli de care mai înainte nu-mi dădeam cîtuşi de puţin seama şi care la noi nici nu ar fi fost socotite cusururi ale firii omeneşti. Pe de altă parte, datorită pildei sale, învăţasem să dispreţuiesc orice prefăcătorie sau

minciună, iar adevărul îmi părea atrăgător, încît luasem hotărîrea să-i jertfesc totul.

Vreau să fiu sincer cu cititorul meu și să-i mărturisesc cinstit că a mai existat și un alt motiv, mult mai puternic, datorită căruia am fost îmboldit să prezint fără cruțare stările de lucruri de la noi. Nu trecuse nici un an de cînd mă găseam în țara aceea, și prinsesem atîta dragoste și stimă pentru locuitorii ei, încît luasem hotărîrea să nu mă mai întorc niciodată printre semenii mei, oamenii, ci să-mi petrec restul zilelor în mijlocul acestor minunați houyhnhnmi, contemplînd și practicînd toate virtuțile, într-o țară unde nimeni și nimic nu mă îndemna la viciu. Dar soarta, veșnicul meu vrăjmaș, hotărî să nu am parte de o asemenea fericire. Mă mîngîi totuși la gîndul că în cele ce am spus despre compatrioții mei am căutat să micșorez scăderile lor în măsura în care puteam să o fac în fața unui ascultător atît de sever, dînd mereu lucrurilor întorsătura cea mai favorabilă cu putință. Căci s-a născut oare omul care să nu fie părtinitor atunci cînd e vorba de locul său de baștină ?

Am redat miezul mai multor convorbiri pe care le-am avut cu stăpînul meu în cea mai mare parte a timpului cît am avut cinstea de a fi în slujba sa, dar, firește, pentru a nu lungi vorba, am înlăturat mult mai mult decît am așternut pe hîrtie.

După ce răspunsesem la toate întrebările lui și mi se părea că i-am astîmpărat pe deplin curiozitatea, într-o bună zi, dis-de-dimineață, el trimise după mine și-mi porunci să mă așez la oarecare depărtare (cinste pe care nu mi-o făcuse pînă atunci). Îmi spuse că s-a gîndit foarte serios la toate cîte îi povestisem despre mine și țara mea și

că ne considera un fel de animale cărora le fusese dat — prin ce întîmplare n-ar fi putut spune — să aibă o fărîmă de minte, pe care noi o foloseam pentru a spori şi mai mult cusururile din născare şi pentru a dobîndi altele noi pe care natura nu ni le dăruise; că am căutat să ne descotorosim şi de puţinele însuşiri frumoase pe care ea ni le hărăzise; că am izbutit să ne înmulţim nevoile fireşti, şi, după cît se pare, ne petrecem toată viaţa în străduinţe deşarte spre a le înlocui cu propriile noastre născociri. Cît despre mine era limpede că nu aveam nici puterea, nici agerimea unui yahoo obişnuit, că umblam, în mod nefiresc, numai pe picioarele dinapoi, că născocisem un mijloc de a nu mă putea folosi de ghearele mele, nici măcar pentru a mă apăra; de asemenea, prin alt mijloc izbutisem să-mi îndepărtez părul de pe bărbie, al cărui rost era să mă apere de soare şi de vreme rea. În sfîrşit, că nu eram în stare nici să alerg iute, nici să mă caţăr în copaci ca fraţii mei (cum le spunea el), yahooii din ţara aceea.

Că instituţiile noastre guvernamentale, precum şi legile erau urmarea firească a lipsei noastre de judecată şi, prin urmare, şi de virtute, căci judecata singură ajunge pentru a călăuzi o fiinţă raţională. De altfel, acesta era un titlu la care nu aveam dreptul, în urma descrierii pe care i-o făcusem referitor la poporul meu, cu toate că el îşi dădea foarte bine seama că, pentru a-i pune într-o lumină mai favorabilă pe semenii mei, ascunsesem multe amănunte, spunînd adesea *lucruri care nu erau*.

Această părere a lui era întărită de faptul că trupul meu semăna aproape întru totul cu al celorlalţi yahooi, deosebindu-mă doar în ceea ce priveşte puterea, iuţeala şi hărnicia, scurtimea ghea-

relor sau alte cîteva lucruri ce nu puteau fi puse în seama naturii. Tot astfel, din cele ce-i spusesem despre viața, obiceiurile și faptele noastre, își dădea seama că și între alcătuirea minților noastre, asemănarea este la fel de mare. Mi-a mai spus că yahooii se urăsc între ei mai mult decît se urăsc orice alte animale, iar motivul pe care-l invocau de obicei era înfățișarea hidoasă a semenilor lor — hidoșenie pe care fiecare din ei o descoperea la celălalt, dar niciodată la el însuși. Toate acestea l-au făcut să reflecteze asupra unui lucru, și anume că nu sîntem chiar cu totul lipsiți de minte atunci cînd ne acoperim trupurile, deoarece în felul acesta ascundem multe hidoșenii, altminteri greu de îndurat. Continuă să-mi arate că de-abia acum își dădea seama că certurile dintre dobitoacele din țara lui aveau aceleași pricini ca și certurile noastre, după cum i le zugrăvisem eu. Căci, zicea el, dacă arunci în mijlocul a cinci yahooi hrană care ar îndestula cincizeci, lighioanele acestea, în loc să se apuce să mănînce în liniște, se vor lua la bătaie, fiecare dorind să aibă toată mîncarea numai pentru sine. De aceea, un servitor stătea veșnic lîngă yahooi cînd aceștia pășteau pe cîmp, în timp ce dobitoacele care rămîneau acasă erau priponite la oarecare distanță unele de altele. Dacă o vacă murea de bătrînețe sau din cine știe ce altă pricină, înainte ca un houyhnhnm s-o pună la o parte pentru yahooii săi, cei din vecini veneau în cete ca s-o fure și se isca atunci o încăierare ca acelea pe care i le descrisesem eu, yahooii dintr-o tabără pricinuindu-le răni cumplite celorlalți, deși rareori se întîmpla ca ei să se omoare între dînșii, deoarece le lipseau uneltele potrivite aducătoare de moarte pe care le născociseră semenii mei. Alteori, între yahooii din împrejurimi se încingeau bătălii ase-

mănătoare, fără nici o pricină vădită, cei dintr-un ţinut aşteptînd prilejul de a-i ataca pe ceilalţi, înainte ca aceştia să fie pregătiţi. Dacă însă văd că nu le merge, yahooii se întorc acasă, şi, în lipsa unui vrăjmaş, se încaieră între ei, făcînd ceea ce eu numisem un război civil.

Mi-a mai spus că unele cîmpii din ţinutul acela sînt presărate cu pietre ce strălucesc în diferite culori, care plac grozav de mult yahooilor. Atunci cînd aceste pietre stau împlîntate în pămînt (cum se întîmplă adesea), ei sînt în stare să scurme cu ghearele zile întregi ca să le scoată, apoi le duc cu ei şi le ascund grămezi-grămezi în culcuşurile lor, privind cu teamă în juru-le, ca nu cumva semenii lor să le descopere comoara. Stăpînul meu nu înţelegea de fel motivul acestei pofte nefireşti, după cum nu vedea nici folosul pe care astfel de pietre l-ar putea aduce unui yahoo ; acum însă bănuia că purcede din aceeaşi zgîrcenie pe care eu o pusesem pe seama firii omeneşti. Odată, din dorinţa de a vedea ce se întîmplă, mutase pe ascuns o grămadă de pietre din acestea din locul unde le îngropase unul din yahooii lui ; scîrbosul animal, negăsindu-şi comoara, prinse a se văicări ca în gură de şarpe, adunînd toată turma la locul cu pricina ; apoi se puse pe nişte urlete cumplite şi se repezi să-i muşte şi să-i sfîşie cu ghearele pe ceilalţi ; în cele din urmă începu să se stingă cu zile, căci nu mai mînca, nu dormea şi nici de muncă nu mai era bun ; pînă într-o zi, cînd stăpînul porunci unui servitor să-i ducă în taină pietrele în aceeaşi groapă şi să i le ascundă acolo ca mai înainte. Descoperindu-le, yahooul îşi recăpătă de îndată vioiciunea şi buna dispoziţie, dar avu grijă să-şi mute comoara într-o ascunzătoare mai ferită, fiind de atunci încoace un animal foarte supus.

Stăpînul meu mă încredință, de asemenea (lucru pe care de altfel îl observasem și eu), că pe cîmpiile unde aceste pietre lucitoare se găsesc mai din belșug, acolo se dau cele mai multe și mai aprige bătălii, pricinuite de veșnicele năvăliri ale yahooilor din vecini.

Mi-a mai arătat că se întîmpla adesea ca doi yahooi descoperind o astfel de piatră pe cîmp și sfădindu-se care din ei să ia piatra, să vină un al treilea și să le-o sufle de sub nas, fapt pe care stăpînul meu îl socotea întrucîtva asemănător cu procesele noastre. Eu mi-am zis că este spre binele nostru, al oamenilor, să nu încerc să-i schimb părerea, deoarece sentința de care mi-a pomenit mai tîrziu era mult mai dreaptă decît multe din hotărîrile noastre judecătorești : cei doi împricinați nu pierdeau nimic în afară de piatra pentru care se certau, pe cîtă vreme curțile noastre judecătorești nu ar fi încheiat procesul pînă cînd amîndoi împricinații nu și-ar fi pierdut averile.

Stăpînul meu continuă spunîndu-mi că nimic nu-i făcea mai scîrboși pe yahooi decît pofta lor nesățioasă. Ei înfulecau fără alegere tot ce întîlneau în cale : ierburi, rădăcini, fructe, mortăciuni sau toate la un loc ; și le plăcea mai cu seamă ceea ce puteau dobîndi furînd, și încă de la mari depărtări, decît hrana mult mai bună care îi aștepta acasă. Dacă prada era bogată, mîncau pînă aproape să plesnească. Natura însă i-a învățat să mănînce după aceasta o anumită rădăcină, care le golește stomacul foarte repede.

Mai era încă un soi de rădăcină, tare zemoasă, dar destul de rară și greu de găsit, pe care yahooii o căutau cu multă lăcomie și o sugeau plini de nesaț ; aceasta avea asupra lor aceleași urmări pe care le are vinul asupra noastră. Uneori îi făcea să

se îmbrățișeze, alteori să se sfîșie între ei ; urlau și rînjeau, sporovăiau fără șir, se învîrteau și se dădeau de-a berbeleacul, apoi adormeau în glod.

Băgasem și eu de seamă că yahooii erau singurele făpturi din țara aceasta care se îmbolnăveau ; totuși lucrul se întîmpla mult mai rar decît li se întîmpla cailor la noi, ei îmbolnăvindu-se nu din pricina traiului rău, ci datorită murdăriei și lăcomiei de care dădeau dovadă dobitoacele astea scîrboase. Pe de altă parte, în limba lor nu există decît un cuvînt general pentru aceste boli, împrumutat după numele animalului, și anume *hneayahoo* sau răul yahooului. Doctoria care se prescrie este un amestec de balegă și urină proprie, vîrîte cu de-a sila pe gîtul yahooului. Am avut adeseori prilejul să văd efectul minunat al acestei doctorii, pe care o recomand călduros compatrioților mei, deoarece este un leac admirabil împotriva tuturor bolilor pricinuite de îmbuibare.

În ceea ce privește învățămîntul, arta de a guverna, artele, meșteșugurile și altele de felul acesta, stăpînul meu mărturisi că nu vedea decît foarte puține asemănări, sau chiar de loc, între yahooii din țara lui și cei de la noi. De altfel, pe el îl interesau numai asemănările dintre noi.

Ce-i drept, cîțiva houyhnhnmi băgaseră de seamă că în fruntea celor mai multe cirezi de yahooi se afla un fel de conducător (întocmai după cum în parcurile noaste se află cîte un cerb), care era întotdeauna mai hidos și mai rău decît toți ceilalți. Că acest conducător avea de obicei un favorit ce-i semăna leit, poleit, a cărui îndeletnicire era să lingă picioarele și șezutul stăpînului sau să-i aducă femele în culcuș, slujbă pentru care era din cînd în cînd răsplătit cu o bucată de carne de măgar. Favoritul acesta este urît de întreaga cireadă și, de

aceea, pentru a fi în siguranță, nu se desparte niciodată de stăpînul său. El rămîne de obicei în slujbă pînă cînd se găsește unul mai rău decît el ; în clipa cînd este înlăturat, urmașul său vine în fruntea tuturor yahooilor din ținut, tineri și bătrîni, bărbați și femele, și întreaga ceată îl murdărește din cap pînă în picioare cu excrementele lor. În ce măsură lucrul acesta se întîmplă și la curțile noastre cu favoriții regelui și cu miniștrii, stăpînul meu socotea că eu sînt cel mai în măsură să hotărăsc.

N-am îndrăznit să răspund la această aluzie răutăcioasă, potrivit căreia înțelegerea omenească era mai prejos de deșteptăciunea unui dulău obișnuit, înzestrat cu destulă agerime ca să distingă și să urmeze lătratul celui mai încercat cîine din haită, fără să greșească vreodată.

Stăpînul meu mi-a mai spus că yahooii aveau unele însușiri ciudate, pe care eu nu le amintisem sau la care făcusem doar vagi aluzii, atunci cînd îi povestisem despre neamul omenesc. El îmi arătă că aceste animale, ca și alte dobitoace, de altfel, au femelele în comun, dar totuși se deosebesc de celelalte prin faptul că femela yahoo primește bărbatul și atunci cînd e însărcinată, iar bărbații se ceartă și se luptă cu femelele la fel de aprig ca și între ei. Aceste obiceiuri erau atît de sălbatice, încît nici o făptură înzestrată cu bun-simț nu și le însușise.

Un alt lucru care îl umplea de uimire era ciudata înclinare a yahooilor spre tot ce e scîrbos și murdar, în timp ce toate celelalte animale par să dea dovadă de o dragoste firească pentru curățenie. În ceea ce privește primele două învinuiri am fost bucuros să le las fără răspuns, deoarece n-aș fi găsit un singur cuvînt pentru apărarea semenilor mei, cuvînt pe care altminteri l-aș fi rostit bucuros. Dar

mi-ar fi fost destul de uşor să apăr neamul omenesc de cea de a doua învinuire, dacă în țara aceea s-ar fi găsit porci (aceştia, din nefericire, lipseau), căci porcii, cu toate că sînt nişte patrupede mai plăcute decît yahooii, nu ar putea fi socotiţi, după umila mea părere, mai curaţi ; şi pînă şi Înălţimea-sa ar fi fost nevoit să recunoască acest lucru, dacă ar fi văzut felul scîrbos în care mănîncă sau cum se tăvălesc şi dorm în noroi.

Stăpînul meu aminti, de asemenea, o altă însuşire, pe care servitorii săi o descoperiseră la mai mulţi yahooi şi pe care el nu şi-o putea explica de loc. Spunea că din cînd în cînd cîte unui yahoo i se năzăreşte să se retragă într-un colţ, să se trîntească jos, să înceapă să urle şi să geamă şi să alunge pe toţi cei ce se apropiau de el şi, cu toate că e tînăr şi gras, să nu vrea nici să mănînce, nici să bea ; iar servitorii nu pot să-şi închipuie ce l-a apucat. Singurul leac pe care l-au găsit este să-l pună la munci grele, după care îşi vine negreşit în fire. Auzind acestea, am tăcut chitic din dragoste pentru cei de un neam cu mine. Totuşi nu mi-a fost greu să întrezăresc aici adevăratul izvor al ipohondriei, de care au parte numai cei leneşi, cei bogaţi şi cei care trăiesc în lux ; iar dacă toţi aceştia ar fi siliţi să urmeze regimul amintit, pun mîna în foc că s-ar lecui. Înălţimea-sa mai băgase de seamă că adeseori cîte o femelă de-a yahooilor stătea în spatele unei moviliţe sau al unui tufiş şi se uita după tinerii yahoo care treceau pe acolo ; şi cînd o vedeai iţindu-se, cînd ascunzîndu-se şi făcînd fel de fel de mişcări şi strîmbături caraghioase. De asemenea mai băgase de seamă că în timpul acesta ea împrăştia un miros dezgustător, iar atunci cînd vreunul din bărbaţi înainta spre ea, se retrăgea încet, uitîndu-se mereu înapoi şi, prefăcîndu-se că îi e teamă, alerga pînă

într-un loc potrivit, unde știa că bărbatul o va urma.

Alteori, cînd printre ele se pripășea o femelă străină, trei sau patru din neamul ei se strîngeau în jurul necunoscutei, se holbau la ea, flecăreau între ele, rînjeau și o miroseau pe toate părțile ; apoi se depărtau făcînd gesturi ce păreau să exprime un dispreț desăvîrșit.

Poate că stăpînul mergea cam departe cu aceste observații, bazate pe experiența sa proprie și pe a altora ; totuși, m-am gîndit, nu fără oarecare uimire și cuprins de adîncă întristare, că nerușinarea, cochetăria și bîrfeala nu sînt decît instincte înrădăcinate în firea femeilor.

Mă așteptam în fiece clipă ca stăpînul meu să-i învinuiască pe yahooi de poftele acelea nefirești ale ambelor sexe, atît de răspîndite la noi. Se pare însă că natura nu este o dăscăliță chiar atît de pricepută, căci în lumea noastră aceste plăceri rafinate sînt întru totul rodul artei și al rațiunii.

CAPITOLUL VIII

Autorul descrie cîteva ciudățenii ale yahooilor. Marile virtuți ale houyhnhnmilor. Educația și creșterea pe care o primesc tinerii. Adunarea lor generală.

Cum eu cunoșteam mult mai bine firea omenească decît puteam să bănui că ar cunoaște-o stăpînul meu, nu-mi era greu de loc să văd asemănarea dintre mine sau compatrioții mei, pe de o parte, și yahooii pe care mi-i zugrăvise el, pe de altă parte ; și atunci mi-am zis că voi putea face și alte descoperiri pe baza propriilor mele obser-

vații. De aceea, l-am rugat în cîteva rînduri să-mi dea voie să mă plimb printre cirezile de yahooi din vecinătate. Plin de bunăvoință, stăpînul încuviință cererea mea, încredințat fiind că, datorită urii pe care o nutream față de aceste dobitoace, nu mă voi lăsa corupt de ele ; așa că Înălțimea-sa porunci unuia dintre slujitori, un căluț murg voinic, foarte de treabă și cinstit, să mă însoțească, pentru că fără pază nu m-aș fi încumetat să mă aventurez. I-am povestit doar cititorului cît de urît s-au purtat cu mine aceste nesuferite lighioane, în prima zi a sosirii mele. Mai tîrziu, în vreo trei-patru rînduri, puțin a lipsit să nu cad în ghearele lor, cînd mi se întîmplase să mă plimb la o oarecare depărtare de casă, fără să am pumnalul la mine. Am toate motivele să cred că dihăniile își închipuiau că sînt un semen de-al lor ; de altfel, eu însumi le dădeam o mînă de ajutor prin faptul că, ori de cîte ori apărătorul meu era alături de mine, îmi suflecam mînecile și-mi arătam brațele și pieptul dezgolit. Yahooii se apropiau cît le îngăduia curajul și-mi imitau mișcările, așa cum fac maimuțele, însoțindu-le însă întotdeauna de gesturi pline de ură ; așa li se întîmplă maimuțelor domesticite, cu scufiță și ciorapi, veșnic persecutate de cele sălbatice, atunci cînd se pripășesc printre ele.

Încă de mici, yahooii sînt uimitor de sprinteni ; totuși am prins odată un yahoo în vîrstă de trei ani și m-am străduit să-l fac să stea liniștit, purtîndu-mă cît se poate de prietenos cu el. Dar împielițatul începu să urle și să mă zgîrie, ba să mă și muște cu atîta violență, încît am fost nevoit să-i dau drumul. De altfel, era și timpul, pentru că o ceată întreagă de yahooi bătrîni se strînsese în

jurul nostru atrași de zgomot, dar, văzînd că mititelului nu i s-a întîmplat nimic (acesta o și luase la sănătoasa) și că murgul se afla alături de mine, nu au îndrăznit să se apropie prea mult de noi. Am băgat de seamă că animalul acela tînăr mirosea foarte urît — era un miros de nevăstuică sau de vulpe, însă mult mai neplăcut. Am uitat să adaug un amănunt (de altfel, cred că cititorul m-ar fi iertat dacă nu l-aș fi amintit de loc), și anume că în timp ce țineam în brațe dihania scîrboasă, ea mi-a mînjit hainele de sus pînă jos cu excrementele sale — o substanță galbenă lichidă. Din fericire, nu departe curgea un pîrîiaș, unde m-am spălat cît am putut mai bine. Totuși, nu am îndrăznit să mă apropii de stăpînul meu înainte de a mă aerisi îndeajuns.

Din cîte am izbutit eu să-mi dau seama, yahooii par să fie animalele cele mai greu de instruit. Nu sînt în stare să facă mai mult decît să care sau să ridice poveri. Cred, totuși, că acest beteșug izvorăște îndeosebi din firea lor perversă și nărăvașă. Ei sînt vicleni, răutăcioși, trădători și răzbunători. Sînt puternici și voinici, dar și lași în același timp și, prin urmare, neobrăzați, josnici și cruzi. S-a observat că atît bărbații, cît și femelele cu părul roșu sînt mai libidinoși decît ceilalți, pe care îi întrec totuși în forță și putere de muncă.

Houyhnhnmii îi țin pe yahooii de care se folosesc pentru diferite treburi în niște colibe așezate nu prea departe de casă ; pe ceilalți însă îi trimit la cîmp, unde dezgroapă rădăcini, mănîncă tot felul de buruieni și caută hoituri. Uneori prind nevăstuici și *luhimuh*-i (un fel de șobolan de cîmp), pe care le înfulecă lacomi. Natura i-a învățat să-și

sape gropi adînci cu ghearele pe povîrnișurile măgurelor, unde își fac culcușul ; numai vizuinile femelelor sînt mai mari, îndeajuns de încăpătoare pentru doi sau trei pui.

Din fragedă copilărie ei învață să înoate ca broaștele și pot sta multă vreme sub apă, unde prind adeseori pești pe care femelele îi duc puilor. Cu acest prilej, nădăjduiesc că cititorul mă va ierta dacă îi voi povesti o întîmplare ciudată.

Într-o zi mă plimbam cu paznicul meu, călutul cel murg, și cum vremea era foarte călduroasă, l-am rugat să-mi dea voie să mă scald în rîul ce curgea în apropiere. Murgul încuviință, iar eu m-am dezbrăcat și am intrat ușor în apă. Întîmplător, o tînără femelă yahoo, care stătea ascunsă după un dîmb, văzu toate acestea, și, cuprinsă de dorință (după cum a bănuit murgul și cu mine), dădu fuga și se aruncă în apă la cinci yarzi depărtare de locul unde mă scăldam eu. În viața mea n-am tras o spaimă mai cumplită. Murgul păștea mai încolo, fără să aibă habar de nimic. Femela mă îmbrățișă într-un chip cu totul dezgustător, eu am început să urlu din răsputeri și murgul veni galopînd spre mine, ceea ce o făcu să-mi dea drumul cu multă părere de rău, sărind pe malul dimpotrivă, unde s-a oprit țintuindu-mă cu privirea și urlînd tot timpul cît mi-am pus hainele.

Întîmplarea aceasta i s-a părut foarte hazlie stăpînului meu și familiei sale, dar mie nu mi-a pricinuit decît un simțămînt de rușine, căci nu mai puteam tăgădui că sînt un yahoo din cap pînă-n picioare, de vreme ce femelele yahooilor se simțeau atrase în chip firesc de mine, ca de unul din neamul lor. Și dihania nici măcar n-avea părul roșu (ceea ce ar fi scuzat întrucîtva o poftă atît de nesățioasă), ci negru ca tăciunele, iar înfățișa-

rea-i nu era atît de hidoasă ca a suratelor ei ; de altfel, nu cred să fi avut mai mult de 11 ani.

Întrucît mi-am petrecut trei ani în această țară, bănuiesc că cititorul așteaptă să-i zugrăvesc, așa cum fac îndeobște călătorii, obiceiurile și felul de a fi al locuitorilor, lucru pe care, de fapt, am căutat să-l studiez cu precădere.

Deoarece acești nobili houyhnhnmi au o înclinare firească spre virtute și nu-și pot face o idee măcar de ceea ce înseamnă răul la o creatură rațională, principiul lor în viață este de a cultiva rațiunea și de a se lăsa întru totul călăuziți de ea. La ei, rațiunea nu este un lucru îndoielnic, ca la noi, unde oamenii cutează să discute pentru și împotriva ei, cu șanse egale de plauzibilitate, la ei rațiunea se impune în mod categoric, așa cum de altfel trebuie să se întîmple întotdeauna cînd ea nu e tulburată, nici întunecată sau înjosită de patimă și interese. Îmi aduc aminte că numai cu mare greutate am izbutit să-l fac pe stăpînul meu să priceapă sensul cuvîntului *părere* sau faptul că un punct de vedere poate fi discutat, căci rațiunea ne învață să afirmăm sau să tăgăduim numai atunci cînd sîntem siguri, iar dincolo de cele ce cunoaștem nu putem face nici una, nici alta. De aceea controversele, polemicile, certurile și siguranța unor afirmații false sau îndoielnice sînt rele pe care houyhnhnmii nu le cunosc. De asemenea, cînd am încercat să explic cele cîteva din sistemele noastre de filozofie naturală, el a început să rîdă la gîndul că o creatură care se pretinde rațională se mîndrește cu cunoștințele căpătate pe baza ipotezelor altor oameni, mai cu seamă cînd e vorba de lucruri, unde aceste cunoștințe, chiar în cazul cînd sînt sigure, nu pot fi de nici un fo-

los. Aici el fu întru totul de părerea lui Socrate, așa cum ne-a transmis-o Platon; și amintesc aceasta, întrucît socotesc că este cea mai mare cinste ce i se poate face acestui prinț al filozofilor. De atunci m-am gîndit adesea cum ar răvăși o astfel de doctrină bibliotecile din Europa și cîte cărări ce duc spre glorie nu s-ar închide învățaților lumii.

Prietenia și bunăvoința sînt cele două virtuți de seamă ale houyhnhnmilor și amîndouă privesc nu numai anumite ființe, ci întreaga seminție. Un străin din cele mai îndepărtate ținuturi este tratat la fel ca cel mai apropiat vecin și oriunde s-ar duce se simte ca acasă. Houyhnhnmii sînt foarte cuviincioși și curtenitori, dar protocolul este ceva cu totul necunoscut în țara lor. Față de mînjii lor, ei nu simt nici un fel de dragoste, iar grija cu care le urmăresc educația izvorăște pe de-a-ntregul din rațiune. Am băgat de seamă că stăpînul se purta la fel de drăgăstos cu odraslele vecinului ca și cu proprii săi copii. Ei spun că natura îi învață să-și iubească toți semenii deopotrivă și că rațiunea face deosebire numai atunci cînd este vorba de o ființă foarte înzestrată.

După ce femeia houyhnhnmului a zămislit cîte un pui din fiecare sex, ea nu se mai însoțește cu bărbatul, afară doar dacă pierde pe unul din copii în urma vreunei nenorociri, ceea ce se întîmplă foarte rar. În acest caz, ei se împreună din nou. Dacă o asemenea năpastă se abate asupra unui houyhnhnm a cărui soție nu mai poate zămisli, o altă pereche îi dă pe unul din mînjii ei, iar femeia și bărbatul se însoțesc din nou pînă cînd mama rămîne grea. Această măsură de prevedere se impune cu necesitate, pentru că altfel

țara ar fi primejduită să aibă un excedent de populație. Dar neamul houyhnhnmilor inferiori, care sînt crescuți spre a deveni servi, nu cunoaște astfel de stricte limitări ; lor li se îngăduie să zămislească trei copii de fiecare sex, pentru a sluji în familiile de neam.

Atunci cînd se căsătoresc, houyhnhnmii vădesc o deosebită grijă în alegerea soției, luînd seama la culoarea acesteia, pentru ca nu cumva vlăstarele ce vor fi zămislite să supere ochiul printr-un amestec neplăcut de nuanțe. La bărbați, prețuită îndeosebi este puterea, iar la femeie frumusețea ; dar nu pentru ca să deștepte dragostea, ci să împiedice degenerarea neamului. De pildă, atunci cînd se întîmplă ca o femeie să fie foarte robustă, i se alege un bărbat ce se distinge prin frumusețe. Curtea, dragostea, cadourile, zestrea, averea cuvenită soției după moartea bărbatului — toate acestea sînt foarte departe de ei ; de altfel și din limbă lipsesc cuvintele care să le exprime. Tînăra pereche se întîlnește și se unește numai pentru că așa au hotărît părinții și prietenii. Acest lucru se întîmplă în fiecare zi și ei socotesc că așa trebuie să procedeze o ființă rațională. Cît despre necinstirea căsătoriei sau orice altă ticăloșie de felul acesta, așa ceva nu s-a pomenit la ei. Toată viața, bărbatul și femeia lui nutresc unul pentru celălalt aceleași simțăminte de prietenie și bunăvoință reciprocă, pe care le poartă tuturor semenilor, fără să cunoască gelozia, dulcegăriile, certurile sau nemulțumirile.

În ceea ce privește educarea tinerilor de ambele sexe, metoda lor e neîntrecută și este vrednică a ne sluji drept pildă. Pînă la vîrsta de optsprezece

ani, tinerilor nu li se dă voie să guste nici un grăunte de ovăz, decît în anumite zile, și nici lapte, decît foarte rar. Vara, ei pasc două ore dimineața și două seara, ca și părinții lor. Servitorilor însă nu le este îngăduit să pască decît jumătate din acest timp, iar o cantitate destul de mare de iarbă este adusă acasă, unde o mănîncă în orele cele mai potrivite, cînd nu muncesc.

Cumpătarea, hărnicia, exercițiile fizice și curățenia sînt lecțiile pe care le învață deopotrivă tinerii de ambele sexe. Stăpînul meu socotea că este o monstruozitate ca femeile noastre să capete o educație diferită de cea a bărbaților, cu excepția cîtorva probleme de gospodărie. În felul acesta, spunea el, și pe bună dreptate, o jumătate din băștinașii noștri nu sînt buni de nimic altceva decît să aducă pe lume copii, iar a încredința grija copiilor noștri unor astfel de animale nefolositoare este o dovadă și mai grăitoare de sălbăticie.

Houyhnhnmii cultivă în tineretul lor forța, agilitatea și rezistența, deprinzîndu-i să urce și să coboare în fugă dealuri pieptișe și să străbată drumuri bolovănoase ; iar cînd sînt lac de sudoare, li se poruncește să se arunce în apele vreunui eleșteu sau rîu. De patru ori pe an, tinerii dintr-un ținut se întîlnesc pentru a se întrece în alergări și sărituri și alte exerciții care cer putere și sprinteneală. Învingătorul este răsplătit cu un cîntec compus în cinstea lui sau a ei. În timpul serbărilor, pe cîmpul unde se desfășoară întrecerea, servitorii aduc o ceată de yahooi încărcați cu fîn, ovăz și lapte, pentru ca houyhnhnmii să se ospăteze, după care dobitoacele acestea sînt imediat mînate înapoi, ca nu cumva să tulbure adunarea cu zgomotul lor.

Din patru în patru ani, cu prilejul echinoxului de vară, pe o cîmpie așezată la vreo douăzeci de mile depărtare de casa noastră se întrunește adunarea reprezentativă a întregului popor, adunare care ține vreo cinci-șase zile. În cadrul acestei adunări se cercetează starea de lucruri din fiecare ținut, se pun întrebări cu privire la recolta de fîn și de ovăz, dacă a fost bună sau proastă, dacă locuitorii au vaci și yahooi cît le trebuie sau dacă, dimpotrivă, duc lipsă. Și oriunde se constată vreo lipsă (lucru rar, de altfel), ea este imediat înlăturată, toți băștinașii consimțind să dea o mînă de ajutor. Tot aici se hotărește soarta copiilor. Așa, de pildă, dacă un houyhnhnm are doi copii de gen masculin, el face schimb cu altul care are două fete ; iar atunci cînd un copil moare în urma unui accident nenorocit, iar mama nu mai poate zămisli din pricina vîrstei, se hotărește care anume familie din ținut va zămisli un alt vlăstar, pentru ca pierderea să fie înlocuită.

CAPITOLUL IX

Mari dezbateri în adunarea generală a houyhnhnmilor și hotărîrile luate. Învățătura houyhnhnmilor. Clădirile lor. Înmormîntările. Defectele limbii lor.

Hotărîrile adunării houyhnhnmilor se iau de obicei în unanimitate, chiar cînd membrii care se întrunesc la sfat au păreri deosebite — și aceasta, pentru că nici unui houyhnhnm nu-i este rușine să se lase convins de argumente și să folosească rațiunea.

Una din aceste mari adunări a avut loc în timpul șederii mele în țara aceea, cu vreo trei luni înainte de plecarea mea ; stăpînul meu a luat parte la lucrări ca reprezentant al ținutului nostru. În cadrul acestei adunări s-a reluat dezbaterea unei vechi probleme, de fapt, singura dezbatere care a avut loc vreodată în țara houyhnhnmilor. La întoarcere, stăpînul mi-a făcut o descriere amănunțită a celor ce s-au petrecut acolo.

Problema dezbătută a fost următoarea : yahooii trebuie sau nu exterminați ? Unul din membrii adunării, care era pentru exterminare, a prezentat cîteva argumente foarte puternice și convingătoare, susținînd că yahooii sînt animalele cele mai murdare, mai gălăgioase și mai pocite pe care le-a zămislit vreodată natura, de asemenea că ele sînt și cele mai încăpățînate, mai îndărătnice, stricătoare și răutăcioase. Sug pe furiș laptele din ugerul vacilor care aparțin houyhnhnmilor, omoară și mănîncă pisicile, calcă în picioare ovăzul și iarba dacă nu sînt supravegheați mereu și fac mii și mii de alte stricăciuni. El aminti de vechea tradiție, potrivit căreia yahooii nu fuseseră întotdeauna locuitorii acelei țări. Cu multe veacuri în urmă, două dobitoace dintre acestea se iviseră pe vîrful unui munte și nimeni nu știa dacă fuseseră zămislite din noroiul și mîlul putrezit, înfierbîntat de razele soarelui, sau se născuseră din spuma mării. Acești yahooi se împreunaseră, și, în scurtă vreme, seminția lor se înmulțise într-atîta, încît se răspîndise în întreaga țară, devenind o adevărată năpastă. Pentru a scăpa de pacoste, houyhnhnmii organizaseră o vînătoare pe tot cuprinsul țării și în cele din urmă izbutiră să închidă toate lighioanele într-un țarc. După ce i-au răpus pe cei mai vîrstnici, fiecare houyhnhnm și-a păs-

trat cîte doi pui într-o colibă și i-a domesticit, atîta cît putea fi domesticită o jivină sălbatică, punîndu-i mai apoi să care tot felul de poveri. După cît se pare, adăugase vorbitorul, tradiția cuprindea mult adevăr, și făpturile acelea nu puteau fi *ylnhniamshy* (sau băștinași), deoarece prea aprigă era ura pe care o nutreau împotrivă-le atît houyhnhnmii, cît și toate celelalte animale, și deși yahoii o meritau cu prisosință din pricina firii lor netrebnice, totuși niciodată nu ar fi ajuns atît de cumplită, dacă ei ar fi fost băștinași, căci s-ar fi stins cu timpul. Mai spuse că locuitorilor le plăcea să se folosească de yahooi, neglijînd cu totul — dar greșind prin aceasta — creșterea măgarilor, animale foarte cumsecade, ușor de întreținut, mult mai blînde și mai ordonate, fără nici un miros neplăcut și destul de rezistente la muncă, deși nu au sprinteneala celorlalți ; iar dacă zbieretele lor nu sînt de loc plăcute urechii, sînt totuși preferabile urletelor îngrozitoare ale yahooilor.

Alți cîțiva și-au exprimat și ei părerea cu privire la acest subiect. Stăpînul meu propuse adunării o soluție pe care, fără să știu, chiar eu i-o inspirasem. El recunoscu tradiția amintită de onoratul membru al adunării care vorbise înaintea sa și arătă că cei doi yahooi despre care se spune că se iviseră la început în țara lor fuseseră aduși acolo de peste mări ; că ajungînd pe uscat și fiind părăsiți de tovarășii lor, ei se retrăseseră în munți și, încetul cu încetul, se sălbăticiseră, devenind cu timpul mai sălbatici decît cei din neamul lor, rămași în țara de unde veniseră primii doi. Făcea această afirmație bizuindu-se pe faptul că el însuși avea în stăpînirea lui un yahoo uimitor (eu eram acela), despre care mulți dintre cei de față auzi-

seră, iar alții îl și văzuseră. Le povesti apoi în ce chip m-a descoperit ; le mai spuse apoi că tot trupul meu era acoperit cu un înveliș făcut din pielea și părul altor animale, că vorbeam o limbă a mea proprie, dar că o învățasem perfect și pe a lor ; că îi istorisisem întîmplările în urma cărora ajunsesem acolo ; că în clipa cînd mă văzuse fără nici un acoperămînt, ar fi putut să jure că sînt un yahoo, cu singura deosebire că eram mai alb și mai puțin păros și aveam gheare mai scurte. El adăugă că eu m-am străduit în fel și chip să-l încredințez că atît în țara mea, cît și în alte țări yahooii sînt animale raționale și conduc treburile, iar pe houyhnhnm îi țin ca slugi ; de asemenea, că a descoperit la mine toate însușirile unui yahoo, cu singura deosebire că eram ceva mai civilizat, datorită unui dram de minte, care totuși se afla în același grad de inferioritate față de rațiunea houyhnhnmilor, ca și rațiunea yahooilor din țara lor față de a mea ; că printre alte lucruri amintisem de obiceiul nostru de a castra houyhnhnmii, încă de tineri, spre a-i domestici mai lesne, operație ușoară și de loc primejdioasă ; că nu e nici o rușine să înveți de la dobitoace : așa, de pildă, furnica ne învață să fim harnici, iar rîndunica (astfel traduc eu cuvîntul *lyhannh*, cu toate că e vorba de o pasăre mult mai mare decît rîndunica) ne învață cum să construim. Stăpînul meu le arătă că ar putea să aplice și ei această născocire la yahooii mai tineri, deoarece, pe lîngă faptul că lighioanele ar deveni mai supuse și mai ușor de strunit la muncă, ar duce cu timpul și la stingerea întregului neam, fără a pricinui moartea nimănui. Iar între timp, houyhnhnmii să fie sfătuiți să se apuce de creșterea măgarilor, care, în afara faptului că sînt dobitoace mult mai pre-

ţioase în toate privinţele, prezintă şi avantajul că sînt buni de muncă încă de la vîrsta de cinci ani, în vreme ce yahooii nu pot fi folosiţi decît după vîrsta de doisprezece ani.

Atît a socotit cu cale să-mi povestească stăpînul meu cu privire la cele petrecute în marea adunare. El binevoi să ascundă un amănunt care mă privea îndeaproape şi ale cărui urmări nefericite le-am simţit curînd, după cum va afla cititorul la timpul potrivit. De atunci au început noile nenorociri ale vieţii mele.

Houyhnhnmii nu cunosc literele şi prin urmare toată ştiinţa lor se bazează pe tradiţie. Dar cum în sînul unui popor atît de strîns unit, înclinat din născare spre virtute, întru totul condus de raţiune şi ferit de orice legături cu alte popoare, se petrec prea puţine întîmplări de seamă, istoria lor se poate păstra lesne fără a împovăra mintea nimănui. Am mai spus că houyhnhnmii nu suferă de nici un fel de boli şi de aceea nu au nevoie de doctori. Cu toate acestea, ei au doctorii minunate, pregătite din diferite buruieni, pentru a vindeca loviturile şi tăieturile în chişiţă sau copită din pricina pietrelor ascuţite, precum şi împotriva altor răni în diferite părţi ale trupului.

Ei socotesc anul după mişcările soarelui şi ale lunii, dar nu-l împart în săptămîni. Cunosc destul de bine mişcările acestor doi aştri şi ştiu ce sînt eclipsele ; acesta este punctul culminant al astronomiei lor.

În poezie, trebuie să recunoaştem, îi întrec pe toţi ceilalţi muritori. Justeţea comparaţiilor lor şi caracterul amănunţit şi exact al descrierilor sînt cu adevărat fără seamăn. Atît comparaţiile, cît şi descrierile abundă în versurile lor, care cuprind fie

idei frumoase despre prietenie și bunăvoință, fie proslăvirea acelora care au învins la concursurile de alergări sau alte exerciții fizice. Clădirile lor, cu toate că sînt foarte primitive și simple, sînt destul de bine construite pentru a-i apăra împotriva frigului și a căldurii. În țara lor crește un soi de copaci, care la vîrsta de patruzeci de ani slăbesc din rădăcini, și cea dintîi furtună îi doboară la pămînt. Arborii aceștia sînt drepți ca lumînarea, iar houyhnhnmii îi ascut ca pe niște țăruși, cu ajutorul pietrelor (ei nu cunosc întrebuințarea fierului), îi înfig în pămînt la o depărtare de zece inci unul de altul, împletind paie de ovăz și uneori nuiele între pari ; acoperișul și ușile sînt făcute în același chip.

Houyhnhnmii se folosesc de scobitura dintre chișiță și copita picioarelor din față, cum ne folosim noi de mîini, dar cu mult mai multă îndemînare decît mi-aș fi putut închipui. În casa unde locuiam, am văzut o iapă albă vîrînd cu ajutorul chișiței ață în ac (pe care i-l împrumutasem în acest scop). Houyhnhnmii mulg vacile, culeg ovăzul și fac toată treaba pentru care ai avea nevoie de ajutorul mîinilor, în același chip. Au la îndemînă un fel de cremene pe care o cioplesc cu ajutorul altor pietre și o prefac în unelte ce le slujesc drept icuri, topoare și ciocane. Tot cu unelte făcute din această cremene, ei cosesc fînul și culeg ovăzul ce crește de la sine pe cîmpiile lor. Yahooii cară snopii acasă cu căruțele, iar servitorii calcă în picioare spicele în niște colibe special construite, ca să scoată grăunțele pe care apoi le păstrează în hambare. Houyhnhnmii se

mai pricep să facă un fel de vase de pămînt și de lemn ; vasele de lut le usucă la soare.

Dacă nu se întîmplă să moară din pricina vreunui accident, houyhnhnmii trăiesc pînă la adînci bătrîneţe, iar cînd pleacă dintre cei vii, sînt înmormîntaţi în cele mai neştiute locuri ce pot fi găsite. Prietenii și rubedeniile nu sînt nici triști, nici veseli. Pe de altă parte, nici cel care moare nu vădește vreo părere de rău că părăsește această lume, de parcă s-ar întoarce acasă după o vizită făcută unuia dintre vecini. Mi-amintesc că odată, cînd stăpînul meu se înţelesese cu un prieten și cu familia acestuia să-i facă o vizită în legătură cu o chestiune importantă, în ziua stabilită stăpîna și cei doi copii ai ei sosiră foarte tîrziu. Ea își ceru scuze de două ori, o dată pentru faptul că soţul ei, după cum s-a exprimat ea, se întîmplase să *shnuwnh* chiar în dimineaţa aceea. Cuvîntul acesta e foarte expresiv și nu poate fi tălmăcit prea ușor în limba engleză ; înseamnă *a te întoarce la prima ta mamă.* În al doilea rînd, își ceru iertare că n-a putut să vină mai devreme, deoarece soţul ei murise către vremea prînzului și ea a trebuit să se sfătuiască multă vreme cu servitorii asupra locului potrivit unde să-i îngroape trupul. În tot acest timp am băgat de seamă că era la fel de veselă ca și ceilalţi ; după vro trei luni a murit și ea.

În general, houyhnhnmii trăiesc între șaptezeci și șaptezeci și cinci de ani, atingînd foarte rar vîrsta de optzeci de ani. Cu cîteva săptămîni înainte de a muri, puterile îi părăsesc încetul cu încetul, fără să simtă însă nici o durere. În tot acest timp sînt vizitaţi des de prieteni, deoarece

nu mai pot ieşi din casă cu uşurinţa obişnuită. Totuşi, cu vreo zece zile înainte de moarte (rareori se întîmplă să greşească socotelile), ei înapoiază vizitele pe care li le-au făcut vecinii cei mai apropiaţi, fiind transportaţi în nişte sănii trase de yahooi. Vehiculul acesta ei nu-l folosesc numai în astfel de împrejurări, ci în general cînd îmbătrînesc, pentru călătoriile lungi, sau atunci cînd nu pot umbla din pricina vreunui accident. De aceea, cînd un houyhnhnm îşi simte moartea aproape, el înapoiază aceste vizite şi îşi ia rămas bun în mod solemn de la prietenii săi, ca şi cum ar pleca într-o regiune îndepărtată a ţării lor, unde are de gînd să-şi petreacă restul vieţii.

Nu ştiu dacă merită să amintesc faptul că houyhnhnmii nu au în limba lor un cuvînt care să exprime ceea ce e rău, afară doar de vorbele pe care le folosesc cu privire la urîţenia şi răutatea yahooilor. Astfel, pentru a exprima prostia unui servitor, greşeala unui copil, tăietura pe care le-o face la picior vreo piatră, vremea urîtă care nu mai conteneşte şi altele de felul acesta, ei adaugă la toate cuvintele *epitetul de yahoo,* de pildă : *hhnm yahoo, whnaholm yahoo, ynlhmnd wihlma yahoo,* iar o casă prost construită este *ynholmhnmrohlnmw yahoo.*

Aş stărui cu plăcere mai departe asupra obiceiurilor şi virtuţilor acestui minunat popor ; cum însă am de gînd să public în curînd o carte care să se ocupe în mod special cu acest subiect, îl sfătuiesc pe cititor să se adreseze ei, iar deocamdată mă voi grăbi să-i povestesc nenorocirile ce se abătură asupra mea.

CAPITOLUL X

Gospodăria și viața fericită a autorului în mijlocul houyhnhnmilor. În urma discuțiilor cu houyhnhnmii, autorul devine mult mai virtuos. Conversațiile cu houyhnhnmii. Stăpînul îl înștiințează pe autor că trebuie să părăsească țara. De durere, autorul leșină, dar nu are încotro. Cu ajutorul unui servitor, își construiește o barcă și pornește pe mare.

Îmi orînduisem mica mea gospodărie după pofta inimii. Stăpînul meu poruncise să mi se construiască o cameră după modelul obișnuit în țara lor, la vreo șase yarzi depărtare de casă. Am acoperit pereții și dușumeaua cu lut, peste care am așternut rogojini făcute de mine însumi ; am cules apoi cînepă sălbatică și mi-am confecționat un fel de pînză, pe care am umplut-o cu penele mai multor păsări, foarte gustoase, prinse cu ajutorul lațurilor făcute din păr de yahoo. Mi-am cioplit două scaune cu cuțitul, fiind ajutat de călușul murg la treburile mai grele și mai obositoare. Cînd hainele mi s-au ponosit de tot, mi-am făcut altele din piele de iepure și din pielea unor animale frumoase cam de mărimea acestora, numite *nnuhnoh*, al căror trup e acoperit de un puf foarte fin. Tot din pielea lor mi-am făcut și niște ciorapi, cu care nu mi-era rușine. Mi-am tălpuit ghetele cu bucăți de lemn tăiat dintr-un copac, fixîndu-le de căpute, iar cînd căputele s-au rupt de tot, le-am înlocuit cu piei de yahoo uscate la soare. Adeseori scoteam miere din scorburile copacilor și o amestecam cu apă sau o mîncam cu pîine. Nici un om nu putea dovedi mai bine ca mine adevărul zicalelor : *Natura se mulțumește cu puțin* și *Nevoia este mama tuturor descoperi-*

rilor. Mă bucuram de o sănătate desăvîrşită, precum şi de linişte sufletească deplină : uitasem ce înseamnă trădarea sau nestatornicia unui prieten, loviturile ascunse sau făţişe ale unui duşman. Nu aveam prilejul să mituiesc sau să linguşesc, să fiu slugarnic pentru a cîştiga bunăvoinţa vreunui mare dregător sau a favoritului său. Nu eram nevoit să mă apăr împotriva înşelătoriei sau asupririi ; aici nu se găseau nici doctori care să-mi ruineze trupul, nici avocaţi care să-mi ruineze averea ; nu se aflau denunţători care să tragă cu urechea la ce spun sau să mă spioneze ; nu existau nici zeflemişti, critici, calomniatori, hoţi de buzunare, tîlhari la drumul mare, spărgători, procurori, mijlocitori, bufoni, cartofori, politicieni, oameni spirituali, posomorîţi, guralivi, gîlcevitori, răpitori, ucigaşi, bandiţi, virtuoşi ; nu se aflau conducători sau adepţi ai partidelor şi dizidenţelor, nici oameni care să încurajeze viciul prin seducţie sau propriul lor exemplu ; lipseau temniţele, securile, spînzurătorile, stîlpii infamiei ; lipseau negustorii şi meşteşugarii necinstiţi ; nu exista îngîmfare, vanitate sau prefăcătorie ; nu existau spilcuiţi, fanfaroni, beţivi, tîrfe sau boli ruşinoase ; nu existau neveste cicălitoare, destrăbălate şi cheltuitoare ; nu existau pedanţi nătîngi şi plini de ei înşişi ; nu existau prieteni inoportuni, aroganţi, certăreţi, gălăgioşi, vanitoşi, înfumuraţi, veşnic cu înjurătura pe buze ; nu existau ticăloşi ridicaţi din noroi, datorită viciilor lor, sau oameni nobili aruncaţi în noroi, datorită virtuţilor ; nu existau lorzi, scripcari, judecători sau profesori de dans.

Am avut cinstea să fiu primit la mulţi houyhnhnmi care veneau să-l viziteze pe stăpînul meu sau să ia masa cu el ; iar Înălţimea-sa şi-a arătat

bunăvoința, îngăduindu-mi să stau în cameră și să ascult la cele ce vorbeau. Atît el, cît și oaspeții lui catadicseau adesea să-mi pună întrebări și să asculte răspunsurile mele. Am avut de asemenea cinstea de a-l însoți de cîteva ori pe stăpînul meu cînd făcea vizite altora. Nu deschideam gura decît ca să răspund la întrebări, și o făceam cu părere de rău, pentru că în felul acesta pierdeam atîtea clipe prețioase pentru a mă instrui ; în schimb mă încînta nespus situația mea de umil ascultător a unor astfel de conversații, în care nu era nimic de prisos, unde cei de față rosteau cuvinte puține, însă pline de tîlc, și unde stăruia cea mai desăvîrșită cuviință, fără cea mai mică urmă de ceremonie ; aici nimeni nu lua cuvîntul dacă știa că plăcerea pe care o încerca el nu va fi împărtășită și de ceilalți ; aici nu existau întreruperi, discuții plictisitoare, patimă sau neînțelegeri. Houyhnhnmii erau de părere că atunci cînd se întîlnesc două persoane, o clipă de tăcere are o influență binefăcătoare asupra conversației. Mi-am dat seama că au dreptate, deoarece în timpul acestor pauze se nasc idei noi care înviorează foarte mult convorbirea. În mod obișnuit ei discutau despre prietenie și bunăvoință, ordine și economie, alteori despre diferitele fenomene ale naturii sau tradiții străvechi ; despre limitele virtuții, legile de nestrămutat ale rațiunii sau hotărîrile ce urmează a fi luate la următoarea mare adunare, și adesea, despre meritele deosebite ale poeziei. Pot să adaug fără să mă laud că prezența mea le dădea adesea subiect de discuție, deoarece stăpînul meu avea prilejul să-și inițieze prietenii în istoria vieții mele și a Angliei, lucru despre care discutau cu multă plăcere, deși de loc măgu-

litor pentru neamul omenesc. De aceea nu voi repeta cele ce spuneau. Să mi se îngăduie doar să arăt că Înălțimea-sa, spre marea mea admirație, părea să înțeleagă firea yahooilor din toate țările mult mai bine decît o înțelegeam eu. După ce a zugrăvit toate viciile și nebuniile noastre, el a descoperit multe altele, de care eu nu pomenisem niciodată ; el căuta să-și închipuie ce însușiri ar putea să aibă un yahoo din țara lor dacă ar fi înzestrat cu un dram de rațiune ; în cele din urmă încheie spunînd că, după toate probabilitățile, o astfel de ființă este pe cît de ticăloasă, pe atît de nenorocită.

Trebuie să mărturisesc că puținele cunoștințe de oarecare însemnătate pe care le am astăzi le-am căpătat mulțumită lecțiilor primite de la stăpînul meu și ascultînd discuțiile dintre el și prietenii săi ; și aș fi mai mîndru să le pot asculta și astăzi decît dacă aș vorbi în fața celei mai mari și mai înțelepte adunări din Europa. Admiram forța, frumusețea și agerimea locuitorilor, iar o înmănunchiere atît de fericită de virtuți în niște ființe atît de plăcute trezea în mine cea mai profundă venerație. La început, e drept, nu am încercat respectul acela firesc pe care li-l purtau yahooii și celelalte dobitoace ; dar cu timpul l-am simțit și eu, mult mai curînd decît aș fi crezut vreodată — iar acest respect s-a amestecat cu dargostea și recunoștința pe care o nutream față de ei, pentru că binevoiseră să mă deosebească de ceilalți din neamul meu.

Cînd mă gîndeam la familie, la prieteni, la patrie sau la neamul omenesc în general, îi vedeam pe toți așa cum sînt în realitate, yahooi ca înfățișare și caracter, poate întrucîtva mai civilizați și înzestrați cu darul vorbirii, dar folo-

sindu-şi raţiunea numai pentru a se rafina şi a-şi spori viciile, pe care fraţii lor din această ţară nu le aveau decît în măsura în care le fuseseră hărăzite de natură. Dacă se întîmpla să-mi văd chipul oglindit în apele unui lac sau într-o fîntînă, îmi întorceam faţa dezgustat şi scîrbit de mine însumi, îndurînd mai uşor vederea unui yahoo obişnuit decît propria mea înfăţişare. Tot stînd de vorbă cu houyhnhnmii şi privindu-i cu neţărmurită admiraţie, începusem să le imit mersul şi mişcările, care astăzi au devenit obişnuinţă, iar cînd prietenii mei îmi spun fără ocoluri că umblú ca un cal, pentru mine este un adevărat compliment. Iarăşi nu voi tăgădui că atunci cînd vorbesc împrumut adesea glasul şi intonaţia houyhnhnmilor, iar dacă sînt luat peste picior, nu mă sinchisesc cîtuşi de puţin.

În mijlocul tuturor acestor fericiri şi într-o vreme cînd credeam că mi-am statornicit viaţa odată pentru totdeauna, stăpînul meu trimise după mine într-o dimineaţă, ceva mai devreme ca de obicei. Mi-am dat seama numaidecît după înfăţişarea lui că era cam tulburat şi se tot codea să înceapă. După cîteva clipe de tăcere îmi spuse că nu ştie cum voi primi cele ce avea de gînd să-mi aducă la cunoştinţă. În cele din urmă îmi arătă că la ultima lor adunare generală, cînd s-a reluat problema yahooilor, reprezentanţii i-au reproşat că ţine în casă un yahoo (eu eram acela), pe care îl tratează mai degrabă ca pe houyhnhnm decît ca pe un dobitoc. Că, după cîte se ştia, stă adeseori de vorbă cu mine ca şi cum tovărăşia mea i-ar face plăcere sau i-ar aduce vreun folos ; că astfel de fapte erau potrivnice raţiunii şi cu totul nefireşti, nici că se mai pomeniseră vreodată în ţara lor. Drept care, adunarea îl sfătuise fie să mă pună la munci ca pe toţi

ceilalți din neamul meu, fie să-mi poruncească să fac calea-ntoarsă, pornind înot spre meleagurile de unde venisem. Prima soluție fusese respinsă de către toți houyhnhnmii care mă văzuseră vreodată în casa lui sau a lor, căci, spuneau ei, de vreme ce sînt înzestrat cu un dram de minte și pe deasupra am și fire ticăloasă de yahoo, e de temut ca nu cumva să-i îndemn pe ceilalți yahooi să se retragă în ținuturile împădurite și muntoase ale țării și de acolo să năvălească în timpul nopții ca să ucidă vitele houyhnhnmilor, și lucrul n-ar fi de mirare, ținînd seama că yahooii sînt hrăpăreți și trîndavi din fire.

Stăpînul meu adăugă că houyhnhnmii din vecinătate stăruiau zilnic ca el să aducă la îndeplinire hotărîrea adunării, pe care nu o mai putea amîna multă vreme. Se temea însă că nu voi fi în stare să ajung înot pînă într-o altă țară și de aceea își exprima dorința ca eu să-mi făuresc un mijloc de transport asemănător cu acela pe care i-l descrisesem și care să mă poarte pe apele mării ; servitorii lui, precum și cei ai vecinilor lui erau gata să-mi dea o mînă de ajutor. Încheie spunîndu-mi că, în ceea ce mă privește, ar fi fost mulțumit să mă țină în slujba lui cîte zile aș mai fi avut de trăit, deoarece își dădea seama că mă vindecasem de unele obiceiuri și deprinderi proaste, silindu-mă, în măsura în care mi-o îngăduia natura mea inferioară, să-i imit pe houyhnhnmi.

E locul aici să spun cititorului că o hotărîre a adunării generale din această țară este redată prin cuvîntul *hnhloayn*, care înseamnă „îndemn“, după cîte știu eu, deoarece lor nici prin minte nu le trece că o ființă rațională ar putea fi silită să facă ceva, ci numai sfătuită și îndemnată ; ei socotesc că nimeni nu se poate face vinovat de neascultare față

de glasul rațiunii, fără a pierde și dreptul de a se mai numi ființă rațională.

Auzind cuvintele stăpînului meu, am fost cuprins de o durere fără margini și de deznădejde și, nefiind în stare să îndur chinurile pe care mi le pricinuiseră, am leșinat, căzînd la picioarele lui. Cînd mi-am venit în fire, el mi-a spus că și-a închipuit că am murit (ființele acestea nu cunosc astfel de slăbiciuni absurde). I-am răspuns cu voce stinsă că moartea ar fi fost o adevărată binecuvîntare, că, deși nu puteam învinovăți îndemnul adunării sau stăruințele prietenilor lui, totuși, cu mintea mea slabă și nevolnică, socoteam că nu ar fi fost poate împotriva dreptei judecăți să fie mai puțin aspri cu mine. I-am mai spus că nu eram în stare să înot nici măcar o leghe, iar țara cea mai apropiată se afla pesemne la o depărtare de peste o sută de leghe ; că multe din materialele necesare construirii unui vas oricît de mic care să mă ducă în larg lipseau cu desăvîrșire din țara lor, dar totuși, în semn de ascultare și de recunoștință față de Înălțimea-sa, aveam să încerc, cu toate că-mi dădeam seama că eram de pe acum sortit pieirii ; că moartea nefirească ce mă pîndea era cea mai mică dintre nenorocirile care-mi puteau fi hărăzite pe lumea asta, deoarece, presupunînd că aș scăpa cu viață prin cine știe ce minune, oare cum aș mai îndura gîndul să-mi petrec restul zilelor printre yahooi și să cad din nou pradă vechilor mele păcate, lipsit fiind de pilde care să-mi călăuzească pașii numai pe căile virtuții ? Știam, vai, prea bine pe ce motive puternice se întemeiau hotărîrile înțelepților houyhnhnmi și mai știam că ele nu puteau fi clintite de argumentele mele, un biet yahoo ce mă aflam. De aceea, după ce i-am mulțumit cu umilință pentru sprijinul ce binevoia să-mi acorde, po-

runcind servitorilor să mă ajute la construirea unui vas, l-am rugat să-mi îngăduie un timp îndestulător pentru o lucrare atît de grea, încredințîndu-l că mă voi strădui să scap de la pieire o ființă nenorocită. Iar dacă mă voi înapoia vreodată în Anglia, nădăjduiam să fiu de folos semenilor mei, aducînd slavă vestiților houyhnhnmi și dîndu-i drept pildă întregii omeniri.

Plin de bunăvoință, stăpînul meu îmi răspunse în cîteva cuvinte, îngăduindu-mi un răstimp de două luni ca să-mi construiesc vasul. Îi porunci călușului murg, tovarășul meu de slujnicie (astăzi cînd sînt atît de departe de el, mă încumet să-l numesc astfel) să asculte de îndrumările pe care i le voi da. Eu îi spusesem stăpînului meu că ajutorul murgului îmi va fi de ajuns, căci știam cît de mult ține călușul la mine.

Așadar, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă îndrept, însoțit de călușul cel murg, spre locul de pe coastă unde răsculații porunciseră să fiu debarcat. M-am urcat pe o înălțime și, cercetînd marea cu privirea, mi s-a părut că zăresc o insuliță înspre nord-est. Mi-am scos ocheanul de buzunar și am văzut-o limpede la o depărtare de vreo cinci leghe în larg, după cîte am socotit eu. Călușului i se păru însă că nu e decît un nor albastru, căci el, neputîndu-și închipui să mai existe și alte țări pe lume în afară de a lui, nu era în stare să deosebească obiectele din largul mării, ca noi, care sîntem atît de deprinși cu întinsul apelor.

Descoperind insula, nu mi-am mai continuat cercetările. Am luat hotărîrea ca aceasta să fie primul loc al surghiunului meu. Cît privește urmările, le lăsam în seama sorții.

M-am întors acasă și, după ce m-am sfătuit cu călușul murg, ne-am dus amîndoi într-o pădurice

din apropiere, unde eu, cu ajutorul cuțitului, iar el cu acela al unei cremene ascuțite prinsă cu multă îndemînare de un mîner de lemn — cum se obișnuiește pe la ei — am tăiat mai multe crengi de stejar cam de grosimea unor toiege, precum și cîteva bucăți mai groase. Firește, nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunțită a felului în care am muncit ; ajunge să-i spun că în șase săptămîni, cu ajutorul călușului murg care făcea treburile cele mai grele, am construit un fel de barcă indiană, însă mult mai mare, pe care am acoperit-o cu piei de yahoo bine cusute unele de altele cu fire de cînepă, pe care eu însumi le confecționasem. Tot din piei de yahoo am făcut și velele ; numai că am folosit piei tinere, întrucît cele bătrîne erau prea aspre și groase. De asemenea mi-am pregătit patru vîsle. Am pus în luntre o cantitate de carne fiartă de iepure și de pasăre și am luat cu mine două vase — unul cu lapte și celălalt cu apă.

Mi-am încercat barca pe un eleșteu mai măricel din apropierea casei stăpînului meu și am îndreptat tot ce era de îndreptat, astupînd crăpăturile cu seu de yahoo, pînă cînd am văzut că nu mai are nici un cusur și mă poate duce pe mine împreună cu toată încărcătura. Iar cînd am socotit că nu mai aveam nimic de făcut la ea, am înhămat niște yahooi la o căruță, care au dus barca încetișor pînă la malul mării, sub supravegherea călușului murg și a unui alt servitor.

Cînd sosi ziua plecării, mi-am luat rămas bun de la stăpînul și stăpîna mea și de la întreaga familie, cu ochii scăldați în lacrimi și cu inima zdrobită de durere. Dar Înălțimea-sa, din curiozitate și, poate, și din bunăvoință (dacă îmi este îngăduit să spun asta fără trufie), luă hotărîrea să mă însoțească pînă la țărm, împreună cu cîțiva din vecinii lui. Am

fost silit să aştept fluxul mai bine de un ceas, după care, văzînd că vîntul mi-e prielnic şi bate înspre insula unde voiam să mă îndrept, mi-am luat pentru a doua oară rămas bun de la stăpînul meu. Tocmai mă pregăteam să mă prosternez în fața lui, ca să-i sărut copita, cînd el îmi făcu marea cinste de a o ridica pînă în dreptul gurii mele. Ştiu foarte bine cît de mult am să fiu defăimat pomenind acest ultim amănunt. Desigur, bîrfitorilor mei le place să creadă că e aproape cu neputință ca o persoană atît de ilustră să binevoiască a arăta atîta cinste unei ființe inferioare cum eram eu. Nu-i vorbă, şi eu cunosc obiceiul unor călători de a se făli cu favorurile nemaipomenite de care s-au bucurat pe unde au fost. Dacă însă aceşti defăimători ar cunoaşte mai bine firea nobilă şi curtenitoare a houyhnhnmilor, şi-ar schimba numaidecît părerea.

I-am salutat cu umilință pe toți ceilalți houyhnhnmi care-l însoțeau pe stăpînul meu, apoi m-am urcat în barcă şi am prins a vîsli spre larg.

CAPITOLUL XI

Călătoria autorului e plină de primejdii. Soseşte în Noua Olandă, unde speră să se statornicească. Este rănit de săgeata unui băştinaş. E prins şi dus cu de-a sila pe un vas portughez. Amabilitatea căpitanului. Autorul ajunge în Anglia.

Deznădăjduita mea călătorie a început la 15 februarie 1714 la ora 9 dimineața. Vîntul era cît se poate de prielnic ; totuşi la început m-am folosit numai de vîsle, dar, gîndindu-mă că voi obosi în scurtă vreme şi că vîntul s-ar putea să se schimbe,

m-am încumetat să ridic pînzele ; și astfel, cu ajutorul fluxului, am plutit cu o iuțeală, după socoteala mea, de o leghe și jumătate pe oră. Stăpînul meu și prietenii lui au stat pe țărm pînă cînd m-au pierdut din ochi. Din cînd în cînd îl auzeam pe căluțul murg (căruia îi fusesem drag întotdeauna) strigînd : *„Hnuy illa nyha majah yahoo"* — „Ai grijă de tine, drăguțule yahoo".

Intenția mea era să descopăr, de va fi cu putință, o insulă mică și nelocuită, dar unde totuși să pot căpăta, muncind cu zel neostenit, toate cele trebuincioase vieții — lucru care pe mine mă bucura mult mai mult decît să fiu prim-ministru la cea mai vestită curte din Europa : într-atîta mă îngrozea gîndul de a mă reîntoarce printre oameni și de a trăi sub cîrmuirea yahooilor. În singurătatea la care rîvneam, puteam cel puțin să mă desfăt cugetînd cu nespusă încîntare la virtuțile acelor neîntrecuți houyhnhnmi, fără a mai avea odată prilejul să mă prăbușesc în mocirla viciilor și corupției în care se bălăceau semenii mei.

Poate că cititorul își mai amintește cum s-a răzvrătit echipajul împotriva mea și cum am fost închis în cabină, cum am stat acolo mai multe săptămîni fără să știu în ce parte a lumii ne îndreptăm, apoi cum am fost debarcat cu șalupa și cum s-au jurat marinarii — fie că au jurat drept sau strîmb — că nu știu în ce loc anume ne aflăm. Cu toate acestea, eu socoteam că ne găsim la vreo zece grade spre sud de Capul Bunei Speranțe, adică la 45 grade latitudine sudică, după cum am dedus eu din cele cîteva vorbe pe care le-au schimbat între dînșii. Cu alte cuvinte, bănuiam că ne aflăm la sud-est de drumul pe care voiau ei să-l apuce pentru a atinge Madagascarul. Și cu toate că nu era decît o simplă presupunere, mă hotărîi să înaintez

spre est, în speranța că voi ajunge la coasta de sud-vest a Noii Olande și poate, cine știe, pe vreo insulă din cele visate de mine, așezate la vest de Noua Olandă. Vîntul bătea dinspre vest, așa că pe la orele șase seara am socotit că înaintasem spre est cel puțin optsprezece leghe, cînd, deodată, la vreo jumătate de leghe în fața ochilor mei, răsări o insuliță, unde am și ajuns în curînd. De fapt nu era decît o stîncă în care furtunile ferăstruiseră un golf. Mi-am adăpostit barca aici și, cățărîndu-mă sus pe steiurile povîrnite, am putut desluși limpede înspre est o fîșie de pămînt ce se întindea de la sud la nord. Noaptea am petrecut-o în barcă ; a doua zi în zori mi-am reluat călătoria și, după șapte ore de navigat, am atins coasta de sud-est a Noii Olande, lucru care mi-a întărit o veche convingere a mea, și anume că pe hărți această țară se află cu cel puțin trei grade mai înspre est decît ar trebui. Cu mulți ani în urmă împărtășisem această părere distinsului meu prieten mister Herman Moll, explicîndu-i și motivele, dar el a preferat să dea crezare altor autori.

În locul unde debarcasem n-am văzut picior de om, dar nefiind înarmat, m-am temut să mă aventurez în interiorul ținutului. Pe țărm am găsit scoici pe care le-am mîncat crude, căci nu m-am încumetat să aprind focul, ca nu cumva să fiu descoperit de băștinași. Pentru a-mi cruța merindele, vreme de trei zile nu m-am hrănit decît cu stridii și cu tot felul de scoici ; am avut norocul să găsesc și un rîuleț cu apă minunată de băut, ceea ce m-a bucurat foarte mult.

În zorii celei de a patra zile, avîntîndu-mă ceva mai departe în inima ținutului, am zărit vreo douăzeci-treizeci de băștinași în vîrful unei coline, la mai puțin de cinci sute de yarzi. Bărbați, femei și

copii, cu desăvîrşire goi, stăteau aşezaţi în jurul unui rug — mi-am dat seama de lucrul acesta după fum. Unul din ei mă zări şi făcu semn celorlalţi; cinci bărbaţi se îndreptară către mine, lăsînd femeile şi copiii lîngă foc. Am rupt-o la fugă spre ţărm de-mi sfîrîiau călcîile; ajuns aici m-am suit repede în barcă şi am început să vîslesc; văzînd că dau bir cu fugiţii, sălbaticii se luară după mine şi, înainte ca să ajung în larg, unul din ei slobozi o săgeată care mi se înfipse în genunchiul stîng (urma rănii o voi duce cu mine în mormînt). Temîndu-mă ca nu cumva săgeata să fie otrăvită, am vîslit din răsputeri pentru a scăpa de atacul lor (era o zi liniştită) şi am izbutit să-mi sug rana şi s-o pansez cît mai bine.

Nu ştiam încotro s-apuc; şi cum nu îndrăzneam să mă mai înapoiez în locul acela, m-am îndreptat către nord, fiind silit să vîslesc, căci vîntul, deşi foarte slab, îmi era potrivnic, bătînd dinspre nord-vest. În timp ce căutam cu privirea un locşor adăpostit unde să pot debarca, am zărit către nord-est o pînză ce creştea văzînd cu ochii. M-am întrebat în sinea mea dacă trebuie să aştept sau nu, dar pînă la urmă scîrba faţă de neamul yahooilor învinse şi, înturnîndu-mi barca, m-am îndreptat, cu ajutorul vîslelor şi al pînzei, spre sud. Astfel am ajuns în golful de unde plecasem dimineaţa, preferînd să mă las în seama acelor barbari decît să trăiesc printre yahooii europeni. Mi-am tras barca cît mai aproape de ţărm şi m-am ascuns după o lespede de piatră chiar lîngă rîuleţ, care, după cum am mai spus, avea o apă minunată.

Corabia se apropie pînă la o jumătate de leghe de golf şi trimise o şalupă ca să încarce apă proaspătă în butoaie (se pare că cei de pe vas cunoşteau bine locul acesta). N-am zărit vasul decît în clipa

cînd se afla foarte aproape de țărm și era prea tîrziu ca să-mi caut alt adăpost. Debarcînd și zărind barca mea, marinarii își făcură socoteala că stăpînul ei nu poate fi departe. Patru din ei, înarmați pînă în dinți, cercetară toate cotloanele și văgăunile și, în cele din urmă, iată că mă găsiră culcat pe burtă în spatele pietroiului. Cuprinși de negrăită uimire, se uitară cîteva clipe la îmbrăcămintea mea atît de ciudată, la hainele făcute din piei de yahoo, la pantofii cu talpă de lemn și la ciorapii mei de blană. Înfățișarea mea îi făcu să bănuiască cum că n-aș fi de prin partea locului, deoarece băștinașii umblau goi. Unul din marinari, vorbind portugheza, îmi spuse să mă scol și mă întrebă cine sînt. Cum înțelegeam foarte bine această limbă, i-am spus, după ce m-am sculat în picioare, că sînt un biet yahoo surghiunit de houyhnhnmi și că-i rog să mă lase să plec. S-au mirat mult cînd m-au auzit răspunzînd în limba lor, și după culoarea feței au bănuit că sînt european, dar nu înțelegeau ce înseamnă cuvintele yahooi și houyhnhnmi ; totodată au izbucnit în hohote de rîs la auzul glasului meu ciudat care semăna cu nechezatul unui cal. Tremuram de frică și, în același timp, de ură. I-am mai rugat odată să mă lase să plec și chiar am încercat să mă îndrept binișor spre barcă, dar ei mă înșfăcară, în dorința de a afla care-i țara mea de baștină, de pe ce meleaguri vin și alte lucruri de felul acesta. Le-am spus că m-am născut în Anglia, de unde plecasem cu vreo cinci ani în urmă, într-o vreme cînd țările noastre trăiau în bună înțelegere. Nădăjduiam prin urmare că ei nu mă vor trata ca pe un dușman, deoarece nu aveam gînduri rele. Eram doar un biet yahoo în căutarea unui colțișor singuratic unde să-și petreacă restul zilelor sale nefericite.

Cînd au început să vorbească, mi s-a părut că nicicînd nu-mi fusese dat să aud sau să văd ceva mai nefiresc ; era ca și cum s-ar fi apucat să cuvînteze un cîine sau o vacă la noi în Anglia, sau un yahoo în țara houyhnhnmilor.

Portughezii aceia cumsecade erau la fel de uimiți de îmbrăcămintea mea ciudată și de felul straniu în care rosteam cuvintele, cu toate că le înțelegeau foarte bine. Mi-au vorbit cu multă omenie, încredințîndu-mă că fără doar și poate căpitanul lor mă va duce gratis pînă la Lisabona, de unde mă voi putea întoarce în patrie. Doi marinari se vor înapoia pe corabie, ca să-l înștiințeze pe căpitan despre cele văzute și să primească ordine. Pînă atunci, ceilalți mă vor ține acolo cu forța, afară doar dacă voi jura solemn că nu am de gînd să fug. Am socotit că cel mai bun lucru e să le ascult propunerea. Cu toții s-au arătat curioși să afle povestea peripețiilor mele ; eu însă am căutat să le dau cît mai puține amănunte, ceea ce i-a făcut să presupună că nenorocirile prin care trecusem mi-au cam zdruncinat mințile. Peste două ceasuri, șalupa care dusese butoaiele se înapoie cu ordinul căpitanului ca eu să fiu adus pe bordul corăbiei. Am căzut în genunchi, rugîndu-i pe marinari să mă lase liber, dar toate stăruințele mele fură zadarnice. După ce m-au legat zdravăn cu frînghii, m-au aruncat în șalupă și astfel m-au dus pe corabie, iar de aici în cabina căpitanului.

Căpitanul se numea Pedro de Mendez : era un om foare curtenitor și mărinimos. El mă rugă să-i povestesc cîte ceva despre mine și, totodată, dori să știe dacă nu vreau să mănînc sau să beau ceva. În același timp mă încredință că toată lumea se va purta cu mine la fel cum se poartă cu el. Atîtea vorbe îndatoritoare din partea unui yahoo avură

darul să mă uimească nespus de mult. Cu toate acestea am rămas tăcut și ursuz. Îmi făcea rău pînă și mirosul lui și al oamenilor din echipaj. În cele din urmă mi-am exprimat dorința să mănînc ceva din merindele aflate în barcă, dar căpitanul porunci să mi se aducă un pui fript și niște vin minunat, apoi să mi se pregătească patul în cea mai curată cabină. N-am vrut să mă dezbrac și m-am trîntit în pat așa îmbrăcat cum eram. O jumătate de oră mai tîrziu, cînd mi-am făcut socoteala că oamenii din echipaj sînt la masă, m-am strecurat binișor pe punte, cu gîndul să sar în mare și să încerc să scap cu viață înotînd din răsputeri, mai degrabă decît să trăiesc printre yahooi. Dar unul din marinari mă împiedică să-mi duc planul la îndeplinire și, după ce îl înștiință pe căpitan, am fost pus în lanțuri în cabina ce mi se dăduse.

După masă, căpitanul Pedro veni să mă vadă, rugîndu-mă să-i spun motivul unei fapte atît de nesăbuite ; totodată el mă încredință că nu-mi vrea decît binele. Îmi vorbi cu atîta căldură, că pînă la urmă am catadicsit să-l tratez ca pe un animal înzestrat cu un dram de rațiune. I-am povestit pe scurt peripețiile călătoriei mele, complotul pus la cale de oamenii echipajului meu, i-am vorbit despre țara pe ale cărei coaste mă lăsaseră la voia întîmplării, precum și despre cei cinci ani petrecuți acolo. Toate acestea i s-au părut un vis sau poate năluciri, lucru care m-a jignit nespus, căci eu nu mai eram în stare să mint, cusur cu care se nasc toți yahooii în țările unde ei sînt stăpîni și, drept urmare, și cu înclinarea de a pune la îndoială adevărul rostit de ceilalți semeni ai lor. L-am întrebat dacă în țara lui de baștină există obiceiul *de a spune lucruri care nu sînt*. Am cău-

tat să-l conving că eu uitasem aproape cu desăvîrșire înțelesul cuvîntului „prefăcătorie“ pe care îl rostise, și dacă aș fi trăit o mie de ani în țara houyhnhnmilor, nu mi-ar fi fost dat să aud o minciună nici de la cel mai umil serv. I-am mai spus că-mi era tot una dacă mă crede sau nu, dar că totuși, în semn de mulțumire pentru bunăvoința arătată, voi fi și eu la rîndu-mi îngăduitor față de firea lui păcătoasă, răspunzîndu-i la toate întrebările pe care va voi să mi le pună ; astfel va putea să afle adevărul.

Căpitanul, om înțelept, după ce se strădui de cîteva ori să mă prindă cu ocaua mică în timp ce-mi depănam povestirea, sfîrși prin a da crezare spuselor mele, cu atît mai mult cu cît îmi mărturisi că a cunoscut un căpitan de vas, un olandez, care afirma că împreună cu cinci oameni din echipaj debarcaseră cîndva pe coasta unei insule sau a unui continent, la sud de Noua Olandă. Tot căutînd apă de băut, zărise un cal ce mîna o cireadă de animale întru totul asemănătoare cu cele pe care i le zugrăvisem eu sub numele de yahooi ; și-i mai spusese căpitanul acela și alte lucruri, dar el le uitase, căci luase totul drept născocire.

Totuși se grăbi să adauge că, de vreme ce mă arătam un apărător atît de înflăcărat al adevărului, trebuie să-i dau cuvîntul meu de onoare că îl voi însoți în această călătorie fără a mai încerca un gest disperat, căci altfel se va vedea nevoit să mă închidă în cabină pînă la Lisabona. I-am făgăduit, mărturisindu-i totodată că mai degrabă aș îndura cele mai mari cazne decît să mă reîntorc între yahooi.

Călătoria noastră nu fu tulburată de nici un incident de seamă. Uneori, în semn de recunoștință

față de căpitan, stăteam de vorbă cu el, după îndelungate stăruințe din partea lui, și mă străduiam din răsputeri să-mi ascund sila ce mă cuprindea la vederea neamului omenesc; totuși, nu arareori, se întîmpla să-mi dau în petic, dar nu se supăra. Cea mai mare parte din zi mi-o petreceam stînd închis în cabină, ca să nu-i văd pe marinari. În mai multe rînduri, căpitanul mă rugase să renunț la hainele acelea de sălbatic, oferindu-mi cel mai bun costum al lui. În ciuda stăruințelor sale, eu nu am primit, fiindu-mi silă să-mi acopăr trupul cu haine care fuseseră purtate de un yahoo. L-am rugat doar să-mi împrumute două cămăși curate, care, după părerea mea, nu mă puteau pîngări chiar atît de mult, deoarece fuseseră spălate între timp. La fiecare două zile îmi schimbam cămășile și mi le spălam singur.

Am sosit la Lisabona la 5 noiembrie 1715. La debarcare, căpitanul m-a obligat să îmbrac mantaua lui, ca să scap de mulțimea de gură-cască ce s-ar fi îmbulzit în juru-mi. M-a găzduit la el acasă și, în urma stăruințelor mele neîncetate, m-a condus într-o mansardă din spatele clădirii. L-am implorat să nu povestească nimănui ceea ce îi povestisem despre houyhnhnmi, căci ar fi fost de ajuns un singur cuvînt, ca oamenii să dea buzna să mă vadă, ba, mai mult decît atît, m-aș fi aflat în primejdie de a fi întemnițat sau ars pe rug de Inchiziție.

În cele din urmă, căpitanul mă convinse să primesc un rînd de haine noi, dar cum eu nu voiam să-l las pe croitor să-mi ia măsură, Don Pedro se duse în locul meu și, fiind de o statură cu mine, hainele îmi veniră destul de bine. Apoi, îmi făcu rost de toate celelalte lucruri trebuincioase, noi,

bineînțeles, pe care eu le-am aerisit timp de douăzeci și patru de ore înainte de a le îmbrăca.

Don Pedro nu era căsătorit și avea trei servitori, dar nici unuia nu i se îngădui să ne servească la masă. În general, purtarea căpitanului era atît de îndatoritoare și plină de înțelegere, încît pînă la urmă am început să mă simt bine în tovărășia lui. Mă cîștigă într-atîta, încît m-am încumetat chiar să-mi arunc din cînd în cînd privirea pe fereastră. Încetul cu încetul am consimțit să intru într-o altă încăpere, de unde am privit în stradă, dar îngrozit mi-am tras numaidecît capul înapoi. După o săptămînă reuși să mă ducă pînă în pragul ușii. Groaza mea slăbi treptat, însă ura și disprețul sporiră. Pînă la urmă mi-am luat inima în dinți și l-am însoțit într-o plimbare pe stradă, după ce mai întîi mi-am astupat nasul cu rută mirositoare și cu tutun.

După vreo zece zile, Don Pedro, căruia îi povestisem cîte ceva despre viața mea de familie, îmi spuse că onoarea și conștiința mă obligă să mă înapoiez în patrie și să-mi reiau traiul alături de soția și copiii mei. Mai adăugă că în port se află un vas englez, gata să ridice pînzele, și că el îmi va face rost de toate cele trebuincioase. Ar fi plictisitor să amintesc argumentele lui și contraargumentele mele. Mă încredință că va fi cu neputință să găsesc o insulă pustie așa cum doream eu, în vreme ce la mine acasă voi fi stăpîn și voi putea trăi cît mai retras de lume.

În cele din urmă, neavînd încotro, i-am ascultat sfatul. Am părăsit Lisabona la 24 noiembrie, pe bordul unui vas englez de comerț, pe al cărui căpitan nici n-am vrut să-l cunosc. Don Pedro m-a însoțit pînă la corabie și mi-a împrumutat douăzeci de lire. Și-a luat apoi rămas bun de la mine

și m-a îmbrățișat, iar eu m-am străduit din răsputeri să nu-mi trădez sila pe care o încercam. În această ultimă călătorie a mea nu am avut nici un fel de legătură cu căpitanul vasului și cu oamenii lui ; prefăcîndu-mă bolnav, am stat aproape tot timpul în cabină. La 5 decembrie 1715, cam pe la ora nouă dimineața, am aruncat ancora la Downs, iar la trei după amiază ajungeam cu bine în casa mea din Redriff.

Soția și toți ceilalți ai casei m-au primit cu nespusă uimire și bucurie, deoarece mă credeau mort de mult. Dar trebuie să mărturisesc cinstit că, văzîndu-i, m-am simțit năpădit de ură, dezgust și dispreț, mai ales în clipa în care mi-am dat seama de strînsa legătură dintre noi. Căci deși din ziua cînd avusesem nefericirea să fiu surghiunit din țara houyhnhnmilor, izbutisem să mă stăpînesc și să îndur prezența yahooilor, ba chiar să stau de vorbă cu căpitanul Don Pedro de Mendez, totuși în mintea și în imaginația mea stăruiau tot timpul virtuțile și gîndurile nobile ale acelor houyhnhnmi neîntrecuți. Și cînd mă gîndeam că, împreunîndu-mă cu o femeie din neamul yahooilor, devenisem tatăl altor yahooi, mă cuprindea o rușine și o scîrbă de nedescris.

Nici n-am apucat să intru bine pe ușă, cînd nevasta m-a luat în brațe și m-a sărutat, iar eu, nemaifiind deprins de atîta amar de vreme cu atingerea acestui animal scîrbos, am căzut într-un leșin care a ținut aproape o oră. În clipa cînd scriu rîndurile de față, au trecut cinci ani de la întoarcerea mea în Anglia. În primul an nu puteam să sufăr prezența soției sau a copiilor mei. Nu puteam să îndur nici măcar mirosul lor, dar, pasămite, să mănînc cu ei în aceeași cameră. Nici pînă în ziua de azi ei nu îndrăznesc să se atingă de pîinea mea sau să bea

din aceeași cană cu mine, după cum, pe de altă parte, nu le-am mai putut îngădui niciodată să-mă ia de mînă. Cu primii bani agonisiți mi-am cumpărat doi cai tineri, pe care-i țin într-un grajd bun, în timp ce într-o încăpere vecină locuiește cel mai bun prieten al meu, rîndașul ; cînd simt mirosul grajdului devin alt om. Caii mei mă înțeleg destul de bine ; stau cu ei de vorbă cel puțin patru ceasuri pe zi. Ei nu știu ce înseamnă căpăstrul sau șaua, trăiesc în cea mai desăvîrșită prietenie cu mine și se împacă de minune între ei.

CAPITOLUL XII

Dragostea de adevăr a autorului. Scopul publicării acestei cărți. Critică pe călătorii care se abat de la adevăr. Nu are nici un fel de intenții dușmănoase scriind toate acestea. Răspunde unei obiecții. Cum se întemeiază coloniile. Laude aduse țării sale. Autorul arată drepturile pe care le are coroana asupra țărilor descrise de el. Greutatea de a le cuceri. Autorul își ia rămas bun de la cititor, arată cum are de gînd să-și petreacă restul zilelor, dă cîteva povețe și încheie.

Și așa, dragul meu cititor, ți-am înșirat întocmai povestirea călătoriilor pe care le-am făcut în răstimp de șaisprezece ani și mai bine de șapte luni, străduindu-mă nu atît să folosesc cuvinte meșteșugite, cît să spun adevărul. Ca atîția alții și eu aș fi putut să te uluiesc cu povești ciudate și greu de crezut, dar am socotit că e mai bine să le spun lucrurilor pe nume în chipul și stilul cel mai simplu cu putință, căci țelul meu a fost să învăț și nu să te distrez.

Nimic mai lesne pentru noi care călătorim prin țări îndepărtate, arareori străbătute de englezi sau alți europeni, decît să descriem fel de fel de animale minunate ce trăiesc în apă sau pe pămînt. Dar ținta călătorului ar trebui să fie de a-i face pe oameni mai înțelepți și mai buni, de a le îmbogăți mintea cu ajutorul pildelor rele și bune culese de el prin cele țări.

Aș dori din toată inima să se introducă o lege, potrivit căreia orice călător, înainte de a i se da voie să-și publice opera, să fie obligat să jure în fața Lordului Cancelar că tot ce are de gînd să tipărească este perfect adevărat — în măsura în care poate să-și dea seama. Atunci lumea n-ar mai fi amăgită, cum se întîmplă de obicei, cînd unii autori, pentru a cîștiga mai mult în ochii publicului, îl îndoapă pe cititorul nepregătit cu cele mai grosolane minciuni. În tinerețea mea am citit cu nespusă încîntare nenumărate cărți de călătorii; cum însă de atunci încoace am cutreierat mai toate colțurile lumii și am putut să-mi dau seama din propria mea experiență cît de gogonate sînt unele descrieri, m-am simțit dezgustat de astfel de lecturi și totodată indignat de nerușinarea cu care se abuzează de buna-credință a oamenilor. Așa se face că atunci cînd prietenii mei au binevoit să-mi spună că bietele mele străduințe ar putea fi de folos țării, mi-am impus o maximă de la care să nu mă abat niciodată — *să slujesc adevărul, cu toată strășnicia*; și pot spune că nici nu mă simt ispitit să mă depărtez de el, atîta timp cît pildele și vorbele nobilului meu stăpîn și ale celorlalți iluștri houyhnhnmi, în preajma cărora am avut cinstea să trăiesc atîta vreme, vor dăinui în mintea mea.

Nec si miserum Fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemque improba
Finget.[1]

Știu prea bine că nu ți-e dat să te bucuri de prea mare faimă atît timp cît scrierile tale nu cer nici geniu, nici învățătură, nici alte daruri deosebite, în afară de o memorie bună sau un jurnal de călătorie conștiincios întocmit. Știu de asemenea că autorii cărților de călătorii, ca și cei ce fac dicționare, sînt dați uitării, căci alții vin mereu să le ia locul și rămîn la suprafață. Și iarăși se prea poate ca acei călători care vor străbate țările zugrăvite în această carte a mea, descoperindu-mi greșelile (dacă sînt) și adăugînd multe descoperiri proprii, să arunce asupra mea vălul uitării și să-mi ia locul, făcînd lumea să nu-și mai aducă aminte că și eu am fost cîndva scriitor. Într-adevăr dacă aș scrie pentru glorie, lucrul acesta m-ar durea nespus ; cum însă singurul meu țel este FOLOSUL OBȘTESC, nu voi fi prea dezamăgit în așteptările mele. Căci cine va putea citi cele ce am scris despre virtuțile slăviților houyhnhnmi fără să se rușineze de propriile lui păcate, cînd mai ales se socotește, mă rog, animal rațional și stăpîn în țara sa ? Ca să nu mai vorbesc de țările acelea îndepărtate, unde cîrmuiesc yahooii, dintre care cei mai puțin păcătoși sînt locuitorii din Brobdingnag. Ar fi o fericire pentru noi dacă am urma pildele lor înțelepte cu privire la morală și la felul lor de a cîrmui ! Dar nu voi mai stărui asupra acestor lucruri, ci îl las pe cititor să tragă singur învățăminte, cum va crede el că e mai bine.

---

[1] Și dacă soarta nu l-a plăsmuit pe Sinon un biet nenorocit, ea, necinstita, nu-l va face flecar și mincinos (lat.). (n.r.).

Mă bucur că această lucrare nu va putea fi criticată, căci ce învinuiri i se pot aduce unui scriitor care nu povestește decît fapte adevărate, petrecute în țări ce se află atît de departe și cu care noi nu avem nici un fel de legături comerciale sau politice ? Am căutat să mă feresc cu grijă de greșelile ce se pun adesea, și pe bună dreptate, în seama celor care scriu cărți de călătorii. Cum, pe de altă parte, nu am nici în clin nici în mînecă cu partidele politice, nu scriu cu patimă sau îmbîcsit de prejudecăți, ori cu reavoință împotriva nici unui om și a nici unui grup de oameni. Scriind, am urmărit un scop nobil : acela de a-i învăța pe oameni față de care, fără nici o falsă modestie, pot spune că mă simt oarecum superior, datorită foloaselor pe care le-am tras de pe urma conversațiilor cu cei mai desăvîrșiți houyhnhnmi. Scriu fără să mă gîndesc cîtuși de puțin la un cîștig bănesc sau la vreo laudă. Nu las să se strecoare un singur cuvînt care să semene a epigramă sau care să poată jigni cîtuși de puțin chiar pe cei mai susceptibili. În felul acesta nădăjduiesc că mă pot socoti pe drept cuvînt un autor fără cusur, împotriva căruia legiunile de gîlcevitori, polemiști, observatori, cugetători, căutători de greșeli cu lumînarea sau critici nu vor putea găsi niciodată prilejul de a-și folosi talentele.

Mi s-a șoptit la ureche, e adevărat, că în calitate de supus englez ar fi fost de datoria mea să înaintez un memoriu unui ministru, îndată după întoarcerea din prima călătorie, căci pămînturile pe care le descoperă un supus englez aparțin de drept Coroanei. Mă îndoiesc însă că vreuna din cuceririle pe care le-am întreprinde în țările descrise de mine ar fi la fel de lesnicioase ca supunerea ame-

ricanilor goi de către Ferdinando Cortez [1]. Nu cred că lilliputanii să merite cheltuielile ce s-ar face cu pregătirea flotei și a armatei pentru a-i înrobi, și mă întreb dacă ar fi înțelept din partea noastră să încercăm să-i supunem pe cei din Brobdingnag, sau dacă o armată engleză s-ar simți bine cu o insulă plutitoare pe deasupra capetelor oamenilor. Cît despre houyhnhnmi, e adevărat, aceștia nu par să fie atît de bine pregătiți pentru război, o știință care le e cu totul străină, mai ales cînd e vorba de proiectile. Totuși, presupunînd că eu aș fi ministru vreodată, n-aș povățui pe nimeni să-i atace. Înțelepciunea lor, unirea dintre ei, faptul că nu știu ce e frica și dragostea pe care o poartă țării lor ar înlocui cu prisosință neștiința în ale artei militare. Închipuiți-vă douăzeci de mii de houyhnhnmi năvălind în mijlocul unei armate europene, pricinuind învălmășeală printre soldați, răsturnînd căruțele, strivind fără cruțare fețele luptătorilor cu copitele dindărăt. Și tare bine li s-ar mai potrivi cele ce s-au spus despre Augustus : *Recalcitrat undique tutus* [2].

În loc să propun cucerirea acestui popor generos, aș dori mai curînd ca houyhnhnmii să poată sau să vrea să trimită cît mai mulți locuitori de-ai lor ca să civilizeze Europa, învățîndu-ne ce este onoarea, dreptatea, adevărul, cumpătarea, spiritul cetățenesc, curajul, castitatea, prietenia, bunăvoința și fidelitatea, virtuți ale căror nume se mai întîlnesc încă în cele mai multe limbi, precum și la autorii moderni și vechi, lucru pe care-l știu din puținele mele lecturi.

---

[1] Căpitan spaniol (1485—1547). A cucerit Mexicul în anii 1519—1521, distrugînd imperiul aztec și înrobind populația băștinașă (n.r.).

[2] Prevăzător, lovea în toate părțile (lat.) (n.r.).

Mai există însă și un alt motiv pentru care nu mă arătam atît de grăbit să sporesc pămînturile Majestății-sale cu descoperirile mele. Ca să spun adevărul, aveam oarecari scrupule cu privire la felul în care monarhii înțeleg să pună stăpînire pe pămînturi noi. Să ne închipuim următoarele : niște pirați sînt aruncați de furtună în locuri necunoscute ; în cele din urmă, un marinar, cocoțat în vîrful catargului, descoperă pămînt ; pirații debarcă pe țărm cu gîndul de a prăda și jefui ; aici ei întîlnesc un popor pașnic care-i întîmpină cu multă bunăvoință ; pirații dau țării un nume nou, în numele regelui pun stăpînire pe acest pămînt, ridică o scîndură putredă sau o piatră care să amintească marele eveniment, omoară cîteva zeci de băștinași, iau cu ei cîțiva ca să-i arate în dreapta și în stînga, iar apoi se întorc acasă unde li se iartă toate nelegiuirile făptuite. Și astfel începe o nouă dominație de drept divin. Cu primul prilej sînt trimise acolo corăbii, băștinașii sînt alungați sau nimiciți, căpeteniile lor sînt supuse la cazne ca să destănuiască locul unde se găsește aur, toate crimele și nelegiuirile sînt îngăduite, în vreme ce pămîntul e stropit cu sîngele locuitorilor ; iar această mîrșavă hoardă de măcelari, folosită într-o prea sfîntă expediție, se numește o *colonie modernă*, întemeiată pentru a converti și civiliza un popor idolatru și barbar.

Mărturisesc însă că această descriere nu are nici în clin nici în mînecă cu poporul britanic, care poate fi dat pildă lumii întregi pentru înțelepciunea, spiritul de dreptate și grija deosebită de care dă dovadă în întemeierea coloniilor ; pentru daniile generoase, pe care le face întru răspîndirea religiei și a învățăturii ; pentru strădaniile depuse în alegerea preoților evlavioși și destoinici care să propovăduiască creștinismul ; pentru grija de a trimite

din patria mumă în provinciile noi cît mai mulţi oameni cumpătaţi şi cinstiţi ; pentru felul nepărtinitor în care împarte dreptatea, numind în administraţia civilă din toate coloniile funcţionarii cei mai destoinici, cu desăvîrşire străini de orice fel de corupţie, şi, ca o încoronare a tuturor acestora, trimiţînd pe cei mai pricepuţi şi virtuoşi guvernatori, al căror unic ţel este fericirea poporului pe care-l cîrmuiesc şi cinstirea regelui, stăpînul lor.

Cum însă băştinaşii ţărilor zugrăvite de mine nu par de fel să dorească a fi cuceriţi şi înrobiţi, ucişi sau alungaţi de colonişti, şi fiindcă ţările lor nici nu abundă în aur, argint, zahăr sau tutun, mi-am îngăduit să cred că nu sînt vrednice să ne deştepte interesul sau să ne stîrnească zelul şi vitejia noastră. Totuşi, dacă cei pe care aceste lucruri îi privesc mai îndeaproape socotesc cu cale să fie de altă părere, sînt gata să jur, atunci cînd voi fi chemat în faţa legii, că nici un european nu a călcat prin aceste meleaguri înaintea mea. Aceasta, fireşte, dacă e să le dăm crezare localnicilor ; e drept s-ar putea isca o ceartă cu privire la cei doi yahooi, despre care se spunea că au fost văzuţi, acum nu ştiu cîte secole, pe creasta unui munte din ţara houyhnhnmilor, de unde se crede că ar fi descălecat neamul acestor dobitoace ; şi se prea poate să fi fost englezi, după cîte mi-am putut da seama, îndată ce am văzut posteriorul yahooilor, care, e adevărat, abia de mai păstra o asemănare. Totuşi, în ce măsură aceste locuri ne-ar îndreptăţi să punem stăpînire pe pămînturile lor, las pe seama celor pricepuţi în legile colonizării să hotărască.

Cît despre luarea în stăpînire legiuită a pămînturilor descoperite de mine în numele suveranului meu, mărturisesc că niciodată nu m-am gîndit

la așa ceva ; și chiar dacă m-aș fi gîndit, datorită împrejurărilor în care mă aflam atunci, aș fi socotit că este mai înțelept și mai sigur să amîn problema pentru un prilej mai prielnic.

Și acum, după ce am răspuns la singura obiecție ce mi s-ar putea aduce vreodată în calitate de călător, îmi iau pentru ultima oară rămas bun de la binevoitorii mei cititori și mă întorc în grădinița mea din Redriff, ca să mă las furat de gînduri și să aplic minunatele lecții de virtute pe care le-am învățat de la houyhnhnmi. Totodată mă voi strădui să-i instruiesc și pe yahooii din familia mea în măsura în care îmi voi da seama că sînt animale docile, de asemenea îmi voi privi din cînd în cînd chipul în oglindă, pentru a mă deprinde în felul acesta să văd o ființă omenească fără a mi se face rău ; voi avea răgaz să deplîng starea de îndobitocire în care se află houyhnhnmii din țara mea. Întotdeauna însă îi voi trata cu respectul cuvenit de dragul nobilului meu stăpîn, al familiei sale, al prietenilor și al întregului său neam de houyhnhnmi cu care houyhnhnmii din țara noastră au cinstea să semene la înfățișare, deși însușirile minții lor au degenerat într-atîta.

Începînd de săptămîna trecută, i-am îngăduit soției mele să stea la masă cu mine, tocmai în celălalt capăt al unei mese lungi, și să răspundă, dar foarte scurt, la puținele întrebări pe care i le pun. Cum însă mirosul de yahoo continuă să mă supere, veșnic îmi astup nasul cu rută, levănțică sau foi de tutun. Și cu toate că e greu pentru un om în amurgul vieții să se dezbare de vechile obiceiuri, totuși nu-mi pierd nădejdea că odată și odată voi putea sta în tovărășia unui yahoo fără să-mi mai fie frică de dinții sau de ghearele lui.

De fapt, împăcarea mea cu seminţia yahooilor n-ar fi chiar atît de anevoioasă, dacă ei s-ar mulţumi cu viciile și smintelile pe care li le-a hărăzit natura. Nu mă tulbur cîtuși de puţin cînd văd un avocat, un hoţ de buzunare, un colonel, un nebun, un lord, un cartofor, un politician, un codoş, un doctor, un corupător, un procuror, un trădător și alţii asemenea lor ; dar dacă văd că un hoţ cu ochi, slut și măcinat de boli, nu-și mai încape în piele de îngîmfare, îmi ies din sărite ; și mi-e cu neputinţă să înţeleg cum de poate sălăşlui un asemenea viciu într-un astfel de animal. Înţelepţii și virtuoșii houyhnhnmi, înzestraţi cu toate virtuţile care pot împodobi o fiinţă raţională, nu au nici un cuvînt în limba lor pentru acest păcat, după cum nu au cuvinte care să exprime nimic din ceea ce este rău, cu excepţia cuvintelor care zugrăvesc cusururile yahooilor ; dar printre acestea, ei nu au fost în stare să deslușească îngîmfarea, dovadă că ei nu cunosc firea omenească, așa cum se manifestă ea în ţările unde domneşte acest animal. Eu însă, avînd mai multă experienţă, am descoperit unele urme de îngîmfare la yahooii sălbatici.

Houyhnhnmii care trăiesc călăuziţi de raţiune nu sînt mai mîndri de însușirile frumoase pe care le au, decît aș fi eu mîndru pentru că nu-mi lipsește un picior sau un braţ — lucru cu care nici un om cu mintea întreagă nu s-ar făli, ba, dimpotrivă, s-ar simţi foarte nenorocit dacă nu l-ar avea. Stărui mai mult asupra acestor lucruri, din dorinţa de a-i face pe yahooii englezi să nu-mi mai pară chiar atît de nesuferiţi cînd mă găsesc în tovărășia lor. De aceea îi rog fierbinte pe cei în firea cărora sălăşluieşte cît de cît acest păcat neghiob să nu cuteze să se arate în faţa ochilor mei.

CUPRINS